โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ

นายชินบุตร สุรินทรามนต์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
มกราคม 2562

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11
2	โมเดลการวัดปัจจัยระบบการบริหารสถาบันอุดมศึกษา.....	30
3	รูปแบบการบริหารการจัดการระดับสถาบันของสถาบันอุดมศึกษาไทย ปี 2546.....	32
4	โมเดลการวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษา.....	79
5	โมเดลความเป็นเลิศพื้นฐานการบริหารคุณภาพองค์กรของ EFQM.....	81
6	ความสัมพันธ์เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ NIST.....	82
7	การทดสอบเกณฑ์คุณภาพเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ Nihal, Nigel and Robin..	83
8	การทดสอบเกณฑ์คุณภาพเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ Masood and Hassan.....	85
9	ความสัมพันธ์โครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของ Salmil.....	87
10	ความสัมพันธ์โครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของ จรัส สุวรรณเวลา.....	88
11	ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยของวิจิตร ศรีสอ้าน	89
12	โมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดของ กฤตย์ ไชยวงศ์.....	91
13	โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยของสิทธิชัย สอนสุภี.....	93
14	โมเดลการวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาและเส้นทางอิทธิพล.....	97
15	รูปแบบความสัมพันธ์ของโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์.....	165
16	น้ำหนักองค์ประกอบของโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ.....	167

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยอยู่ในช่วงเวลาที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยีพลังงาน และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบอย่างรุนแรงมากขึ้นกว่าที่ผ่านมา เช่น การเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจโลก การรวมกลุ่มเศรษฐกิจภายใต้กรอบการค้าเสรีของอาเซียนกับจีน ญี่ปุ่น และอินเดีย การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย โดยเฉพาะการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ สังคมของความเป็นวัตถุนิยม สังคมที่เน้นคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะคุณภาพบัณฑิต ปัญหาวิกฤติด้านพลังงาน และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่ก่อให้เกิดภัยธรรมชาติที่มีความรุนแรงมาก สถาบันอุดมศึกษาไทยในฐานะแหล่งความรู้ที่ตอบสนองการแก้ไขปัญหาวิกฤติและชี้นำการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชาติและท้องถิ่น โดยเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้น ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และต้องส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันได้ในประชาคมอาเซียน ประชาคมโลก โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ ผลิตกำลังคนที่มีศักยภาพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานสามารถทำงานเพื่อดำรงชีพตนเองและเพื่อช่วยเหลือสังคม มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ และมีสุขภาวะทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งพัฒนาอาจารย์ให้เป็นมืออาชีพ และผู้เชี่ยวชาญมืออาชีพให้เป็นอาจารย์ พัฒนาวิชาชีพอาจารย์ให้เป็นที่ยอมรับของสังคมมีการจัดการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2556, น. ก)

สถาบันอุดมศึกษาไทยต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาโลก ซึ่งเป็นความท้าทายของการดำเนินการตามภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาไทยอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีบทบาทหน้าที่ในการให้บริการด้านการศึกษาชั้นสูงแก่ประชาชนในการสร้างองค์ความรู้ และการผลิตบัณฑิตเพื่อให้เป็นทุนมนุษย์ (Human capital) ของประเทศเพื่อเป็นประชาชนที่มีคุณภาพของสังคมไทย (สิทธิชัย สอนสุภี, 2554, น.1) โดยมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF : HEd) อย่างน้อย 5 ด้าน คือ 1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and Moral) หมายถึง การพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตนและส่วนรวม ความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตนตามศีลธรรม ทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม 2. ด้านความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจ การนึกคิดและการนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริงในหลักการ ทฤษฎี ตลอดจนกระบวนการต่างๆ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ 3. ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และใช้ความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และกระบวนการต่างๆ ในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ๆ ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน 4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and Responsibility) หมายถึง ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบ ต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบ ในการเรียนรู้ของตนเอง 5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills) หมายถึงความสามารถในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข ความสามารถในการใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติ ความสามารถในการสื่อสาร ทั้งการพูด การเขียน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านนี้ บางสาขาวิชาต้องการทักษะทางกายภาพสูง เช่น การเต้นรำ ดนตรี การวาดภาพ การแกะสลัก พลศึกษา การแพทย์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ จึงต้องเพิ่มการเรียนรู้ทางด้านทักษะพิสัย (Domain of Psychomotor Skill) เข้าไปด้วย (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552, น.6)

การที่รัฐบาลไทยเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะระดับอุดมศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 เป็นต้นมานั้น นับเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับแนวความคิดและทฤษฎีที่ว่าด้วยการพัฒนาประเทศอย่างยิ่ง กล่าวคือ การบริหารการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนารัฐบาลควรกระตุ้นส่งเสริมหรือชักจูงใจภาคเอกชนให้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาร่วมกับรัฐบาลมากยิ่งขึ้น และรัฐบาลก็ควรจะลดบทบาทในการจัดการหรือให้บริการสาธารณะลงหรือดำเนินงานสาธารณะในขอบเขตที่จำกัด ทั้งนี้ก็เพื่อให้การพัฒนาบรรลุเป้าหมายหรือ

มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ลดภาระด้านงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ อีกทั้งยังจะทำให้ภาคเอกชนหรือองค์กรท้องถิ่นหรือกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ มีความแข็งแกร่งและมีความสามารถในการจัดการและแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตัวเองแทนที่จะคอยรับบริการจากภาครัฐแต่เพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามบทบาทภาครัฐก็ควรเป็นเพียงการมุ่งดูแลกติกาการแข่งขันทางเศรษฐกิจของภาคเอกชน กลุ่มและสถาบันต่างๆ เพื่อให้เกิดคุณภาพในสินค้าหรือบริการสาธารณะ อีกทั้งยังต้องมุ่งสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองตลอดจนความเสมอภาคและความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เพื่อลดปัญหาความยากจนและความไม่เสมอภาคระหว่างชนชั้นต่างๆ ให้น้อยลง การมุ่งสร้างงานและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการกระจายผลประโยชน์ในสังคมได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิผล (นพ ศรีบุญนาค, 2540, น. 1-3)

สภาพปัญหาการอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน เป็นผลมาจากที่การอุดมศึกษาไทยเติบโตอย่างไร้ขอบเขตและทิศทางกล่าวคือมีการเปิดสถาบันอุดมศึกษาด้วยเหตุผลทางการเมือง ไม่ได้คำนึงถึงคุณภาพและความพร้อมของการเป็นสถาบันอุดมศึกษา รวมถึงไม่มีการจัดระบบความหลากหลายของสถาบันอุดมศึกษา ทำให้ทิศทางการส่งเสริมพัฒนาและกำกับมาตรฐานไม่ชัดเจนและไม่ต่อเนื่อง อีกทั้งสถาบันอุดมศึกษาไทยในปัจจุบันได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากการศึกษาเพื่อการพัฒนาสังคมเป็นการอุดมศึกษาเชิงพาณิชย์ที่มุ่งแสวงหากำไรเป็นสำคัญ มีการขายปริญญาบัตร เปิดหลักสูตรจำนวนมากที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม อีกทั้งบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาไม่มีคุณภาพ การถ่ายทอดความรู้เป็นเพียงการท่องจำความรู้จากการถ่ายทอดจากผู้สอนด้วยการบรรยายและเน้นการสอน ขาดความสามารถในการสังเคราะห์ และการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์วิชาการไทยไม่เข้มข้น การศึกษาในประเทศไทยเจาะความรู้เฉพาะบนผิว จำกัดเฉพาะเท่าที่หลักสูตรหรือผู้สอนกำหนด ไม่ได้ให้การศึกษาเป็นการหาความรู้เพิ่มเติมและสร้างนิสัยใฝ่รู้แล้วนำมาคิดวิเคราะห์

วิกฤติอุดมศึกษาของไทยเป็นผลสะท้อนจากระบบสังคมที่มีหลายส่วนสลับซับซ้อนมีปฏิสัมพันธ์กัน มีเหตุและผลเชื่อมโยงกันตามลำดับความสำคัญ 4 ด้านได้แก่ 1.วิกฤติคุณภาพ (quality) บัณฑิตจากสถาบันอุดมศึกษามีคุณภาพต่ำห่างจากมาตรฐานสากล การวิจัยในระดับอุดมศึกษาสร้างองค์ความรู้แบบไม่ลุ่มลึก 2. วิกฤติความตรงเป้าตรงปัญหา (pertinence) อุดมศึกษามีผลผลิตคือองค์ความรู้ใหม่ บัณฑิต การวิจัย การให้บริการรูปแบบต่างๆ การชี้นำสังคมด้วยหลักวิชาการ ระบบอุดมศึกษาไทยยังไม่ได้อยู่ในรูปที่จะบริหารจัดการผลผลิตต่างๆ ได้ เพราะอำนาจการบริหารจัดการยังคงรวมอยู่ที่ศูนย์กลาง 3. วิกฤติความเสมอภาคในโอกาสตามศักยภาพ (equity base on merit) กระบวนการคัดเลือกคนที่จะได้รับโอกาสเข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันแม้จะเปิดรับหลายรอบและใช้เวลายาวนาน แต่ส่วนใหญ่ผู้เรียนจะเน้นสายสังคมศาสตร์เป็น

ส่วนใหญ่เพราะเรียนง่ายกว่าสายวิทยาศาสตร์ เด็กที่มีความสามารถพิเศษยังขาดโอกาสเข้ารับการศึกษาตามศักยภาพ อาจเนื่องด้วยเกณฑ์การคัดเลือกที่ตั้งไว้สูงมาตรฐานสากล มีรายละเอียดมาก หรือผู้เรียนไม่มีทุนที่จะเข้าศึกษา และ 4. วิกฤติความเสมอภาคในการแข่งขัน (competitiveness) ในกระแสโลกาภิวัตน์และข้อตกลงการค้าโลก การแข่งขันในสังคมนานาชาติที่มากขึ้น ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างและกระบวนการผลิตด้านต่างๆ ที่ต้องเน้นการเพิ่มเทคโนโลยีในระดับสูงขึ้น แทนการใช้แรงงานราคาถูกที่มีอยู่เดิม ต้องเน้นนวัตกรรมในผลผลิตและกระบวนการผลิตจึงจะสามารถแข่งขันได้ ส่วนด้านอุตสาหกรรมบริการที่ต้องเน้นคุณภาพและประสิทธิภาพที่สูงขึ้นตลอดจนหาข้อได้เปรียบของไทยและใช้ให้เป็นประโยชน์

สภาพปัญหาและอุปสรรคสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนไทยในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาคือ จำนวนสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนไทยลดลงจากเมื่อ 3 ปีที่แล้วที่มี 230 แห่ง เหลือปัจจุบัน 150 แห่ง จำนวนที่นั่งและจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีทั้งหมด 150,000 คน แต่มีจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 80,000 คน (Chalongsak, 2561) ในปีการศึกษา 2561 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่เป็นสมาชิกสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.) จำนวน 37 แห่ง ยังมีที่นั่งเหลือรับนักศึกษาได้อีก 27,542 คน ในบางแห่งมีนักศึกษาไม่ถึง 10 คน (เดลินิวส์, 2561) นอกจากนี้ประเด็นปัญหาการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยเฉพาะด้านคุณวุฒิการศึกษาของคณาจารย์ต่ำ เมื่อเทียบกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ คุณภาพการศึกษาค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะมหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัยเอกชนขนาดเล็ก งานวิจัยของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีน้อย สถานะทางการเงินของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนส่วนใหญ่อยู่ในสภาพที่ไม่มีความเข้มแข็งด้านการเงินและงบประมาณ นอกจากนี้ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งในการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน คือ การขาดแคลนอาจารย์ประจำ การจัดการเรียนการสอนเป็นกลุ่มใหญ่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนมีน้อย ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม รวมถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้เกิดการแข่งขันสูงขึ้นระหว่างสถาบันการศึกษา มีการใช้การตลาดเชิงรุก บ่งชี้ว่าในอนาคตสภาพการแข่งขันระหว่างสถาบันการศึกษาทั้งของรัฐ เอกชน และจากต่างประเทศ จะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น (ศิริพงศ์ รักใหม่, 2558, น.4 อ้างถึงใน วิทวัส สัตยารักษ์, 2552; หนึ่งฤทัย ทิมย้ายงาม, 2552)

กล่าวโดยสรุป จากหลักการสำคัญเกี่ยวกับการอุดมศึกษาไทย และผลกระทบจากสภาพปัญหาและอุปสรรคของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ โมเดลโครงสร้างระหว่างปัจจัยดังกล่าวนั้นเป็นอย่างไร จึงเลือกที่จะพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ด้วยวิธีการสังเคราะห์โมเดลเชิงทฤษฎีและนำไปตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งผู้วิจัยมีความเชื่อว่าประโยชน์

ที่ได้รับจากการพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างครั้งนี้ จะสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบหรือแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ และสามารถใช้เป็นสารสนเทศเบื้องต้นประกอบการกำหนดนโยบาย และวางแผนพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

คำถามการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ มีอะไรบ้าง

2. ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ มีอะไรบ้าง

3. โมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ เป็นอย่างไร

4. โมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ

2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ

3. เพื่อสร้างโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ

4. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้คือ อาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคเหนือ จำนวน 10 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยภาคกลาง, มหาวิทยาลัย เนชั่น, มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา, มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่, มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, มหาวิทยาลัยพิษณุโลก, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, วิทยาลัยเชียงราย, วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง และสถาบันวิทยาการจัดการ

แห่งแปซิฟิค ในปีการศึกษา 2559 รวมทั้งสิ้น 882 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 450 คน ใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการสุ่มเลือกจากอาจารย์ของแต่ละมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นตัวแทนผู้ให้ข้อมูลสารสนเทศ (informant) หลังจากเก็บข้อมูลแล้วได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 656 ฉบับ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ จากเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการอุดมศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษา

ขอบเขตด้านตัวแปร

เนื่องจากเป็นการศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างที่อธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบเส้นตรง ระหว่างตัวแปรที่เป็นสาเหตุหรือเรียกว่า ตัวแปรแฝงภายนอก (exogenous latent variable) ตัวแปรแฝงคั่นกลาง (intervening latent variable) หรือตัวแปรแฝงส่งผ่าน (mediating latent variable) และตัวแปรแฝงภายใน (endogenous latent variable) แต่ด้วยข้อกำหนดของโปรแกรมสถิติชั้นสูง (ลิสเรล) ได้กำหนดให้ตัวแปรคั่นกลางและตัวแปรภายในรวมเรียกว่าตัวแปรภายใน (สิทธิชัย สอนสุภี, 2554, น.9) ดังนั้นตัวแปรที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการอุดมศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงประกอบด้วยตัวแปรแฝงภายนอก และตัวแปรแฝงภายใน ดังนี้

1. ตัวแปรแฝงภายนอก จำนวน 1 ตัวแปร ได้แก่ ภาวะผู้นำ
2. ตัวแปรแฝงภายใน จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ กลยุทธ์ ทรัพยากรทางการเงิน หลักสูตร บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก และความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ

ข้อตกลงเบื้องต้น

เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือมีทั้งสิ้น 11 แห่ง ได้แก่มหาวิทยาลัยพายัพ, มหาวิทยาลัยภาคกลาง, มหาวิทยาลัยเนชั่น, มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา, มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่, มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, มหาวิทยาลัยพิษณุโลก, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, วิทยาลัยเชียงราย, วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง และสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค แต่ด้วยข้อจำกัดด้านการติดต่อประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับมหาวิทยาลัยพายัพที่ไม่ได้รับความสะดวก และได้ปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมแล้วมีความเห็นว่าการไม่ได้รับข้อมูลจากมหาวิทยาลัยดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ข้อมูลในโมเดลสมการโครงสร้าง จึงให้ยกเว้นการใช้ข้อมูลจากมหาวิทยาลัยดังกล่าว

นิยามศัพท์เฉพาะ

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ผู้วิจัยขอเสนอนิยามศัพท์ ดังนี้

สถาบันอุดมศึกษาเอกชน หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดทำการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ให้แก่บุคคลตามพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ภายใต้การควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ครอบคลุมมหาวิทยาลัย สถาบัน และวิทยาลัยเอกชน

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ได้แก่มหาวิทยาลัยภาคกลาง, มหาวิทยาลัยเนชั่น, มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา, มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่, มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, มหาวิทยาลัยพิษณุโลก, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, วิทยาลัยเชียงราย, วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง และสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค

ความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ หมายถึง ผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจภาคเหนือนทำให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นๆ ประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

ความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือซึ่งวัดด้วยตัวแปรแฝงภายนอก จำนวน 1 ตัวแปรได้แก่

ด้านภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนของผู้บริหารให้ประสบความสำเร็จ โดยผู้ใต้บังคับบัญชามีความพึงพอใจ มีลักษณะคือเป็นผู้บริหารที่เป็นผู้นำที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง, มีความเป็นมืออาชีพ, มีวิสัยทัศน์, เป็นผู้บริหารเชิงรุก และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและกล้าคิด กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง

ความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือซึ่งวัดด้วยตัวแปรแฝงภายใน จำนวน 6 ตัวแปรได้แก่

ด้านกลยุทธ์หมายถึง การดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเกี่ยวกับการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก มาเป็นคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย/ สภามหาวิทยาลัยในการวางแผนยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ของสถาบัน, การแลกเปลี่ยนนักศึกษาในปีสุดท้ายเพื่อการศึกษาหรือฝึกปฏิบัติงานทั้งในและ/หรือต่างประเทศโดยสถาบันเป็นผู้ประสานงาน, สภามหาวิทยาลัยมีความเข้มแข็งในการกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาเอกชน, มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบใหม่มาช่วยในการลดต้นทุนการบริหารจัดการ/การเรียนการสอน, การตั้งศูนย์บริการนักศึกษาในประเทศต่างๆทุกภูมิภาค ทั้งการรับนักศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนบุคลากรและนักศึกษา, การมีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นแนวหน้า หน่วยงานภาครัฐ/เอกชนทั้งภายในและต่างประเทศ และมี

การปรับตัวเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกอย่างรวดเร็วเข้าใจความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม

ด้านทรัพยากรทางการเงิน หมายถึงการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเกี่ยวกับการหาผลประโยชน์จากที่ดิน อาคาร สถานที่ หรืออุปกรณ์ต่างๆ , การหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาหรือการบริการวิชาการ, การจัดตั้งหน่วยธุรกิจ (Business Unit) เช่นบริษัท ศูนย์บ่มเพาะทางธุรกิจ ศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์นันทนาการ เป็นต้น, มียอดเงินต้นที่มั่นคงในกองทุนด้านต่างๆ เช่น กองทุนทั่วไป กองทุนทรัพย์สินถาวร กองทุนวิจัย กองทุนห้องสมุดและเทคโนโลยี กองทุนพัฒนาบุคลากร กองทุนสงเคราะห์ กองทุนคงเงินต้นหรือกองทุนอื่นและได้รับเงินทุนวิจัยจากแหล่งทุนภายนอกสถาบันอย่างต่อเนื่อง

ด้านหลักสูตร หมายถึงการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเกี่ยวกับการร่วมมือกับสถานประกอบการในการออกแบบหลักสูตร การเป็นสถานที่ฝึกงาน, หลักสูตรที่ตรงกับสภาพความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันและอนาคต, หลักสูตรที่ใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนแบบออนไลน์เช่น e-learning, virtual lab, web-based learning เป็นต้น, การพัฒนาหลักสูตรนานาชาติและฝึกฝนทักษะทางด้านภาษา ต่างประเทศ และมีจุดเน้น/จุดเด่น (Focus) การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีเอกลักษณ์

ด้านบุคลากร หมายถึงการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเกี่ยวกับอาจารย์มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพที่สอนและมีองค์ความรู้ที่ทันสมัย, อาจารย์มีความรู้และประสบการณ์สอนในระดับอุดมศึกษา และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี, จำนวนนักศึกษาต่างชาติเพิ่มขึ้นในทุกระดับ, สถาบันมีการพัฒนาอาจารย์ให้สามารถสอนในหลักสูตรนานาชาติ (ภาษาอังกฤษ) ได้, มีนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียง (board ambassador) เป็นที่ยอมรับในสังคม, มีการพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการ (Academic Staff) และสายสนับสนุน (Supporting Staff) ให้มีทักษะระดับโลก (Global generic skills) โดยมีการฝึกอบรมสม่ำเสมอตลอดปี และบุคลากรมีศักยภาพที่เชี่ยวชาญและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึงการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเกี่ยวกับบริการด้านกายภาพที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานักศึกษาอย่างน้อยในด้านห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อุปกรณ์การศึกษา จุดเชื่อมต่ออินเตอร์เน็ต (Wi-Fi, High speed internet), บริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ อย่างน้อยในด้านงานทะเบียนนักศึกษา บริการห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การบริการอนามัยและการรักษาพยาบาล การจัดการหรือจัดบริการด้านอาหาร สนามกีฬา สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ, การมีหอพัก ระบบสาธารณูปโภค และรักษาความปลอดภัยของอาคาร ตลอดจนบริเวณโดยรอบอย่างน้อยในเรื่องประปา ไฟฟ้า ระบบกำจัดของเสีย การจัดการขยะ รวมทั้งมีระบบและอุปกรณ์ป้องกัน

อัคคีภัยในบริเวณอาคารต่าง ๆ, ภูมิสถาปัตย์ของสถาบันมีความสวยงาม และสภาพที่ตั้งไม่ไกลจากตัวเมืองหรือชุมชนใหญ่ เดินทางสะดวก

ด้านความสำเร็จ หมายถึงการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเกี่ยวกับการได้รับการรับรองคุณภาพและมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน), บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีงานทำหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี และบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะตามที่สถานประกอบการยอมรับ

ตัวแปรแฝง (Latent variable) หมายถึงตัวแปรที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่จะประมาณค่าได้จากตัวแปรสังเกต (Observed variable) ของแต่ละตัวแปรแฝงนั้น โดยตัวแปรแฝงจำแนกได้เป็นตัวแปรแฝงภายนอก เป็นตัวแปรที่เป็นจุดเริ่มต้นของเส้นทางอิทธิพลหรือหัวลูกศรในโมเดลสมการโครงสร้าง ไม่มีตัวแปรอื่นที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรเหล่านี้ และตัวแปรแฝงภายใน เป็นตัวแปรในโมเดลสมการโครงสร้างทุกตัว ยกเว้นตัวแปรแฝงภายนอก เป็นตัวแปรที่ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรอื่นหรือมีอิทธิพลต่อตัวแปรอื่น โดยมีเส้นทางอิทธิพลก่อนหรือหลังตามที่มีทฤษฎีและงานวิจัยสนับสนุน

ตัวแปรสังเกต (Observed variable) หมายถึงองค์ประกอบที่สามารถวัดค่าได้ของตัวแปรแฝงแต่ละตัวที่ใช้ในการวิจัย

โมเดลสมการโครงสร้าง หมายถึง แบบจำลองที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ โดยเขียนเป็นชุดสมการตัวแบบทางคณิตศาสตร์ หรือเขียนเป็นแผนภาพจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ซึ่งประกอบด้วยโมเดลการวัด (Measure model) ที่เป็นแบบจำลองอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงภายนอก กับตัวแปรแฝงภายใน และโมเดลโครงสร้าง (Structural model) ที่เป็นแบบจำลองอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงด้วยกันในโมเดลการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นองค์ความรู้ที่ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถาบัน

2. สารสนเทศที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบาย วางแผนกำหนดแนวทางพัฒนาการศึกษา ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการอุดมศึกษาเกี่ยวกับความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ แล้วนำมาสังเคราะห์เพื่อกำหนดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ และนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยของโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ดังภาพที่ 1

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ UTTARADIT RAJABHAT UNIVERSITY

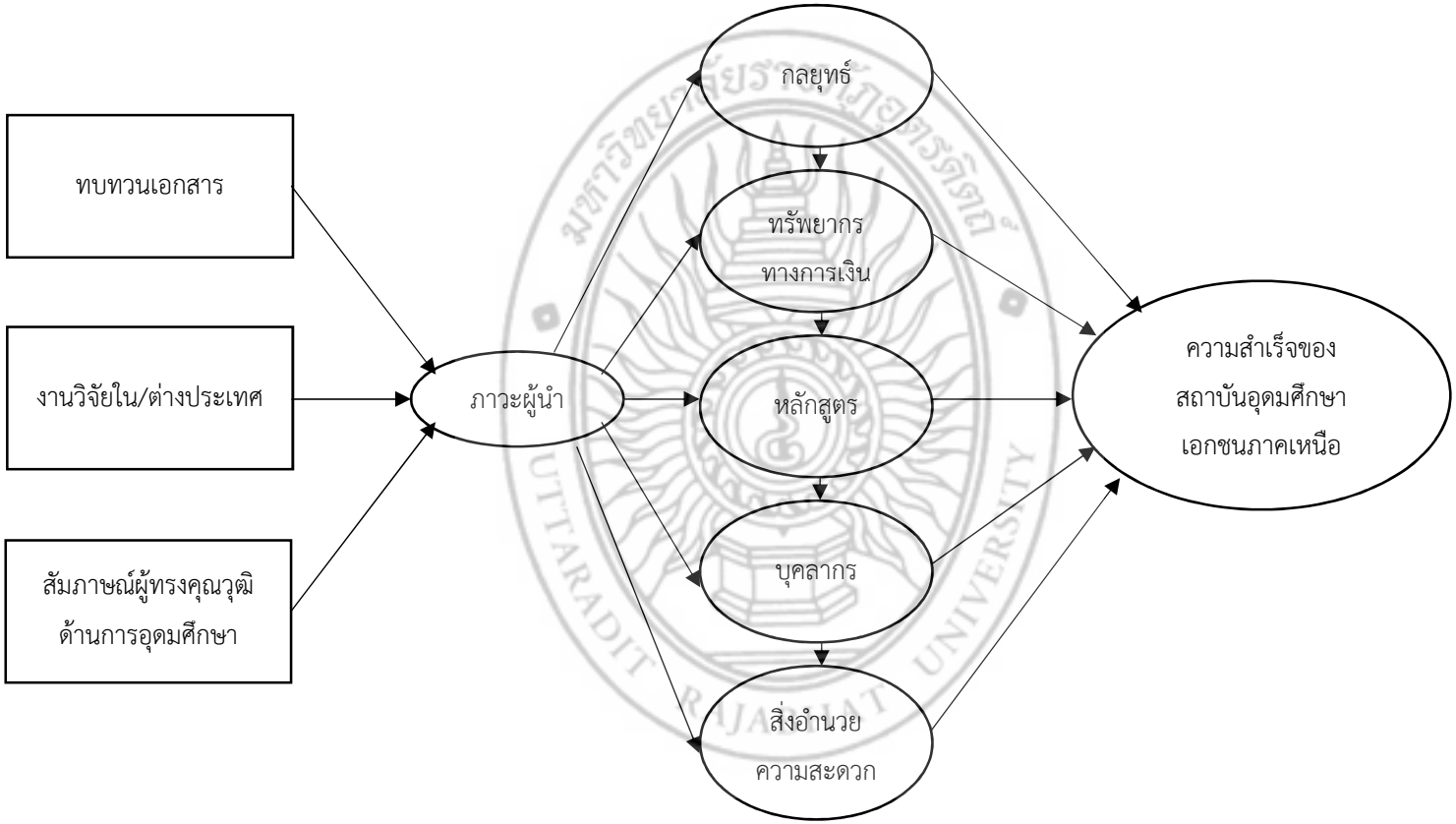

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: ชินบุตร สุรินทรามนต์. 2560, ยังไม่ตีพิมพ์

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างหลากหลาย เพื่อสร้างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ซึ่งจะเป็นรูปแบบตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ในเบื้องต้น และทำการตรวจสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป โดยศึกษาเนื้อหาสาระและนำเสนอออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถาบันอุดมศึกษา
    1.1 ความหมายและความเป็นมาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
    1.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาและเส้นทางอิทธิพล
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถาบันอุดมศึกษา

การอุดมศึกษา (Higher education) เป็นการศึกษาระดับสูงหลังชั้นมัธยมศึกษา (Postsecondary education) การอุดมศึกษามีขอบข่ายแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือระดับแรก เป็นระดับที่ต่ำกว่าปริญญาตรี ได้แก่ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และอนุปริญญา ซึ่งใช้เวลาประมาณ 2-3 ปี หลังจากมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับที่ 2 คือ ระดับปริญญาตรี ซึ่งใช้เวลาศึกษาประมาณ 4-6 ปี โดยปกติหลักสูตรปริญญาตรีจะใช้เวลาศึกษาประมาณ 4 ปี แต่มีบางสาขาวิชา ที่จัดหลักสูตรประมาณ 5 ปี เช่น ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ และหลักสูตร 6 ปี เช่น แพทยศาสตร์ ระดับที่ 3 คือ ระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีที่เรียกว่า ระดับบัณฑิตศึกษา ผู้ที่จะศึกษาต่อในระดับนี้ จะต้องสำเร็จการศึกษาปริญญาตรี หรือเทียบเท่ามาแล้ว ระดับบัณฑิตศึกษายังแบ่งออกเป็นปริญญามหาบัณฑิต หรือปริญญาโท และปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือปริญญาเอก หน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษามักใช้คำเรียกรวมว่า "สถาบันอุดมศึกษา"

ความหมายของสถาบันอุดมศึกษา

ราชบัณฑิตยสถาน (2556, น.886) ได้ให้ความหมายของคำว่า “มหาวิทยาลัย” ว่าหมายถึง สถาบันอุดมศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงหลายสาขาวิชา หรือหลายกลุ่มสาขาวิชา เพื่อให้ประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญา และประกาศนียบัตรบัณฑิตแก่ผู้สำเร็จการศึกษา รวมทั้งดำเนินการวิจัยและให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ นอกจากนี้ Anninos (2007) และ Salmi (2009) ได้กล่าวถึงความหมายของมหาวิทยาลัยว่าหมายถึงการเรียนรู้จากทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏเปลี่ยนแปลงอยู่ภายนอกโดยมีเหตุผลผสานกันหมด ซึ่งสภาพดังกล่าวควรมีรากฐานที่หยั่งลงสู่พื้นดินอย่างลึกซึ้ง โดยจะแสดงภาพความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย 3 ระดับได้แก่ 1. มหาวิทยาลัย (University) คือสถาบันอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่ 2. มหาวิทยาลัยวิจัย (Research university) คือมหาวิทยาลัยที่ให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้ใหม่โดยใช้กระบวนการวิจัย และการถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ให้กับนักศึกษา และ 3. มหาวิทยาลัยชั้นนำ (World class university) คือมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงด้านการสอนและการวิจัยระดับนานาชาติ การผลิตบัณฑิตที่ยอดเยี่ยม การสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือนวัตกรรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์และได้รับการยอมรับในระดับโลก (สิทธิชัย สอนสุภี, 2554, น.2 อ้างถึงใน Anninos, 2007 ; Salmi, 2009)

นพ ศรีบุญนาค (2540, น.28-34) ได้รวบรวมความหมายเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษาจากทัศนะของนักวิชาการต่างๆ ไว้ดังนี้

สถานบันอุดมศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษาหลังมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาที่สอนให้คนรู้จักคิดหาเหตุผลในสิ่งต่างๆ ในวิชาการที่ปรากฏในโลก ไม่ใช่สอนเพียงเนื้อหาวิชา แต่สอนให้คนมีความคิดหรืออย่างที่เรียกว่า “สอนให้คนเป็นมนุษย์” คือ มีสติปัญญา มีความเฉลียวฉลาดและรอบรู้เพียงพอที่จะนำปัญหาของตนไปวิเคราะห์และหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่ตนต้องเผชิญตลอดชีวิต

อับราฮัม เฟลกเนอร์ (Flexner, 1930) ชี้ให้เห็นความแตกต่างของแนวความคิดเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย 3 แบบด้วยกัน คือ มหาวิทยาลัยแบบอังกฤษ แบบเยอรมัน และแบบอเมริกันว่า มหาวิทยาลัยอังกฤษยึดมั่นคตินิยมที่ว่า การศึกษาเป็นการปลูกฝังความฉลาดและเสริมสร้างสติปัญญาที่เฉียบแหลมให้แก่คน การที่จะบรรลุเป้าหมายนี้ต้องอาศัยวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเยอรมันคิดว่ามหาวิทยาลัยควรมุ่งเน้นที่การวิจัยและความดีเด่นทางด้านวิชาการ แนวความคิดทั้งสองแบบนี้มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันคือ มองมหาวิทยาลัยในลักษณะที่เป็นชุมชนทางวิชาการหรือนักปราชญ์ ซึ่งแนวความคิดทั้งสองนี้ได้เข้าไปเจริญงอกงามในสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ มหาวิทยาลัยอเมริกันได้ผสมผสานแนวความคิดทั้งสองแบบนี้เข้าด้วยกันโดยได้เพิ่มบทบาทด้านการให้บริการแก่สังคมอีกอย่างหนึ่ง ซึ่ง คลาค คาร์ (Kerr , 1963) เรียกมหาวิทยาลัยอเมริกันว่า “มหาวิทยาลัยเอนกประสงค์” (Multiversity หรือ Multipurpose University) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีทุกอย่างสำหรับทุกคน ตามทัศนะของคาร์ มหาวิทยาลัยจะประกอบไปด้วยหลายศาสตร์ โดยมีตั้งแต่ศิลปศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยและวิทยาลัยวิชาชีพ (Professional School) เช่น กฎหมาย แพทย์ บริหารธุรกิจและการศึกษา เป็นต้น มหาวิทยาลัยแบบอเมริกันจะทำหน้าที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1.การถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและความรู้ ซึ่งได้แก่ การสอน 2.การแสวงหาความรู้และความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ ซึ่งได้แก่ การวิจัย และ 3.การบริหารสังคม โดยการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมหรือชุมชน หน้าที่ทั้งสามนี้มีความสำคัญเท่าเทียมกันและเป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยถือเป็นหน้าที่ที่ต้องรักษาไว้ให้มีความสมดุลระหว่างหน้าที่ทั้งสาม หากมหาวิทยาลัยใดขาดตกบกพร่องในหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งก็จะทำให้มหาวิทยาลัยนั้นขาดแรงยึดเหนี่ยวภายใน (Internal Coherence) ซึ่งจะนำไปสู่ความล้มเหลว ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ (นพ ศรีบุญนาค, 2540, น.9 อ้างถึงใน Flexner, 1930)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาหมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษาหลังมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาด้านวิชาการ วิชาชีพชั้นสูง มีบทบาทหน้าที่หลักในการดำเนินภารกิจสำคัญ 4 ประการ คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัยและพัฒนา การบริการทางวิชาการ และการทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

หลักการอุดมศึกษา

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2516 , น.284-295) หลักการสำคัญของอุดมศึกษาได้แก่ ความเป็นเลิศทางวิชาการและความเป็นอิสระในการดำเนินงานหรือเสรีภาพทางวิชาการ

ความเป็นเลิศทางวิชาการเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถในด้านการผลิตบัณฑิตและการบริการทางวิชาการแก่สังคมในลักษณะต่างๆ ได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเน้นหนักในด้านการวิจัยเพื่อบุกเบิกหรือแสวงหาความรู้ใหม่ๆ หากปราศจากสิ่งต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว สถาบันอุดมศึกษาก็จะมีสภาพที่แตกต่างไปจากโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศชาติขาดผู้นำทางวิชาการหรือผู้นำทางปัญญาไป ในที่สุดความรู้ที่นำมาถ่ายทอดก็มักจะต้องสั่งมาจากภายนอกโดยเฉพาะจากประเทศตะวันตก ทำให้เกิดสภาวะความเป็นอาณานิคมทางปัญญาอย่างที่ประสบอยู่ในปัจจุบัน สิ่งที่มักจะใช้เป็นเครื่องวัดสถานภาพของสถาบันอุดมศึกษาว่าอยู่ในระดับใดก็คือ “ความเป็นเลิศทางวิชาการ” (Academic Excellence) โดยถือกันว่าความสามารถในการสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการถือเป็นอุดมคติหรือเป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษา

ความเป็นอิสระในการดำเนินงานหรือเสรีภาพทางวิชาการมีความหมายเป็น 3 นัยด้วยกัน คือ ประการแรกหมายถึงเสรีภาพที่อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาต้องการจะมีในการที่จะแสดงออกซึ่งความคิดเห็นทั้งโดยการพูด การเขียน และอื่นๆ ประการที่สอง หมายถึงการเรียกร้องของอาจารย์ที่จะมีเสรีภาพในการสอน โดยปราศจากข้อจำกัดทางกฎหมายหรือระเบียบสถาบันของอุดมศึกษาที่ปราศจากเหตุผล และประการสุดท้าย หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสถาบันการเมืองการปกครอง ในลักษณะที่สถาบันอุดมศึกษาต้องมีสิทธิในการวางนโยบายและระเบียบปฏิบัติต่างๆ ด้วยตนเอง โดยไม่ถูกควบคุมจากสถาบันหรือองค์การใดๆ จากภายนอก

วิจิตร ศรีสอ้าน (2518 , น.45-59) กล่าวว่า การสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาก็ควรจะจัดให้เกิดความสมดุลหรือให้มีความสัมพันธ์หรือสอดคล้องกับความต้องการและสภาพความเป็นอยู่ของสังคม นั่นคือ สถาบันอุดมศึกษาควรจะเน้นในเรื่องของ “Academic Relevance” เพื่อให้วิชาการสามารถช่วยเหลือสังคมไม่แปลกแยกไปจากสังคมนั่นเอง นอกจากนี้ในการดำเนินการในเรื่องนี้จำเป็นที่จะต้องยึดมั่นในหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ ความเป็นอิสระในการดำเนินงาน (Autonomy) และเสรีภาพทางวิชาการ (Academic Freedom)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักการอุดมศึกษามีลักษณะสำคัญคือความเป็นเลิศทางวิชาการและเสรีภาพทางวิชาการ ความเป็นเลิศทางวิชาการจะเกี่ยวกับความสามารถในการผลิตบัณฑิต การบริการวิชาการแก่สังคมในลักษณะต่างๆ การวิจัยเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ส่วนเสรีภาพทางวิชาการ หมายถึงเสรีภาพที่อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษามีอิสระในการแสดงความคิดเห็น การเขียน การสอน โดยปราศจากข้อจำกัดทางกฎหมายที่ปราศจากเหตุผล และมีสิทธิในการวางนโยบายและระเบียบปฏิบัติต่างๆ ด้วยตนเอง โดยไม่ถูกควบคุมจากสถาบันหรือองค์การใดๆ จากภายนอก

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถาบันอุดมศึกษา

การบริหารสถาบันอุดมศึกษาที่ดีและเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพนั้น ปกป้อง จันวิทย์ (2545, น.52-68 อ้างถึงใน ป่วย อึ้งภากรณ์, 2517) ให้ทัศนะว่าควรประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. มีนักศึกษาที่ประกอบด้วยสติปัญญาพื้นฐานพอสมควร
2. มีนักศึกษาที่มีความชอบในสาขาวิชาที่ตนเรียน
3. มีอาจารย์ที่ดีพอและมีอาจารย์ประเภทประจำมากพอเมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษา
4. มีบรรยากาศที่เหมาะสมกับการเป็นสำนักศึกษาและวิจัย
5. มีวิธีการสอนชนิดที่ส่งเสริมให้วิชาความรู้และความคิดแตกฉาน ไม่ใช่ส่งเสริมแต่การท่องจำ
6. มีการประสานงานระหว่างสาขาวิชาการต่างๆ เพื่อให้เกิดความรอบรู้ทั้งภายนอกและภายในสาขาวิชาที่ศึกษา
7. มีระบบบริหารที่ดีและประสิทธิภาพ

อมร รักษาสัตย์ (2526, น.62) ได้กล่าวถึงระบบบริหารที่ดีและมีประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารในตำแหน่งสำคัญควรมีคุณวุฒิและสามารถอุทิศเวลาปฏิบัติงานได้มากพอ
2. การควบคุมการบริหารและการวางนโยบายเป็นไปตามหลักประชาธิปไตย
3. ระบบบริหารต้องสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาการ
4. มีการเงินคล่องตัว
5. มีระบบการบริหารงานบุคคลเหมาะสมกับบุคคลประเภทอาจารย์

นอกจากนี้ยังให้ความเห็นอีกว่า การบริหารสถาบันอุดมศึกษาแตกต่างไปจากการบริหารองค์กรอื่นๆ กล่าวคือ เราจะพบว่าการควบคุมบังคับบัญชาอาจารย์อย่างเข้มงวดของผู้บริหารย่อมเป็นไปไม่ได้ เพราะโดยธรรมชาติแล้วอาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาย่อมเป็นผู้รู้และมีความคิดมากอยู่แล้ว ดังนั้นลักษณะของการบริหารจึงควรเป็นเพียง “การนำในบรรดาผู้ที่เสมอกัน” เท่านั้น ย่อมไม่

อาจใช้การจัดการบังคับบัญชาอย่างนายกับลูกน้อง และควรนำรูปแบบ “การบริหารแบบมีส่วนร่วม” (Participative Management) มาประยุกต์ใช้

ศุภชัย พานิชภักดิ์ (2532 , น.248-251) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในเชิงเศรษฐศาสตร์ว่าควรพิจารณาปัจจัยดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ที่ต้นทุน-กำไร หรือการวิเคราะห์ผลตอบแทน ซึ่งผลตอบแทนทางการศึกษามี 2 ประเภทคือ ผลตอบแทนส่วนตัวที่บุคคลแต่ละคนจะได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และผลตอบแทนที่สังคมจะได้รับ

2. การใช้ประโยชน์จากสมรรถนะทั้งหมดที่สถาบันอุดมศึกษามีอยู่ ซึ่งหมายรวมถึงอาคารสถานที่ บุคลากร อาจารย์ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ

3. ความสามรถของสถาบันอุดมศึกษาที่จะรับนักศึกษาได้มากขึ้น โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาในด้านคุณภาพของการเรียนการสอนมากจนเกินไปและสามารถทำให้การศึกษาระดับนี้เป็นเรื่องปกติธรรมดาสำหรับบุคคลโดยทั่วไปได้

4. การสร้างผลผลิตหรือผลงานต่างๆ ของบุคลากรและอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา

5. การจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และอื่นๆ เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างดีและได้รับประโยชน์สูงสุด

สำหรับหลักการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาในระยะยาวเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงกับนโยบายการพัฒนาประเทศนั้น พจน์ สะเพียรชัย (2532 , น.2-12) ได้เสนอไว้ดังต่อไปนี้

1. ประสิทธิภาพของการบริหารอุดมศึกษา (Efficiency) เป็นการบริหารเพื่อเตรียมรับภารกิจในอนาคต การพัฒนาวิชาการให้มีประสิทธิภาพและขจัดความสูญเปล่าทางการศึกษา

2. ความเป็นเลิศหรือคุณภาพการปฏิบัติภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา (Excellence) ด้วยการสร้างกำลังคนที่มีความสามารถ การพัฒนาจริยธรรมและคุณภาพของมนุษย์ การพัฒนาความรู้ การเป็นศูนย์รวมทางปัญญาของชุมชนและการสร้างความมั่นคงของชาติ

3. ความเป็นธรรมหรือการมีโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา (Equity) ด้วยการขยายการอุดมศึกษาไปสู่ผู้ด้อยฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม การเสริมสร้างความเสมอภาคในคุณภาพการศึกษาและการขยายโอกาสการศึกษาไปสู่ส่วนภูมิภาค

4. ความเป็นสากล (Internationalization) หรือการส่งเสริมบทบาทของประเทศในระดับนานาชาติ

หากสถาบันอุดมศึกษาสามารถปฏิบัติภารกิจหรือบทบาทหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาได้ครบถ้วนตามหลักสำคัญทั้ง 4 ประการดังกล่าวมานี้ ย่อมเป็นการเสริมบทบาทด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของสถาบันฯให้เด่นชัดยิ่งขึ้น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สถาบันอุดมศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการบริหารการพัฒนาประเทศไทย นั่นเอง

นพ ศรีบุญนาค (2540, น.43-44) ได้เสนอแนวทางการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศไว้ดังนี้

1. สถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องเน้นที่การบริหารการเปลี่ยนแปลงหรือการบริหารที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยี โดยใช้แนวคิดของการอุดมศึกษาเป็นแนวทางในการบริหาร เพื่อให้ได้คุณภาพของทรัพยากรบุคคลประเทศที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยีของประเทศ

2. สถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องมุ่งเน้นที่การบริหารทั้งภายในและภายนอกสถาบันฯ ซึ่งหมายความว่า ต้องบริหารในลักษณะที่เน้นประสิทธิภาพ (Efficiency) ในการดำเนินงานและเน้นประสิทธิผลในการจัดการสภาพแวดล้อมภายนอก (External Effectiveness) เพื่อสร้างความร่วมมือร่วมใจกับสถาบันต่างๆ ภายนอกให้ช่วยเหลือกิจการหรือสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

3. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ควรมุ่งที่การพัฒนาระบบบริหารทุกระบบไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างองค์การ (Organization Structure) กระบวนการบริหารต่างๆ (Organization Process) อันได้แก่ การบริหารการผลิตบัณฑิตหรือการบริหารวิชาการ การบริหารการตลาด การบริหารการเงินและการบริหารบุคคล ตลอดจนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริหารและบุคลากรสายงานต่างๆ ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้สอดคล้องกับการพัฒนาอุดมศึกษาของประเทศ

4. สถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรมุ่งตอบสนองความต้องการของประชาชนหรือผู้รับบริการที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยีของประเทศ

5. สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ต้องอาศัยแนวคิดและทฤษฎีองค์การ แนวคิดและทฤษฎีอุดมศึกษา แนวคิดและทฤษฎีการบริหาร รวมทั้งแนวคิดและทฤษฎีการบริหารการพัฒนา เป็นกรอบในการดำเนินงานของสถาบันฯ

ณรงค์ อยู่ถนอม. (2554)ได้กล่าวถึงการบริหารงานด้านการสนับสนุนการศึกษาไว้ว่า พันธกิจ 4 ด้านของมหาวิทยาลัย ได้แก่ การผลิตบัณฑิต การวิจัยและพัฒนา การบริการทางวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งภารกิจสำคัญอีก 2 ด้านคือ กิจการนักศึกษา และ การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนี้

1. การผลิตบัณฑิต บัณฑิตคือผู้มีความรู้ ความสามารถในศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งพร้อมที่จะปฏิบัติงานโดยมี คุณธรรมและจริยธรรมในการใช้ความรู้นั้น การผลิตบัณฑิตเกี่ยวข้องกับหลักสูตรซึ่งเป็นแผนการจัดวิชาความรู้อย่างเป็นระบบ เหมาะสมกับระดับปริญญา และเพียงพอต่อการปฏิบัติงานในตลาดแรงงาน คณาจารย์คือกลุ่มผู้ร่วมสร้างและบริหารหลักสูตร หล่อหลอมให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การเรียนการสอนต้องเป็นไปตามข้อบังคับว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบ เช่น ระบบการศึกษา คุณสมบัติของนักศึกษา การลงทะเบียนเรียน การวัดประเมินผลการศึกษา การรักษาสภาพนักศึกษา ระยะเวลาการศึกษา การสำเร็จการศึกษา ฯลฯ

2. การวิจัยและพัฒนา เป็นการศึกษา ค้นคว้าอย่างมีระบบ เพื่อนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการหรือการประยุกต์ใช้ มีการบันทึกเป็นเอกสารตามรูปแบบของการวิจัย เช่น มีการตั้งสมมุติฐาน มีการกำหนดปัญหาที่ชัดเจน สมเหตุสมผล มีวัตถุประสงค์ชัดเจน มีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ตีความ และสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบตรงตาม วัตถุประสงค์ การส่งเสริมงานวิจัยของมหาวิทยาลัยต้องประกอบด้วย การมีนโยบายด้านการวิจัย มีหลักเกณฑ์สนับสนุนการวิจัย การรับทุนวิจัยจากแหล่งภายนอก การดูแลด้านสิทธิบัตร และทรัพย์สินทางปัญญา และการสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัย รวมทั้งมีการยกย่องผู้มีผลงานวิชาการ และการจัดทำ profile ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ

3. การบริการทางวิชาการ มี 2 ลักษณะคือการบริการวิชาการแก่สังคมแบบให้เปล่าและการบริการวิชาการแบบมีรายได้

4. การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ส่วนใหญ่เป็นการจัดพิธีการทางศาสนาที่ให้นักศึกษาและบุคลากรเข้าร่วม นอกจากนี้ยังมี กิจกรรมแบบอื่นๆ เช่น การจัดสร้างถาวรวัตถุ การทอดกฐินพระราชทาน การทอดผ้าป่าสามัคคี

5. กิจการนักศึกษา ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามข้อบังคับของแต่ละมหาวิทยาลัยที่ว่าด้วยวินัยนักศึกษา ระเบียบว่าด้วยสโมสรนักศึกษา การดูแลด้านการแต่งกาย กิจกรรมนักศึกษา

6. การรับผิดชอบต่อสังคม (University Social Responsibility –USR) เป็นกิจกรรมที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ดำเนินการโดยนักศึกษา บุคลากรของ สถาบัน กิจกรรมดังกล่าว เช่น การพัฒนาชุมชน การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การพัฒนาสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ยังได้กล่าวอีกว่าผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาควรดำเนินการ 3 ด้านคือ

1. การครองคนเพื่อให้คนมีความสุข มีความรู้ มีความก้าวหน้า มีการช่วยเหลือเพื่อไม่ให้เดินทางผิด

2. การบริหารงานโดยจัดงานให้เป็นส่วนย่อย มอบหมายงานแก่ผู้ที่เหมาะสม ชี้แจงเป้าหมายที่ต้องการ ติดตามงานเป็นระยะ

3. ดูแลเรื่องทีมงาน รวมทั้งการบริหารเงินที่ต้องทำตามระเบียบ และตรวจสอบ สม่ำเสมอ

กล่าวโดยสรุป การบริหารสถาบันอุดมศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นต้องบริหารตามพันธกิจ 4 ด้านคือการผลิตบัณฑิต การวิจัยและพัฒนา การบริการวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการบริหารองค์กรได้แก่ การบริหารการเงิน การบริหารบุคคล เป็นต้น ตามหลักธรรมาภิบาล และมุ่งตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้รับบริการตลอดจนการพัฒนาประเทศ

แนวคิด องค์ประกอบของความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาด้านการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษา

สิทธิชัย สอนสุภี (2554, น.95-96) ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยและองค์ประกอบของระบบการบริหารสถาบันอุดมศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษา จากแนวคิดวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการและองค์การต่าง ๆ ไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า “ระบบการบริหาร (governance)” ไว้ว่า ปกครอง ดำเนินการ จัดการ คำแถลงไข หรือการปกครอง การควบคุมระบบการจัดการ การกำกับดูแลกิจการที่เป็นระบบหรือกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กันด้วยระเบียบ กฎเกณฑ์ แนวทางการปฏิบัติตามหลักเหตุผลทางวิชาการ ส่วนสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2553) นิยามความหมายว่า “การกำกับดูแล (governance)” หมายถึง ระบบการบริหารจัดการและการควบคุมในการปกครององค์กรรวมทั้งความรับผิดชอบในด้านต่างๆ ของเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในบริษัท โดยคณะกรรมการบริหารและผู้นำระดับสูงหรือนโยบายขององค์กร และยังมีความหมายที่ใกล้เคียงกับคำว่า “จัดการ (Manage)” ซึ่งจะหมายถึงสั่งงาน ควบคุมงาน ดำเนินงานในระดับปฏิบัติการ นอกจากนั้นตามหลักทฤษฎีพื้นฐานองค์การได้กำหนดหน้าที่ (functions) ของการบริหารไว้ 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผน (planning) การจัดการระบบ (organizing) การนำ (leading) และการควบคุม (controlling) (Thomas,2009) ซึ่งคำว่า governance มักจะใช้เกี่ยวกับระบบการบริหารองค์กรโดยคณะบุคคลหรือรัฐบาลในประเทศที่ต้องใช้ระบบการปกครองแบบรัฐสภา

จรัส สุวรรณเวลา (2551) กล่าวว่าวัฒนธรรมการปกครองหรือระบบมหาวิทยาลัย (governance) ควรเป็นระบบที่แสดงถึงวัฒนธรรมการปกครองตนเอง โดยเป็นระบบของการได้มาซึ่งเป็นผู้บริหารที่ดี เพื่อให้สรรหาผู้บริหารที่มีความสามารถและวางใจได้ มีระบบจัดส่งที่โปร่งใส เปิดเผย เป็นไปตามธรรมชาติ และมีกระบวนการสร้างองค์กร ประชาคมวิชาการที่หลากหลาย โดยการตั้งเป็นองค์กรกึ่งทางการและองค์กรไม่เป็นทางการ ซึ่งสอดคล้องกับวิจิตร ศรีสอ้าน (2552) ระบบการบริหารมหาวิทยาลัย (governance) ควรเป็นระบบการบริหารจัดการที่ดี (good governance) โดยระบบที่มีความอิสระ (autonomy) ซึ่งหมายถึงความอิสระการบริหารจัดการการดำเนินการภารกิจของมหาวิทยาลัย หรือมีอำนาจการปกครองตนเองให้สามารถปฏิบัติภารกิจได้ในทุกด้านอย่างสมบูรณ์ ภายใต้การกำกับดูแลเชิงนโยบายของสภามหาวิทยาลัย และการติดตามตรวจสอบเชิงคุณภาพมาตรฐานจากหน่วยงานรัฐบาลหรือองค์กรภายนอกและประชาชนทั่วไป เนื่องจากสภาพปัญหาวิกฤติอุดมศึกษาที่ด้อยคุณภาพปัจจุบัน จำเป็นต้องปรับแก้ระบบบริหารและการจัดการเชิงโครงสร้างของมหาวิทยาลัยอย่างขนาดใหญ่ (กฤษณพงศ์ กีรติกร,2552) โดยต้องมีกระบวนการปรับเปลี่ยนระบบบริหารจัดการมหาวิทยาลัยจากการควบคุมของรัฐเป็นการกระจายอำนาจทางการบริหารสถาบัน (decentralization) จากระบบบริหารที่รวมศูนย์ที่ส่วนกลางที่รัฐบาลควบคุม ไปสู่การให้อำนาจการบริหารไปที่มหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดสภาพหลากหลายมีการคล่องตัวและมีประสิทธิภาพปรับตัวได้เร็ว (จรัส สุวรรณเวลา, 2545) โดยให้ความเป็นอิสระ (autonomy) มหาวิทยาลัยสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและปรับตัวให้ตามพันธกิจเป้าหมาย และสภาพของแต่ละสถาบันให้สามารถปรับระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการได้อย่างเหมาะสม เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานในทุกระดับ ตั้งแต่มหาวิทยาลัย คณะ วิทยาลัย สถาบัน ภาควิชาและสาขาวิชา ด้วยหลักการบริหารกิจการที่ดี (good governance) โดยมีผู้นำที่ดีและมีการถ่วงดุลแห่งอำนาจ ทำให้เกิดวิสัยทัศน์และการตัดสินใจที่ถูกต้องโปร่งใส ป้องกันการฉ้อราษฎร์บังหลวง การแต่งตั้งพวกพ้องเข้าสู่ตำแหน่งงาน และมีการเลือกปฏิบัติงาน อันเป็นเหตุปัจจัยให้นำไปสู่ความเสื่อม (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2551)

กล่าวโดยสรุป ระบบการบริหาร หมายถึงการจัดการกิจการภายในองค์การที่เป็นอิสระหรือระบบการปกครองตนเองโดยกลุ่มคณะบุคคล ซึ่งมีความอิสระในการจัดการและการตัดสินใจด้วยตนเอง และมีอำนาจกำหนดวิธีการบริหารจัดการที่ดีเพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐานที่เป็นเลิศขององค์การไว้ได้ โดยไม่ถูกแทรกแซงจากอิทธิพลหรือการบังคับสั่งการจากองค์กรหรือบุคคลภายนอก

แนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารจัดการที่ดี (good governance) หรือธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา

สิทธิชัย สอนสุภี (2554, น.105-108) ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารจัดการที่ดี (good governance) หรือธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาจากทัศนะของนักวิชาการ องค์การต่าง ๆ ไว้ดังนี้

วิจิตร ศรีสอ้าน (2552) ได้ให้ความหมายของหลักการบริหารจัดการที่ดี (good governance) หรือ “ธรรมาภิบาล” หมายถึง รูปแบบหรือลักษณะการบริหารและการจัดการมหาวิทยาลัยที่เป็นของตนเองตามหลักการกระจายอำนาจ ต้องมีความคล่องตัว โปร่งใสตรวจสอบได้และมีความรับผิดชอบต่อสังคม (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2552) สอดคล้องกับ UNESECAP ที่กล่าวถึงความหมายของคำว่า “good governance” แปลว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดี หมายถึง การใช้อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อบริหารกิจการของประเทศ โดยไม่ละเลยบุคคลกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดออกไปจากสังคม โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการตอบสนอง หลักการมุ่งเน้นฉันทามติ หลักความเสมอภาค หลักความเที่ยงธรรม หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล และหลักภาระรับผิดชอบ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2551) ซึ่งในมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานภาครัฐตรงกับคำภาษาอังกฤษ “good governance” หรือ “self governance” หมายถึงการปกครองตนเอง การกำกับดูแลตนเอง โดยคณะบุคคลคือสภามหาวิทยาลัยที่เป็นองค์กรสูงสุดในการกำกับดูแลกิจการที่รับผิดชอบโปร่งใสตรวจสอบได้ ซึ่งมิได้หมายความว่าเป็นอิสระ (independence) โดยที่ไม่ต้องถูกกำกับและตรวจสอบโดยกลไกของรัฐ แต่เป็นอิสระในการดำเนินภารกิจหรือความอิสระของบริหารจัดการในการปฏิบัติภารกิจของมหาวิทยาลัย จึงหมายถึง “ความรับผิดชอบในการดำเนินกิจการภายในมหาวิทยาลัยโดยปราศจากการควบคุมหรือแทรกแซงจากอิทธิพลภายนอกมหาวิทยาลัย” มีความคล่องตัวในการกำหนดและควบคุมมาตรฐานการศึกษา ระบบคัดเลือกผู้เข้าศึกษาที่อิสระ การบริหารบุคคล และการบริหารการเงิน นอกจากนั้นยังหมายถึงการที่มหาวิทยาลัยต้องสร้างเสริมพุทธิปัญญาของบุคคลให้เป็นผู้มีความคิดอิสระในตนเอง เพื่อการสอนและการค้นคว้าวิจัยโดยไม่อยู่ภายใต้กรอบการบังคับบัญชาของรัฐบาล (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2518, 2552) นอกจากนั้นยังมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “autonomy” ซึ่ง international association university นิยามไว้ว่า การปกครองมหาวิทยาลัยโดยปราศจากกฎเกณฑ์ของรัฐบาลในการจัดกิจการภายในของตน การบริหารงานภายใน การบริหารทรัพยากรการเงิน การหารายได้จากแหล่งที่ไม่ใช่งบประมาณรัฐ การบรรจุพนักงาน เงื่อนไขการรับนักศึกษา และเสรีภาพในการสอนและการวิจัยค้นคว้าที่เอื้อให้มหาวิทยาลัยปกครองตนเองโดยไม่ถูกแทรกแซงจากภายนอกโดยการบริหารมหาวิทยาลัยต้องมีเหตุผล (reasonable autonomy) ไม่ใช่

อิสระโดยเบ็ดเสร็จเด็ดขาด (total autonomy) ที่แยกออกจากสังคม ดังนั้นการบริหารงานมหาวิทยาลัยจึงต้องขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่สถาบันมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ด้วย ซึ่งหลักการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาที่ดีที่เหมาะสมควรเป็นตามหลักการบริหารจัดการที่ดี (good governance) หรือ “ธรรมาภิบาล” มี 10 ประการ ได้แก่

1. หลักประสิทธิผล (effectiveness) คือ ผลการปฏิบัติราชการที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนการปฏิบัติราชการตามที่ได้รับงบประมาณมาดำเนินการ รวมถึงสามารถเทียบเคียงกับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่มีภารกิจคล้ายคลึงกันและมีผลการปฏิบัติงานในระดับชั้นนำของประเทศเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนโดยการปฏิบัติราชการจะต้องมีทิศทางยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ที่ชัดเจน มีกระบวนการปฏิบัติการงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐาน รวมถึงมีการติดตามประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

2. หลักประสิทธิภาพ (efficiency) คือ การบริหารราชการตามแนวทางการกำกับดูแลที่ดีที่มีการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานโดยใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสมให้องค์การสมารถใช้ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุน แรงงานและระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการตามภารกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม

3. หลักการตอบสนอง (responsiveness) คือ การให้บริการที่สามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด และสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ รวมถึงตอบสนองความคาดหวังหรือความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ และผู้มีส่วนเสียที่มีความหลากหลายและมีความแตกต่าง

4. หลักภาระรับผิดชอบ (accountability) คือ การแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้นควรอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ รวมทั้งการแสดงถึงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ

5. หลักความโปร่งใส (transparency) คือ กระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมาชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัยและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันไม่ต้องห้ามตามกฎหมายได้อย่างเสรี โดยประชาชนสามารถรู้ทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ และสามารถตรวจสอบได้

6. หลักการมีส่วนร่วม (participation) คือ กระบวนการที่ข้าราชการ ประชาชนและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียทุกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหาหรือประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

7. หลักการกระจายอำนาจ (decentralization) คือ การถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจจากส่วนราชการส่วนกลางให้แก่หน่วยการปกครองอื่นๆ (ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น) และภาคประชาชนดำเนินการแทนโดยอิสระตามสมควร รวมถึงการมอบอำนาจและรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการแก่บุคลากร โดยเน้นการสร้างความพึงพอใจในการให้บริการต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การปรับปรุงกระบวนการ และเพิ่มผลิตภาพเพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของส่วนราชการ

8. หลักนิติธรรม (rule of law) คือ การใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติและคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

9. หลักความเสมอภาค (equity) คือ การได้รับการปฏิบัติและได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกด้าน ชายหรือหญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจสังคม ความเชื่อทางศาสนาการศึกษา การฝึกอบรมและอื่น ๆ

10. หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (consensus oriented) คือ การหาข้อตกลงภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อตกลงที่เกิดจากการใช้กระบวนการเพื่อหาข้อคิดเห็น จากกลุ่มบุคคลที่ดีรับประโยชน์และเสียประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงซึ่งต้องไม่มีข้อคัดค้านที่ยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญ โดยฉันทามติไม่จำเป็นต้องหมายความว่าเป็นความเห็นพ้องโดยเอกฉันท์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552)

กล่าวโดยสรุป หลักการบริหารจัดการที่ดี (good governance) หรือ “ธรรมาภิบาล” หมายถึง รูปแบบหรือลักษณะการบริหารและการจัดการมหาวิทยาลัยที่เป็นของตนเองตามหลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักภาระรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักการมุ่งเน้นฉันทามติ

สิทธิชัย สอนสุภี (2554, น.100-105) ได้ศึกษาองค์ประกอบระบบการบริหารสถาบันอุดมศึกษา หรือมหาวิทยาลัยของ นักวิชาการ และองค์กรต่าง ๆ ไว้ดังนี้ ดังนี้

1. องค์ประกอบระบบการบริหาร ตามทัศนะ COE

Center foe Organization Excellence [COE] (2010) กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศองค์กร (Organizational Excellence) มีปัจจัยแนวทางการแบบบูรณาการในการบริหารด้านระบบกลยุทธ์ (strategic system) โดยการจัดแบ่งงานตามหน้าที่หลัก การกำหนดกลยุทธ์ จัดลำดับความสำคัญ การจัดสรรทรัพยากร การประเมินองค์กรและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องซึ่งมีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ 1. แผนกลยุทธ์เชิงบูรณาการ (Intergrade strategic plans) 2. โครงสร้างการบริหาร

ที่โปร่งใส (governance structures) และ 3. โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม (Organizational structures)

2. องค์ประกอบระบบการบริหาร ตามทัศนะ NIST

National Institute of Standards and Technology [NIST] (2009) กล่าวถึงเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศเพื่อการประเมินคุณภาพสถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล มีเกณฑ์ด้านการบริหารได้แก่ 1. การนำองค์กร (leadership) โดยผู้นำระดับสูงของสถาบันเป็นผู้บริหารที่ชี้นำให้สถาบันมีความยั่งยืน มีจริยธรรมของระดับผู้นำสูง (senior leadership) และธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม (governance and societal responsibilities) และ 2. แผนกลยุทธ์ (strategic plans) ซึ่งสถาบันจะต้องแสดงวิธีการจัดทำกลยุทธ์ วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์แผนปฏิบัติการ การประเมินและถ่ายทอดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ การนำแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และการวัดผลความก้าวหน้าของการปฏิบัติการ (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2551 ; สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา,2552)

3. องค์ประกอบระบบการบริหาร ตามทัศนะ Salmil

Salmi, (2009) กล่าวถึงกลไกการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัย ไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำ คือบริหารที่เหมาะสม (favorable governance) ซึ่งมหาวิทยาลัยจะต้องมีระบบกำกับดูแลกิจการภายในสถาบันที่มีความยืดหยุ่นเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถาบัน มีระบบบริหารจัดการที่โปร่งใสชัดเจน มีกลไกการแปลงแผนกลยุทธ์ศาสตร์ไปเป็นแผนงานเพื่อการนำไปสู่การปฏิบัติได้ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1. การสนับสนุน (supportive) 2. การควบคุมดูแล (regulator) 3. โครงสร้างการบริหาร (governance framework) 4. ทีมภาวะผู้นำ (leadership team) 5.วิสัยทัศน์กลยุทธ์ (strategic vision)

4. องค์ประกอบระบบการบริหาร ตามทัศนะ Estermann and Nokkala

Estermann and Nokkala (2009) กล่าวถึงความอิสระของมหาวิทยาลัยในกลุ่มประเทศยุโรป พบว่าการออกแบบโครงสร้างและการบริหารจัดการภายใน จะอยู่ภายใต้การควบคุมของมหาวิทยาลัย มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1. โครงสร้างการบริหาร (structures governance) ที่อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายแต่ละประเทศ และ 2. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (Executive leadership) คือความสามารถของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในการตัดสินใจดำเนินการภายในด้านต่าง ๆ ซึ่งภาวะผู้นำของผู้บริหารจะเป็นตัวบ่งชี้ความอิสระขององค์กร

5. องค์ประกอบระบบการบริหาร ตามทัศนะสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา [สกอ.] (2553) กล่าวว่าสถาบันอุดมศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระในการบริหารจัดการภายใน โดยสภามหาวิทยาลัยทำหน้าที่ในการกำกับดูแลเชิงนโยบายของสถาบันให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาโดยผู้บริหารจะต้องบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ มีกระบวนการการบริหารความเสี่ยง การบริหารการเปลี่ยนแปลง การบริหารทรัพยากรทั้งหมด เพื่อให้เกิดสัมฤทธิผลเป้าหมายที่กำหนด โดยมีปัจจัยที่เป็นกลไกในสนับสนุนได้แก่ 1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสภาสถาบัน 2. การพัฒนาสถาบันสู่สถาบันการเรียนรู้ 3. ระบบสารสนเทศเทศเพื่อการบริหารและการตัดสินใจ และ 4. ระบบบริหารความเสี่ยง

6. องค์ประกอบระบบการบริหาร ตามทัศนะ วิจิตร ศรีสอ้าน

วิจิตร ศรีสอ้าน (2552) กล่าวถึงความเป็นอิสระคือหลักการของการกระจายอำนาจซึ่งอำนาจสูงสุดอยู่ที่สภามหาวิทยาลัย โดยรัฐมีบทบาทในด้านกำกับนโยบายและแผนการจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน การควบคุมมาตรฐานการศึกษาและแต่งตั้งสภามหาวิทยาลัย อธิการบดีและศาสตราจารย์ เท่านั้น ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงสามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการตนเองที่คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ เพื่อความบรรลุความเป็นเลิศของพหุภารกิจ ได้แก่ 1. การบริหารจัดการที่ดี (good governance) หรือหลักธรรมาภิบาล และ 2. ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริหารสูงสุดของมหาวิทยาลัย คือสภามหาวิทยาลัย อธิการบดี และองค์คณะบุคคลต่าง ๆ

7. องค์ประกอบระบบการบริหาร ตามทัศนะจรัส สุวรรณเวลา

จรัส สุวรรณเวลา (2551) กล่าวว่าวัฒนธรรมการปกครองของมหาวิทยาลัยคือปัจจัยที่จำเป็นอย่างสูงที่สุดของการพัฒนามหาวิทยาลัยไปสู่องค์กรแห่งคุณภาพอันเป็นเลิศ ซึ่งต้องมีอิสระในการกำกับดูแลมหาวิทยาลัยที่เน้นประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีระบบจริยธรรม จรรยาบรรณที่เชื่อถือได้ยอมรับได้ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งต้องเป็นผู้ที่ไว้วางใจได้ โดยมีระบบและดำเนินการให้ได้บุคคลที่พึงประสงค์มาเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัย อธิการบดี คณบดี หัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมสูง มีระบบการบริหารแบบคณะบุคคลที่ต้องมีสัดส่วนเหมาะสม 2. การบริหารจัดการที่ดี ซึ่งเป็นระบบการบริหารที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพ ระบบงานที่มีความโปร่งใส เปิดเผยเป็นไปโดยธรรมชาติ มีการตรวจสอบแบกัลยาณมิตร ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในองค์กรและการร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์ รับฟังความคิดเห็นและเคารพความแตกต่าง กระจายอำนาจความรับผิดชอบ และ 3. ประชาคมวิชาการ โดยการมีองค์กรกึ่งทางการและองค์กรไม่เป็นทางการ สร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารและการสร้างบรรยากาศทางวิชาการ มีรูปแบบองค์กรตามกลุ่มวิชาการและวิชาชีพ

8. องค์ประกอบระบบการบริหาร ตามทัศนะของไพฑูรย์ สินลารัตน์

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2546) กล่าวถึงแนวคิดกระบวนทัศน์ใหม่ของการบริหารจัดการอุดมศึกษาไทย จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างการอุดมศึกษาให้ทันกระแสโลก ได้แก่ 1. การบริหารสถาบัน ซึ่งต้องปรับระบบราชการไปเป็นระบบมหาวิทยาลัยเอง ที่มีความอิสระภายใต้ความรับผิดชอบ มีโครงสร้างที่คล่องตัว การตรวจสอบ การคานอำนาจ และการให้ความเป็นธรรม และ 2. การกำกับดูแลของรัฐ ซึ่งต้องเปลี่ยนจากการบังคับบัญชาไปสู่ระบบกำกับดูแล โดยเปลี่ยนจากระบบรัฐบังคับบัญชาเป็นรัฐกำกับดูแล ที่เน้นความสัมพันธ์ในลักษณะการประสานงาน และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมให้มีการจัดตั้งสมาคมต่าง ๆ มาดูแลกันเองและพัฒนาวิชาการ วิชาชีพในระดับอุดมศึกษา

9. องค์ประกอบระบบการบริหาร ตามทัศนะของป่วย อึ้งภากรณ์

ป่วย อึ้งภากรณ์ (2518 อ้างถึงใน ปกป้อง จันวิทย์, 2545) กล่าวถึงปัจจัยที่สำคัญที่นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของมหาวิทยาลัย ต้องมีปัจจัยสนับสนุนด้านระบบการบริหารที่มีสมรรถภาพ ซึ่งการบริหารมหาวิทยาลัยวัดได้ด้วยความสามารถที่จะทำให้มหาวิทยาลัยบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ระบบที่เหมาะสมคือระบบที่ให้อิสรภาพแก่อาจารย์และผู้ที่มีความคล่องตัว ได้แก่ 1. โครงสร้างการบริหารมหาวิทยาลัยเป็นอำนาจที่สูงสุดของสภามหาวิทยาลัย 2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นตัวแทนในการตัดสินใจของมหาวิทยาลัย เป็นผู้ปฏิบัติตามนโยบายการบริหารของสภามหาวิทยาลัย ได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี เป็นต้น 3. องค์กรสภาวิชาการ (academic senate) ที่ให้การสนับสนุนวิชาการ ที่เป็นองค์กรปฏิบัติตามนโยบายด้านวิชาการของสภามหาวิทยาลัย

กล่าวโดยสรุปผลการศึกษาองค์ประกอบระบบการบริหารสถาบันอุดมศึกษาจากทัศนะของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เพื่อกำหนดองค์ประกอบเป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (theoretical framework) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบระบบการบริหารสถาบันอุดมศึกษา

องค์ประกอบ	COE(2010)	NIST(2009)	Salmi, Jamil (2009)	Esterman & Nokkala(2009)	สกอ (2553)	วิจิตร ศรีสอ้าน (2552)	จรัส สุวรรณเวลา (2551)	ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2546)	ปกป้อง จันวิทย์ (2545)	ความถี่
1. การบริหารจัดการที่ดี (good governance)						✓	✓			2
2. มีสภามหาวิทยาลัยกำกับดูแลการบริหารสถาบัน						✓			✓	2
3. แผนกลยุทธ์เชิงบูรณาการ (Intergrade strategic plan)	✓	✓								2
4. โครงสร้างการบริหารงานที่โปร่งใส (governance structure)	✓		✓	✓						3
5. โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม (Organizational structures)	✓									1
6. ผู้นำระดับสูงของสถาบันเป็นผู้บริหารที่ชี้นำให้สถาบันมีความยั่งยืน		✓								1
7. มีจริยธรรมของระดับผู้นำสูง (senior leadership)		✓								1
8. ธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม (governance and societal responsibilities)		✓								1
9. การสนับสนุน (supportive)			✓							1
10. การควบคุมดูแล (regulator)			✓							1
11. ทีมภาวะผู้นำ (leadership team)			✓							1
12. วิสัยทัศน์กลยุทธ์ (strategic vision)			✓							1

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	COE(2010)	NIST(2009)	Salmi, Jamil (2009)	Esterman & Nokkala(2009)	สกอ (2553)	วิจิตร ศรีสอ้าน (2552)	จรัส สุวรรณเวลา (2551)	ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2546)	ปกป้อง จันวิทย์ (2545)	ความถี่
13. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (Executive leadership)				✓	✓		✓		✓	4
14. การพัฒนาสถาบันสู่สถาบันการเรียนรู้					✓					1
15. ระบบสารสนเทศเทศเพื่อการบริหารและการตัดสินใจ					✓					1
16. ระบบบริหารความเสี่ยง (Risk Management system)					✓					1
17. ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ (Visionary leader)						✓				1
18. องค์กรสภาวิชาการ (academic senate)							✓		✓	2
19. การบริหารสถาบัน (administrative)							✓	✓		2
20. การกำกับดูแลของรัฐ (governance)							✓	✓		2
รวม	3	4	5	2	4	3	5	2	3	31

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ UTTARADIT RAJABHAT UNIVERSITY

จากตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบระบบการบริหารสถาบันอุดมศึกษา พบว่ามี 20 องค์ประกอบ แต่สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์พิจารณาคัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ในระดับสูง (ในที่นี้คือความถี่ตั้งแต่ 3 ขึ้นไปจากแหล่งข้อมูล 9 แหล่ง) จึงได้องค์ประกอบที่เป็นกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัย (conceptual framework) ที่จะใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 2องค์ประกอบ ได้แก่ โครงสร้างการบริหารงานที่โปร่งใส (governance structure) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (Executive leadership) โดยสามารถเขียนเป็นโมเดลการวัดปัจจัยระบบการบริหารสถาบันอุดมศึกษา ดังแสดงตามภาพที่ 2

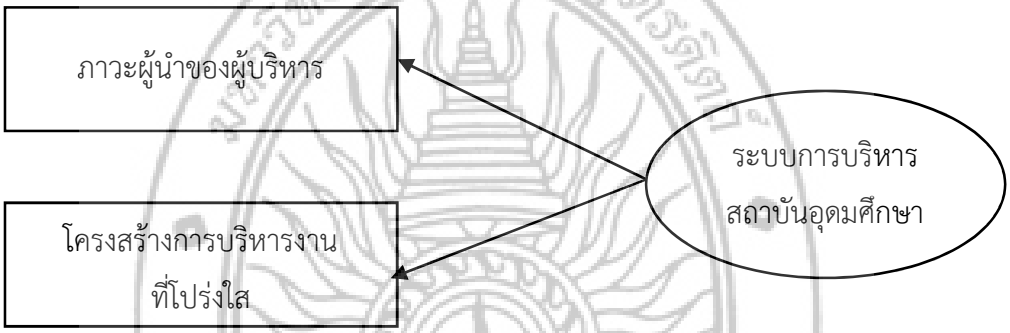

ภาพที่ 2 โมเดลการวัดปัจจัยระบบการบริหารสถาบันอุดมศึกษา
ที่มา: ชินบุตร สุรินทรามนต์, 2561, ยังไม่ตีพิมพ์

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่ (Management Innovation in Higher Education)

บังอร พฤกษารุ่งเรือง. (2553, น.71-74) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่และการปฏิรูปอุดมศึกษาจากแนวคิดของนักวิชาการ และได้สรุปไว้ดังนี้

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่ของไทย

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อรูปแบบการเปลี่ยนแปลง ด้านการบริหารจัดการอุดมศึกษาแนวใหม่มีด้วยกัน 4 ประการคือ ด้านนโยบายอุดมศึกษาเพื่อปวงชน ด้านการบริหารการจัดการทรัพยากรที่จำกัดและมุ่งเน้นคุณภาพและประสิทธิภาพ ด้านการก้าวหน้าของเทคโนโลยีรูปแบบต่างๆ และด้านการปกครองตนเองของสถาบัน ซึ่งแต่ละด้านมีสาระสำคัญดังนี้

ด้านการอุดมศึกษาเพื่อปวงชน ปัจจัยนี้เกิดจากนโยบายของรัฐที่มุ่งเน้นและผลักดันการอุดมศึกษาให้ตอบสนองต่อกลุ่มต่างๆของผู้เรียน ทำให้สถาบันขยายตัวในเชิงปริมาณการก่อให้เกิดสถาบันรูปแบบใหม่ มีการปรับหรือสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียนที่หลากหลายและมุ่งหาตลาดผู้เรียนเป็นผลก่อให้เกิดการสนองตอบต่อการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนมากยิ่งขึ้นกว่าในยุคที่ผ่านมา

ด้านทรัพยากรที่จำกัด และด้านการมุ่งสู่คุณภาพและประสิทธิภาพ โดยเฉพาะปัจจัยการตรวจสอบภายนอกสถาบัน และระบบประกันคุณภาพการศึกษาของรัฐมีผลทำให้สถาบันต้องปรับวิธีการบริหารโดยประยุกต์ใช้การบริหารแบบธุรกิจซึ่งเชื่อว่าจะทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพขึ้น ใช้แผนกลยุทธ์เพื่อการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรเป็นการประเมินและตรวจสอบได้

ด้านความก้าวหน้าของ ICT ในด้านนี้นับว่า ICT เป็นปัจจัยเร่งการเปลี่ยนแปลงภายในสถาบันหลายมิติ ได้แก่ การดำเนินการของสถาบันเป็นระบบเปิดมากขึ้น รวมทั้งบุคลากรในองค์กรสามารถรับข่าวสารจากแหล่งต่างๆได้อย่างกว้างขวางและกว้างไกล การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบใหม่ๆวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งเน้นความรวดเร็วและเป็นระบบและไม่จำกัดสถานที่ รวมทั้งสร้างความร่วมมือแบบเครือข่ายการใช้ทรัพยากรร่วมกันทั้งภายในองค์กรและนอกองค์กร

ด้านการปกครองตนเอง (Autonomy) ซึ่งเกิดจากการที่รัฐมีนโยบายกระจายอำนาจให้สถาบันในการปกครองตนเองโดยมุ่งหมายให้สถาบันอุดมศึกษามีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินการสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการการ มีความคิดริเริ่มใหม่ๆการปรับตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงหลายๆ เรื่อง

รูปแบบการบริหารการจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่

รูปแบบการบริหารจัดการภายใน “ระดับมหาวิทยาลัย” นั้นมีพัฒนาการที่หลากหลายสรุปได้ 4 รูปแบบคือ1.แบบองค์กรที่เน้นกระบวนการ 2. แบบผู้ประกอบการหรือบริษัท 3. แบบวิสาหกิจหรือวัตกรรม และ 4. แบบเครือข่าย ดังภาพที่ 3

รูปแบบที่ 1 องค์กรเน้น กระบวนการ	รูปแบบที่ 2 ผู้ประกอบการ/บริษัท	รูปแบบที่ 3 วิสาหกิจ/ นวัตกรรม	รูปแบบที่ 4 เครือข่าย/ภาคี
-เน้นกระบวนการหารือ การมีส่วนร่วม -หน่วยงานภายในมีอำนาจในการดำเนินการ/ตัดสินใจ -มุ่งการยอมรับ -เน้นขั้นตอนการดำเนินการตามกรอบของระเบียบ	-มีความชัดเจนทิศทางนโยบายจากส่วนกลาง -เข้าควบคุมในรายละเอียดการปฏิบัติการ -เน้นการวางแผนและการนำเสนอผลการปฏิบัติงาน	-มีแผนกลยุทธ์ -กระจายความรับผิดชอบ -ให้หน่วยงานภายในมีความยืดหยุ่น -เน้นผลลัพธ์ความสำเร็จของธุรกิจ	-เป็นความร่วมมือระหว่างสถาบัน -ใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด -สร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ -การทำงานเป็นทีม

ภาพที่ 3 รูปแบบการบริหารการจัดการระดับสถาบันของสถาบันอุดมศึกษาไทย ปี 2546
ที่มา: บังอร พฤกษารุ่งเรือง. 2553, น.73

แต่ละสถาบันจะมีรูปแบบการบริหารจัดการที่ผสมผสานระหว่างรูปแบบต่างๆทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรัชญา ประวัติความเป็นมา วิสัยทัศน์ ของผู้ที่บริหารสถาบันนั้นๆรูปแบบการบริหารจัดการได้แยกกันโดยเด็ดขาด

ความสำเร็จของการบริหารงานสถาบันอุดมศึกษาไทย

นพวรรณ บุญธรรม. (2553, น.63) ได้เสนอแนวคิดของยูเนสโกเรื่องคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องบทบาทและศักยภาพของมหาวิทยาลัยในการเสริมสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 โดยเน้นว่า ศักยภาพ 7 ด้าน ที่สำคัญที่จะนำมหาวิทยาลัยมีบทบาทในเรื่อง การสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติได้อย่างสมบูรณ์ ประกอบด้วย

1. คุณภาพของอาจารย์

2. หลักสูตรที่เหมาะสม

3. คุณภาพของการวิจัย

4. ความเป็นสากลของมหาวิทยาลัย

5. การประกันคุณภาพ

6. ความคุ้มค่าของการลงทุน

7. ความเสมอภาคในการศึกษา

6. การปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจทำให้สถาบันอุดมศึกษาต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตรและการให้บริการวิชาการแก่สังคมระดับต่างๆ ด้วย

บังอร พฤกษารุ่งเรือง (2553, น.74-75) ได้เสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จากงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่ ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการทั่วไป ในกรณีนี้อาจกล่าวได้ว่า สถาบันทั้งหมดมุ่งเน้นกลยุทธ์การบริหารงานสมัยใหม่ (Modern Management) มีการนำแนวคิด การจัดการทางบริหารธุรกิจมาใช้ในการบริหารจัดการองค์การ ความสัมพันธ์ระหว่างสภามหาวิทยาลัยกับอธิการบดีมีบทบาทอย่างยิ่งต่อนวัตกรรมทางการบริหารงานภายในสถาบัน ในด้านการปรับโครงสร้างของสถาบันพบว่า สถานบันอุดมศึกษาของรัฐบาลแห่งได้มีการปฏิรูปตนเองสู่การออกนอกระบบราชการ บางสถาบันมีการคัดเลือกหน่วยงานในสถาบันเพื่อนำร่องสู่การออกนอกระบบราชการ ส่วนสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นเน้นการบริหารจัดการในเชิงธุรกิจ และให้ความสำคัญต่อต้นทุน ต่อหน่วยและการจัดโครงสร้างองค์กรและระบบการบริหารที่คลองตัว

2. ด้านการบริหารงานวิชาการ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ให้ความสำคัญต่อผู้เรียนมากขึ้น มีการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนสาขาวิชาที่เป็นที่ต้องการของตลาด นำแนวคิดทางการตลาดมาใช้ในการจัดกลุ่มผู้เรียน มหาวิทยาลัยของรัฐหลายแห่งมุ่งเน้นการเปิดหลักสูตรใหม่ ๆ ที่เรียกว่าหลักสูตรพิเศษนอกเวลาราชการ เพื่อสนองความต้องการของกลุ่มผู้เรียนที่หลากหลาย หลายสถาบันมีการวางแผนกลยุทธ์การตลาดในด้านพื้นที่เรียน ค่าหน่วยกิต มหาวิทยาลัยมีนวัตกรรมทางหลักสูตร การเรียนการสอนใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นเพื่อสู่การแสวงหารายได้มากกว่าการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้มหาวิทยาลัย นอกจากนี้สถาบันหลายแห่งเริ่มพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการสู่ระบบการสร้างเครือข่าย โดยเฉพาะสถาบันในส่วนกลางกับภูมิภาค การให้การศึกษาเน้นความต้องการของชุมชนท้องถิ่น มีการประสานความร่วมมือกับธุรกิจ มหาวิทยาลัยบางแห่งได้มีการขยายรูปแบบการเรียนรู้

ผ่านอินเตอร์เน็ต หรือสื่อดาวเทียม มุ่งสู่ผู้เรียนที่เป็นคนไทยในต่างประเทศ เพื่อให้ผู้สนใจในท้องถิ่นห่างไกลได้เข้าศึกษา

3. ด้านการบริหารงานวิจัย สถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีแนวโน้มที่จะสนับสนุนการวิจัย เพื่อพัฒนาสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำของประเทศ ภูมิภาคเอเชีย และนานาชาติ มีการจัดตั้งกองทุนการวิจัย (Research Fund) มีการจัดตั้งศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) สนับสนุนให้บุคลากรทำโครงการวิจัยร่วมมือกับองค์กรนานาชาติ การเปิดหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาร่วมกับสถาบันต่างประเทศ มีการมุ่งเน้นการตีพิมพ์เอกสารรายงานการวิจัยเผยแพร่ในวารสารนานาชาติ มีการจัดตั้งหน่วยงานประสานงานวิจัยระดับสถาบัน

4. ด้านการบริหารการเงิน แรงขับเคลื่อนจากการที่มหาวิทยาลัยของรัฐต้องออกนอกระบบทำให้แต่ละสถาบันมุ่งเน้นการปรับปรุงระบบการเงิน และรูปแบบการหารายได้ มีการขยายระบบการให้บริการทางการศึกษาที่หลากหลาย เพื่อให้ได้มาซึ่งแหล่งรายได้เพิ่มขึ้นมหาวิทยาลัยบางแห่งเริ่มก่อตั้งกองทุนคงยอดเงินต้น (Endowment Fund) พยายามลดสัดส่วนรายได้จากงบประมาณแผ่นดินและเพิ่มรายได้จากทรัพย์สินทางปัญญาของมหาวิทยาลัย (Intellectual Property Services) มีการจัดตั้งหน่วยงานศิษย์เก่าสัมพันธ์ (Alumni Relations) เพื่อระดมทรัพยากรจากศิษย์เก่า มีการจัดตั้งหน่วยงานที่ปรึกษาทางธุรกิจการค้า (Consultant Service) สถาบันอุดมศึกษาเอกชน เน้นการบริหารการเงินแบบมุ่งศูนย์กำไร หรือศูนย์ต้นทุน เพื่อแยกให้เห็นถึงผลตอบแทนของแต่ละหน่วยงานได้ชัดเจน และบางแห่งนำระบบการบริหารงานการเงินงานกิจการในเครือในต่างประเทศมาใช้เพื่อให้เหมาะสมกับการประเมินผล การดำเนินงานและการตรวจสอบจากผู้แทนในต่างประเทศ

5. ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่ มีการนำเสนอทางเลือกในด้านการบริหารงานบุคลากร คือการปรับเปลี่ยนรูปแบบการคัดเลือก สรรหา และการให้เงินเดือนที่แตกต่างจากระบบราชการ คือจากการเป็นบุคลากรที่เรียกว่า “ข้าราชการ” สู่การเป็น “พนักงานมหาวิทยาลัย” การบรรจุแต่งตั้งที่มีแนวโน้มทำมากขึ้น คือ สัญญาจ้างเต็มเวลา บางเวลา การใช้บุคคลร่วมในบางตำแหน่ง บุคลากรที่ที่รับเข้าใหม่ได้รับเงินเดือนที่สูงกว่าการเป็น “ข้าราชการ” แต่ต้องได้รับการประเมินผลการทำงานทุก 6 เดือน หรือ 1 ปี ตามเกณฑ์ของแต่ละสถาบัน บางสถาบันมุ่งพัฒนาระบบสัญญาจ้าง ทั้งในระดับอาจารย์และเจ้าหน้าที่บางแห่งมีการนำระบบการจ้างงานภายนอก (Outsourcing) มาใช้กับการให้บริการ เพื่อประสิทธิภาพ และการลดจำนวนบุคลากรประจำลง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สถาบันแต่ละแห่งมีลักษณะเฉพาะ มีความแตกต่างด้านปรัชญาปณิธาน ประวัติความเป็นมาในการก่อตั้ง ลักษณะของเจ้าของที่เป็นของรัฐ หรือการเป็นเจ้าของที่มาจากธุรกิจครอบครัวประกอบกับความแตกต่างทางด้านลักษณะผู้นำ รูปแบบการบริหารจัดการแตกต่างกันไป อย่างไรก็ดี พบปัจจัยเกื้อหนุนนวัตกรรมการบริหารสถาบัน 2 ด้านที่สำคัญคือ

“วิสัยทัศน์และภาวะผู้นำ” ของผู้บริหาร และการปฏิรูปอุดมศึกษาของไทยได้ทำให้สถาบันแต่ละแห่งต้องพยายามปรับเปลี่ยนตัวเองสู่การพึ่งพาตนเองมากขึ้น ประกอบกับเงื่อนไขด้านการประกันคุณภาพภายนอกทำให้มหาวิทยาลัยต้องปฏิรูปหรือปรับระบบการบริหารจัดการมุ่งสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น รวมทั้งการบริหารแบบโปร่งใส พร้อมรับการตรวจสอบจากภายในและภายนอก

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2546, น.52-53) ได้เสนอกระบวนทัศน์ใหม่ของการบริหารจัดการอุดมศึกษาไทย ในแนวทางหลักในการบริหารจัดการอุดมศึกษาไทยในเชิงนโยบาย 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านงานวิชาการ เปลี่ยนจากระบบการใช้ไปสู่การผลิต และการสร้างงานวิชาการ
2. ด้านงานบุคคล เปลี่ยนจากระบบราชการไปสู่ระบบอุดมศึกษา
3. ด้านการเงิน เปลี่ยนจากระบบการใช้ไปสู่ระบบการใช้และการจัดหา
4. ด้านการบริหารสถาบัน เปลี่ยนจากระบบควบคุมดูแลจากภายนอกไปสู่ระบบดูแลกันเองภายใน
5. ด้านการบริหารของรัฐ เปลี่ยนจากระบบบังคับบัญชาไปสู่ระบบกำกับดูแล

อนึ่ง ด้านการบริหารงานวิชาการ จะต้องเน้นไปที่ การสร้างองค์ความรู้เป็นภาระหลัก ส่งเสริมการเรียนรู้แนวใหม่ที่เป็นการสร้างสรรค์ (Innovative Approach) อย่างจริงจัง ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนกระบวนการทางสังคมให้มากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างกว้างขวางและจริงจัง การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การสอนให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง (Experiential-Based Learning) ให้มากขึ้น ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Study Learning) และให้ผู้เรียนรู้จักสร้างและพัฒนาความรู้ขึ้นโดยใช้การค้นคว้าวิจัยเป็นพื้นฐาน (Research-Based Learning) ครูอาจารย์จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการ ชี้แนะ ชี้นำในประเด็นต่างๆ รวมทั้งแหล่งความรู้ มากกว่าเป็นคนจัดการกับความรู้ (ซึ่งเน้นการบรรยาย การบอกความรู้) และที่สำคัญคือ ต้องให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ วิพากษ์ ความรู้ต่างๆ อย่างเข้มข้น จริงจัง (Critical-Based Learning) อย่างไรก็ตาม ในเชิงปฏิบัติจึงไม่ใช่ง่ายที่จะนำไปปฏิบัติ เพราะมีปัจจัย อื่น ๆ ที่เป็นตัวอุปสรรคขัดขวางอีกหลายประการโดยเฉพาะการเปลี่ยนแนวคิดของครูและนักศึกษา รวมทั้งผู้บริหารไม่ใช่เรื่องง่าย การดำเนินงานจึงต้องอาศัยเวลา ทั้งนี้ควรมีการวิจัยต่อในรายละเอียดแต่ละประเด็นเพื่อให้ได้แนวทางแก้ไขที่ชัดเจน

กล่าวโดยสรุป ในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษากำลังเผชิญกับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนไปทั้งในระดับสถาบันและสังคมทั่วไป การเปลี่ยนแปลงนี้มีผลกระทบไม่ใช่เฉพาะการบริหารจัดการเท่านั้น แต่รวมถึงพันธกิจของสถาบันด้วย ซึ่งไม่เคยมีมาก่อนในอดีต สถาบันอุดมศึกษาได้ขยายตัวและมีความหลากหลายมากขึ้น ทั้งความหลากหลายในรูปแบบสถาบันอุดมศึกษาและแหล่งที่มาของงบประมาณ ทำให้เกิดรูปแบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่ ซึ่งการ

เปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นทั้งระบบอุดมศึกษาและระดับสถาบันในประเทศต่างๆ โดยระบบอุดมศึกษามุ่งให้เกิดคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา สำหรับการบริหารงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบการบริหารมหาวิทยาลัยหลายส่วนเช่น นโยบาย กลยุทธ์ งบประมาณ ความพร้อมของบุคลากร วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยความชัดเจนของการพิจารณาภาระงาน และลิขสิทธิ์ทางปัญญาที่จะช่วยส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจต่อการสร้างงานวิจัยคุณภาพ

ปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการของสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่ของประเทศไทย

สถาบันอุดมศึกษาต่างมีความจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการจัดการภายในที่แตกต่างตามสภาพและลักษณะเฉพาะของสถาบัน ตลอดจนวิเคราะห์ตนเอง ทบทวนปัญหา อุปสรรคตามสภาพที่สถาบันต้องเผชิญ ซึ่งจำแนกการพิจารณาเป็น ดังนี้ (บังอร พฤกษารุ่งเรือง, 2553, น. 76-77)

1. สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีประเด็นปัญหาที่พบคือ

1.1 แหล่งที่มาของเงินทุนจากงบประมาณของรัฐลดลง ในขณะที่ค่าใช้จ่ายคงที่หรือมีแนวโน้มมากขึ้น เป็นข้อจำกัดในการใช้เงินลงทุนเพื่อพัฒนาสถาบัน

1.2 ด้านโครงสร้างการบริหารงานพบว่า หากเป็นสถาบันที่เพิ่งเปิดใหม่มหาวิทยาลัยสามารถปรับเปลี่ยนหรือจัดวางระบบบริหารโครงสร้างองค์กรและกติกาต่าง ๆ ได้ง่าย แต่สำหรับสถาบันเก่าแก่ มีอายุยาวนานจะมีเงื่อนไขต้น (Initial Condition) และขีดจำกัด (Boundary Condition) มาก

1.3 การบริหารจัดการยังมิได้มุ่งที่ผู้รับบริการ เช่น นิสิต นักศึกษาเป็นสำคัญ นโยบายการใช้เครื่องมือปฏิบัติการร่วมกัน ในทางปฏิบัติยังมีปัญหา เนื่องจากตารางเวลาไม่เหมาะสมด้วยกันทั้ง 2 ฝ่าย และต้องเสียค่าบริการพิเศษให้กับหน่วยงานที่ไปขอให้บริการ

1.4 การพยายามให้ทุกคนจบปริญญาตรี มีผลกระทบต่อศาสตร์ของวิชาการหลักสูตรต่อเนื่องไม่ได้ผลเต็มที่เพราะผู้เรียนไม่พร้อม

1.5 ด้านของการวิจัย พบว่า

1.5.1 จำนวนงบประมาณอาจมีจำกัดหรือ ได้รับไม่ต่อเนื่อง ทำให้ ขาดความพร้อมและความเต็มใจของบุคลากรทุกฝ่าย ทั้งด้านอาจารย์และผู้สนับสนุน เพราะแต่ละกลุ่มอาจมีความสนใจที่แตกต่างกัน

1.5.2 ผลงานวิจัยสนองความต้องการส่วนบุคคลมากกว่ามองถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ในเชิงพาณิชย์

1.5.3 ขาดแคลนผลงานวิจัยเชิงสหวิทยาการ เน้นความเป็นเลิศเฉพาะทางมากกว่าการใช้องค์ความรู้จากสหวิทยาการ

1.5.4 ขาดแผนการวิจัยระยะยาวที่มุ่งสร้างองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าของวิทยาการ และตอบสนองความต้องการของชาติ

1.5.5 ความสามารถของบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์สารสนเทศยังอยู่ในวงจำกัด ทำให้ไม่ได้ใช้ประโยชน์เต็มที่

1.5.6 นวัตกรรมด้านการร่วมมือทางการวิจัยระหว่างสถาบันมีอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่ยังไม่ได้ใช้ทรัพยากรร่วมกัน เช่น การแบ่งปันห้องปฏิบัติการ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่ากับการลงทุน อย่างไรก็ดี ปรากฏว่า มีนวัตกรรมด้านการวิจัยเฉพาะกิจและเน้นเชิงพาณิชย์ที่น่าสนใจ เช่น การจัดตั้งศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) เพื่อการวิจัยของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. สถาบันอุดมศึกษาของเอกชน ประเด็นปัญหาที่พบคือ

2.1 ด้านการบริหารการเงิน ต้องพึ่งรายได้หลักจากค่าหน่วยกิต ทำให้เป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาสร้างสรรค์ส่วนที่เป็นการสนับสนุนการวิจัย การบริการสังคม หรือสาธารณชน

2.2 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนกำลังได้รับผลกระทบอย่างมากจากการขยายตัวเชิงปริมาณที่ไม่จำกัดของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และความไม่ชัดเจนของนโยบายของรัฐต่อการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในภาพรวมของการอุดมศึกษาของชาติ

2.3 การแข่งขันทางด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษาระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน รัฐบาล และจากต่างประเทศจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นถ้ารัฐบาลมิได้มีการกำหนดแผนภาพรวมของการอุดมศึกษาไทยที่ชัดเจน และจะนำไปสู่การมุ่งปริมาณมากกว่าคุณภาพ

นพวรรณ บุญธรรม (2553, น.70-71 อ้างถึงใน นิรันดร์ จิวะสันติการ, 2549) ได้เสนอแนวคิดของมหาวิทยาลัยในอุดมคติและการก้าวสู่มหาวิทยาลัยแนวหน้าระดับโลก (World Class University) ของสถาบันอุดมศึกษาไทย ว่ามีความจำเป็นต้องเริ่ม แม้จะต้องใช้เวลาซึ่งอาจจะยาวนานมากกว่า 10 ปี 20 ปี 50 ปี โดยต้องเริ่มที่การหาเจ้าภาพอย่างจริงจังซึ่งอาจจะเป็นองค์กรอิสระ มูลนิธิที่ตั้งไว้เฉพาะกิจเพื่อระดมสมองในเรื่องเดียว คือ การพัฒนามหาวิทยาลัยไทยทุกรูปแบบจนสามารถนำแผนนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้นอกจากนี้ ยังได้นำเสนอแนวทางการเป็นมหาวิทยาลัยระดับแนวหน้าของโลก ดังนี้

1. ให้ทุนนักเรียนมัธยมปลาย ที่เป็นเลิศในด้านฟิสิกส์ เคมี ชีวะ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ไปเรียนต่อมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก เช่น มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด มหาวิทยาลัยเอ็มไอที มหาวิทยาลัย เยล มหาวิทยาลัยเพนซิลเวเนีย มหาวิทยาลัยจอนส์ฮอปกินส์ มหาวิทยาลัยพริ้นสตัน จนถึงปริญญาเอกและ Post doctoral Program

2. ให้ผู้สำเร็จดังกล่าวกลับมาทำงานมหาวิทยาลัย โดยทำวิจัยเป็นหลัก งานสอนเป็นรองให้เงินสมทบเงินเดือนเพิ่มเป็นกรณีพิเศษ เพื่อดึงดูดให้อยู่สร้างงานวิจัย การสอน และการเขียนตำรา

3. มีระบบ Sabbatical หรือพักสอน พักงานให้อาจารย์ เพื่อพัฒนาวิชาการทุก ๆ 3-4 ปี ระยะเวลา 4 เดือน - 1 ปี เพื่อเขียนตำรา ศึกษาต่อ หรือทำวิจัยตามประเด็นที่มหาวิทยาลัยเชี่ยวชาญ และสร้างเครือข่ายวิชาการและวิจัย

4. ต้องสร้างสมดุลของหลักสูตรโดยให้ความสำคัญด้านมนุษย์ศาสตร์ สังคมศาสตร์ และดูแลนักศึกษาปีที่ 1 ให้ดี ให้เข้าใจเรื่องแสวงหาปัญญาไม่ใช่ปริญญาและอาชีพ สนับสนุนการเรียนภาษาไทยและอังกฤษให้แตกฉาน ทั้งการเขียน การอ่าน และวรรณกรรมต่าง ๆ ให้เรียนประวัติโลกและไทยให้เข้าใจมากขึ้น ให้เรียนวิชาอารยะธรรม ศิลปะนิยม (Art appreciation)สังคีตนิยม (Music Appreciation) ให้เรียนวิชาสุขภาพและพลานามัย เพื่อติดตัวจนสูงวัยในการสร้างพลานามัยและสุขภาพ การเอาจริงจังกับวิชาศิลปะศาสตร์ ดังกล่าวจะทำให้บัณฑิตเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ เข้าใจเรื่องมนุษย์และสังคมที่จะปรับตนให้เข้ากับสังคมและโลก

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาต่างมีความจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการจัดการภายในที่แตกต่างตามสภาพและลักษณะเฉพาะของสถาบัน ตลอดจนวิเคราะห์ตนเอง ทบทวนปัญหาอุปสรรคตามสภาพที่สถาบันต้องเผชิญ ซึ่งส่วนใหญ่ปัญหาจะคล้ายกันคือแหล่งที่มาของเงินทุนที่ลดลง จำนวนผู้เรียนที่ลดลง และการแข่งขันกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เอกชนและจากต่างประเทศ

มาตรฐานการอุดมศึกษา

คณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้จัดทำมาตรฐานการอุดมศึกษา โดยออกเป็นประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2549, น.5-7) โดยกำหนดให้มาตรฐานการอุดมศึกษา ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1. มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต

บัณฑิตระดับอุดมศึกษาเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความสำนึกและความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองและพลโลก

2. มาตรฐานด้านบริหารจัดการอุดมศึกษา

มีการบริหารจัดการการอุดมศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล และพันธกิจของการอุดมศึกษาอย่างมีดุลยภาพ

3. มาตรฐานด้านการสร้างและพัฒนาสังคมฐานความรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ การแสวงหา การสร้างและการจัดการความรู้ตามแนวทางหรือหลักการอันนำไปสู่สังคมฐานความรู้และสังคม แห่งการเรียนรู้

การดำเนินการตามมาตรฐานการอุดมศึกษา ได้มีการออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดทำและ บริหารหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษา รวมถึงหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระดับ เพื่อรักษามาตรฐานการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน

ในปี พ.ศ. 2542 ประเทศไทยประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับแรก คณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ดำเนินการศึกษากรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework - NQF) ของต่างประเทศในระยะแรก ได้แก่ ประเทศอังกฤษ สก๊อตแลนด์ เวลส์ ไอร์แลนด์เหนือ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และแอฟริกาใต้ กลุ่มสหภาพยุโรป (European Communities, 2008) และนำข้อมูลที่ ได้มาพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติของไทย เพื่อใช้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษา ให้มีมาตรฐาน สากล โดยสอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพสังคม และวัฒนธรรมของประเทศ ซึ่งสามารถ สะท้อนคุณลักษณะของบัณฑิตอันพึงประสงค์ของประเทศไทยได้ โดยแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2552 ในนามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF) โดยมีโครงสร้างและองค์ประกอบของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ดังนี้ (ศักดิ์ระพี รักตประจิต, 2558 , น.15-20)

โครงสร้างและองค์ประกอบของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

โครงสร้างและองค์ประกอบของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เป็นสิ่งที่ แสดงความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้และมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ กับมาตรฐานผลการเรียนรู้ในแต่ละระดับคุณวุฒินั้น ๆ เข้าด้วยกัน โดยแบ่ง ออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. ระดับคุณวุฒิ (Levels of Qualification) คือ ระดับของคุณวุฒิแสดงถึงการเพิ่มขึ้นของ ระดับสติปัญญาที่ต้องการ และความซับซ้อนของการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยแบ่งตามระดับคุณวุฒิได้ 6 ระดับคือ 1. อนุปริญญา 2. ปริญญาตรี 3. ประกาศนียบัตรบัณฑิต 4. ปริญญาโท 5. ประกาศนียบัตร บัณฑิตชั้นสูง และ 6. ปริญญาเอก และระดับคุณวุฒิทั้ง 6 ระดับนี้ มีจุดเน้นแบ่งออกเป็น 2 ส่วน สำคัญคือ สายวิชาการ เน้นการวิจัยเป็นหลัก และสายวิชาชีพ เน้นความเชี่ยวชาญเชิงอาชีพด้านต่าง ๆ

2. การเรียนรู้และมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของ ประเทศไทย ได้กำหนดไว้ว่าบัณฑิตต้องมีกลุ่มมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่สำคัญและคาดหวังไว้อย่าง น้อย 5 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and Moral) หมายถึง การพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตนและส่วนรวม

ความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตนตามศีลธรรม ทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม 2. ด้านความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจ การนึกคิดและการนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริงในหลักการ ทฤษฎี ตลอดจนกระบวนการต่างๆ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ 3. ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และใช้ความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และกระบวนการต่างๆ ในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ๆ ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน 4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and Responsibility) หมายถึง ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบ ต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบ ในการเรียนรู้ของตนเอง 5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills) หมายถึงความสามารถในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข ความสามารถในการใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติ ความสามารถในการสื่อสาร ทั้งการพูด การเขียน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านนี้ บางสาขาวิชาต้องการทักษะทางกายภาพสูง เช่น การเต้นรำ ดนตรี การวาดภาพ การแกะสลัก พลศึกษา การแพทย์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ จึงต้องเพิ่มการเรียนรู้ทางด้านทักษะพิสัย (Domain of Psychomotor Skill) เข้าไปด้วย (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552, น.6)

จากการศึกษาในเรื่องมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของ ประเทศไทย พบว่ามีนักการศึกษาหลายท่านได้นำเสนอมาตรฐานผลการเรียนรู้ระดับปริญญาตรีไว้ ดังนี้

ศักดิ์ระพี รักตประจิต (2558, น.15-20 อ้างถึงใน ทิศนา แขมมณี (2553) ได้นำเสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้ มาตรฐานผลการเรียนรู้ ความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and Morals) หมายถึง การพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตนและส่วนรวม ความสามารถในการปรับวิธีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตนตามศีลธรรม ทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม

2. ด้านความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจ การนึกคิดและการนำเสนอ ข้อมูล การวิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริงในหลักการ ทฤษฎี ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

3. ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ และใช้ความรู้ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และกระบวนการต่าง ๆ ในการคิดวิเคราะห์และ การแก้ปัญหา เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่ไม่คาดคิดมาก่อน

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skill and Responsibility) หมายถึง ความสามารถในการทางานเป็นกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบ ต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง

5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข ความสามารถในการใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติ ความสามารถในการสื่อสารทั้งการพูด การเขียน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ศักดิ์ระพี รักตประจิต (2558, น.15-20 อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ, 2555) ได้สรุปมาตรฐาน ผลการเรียนรู้ระดับปริญญาตรีที่มีความเหมาะสมกับลักษณะของบัณฑิตไทยดังนี้

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม สามารถจัดการปัญหาทางด้านจริยธรรมและวิชาชีพซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ดุลยพินิจทางค่านิยมด้วยวิถีทางที่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องกับค่านิยมพื้นฐานและจรรยาบรรณทางวิชาชีพ แสดงออกถึงพฤติกรรมทางด้านคุณธรรม จริยธรรมในระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางค่านิยม และการจัดลำดับความสำคัญ แสดงออกถึงความซื่อสัตย์สุจริตอย่างสม่ำเสมอ และบูรณาการได้อย่างสมดุลเหมาะสมระหว่างวัตถุประสงค์ส่วนบุคคลและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม เป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้อื่น มีภาวะผู้นำในการทำงานในกลุ่มต่าง ๆ ในครอบครัว และชุมชน

2. ด้านความรู้ มีองค์ความรู้ในสาขา/สาขาวิชาอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ รู้หลักและทฤษฎีที่สัมพันธ์กัน ตระหนักในองค์ความรู้และทฤษฎีในสาขาวิชาการอื่นที่เกี่ยวข้อง สำหรับผู้ที่เรียนในหลักสูตรวิชาชีพมีความคุ้นเคยกับพัฒนาการล่าสุดในระดับแนวหน้าของความรู้เฉพาะด้านในสาขา/สาขาวิชาที่ศึกษา รวมทั้งตระหนักถึงงานวิจัยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา และการต่อยอดองค์ความรู้ในหลักสูตรที่เตรียมนิสิต/นักศึกษาเพื่อปฏิบัติงานวิชาชีพ นิสิต/นักศึกษาจะต้องตระหนักในธรรมเนียมปฏิบัติ กฎระเบียบ เทคนิค ข้อบังคับ รวมถึงวิธีการปรับปรุงให้ทันตามกาลเวลาเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

3. ด้านทักษะทางปัญญา มีความสามารถในการทำวิจัย เข้าใจและสามารถประเมินข้อมูล ค้นหาแนวคิดและหลักฐานใหม่ ๆ จากแหล่งข้อมูลที่กว้างขวาง และประยุกต์ข้อสรุปเพื่อแก้ไขปัญหาและข้อโต้แย้งที่แตกต่างกันได้โดยไม่ต้องอาศัยคำแนะนาจากภายนอก สามารถศึกษาปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อนและเสนอแนวทางใหม่ในการแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงองค์ความรู้ทางทฤษฎีที่

เกี่ยวข้อง ประสบการณ์ภาคปฏิบัติ และผลกระทบที่ตามมาจากการตัดสินใจ สามารถประยุกต์ทักษะและความเข้าใจอันถ่องแท้เหล่านี้ในเนื้อหาสาระทางวิชาการและวิชาชีพ ซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสาขา/สาขาวิชาที่เรียน สำหรับหลักสูตรวิชาชีพ นักศึกษาสามารถใช้กระบวนการปฏิบัติงานที่ทำอยู่เป็นประจำได้อย่างเหมาะสม และแยกแยะสถานการณ์ที่ต้องการการแก้ไขปัญหาด้วยนวัตกรรมใหม่ ๆ พร้อมกับนำเอาความรู้ความเข้าใจในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้เพื่อสนองตอบต่อสถานการณ์เช่นนั้น

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีส่วนช่วยและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะในฐานะผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่ม สามารถแสดงออกซึ่ง ภาวะผู้นำในกลุ่มที่มีสถานการณ์ไม่ชัดเจน และต้องการนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการดำเนินการแสดงออก ซึ่งความคิดริเริ่มในการวิเคราะห์ปัญหาที่ต้องการความสนใจ และกล่าวถึงปัญหาดังกล่าวได้อย่าง เหมาะสมบนพื้นฐานของตนเองและของกลุ่ม มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองรวมทั้งวิชาชีพได้อย่างต่อเนื่อง

5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เมื่อศึกษาปัญหาและข้อโต้แย้งแล้ว สามารถระบุเทคนิคทางสถิติหรือคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ในการแปลความหมายและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไข สามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพทั้งการพูดและการเขียน รู้จักเลือกและใช้รูปแบบของการนำเสนอที่เหมาะสมสำหรับปัญหาและกลุ่มผู้ฟังที่แตกต่างกัน ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคนิคการสื่อสารที่เหมาะสมเป็นประจำในการเก็บรวบรวมข้อมูล แปลความหมาย และสื่อสารข้อมูลข่าวสารและความคิด

จากการศึกษามาตรฐานผลการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรีที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แนวคิด และสรุปประเด็นที่มุ่งเน้นในแต่ละมาตรฐาน โดยนำเสนอในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางวิเคราะห์และเปรียบเทียบแนวคิดมาตรฐานผลการเรียนรู้ระดับปริญญาตรี ของนักการศึกษาแต่ละท่าน

มาตรฐานการเรียนรู้ระดับปริญญาตรี	นักการศึกษา			ความถี่
	คณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552)	ทิศนา แขมมณี (2553)	ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ (2555)	
1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม				
- มีคุณธรรม จริยธรรมทั้งในส่วนตนและส่วนรวม	✓	✓	✓	3
- จรรยาบรรณในวิชาชีพ	✓	✓	✓	3
2. ด้านความรู้				
- มีองค์ความรู้ในหลักการและทฤษฎีในสาขาวิชา แบะองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง	✓	✓	✓	3
- สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้	✓	✓	✓	3
- ตระหนักถึงงานวิจัยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาและการต่อยอดองค์ความรู้ได้	✓		✓	2
3. ด้านทักษะทางปัญญา				
- สามารถวิเคราะห์และประเมินข้อมูลต่างๆ ได้โดยใช้ความรู้ความเข้าในในแนวคิด หลักการ และทฤษฎี	✓	✓	✓	3
- สามารถใช้ทักษะโดยใช้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระทางวิชาการและวิชาชีพของตน	✓		✓	2
- มีความสามารถในการทำวิจัยและนวัตกรรม			✓	1
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ				
- มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง	✓	✓	✓	3
- แสดงถึงภาวะผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่ม	✓	✓	✓	3

ตารางที่ 2 (ต่อ)

มาตรฐานการเรียนรู้ระดับปริญญาตรี	นักการศึกษา			ความถี่
	คณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552)	ทิศนา แขมมณี (2553)	ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ (2555)	
5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ				
- คัดเลือกและประยุกต์ใช้เทคนิคทางสถิติหรือคณิตศาสตร์ในการศึกษาหรือแก้ไขปัญหาได้	✓	✓	✓	3
- ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผล แปลความหมายและนำเสนอข้อมูลได้	✓	✓	✓	3
- สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในการพูด การเขียน	✓	✓	✓	3

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นถึงแนวคิดนักการศึกษาแต่ละท่านที่มีจุดเน้นคล้ายคลึงกันในมาตรฐาน ผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม นักการศึกษาส่วนใหญ่ กำหนดให้ผู้เรียนต้องมี คุณธรรม จริยธรรมทั้งในส่วนตนและส่วนรวม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านความรู้ ไพฑูรย์ สินลารัตน์และคณะ ได้กำหนดประเด็นตรงกับที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดคือ ให้ผู้เรียนมีความรู้ในหลักการ และทฤษฎีในสาขาวิชาของตน และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถเรียนรู้ด้วย ตนเองได้ และตระหนักถึงงานวิจัยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาและการต่อยอดองค์ ความรู้ได้ ด้านทักษะทาง ปัญญา ไพฑูรย์ สินลารัตน์และคณะ กำหนดประเด็นไว้มากที่สุด คือ ให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ และประเมินข้อมูลต่างๆ ได้ โดยใช้ความรู้ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎี สามารถใช้ทักษะ โดยใช้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระทางวิชาการและวิชาชีพของตน และมีความสามารถในการทำวิจัย และนวัตกรรม และน้อยที่สุดคือ ทิศนา แขมมณี ที่กำหนดแค่ประเด็นแรกเท่านั้น ด้านทักษะ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ คณะกรรมการการอุดมศึกษา และนักการศึกษาส่วน ใหญ่ กำหนดให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง แสดงถึงภาวะผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่ม ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ คณะกรรมการการอุดมศึกษา และนักการศึกษาส่วนใหญ่ กำหนดให้ผู้เรียน

สามารถคัดเลือก และประยุกต์ใช้เทคนิคทางสถิติหรือคณิตศาสตร์ในการศึกษาหรือแก้ไขปัญหาได้ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผล แปลความหมาย และนำเสนอข้อมูลได้และสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในการพูด การเขียน

สรุปได้ว่ามาตรฐานผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน ควรมีลักษณะที่ประกอบไปด้วย มีคุณธรรม จริยธรรมต่อตนเองและส่วนรวม มีจรรยาบรรณทางวิชาชีพ มีองค์ความรู้ในหลักการและทฤษฎีในสาขาวิชาของตน และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถวิเคราะห์และ ประเมินข้อมูลต่าง ๆ ได้ โดยใช้ความรู้ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎี สามารถใช้ทักษะโดยใช้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระทางวิชาการและวิชาชีพของตน มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง แสดงถึงภาวะผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่ม คัดเลือก และประยุกต์ใช้เทคนิคทางสถิติหรือคณิตศาสตร์ในการศึกษาหรือแก้ไขปัญหาได้ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผล แปล ความหมาย และนำเสนอข้อมูลได้ สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในการพูด การเขียน

การประกันคุณภาพการศึกษา

ศิริพงศ์ รักใหม่ (2558, น.57-60) ได้กล่าวถึงการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาไว้ดังนี้

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก (มาตรา 47) และกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (มาตรา 48) การประกันคุณภาพภายนอก กำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมิน คุณภาพภายนอก เพื่อดำเนินการประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และจัดให้มีการประเมิน คุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 5 ปี (มาตรา 49) โดยเริ่มมีการประเมิน คุณภาพภายนอกรอบแรกระหว่างปี พ.ศ. 2544 – 2548

สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในนั้น กระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกกฎกระทรวง ว่า ด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2546 กำหนดองค์ประกอบคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาไว้ 9 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์ และแผนดาเนินงาน
2. การเรียนการสอน
3. กิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษา
4. การวิจัย
5. การบริการทางวิชาการแก่สังคม
6. การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
7. การบริหารและการจัดการ
8. การเงินและงบประมาณ
9. ระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา

ต่อมาในปี พ.ศ. 2553 กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวง ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 แทนฉบับเดิม โดยรวมการประกันคุณภาพภายในและ ภายนอกของการศึกษาทุกระดับไว้ในฉบับเดียวกัน โดยกำหนดองค์ประกอบคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาไว้ 9 องค์ประกอบเช่นเดียวกัน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553)

1. ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์ และแผนดำเนินการ
2. การผลิตบัณฑิต
3. กิจกรรมการพัฒนานักศึกษา
4. การวิจัย
5. การบริการทางวิชาการแก่สังคม
6. การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม
7. การบริหารและการจัดการ
8. การเงินและงบประมาณ
9. ระบบและกลไกการประกันคุณภาพ

ในปี พ.ศ. 2557 มีการออกประกาศคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตั้งแต่ปีการศึกษา 2557 เป็นต้นไป โดยกำหนดให้มีการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน 3 ระดับ คือ

ระดับ หลักสูตร ระดับคณะ และระดับสถาบัน โดยมีองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตาม พันธกิจทั้ง 4 ด้านของสถาบันอุดมศึกษา และเพิ่มเติมด้านอื่น ๆ ที่จาเป็น โดยมีรายละเอียดดังนี้ (คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา, 2558)

1. การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่

1.1 การกำกับมาตรฐาน

1.2 บัณฑิต

1.3 นักศึกษา

1.4 อาจารย์

1.5 หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน

1.6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

2. การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับคณะ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

2.1 การผลิตบัณฑิต

2.2 การวิจัย

2.3 การบริการวิชาการ

2.4 การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

2.5 การบริหารจัดการ

3. การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับสถาบัน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

3.1 การผลิตบัณฑิต

3.2 การวิจัย

3.3 การบริการวิชาการ

3.4 การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

3.5 การบริหารจัดการ

อย่างไรก็ตามคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษาระบุให้สถาบันอุดมศึกษามีอิสระในการเลือกใช้หรือพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของตนเองได้ ทั้งนี้ต้องสนองต่อเจตนารมณ์ของสถาบันอุดมศึกษา หรือเป็นระบบที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล เช่น ระบบ AUN-QA หรือระบบ EdPEx เป็นต้น

ส่วนการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกนั้น สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ดำเนินการประเมินคุณภาพรอบแรก (พ.ศ. 2544 –2548) เป็นการประเมินเพื่อยืนยันสภาพจริงของสถานศึกษา และสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติตามหลักการประกัน คุณภาพการศึกษา โดยไม่มีการตัดสินผลการประเมิน และดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง ระหว่างปี พ.ศ. 2549 –2553 โดยกำหนดมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษาไว้ ทั้งสิ้น 7 มาตรฐาน ดังนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2550)

1. ด้านคุณภาพบัณฑิต
2. ด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์
3. ด้านการบริการวิชาการ
4. ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม
5. ด้านการพัฒนาสถาบันและบุคลากร
6. ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน
7. ด้านระบบการประกันคุณภาพ

การประกันคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554 – 2558) นอกจากกำหนดให้มีการประเมิน ตัวบ่งชี้มาตรฐานทั้ง 7 ด้านข้างต้นซึ่งถือเป็นกลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐานแล้ว ยังได้มีการประเมินกลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ และกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริมเพิ่มเติมด้วย (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา, 2555, น. ก)

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาระบบกลไกการประกันคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ สถาบันอุดมศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษา วัตถุประสงค์ หลักที่สำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้ทราบจุดแข็ง จุดอ่อน และข้อที่ควรปรับปรุง เพื่อพัฒนา ผลการดำเนินงานของสถาบันอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลจากการประเมินคุณภาพสถาบันอุดมศึกษาจะเป็น ประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสีย ในการสร้างความเชื่อมั่นต่อคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งเป็นข้อมูล พื้นฐานที่จำเป็นสาหรับหน่วยงานภาครัฐ ในการส่งเสริมและสนับสนุนการ ดำเนินงานของ สถาบันอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาไทย

คำเพชร ภูริปริญญา (2550, น.219 – 222) ได้ศึกษาศึกษาวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา พบว่ายุทธศาสตร์ที่มีโอกาสพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาไทย เพื่อก้าวสู่การเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก ได้มียุทธศาสตร์ที่สำคัญที่ควรเร่งดำเนินการก่อนในช่วงระยะเวลา 10 ปี มี 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

1. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณค่าเพื่อความเป็นเลิศในภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาและเป็นองค์การอัจฉริยะ

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

3. ยุทธศาสตร์การประกอบการของมหาวิทยาลัย

4. ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายทางวิชาการทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณค่าเพื่อความเป็นเลิศในภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาและเป็นองค์การอัจฉริยะ ประกอบไปด้วยปัจจัยชี้วัดหลัก (Key performance indicators – KPIs) ได้แก่

1. มีปณิธาน (commitment) เพื่อการจัดการคุณภาพอย่างต่อเนื่องในทุกๆ ภารกิจ และเผยแพร่ทั่วไป

2. มีการจัดการความรู้ มีผลงานของอาจารย์และนิสิตทุกระดับการศึกษา เผยแพร่ทั่วโลกมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี

3. มีศูนย์ความเป็นเลิศ (Center of excellence) และมีผลงานเผยแพร่ เพื่อชี้นำทางปัญญาแก่คนทั่วโลก

4. มีการปรับตัวเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกอย่างรวดเร็ว เข้าใจความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม

5. บูรณาการความรู้ด้านต่างๆ เพื่อการเรียน – การสอน การวิจัย บริการทางวิชาการ และมิติทางศาสนาศิลปะและวัฒนธรรม

6. มีปัจจัยอำนวยความสะดวก และมีสภาพแวดล้อมที่ดีตอบสนองความหลากหลายทางวัฒนธรรม ให้โอกาสผู้ด้อยความสามารถ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประกอบไปด้วยปัจจัยชี้วัดหลัก (Key performance indicators – KPIs) ได้แก่

1. มีจำนวนผลงานทางวิชาการได้รับรางวัลในระดับชาติ และระดับนานาชาติเพิ่มขึ้นรวมทั้งมีการจดทะเบียนลิขสิทธิ์สิทธิบัตรเพิ่มขึ้นทุกปี

2. มีการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการอย่างต่อเนื่อง ร้อยละของคุณวุฒิบุคลากรสายวิชาการระดับปริญญาเอก และมีจำนวนตำแหน่งทางวิชาการเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี

3. พัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนให้มีทัศนคติที่ดีด้านการบริหารมนุษย์ (Human services) มีทักษะวิชาชีพ เข้าใจภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหลากหลาย (Cultural diversity and intelligence – CQ)

4. ร้อยละของผลงานทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ – เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรม ได้รับการอ้างอิงในระดับชาติ และระดับนานาชาติ โดยมีอัตราเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี

5. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร มีมาตรการจูงใจ ด้วยระบบคุณธรรม และมีผลการประเมินตามเส้นทางอาชีพ (Portfolio assessment)

6. มีแนวทาง (Guidelines) มีชัดเจนในการสรรหาผู้นำและบุคลากรที่มีคุณภาพในทุกสายงาน

ยุทธศาสตร์การประกอบการของมหาวิทยาลัย ประกอบไปด้วยปัจจัยชี้วัดหลัก (Key performance indicators – KPIs) ได้แก่

1. จัดตั้งหน่วยธุรกิจในมหาวิทยาลัย เช่น บริษัท ศูนย์บ่มเพาะทางธุรกิจ อุทยานทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์นันทนาการ เป็นต้น

2. จัดระบบองค์การและการจัดการด้านประกอบการของมหาวิทยาลัย มีสัดส่วนของกรรมการบริหารจากบุคลากรของมหาวิทยาลัย นิสิต นักศึกษาปัจจุบัน ศิษย์เก่า และผู้บริหารมืออาชีพจากสถานประกอบการ

3. เพิ่มจำนวนสินทรัพย์ทุกๆ ด้าน เช่น เงินกองกุทนคงเงินต้น (Endowment fund) ทุนมนุษย์โดยรวม (Total Human Capital – THC) ทุนวัฒนธรรม (Cultural capital) ทุนเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Technology and innovation capital) เป็นต้น

4. มีประมวลจริยธรรมในการปฏิบัติงานที่ดี (Code of good practices) ในการประกอบการตามภารกิจทุกๆ ด้าน และมีการเผยแพร่ทั่วไป

5. มีรายงานผลการปฏิบัติงาน การประเมินคุณภาพจัดทำรายงานสินทรัพย์ทุกๆ ด้าน โดยผ่านการรับรองจากคณะกรรมการตามข้อ 2 และสภาสถาบันทุกๆ ปี

ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายทางวิชาการทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ ประกอบไปด้วยปัจจัยชี้วัดหลัก (Key performance indicators – KPIs) ได้แก่

1. สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยมีข้อตกลงความร่วมมือเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี

2. สร้างเครือข่ายทางวิชาการกับศูนย์ความเป็นเลิศและมหาวิทยาลัยระดับโลก โดยมีข้อตกลงความร่วมมือเพิ่มขึ้นทุกปี

3. มีการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะระดับโลก (Global generic skills) โดยมีแผนการฝึกอบรมสม่ำเสมอตลอดปี

4. มีหลักสูตรสาขาวิชาอาณาบริเวณศึกษา (Area studies) ในทุกๆ ภูมิภาคของโลก และมีการพัฒนาหลักสูตรนานาชาติเพิ่มขึ้นทุกปี

5. มีศูนย์บริการนักศึกษาในประเทศต่างๆ ทุกภูมิภาค มีการจัดการเรียน – การสอน การบริการทางวิชาการและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนบุคลากรและนิสิต - นักศึกษาเพิ่มขึ้นทุกปีการศึกษา

กล่าวโดยสรุปว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่การเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลกประกอบด้วยยุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณค่าเพื่อความเป็นเลิศในภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา และเป็นองค์การอัจฉริยะ ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์การประกอบการของมหาวิทยาลัย และยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายทางวิชาการทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อสถาบันอุดมศึกษา

คำเพชร ภูริปัญญา (2550, น.14-16) ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อสถาบันอุดมศึกษา ว่าผลกระทบจากโลกาภิวัฒน์และการเปิดเสรีทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นแรงขับเคลื่อนที่มีผลกระทบต่อสถาบันอุดมศึกษาสภาพปัจจุบันและอนาคตที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างพลังหลักดังกล่าวทำให้เกิดการเชื่อมโยงข้ามชาติ ประชาคมโลกมีการติดต่อสื่อสารมากขึ้นเกิดธุรกิจทางอิเล็กทรอนิกส์ การศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยเสมือนจริง การศึกษาหาความรู้ด้วยเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป เกิดวัฒนธรรมในยุคอิเล็กทรอนิกส์หรือ nanosecond culture การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่าง รวดเร็ว จากการเปิดเสรีทางการศึกษา ซึ่งจะมีสถาบันอุดมศึกษาจากต่างประเทศเข้ามาจัดการศึกษามากขึ้น หากสถาบันอุดมศึกษาไทยไม่ปรับตัวอาจจะก่อให้เกิดปัญหาในวงกว้างได้ จะเกิดผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

การจำแนกประเภทของการให้บริการทางการศึกษา ประเทศต่างๆ ที่ลงนามทำข้อตกลงกันอาจจะเปิดตลาดบริการทางการศึกษาในประเทศต่างๆ 5 สาขาย่อยตามรหัสการให้บริการ CPC (Central Product Classification) ได้แก่ บริการการศึกษาระดับประถมศึกษา (CPC 921) บริการการศึกษาระดับมัธยม (CPC 922) บริการการศึกษาระดับอุดมศึกษา (CPC 923) การศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ (CPC 924) และบริการการศึกษาด้านอื่นๆ (CPC 929) เช่น การสอนภาษาการทดสอบทางการศึกษา การบริการด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านสุขภาพ การประชุม การฝึกอบรมระยะสั้น เป็นต้น

ความตกลงในการเจรจาการค้าและบริการ ประเทศต่างๆ ที่เป็นสมาชิกองค์การค้าโลกจะต้องดำเนินการด้วยความโปร่งใส (transparency) เปิดเสรีแบบก้าวหน้าตามลำดับ (progressive liberization) หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (most favored nation treatment: MFN) การเปิดโอกาสให้สมาชิกคู่สัญญากำหนดมาตรการใดๆ ที่เห็นว่าจำเป็นในการดูแลธุรกิจบริการในประเทศของตนเองได้ (domestic regulation) ซึ่งประเทศคู่สัญญาจะต้องมีหลักเกณฑ์ที่โปร่งใส และไม่สร้างภาระต่อการค้าบริการโดยไม่จำเป็น (กรมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2547; สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2548, APEC – HRDWG, 2005)

ผลกระทบจากรูปแบบการให้บริการการศึกษาใน 4 รูปแบบ คือ การให้บริการข้ามพรมแดน (cross border supply) การบริโภคข้ามพรมแดน (consumption abroad) การตั้งหน่วยธุรกิจ (commercial presence) การเข้ามาทำงานของคนต่างชาติ เป็นภาพที่ปรากฏชัดเจนขึ้นในปัจจุบัน เช่น การจัดตั้งมหาวิทยาลัยเสมือน (virtual/cyber university) การเรียนรู้ทางไกล การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-commerce) การเคลื่อนย้ายของนักศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ นักวิจัยข้ามพรมแดน ความร่วมมือข้ามชาติ เพื่อให้บริการการศึกษา เฟรนไชส์ทางการศึกษา (franchising education) เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2548 ; กรมการค้าระหว่างประเทศ, 2547, เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, กันยายน, 2548) ได้เสนอแนวทางเพื่อเตรียมการอุดมศึกษาไทยให้พร้อมรับการเปิดเสรีทางการศึกษา และสามารถแข่งขันด้านการศึกษาในเวทีโลกได้ คือ

1. ส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยไทยพัฒนาตามจุดแกร่ง คือ การสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งพัฒนาหลักสูตร หรือให้บริการการศึกษาที่เป็นจุดแข็งของตน หรือมีความได้เปรียบเมื่อเทียบกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น โดยมีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน

2. รัฐสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยค้นหาจุดแกร่งตามเอกลักษณ์ความเชี่ยวชาญของตน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการวิจัยเพื่อหาเอกลักษณ์ของตน เร่งพัฒนาไปตามจุดแกร่ง

3. รัฐให้การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ

4. รัฐพัฒนาช่องทางเชื่อมโยงภาคีอื่นๆ เข้าสู่การอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพอุดมศึกษา โดยใช้กลไกในการผลักดันให้มีส่วนสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาเชื่อมโยงหลักสูตรกับการพัฒนากลุ่มจังหวัด

5. ส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (education hub) เพื่อขยายตลาดการศึกษาไปสู่ต่างประเทศ และสร้างจุดขายดึงดูดนักศึกษาให้เข้ามาศึกษาในระดับอุดมศึกษามากขึ้น การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการศึกษา การพัฒนาหอพักให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ การสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาเปิดหลักสูตรนานาชาติให้มากขึ้น

6. การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาไปสู่มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐที่เอื้อต่อการเปิดเสรีทางการศึกษา

7. สนับสนุนร่วมมือ ช่วยเหลือสถาบันอุดมศึกษาที่ยังไม่มีความพร้อม เพื่อพัฒนาให้มีคุณภาพมากขึ้น

8. ร่วมกันสร้างมาตรการการป้องกันเชิงรุกในประเด็นที่อาจจะก่อให้เกิดปัญหา เช่น การเปิดสอนหลักสูตรของมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่ไม่เหมาะสมกับสังคมไทย การจัดการศึกษาที่อาจจะเกิดผลกระทบต่อประเพณีและวัฒนธรรมสิ่งดีงามของไทย

9. การบริการทางการศึกษาไทยในต่างแดน จะต้องดำเนินการโดยใช้ยุทธศาสตร์เชิงรุกมากขึ้น เพื่อนำเสนอนวัตกรรมการศึกษาของไทยในต่างประเทศ

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยภายนอกต่างๆ ได้แก่ กระแสโลกาภิวัฒน์ การเปิดเสรีทางการค้า และบริการการการศึกษา ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สภาพแวดล้อมต่างๆ เป็นปัจจัยภายนอกสำคัญที่ท้าทายยุทธศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อปรับตัวให้มีศักยภาพ มีความสามารถในการแข่งขันและร่วมมือในเวทีโลกได้

แนวคิดของสถาบันอุดมศึกษาระดับโลก (World Class University – WCU)

คำเพชร ภูริปัญญา (2550, น.16-21) ได้ศึกษาแนวคิดของสถาบันอุดมศึกษาระดับโลก (World Class University – WCU) ว่าในประเทศไทยยังมีการศึกษาเรื่องการอุดมศึกษาระดับโลก (world class higher education) และมีความเคลื่อนไหวน้อย เพราะก้าวสำคัญของไทยในปัจจุบันคือการจัดการความรู้เกี่ยวกับความเป็นนานาชาติ ในสหรัฐอเมริกา สถาบันอุดมศึกษาจำนวนมากกว่า 3,000 แห่ง (ไม่นับรวมสถาบันอุดมศึกษา online) มหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ (comprehensive university) ที่มีคะแนนรวมระดับนานาชาติสูงสุดมีเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น (Green, 2005) ซึ่งมหาวิทยาลัยที่มีระดับนานาชาติสูงสุด จัดเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก (Altbach, 2003)

สำหรับในประเทศไทยมีการกล่าวถึงมหาวิทยาลัยในระดับโลกในการประชุมระดับนโยบายด้านความเป็นนานาชาติของไทย และเอกสารต่างๆ การอ้างถึงมหาวิทยาลัยในระดับโลกมีอยู่จำกัด

รุ่ง แก้วแดง (2541 , น.74 และ115) ได้กล่าวในหนังสือการศึกษาไทยโดยกล่าวถึงรายงานของ Asiaweek ซึ่งชี้ให้เห็นว่าอุดมศึกษาไทยประสบปัญหาวิกฤตไม่สามารถขึ้นไปถึงระดับโลกได้ (world class education)

วิจิตร ศรีสอ้าน และสิปปนนท์ เกตุทัต (2548) ได้กล่าวในการประชุมระดับชาติของสมาคมวิจัยสถาบันแห่งประเทศไทย เรื่องอุดมศึกษาไทยในยุคการเปลี่ยนแปลงเพื่อการเป็นอุดมศึกษาระดับโลก สรุปได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาไทยยังมีระดับคุณภาพไม่ถึงสถาบันอุดมศึกษาระดับโลก สถาบันอุดมศึกษาจำนวนหนึ่งน่าจะพัฒนาไปสู่ระดับโลกได้

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาได้จัดประชุมเกี่ยวกับความเป็นสากลของสถาบันอุดมศึกษา ผู้ชำนาญการของมูลนิธิฟุลไบรท์ Professor Jack Van de Water (February 21, 2005) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญของมหาวิทยาลัยในระดับโลก จะต้องมีองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่

1. การได้รับการยอมรับผลงานทางวิชาการของอาจารย์
2. ผลิตภาพ (productivity) ของงานวิจัย
3. ผลงานทางวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารชั้นนำและได้รับการอ้างอิง
4. ผลความสำเร็จของบัณฑิตที่เกิดจากการแข่งขัน
5. มีปัจจัยอำนวยความสะดวกของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐานของการวิจัย (http://www.inter.mua.go.th)

วิจิตร ศรีสอ้าน (2548) ได้กล่าวถึงจากการจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษาที่มีมาตรฐานในระดับโลกมีองค์ประกอบเรื่องมาตรฐาน เกณฑ์ และตัวชี้วัดคุณภาพด้านต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์เป้าหมาย (goal) ในการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย ได้แก่ 1. กลไกขับเคลื่อนสังคมไทยสู่สังคมฐานความรู้พึ่งตนเองได้ และมีความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติ 2. เป็นขุมกำลังสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในระดับเศรษฐกิจฐานราก 3. ผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ 4. สร้างระบบการบริหารการจัดการที่ดี เพื่อคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษา ยุทธศาสตร์ที่สำคัญประการหนึ่งของการปฏิรูปอุดมศึกษาไทยคือ การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพและความพร้อมจำนวนหนึ่ง เพื่อมุ่งสู่สถาบันมหาวิทยาลัยชั้นนำให้มีมาตรฐานระดับโลก (World class university)

มหาวิทยาลัยในระดับโลกเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีสาขาวิชาที่เป็นเลิศ มีผลงานด้านวิจัยในระดับสูงและรักษา ปกป้องเสรีภาพทางวิชาการ มีอิสรเสรีภาพทางปัญญา มีการบริหารจัดการที่ดี (good governance) และสามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมหลากหลายได้ (cultural diversity) (Altbach, 2003)

มหาวิทยาลัยระดับโลกจะต้องเน้น 1. ความเป็นเลิศทางวิจัยและคุณภาพของคณาจารย์ 2. ได้รับการยอมรับ มีชื่อเสียงที่น่ายกย่องเชิดชู 3. มีนักศึกษาที่มีความสามารถสูง 4. มีเครือข่ายเชื่อมโยงระดับชาติและนานาชาติ 5. มีความเป็นนานาชาติ 6. มีการคัดเลือกนักศึกษา อาจารย์และบุคลากรจากทั่วโลก 7. มีอิสระทางวิชาการและบรรยากาศที่มีความตื่นตัวทางปัญญา (intellectual excitement) 8. . มีสภาพการทำงานที่ดี มีความปลอดภัยในการทำงาน มีเงินเดือนและปัจจัยเกื้อกูลที่เหมาะสม 9. ผู้นำมีความสามารถสูง 10. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 11. ความสมดุลระหว่างมาตรฐานสากลและความต้องการของท้องถิ่น (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2548)

มหาวิทยาลัยต่างๆ ต้องการเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก ปัญหาก็คือมหาวิทยาลัยระดับโลกคืออะไร มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งสำคัญตนเองว่าเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก (World class university) นักวิชาการบางคนพยายามที่จะใช้ “World Classness” และโดยทั่วไปก็ไม่ทราบว่ากำลังกล่าวถึงอะไร แม้แต่เอเชียวีค (Asiaweek) ได้จัดอันดับของมหาวิทยาลัยเอเชีย (สุวิมล ว่องวาณิช, นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542, ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2543., Asiaweek, 2000.) ก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์กันมาก ระยะหลังจึงเลิกราการจัดอันดับมหาวิทยาลัย มีนักวิชาการอุดมศึกษาพยายามที่จะให้นิยาม “World class university” มีข้อโต้แย้งว่าความสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาซึ่งเป็นสถาบันทางวิชาการควรจะเป็นการจัดอันดับ (ranking) ระดับชาติ ระดับภูมิภาค (national or regional class) ดีกว่าการแข่งขันในเรื่องของความมั่งคั่ง หรือมหาวิทยาลัยที่มีพวกศักดินาและมีปัญญามากที่สุด (elitist universities) (Altbach, 2003)

ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาเป็นจำนวนน้อยที่จะให้นิยามของมหาวิทยาลัยในระดับโลกได้มีการเปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อโต้แย้งต่างๆ พจนานุกรมได้ให้นิยามสถาบันอุดมศึกษาระดับโลก (World – Class) คือการจัดอันดับความสำคัญที่มีลักษณะเด่นของโลก มีมาตรฐานระดับนานาชาติที่มีความเป็นเลิศ (Altbach, 2003) ได้แก่

1. ความเป็นเลิศด้านการวิจัย
2. ได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมวิชาชีพ
3. บุกเบิกความรู้ใหม่ๆ ในระดับแนวหน้า
4. มีจำนวนศาสตราจารย์ที่มีคุณภาพสูงสุด
5. การรับอาจารย์ที่มีศักยภาพทางวิชาการสูงสุด

6. มีสภาพการทำงานที่ดี มีความปลอดภัยในการทำงาน มีเงินเดือนและปัจจัยเกื้อกูลที่เหมาะสม

7. มีปณิธาน และมีความสนใจในกิจกรรมเสริมสร้างปัญญา

8. มีเสรีภาพทางวิชาการและบรรยากาศที่มีความตื่นตัวทางปัญญา (intellectual excitement) เป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างมหาวิทยาลัยที่มีมาตรฐานระดับโลก

9. ไม่มีการแทรกแซงกิจกรรมทางวิชาการจากภายนอก

Vest (2005) อดีตอธิการบดี Massachusetts Institute of Technology (MIT) ได้สะท้อนให้เห็นถึงการจัดอันดับมหาวิทยาลัย 200 แห่ง จาก The Times Higher Education Supplement (THES, 2004.) โดยมีสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้รับการจัดอันดับสูงสุดจากจำนวนมหาวิทยาลัยทั่วทุกภูมิภาคในโลก เช่น ฮาร์วาร์ด แคลิฟอร์เนียร์ – เบอร์คเลย์ และเอ็มไอที เป็นต้น ทำให้มหาวิทยาลัยอื่นๆ ในโลกหันมาพิจารณาโครงสร้างและนโยบายของมหาวิทยาลัยระดับโลกของอเมริกา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสถาบันของตนเองให้มีคุณภาพสูงสุด

องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้สถาบันอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกาประสบความสำเร็จในการแข่งขันระดับโลก ได้แก่

1. ความหลากหลายของสถาบันอุดมศึกษา เช่น สถาบันด้านศิลปะศาสตร์ สังคมศาสตร์ ขนาดเล็กจนถึงสถาบันของรัฐและเอกชนที่มีขนาดใหญ่ นักศึกษาสามารถเลือกเรียนในคณะที่ดีที่สุดและเหมาะสมกับผู้เรียน

2. ศาสตราจารย์มีอิสระในการสอนและวิจัย

3. มหาวิทยาลัยวิจัยได้พยายามผักทอการวิจัยและการสอนเข้าด้วยกัน

4. มีการรับนักศึกษา และอาจารย์จากต่างประเทศ ทำให้มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาได้ปัญญา (brain gain) และวัฒนธรรมมาสู่สถาบัน

5. การให้การสนับสนุนการวิจัยแก่นักวิจัยในระดับแนวหน้าของรัฐบาลกลาง ทำให้นักวิจัยมีแรงจูงใจในการวิจัย

6. ขนบธรรมเนียมประเพณีในความรักสถาบันกระตุ้นให้ศิษย์เก่า บุคคลอื่นองค์การอื่นๆ สนับสนุนวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยต่างๆ มีกองทุนสนับสนุนต่างๆ ที่จัดให้นักศึกษาปัญญาเลิศจากครอบครัวขนาดกลางได้เข้าศึกษาในสถาบันชั้นแนวหน้าที่มีค่าเล่าเรียนแพง

7. การเปิดโอกาสให้นักศึกษา อาจารย์มีอิสระในการปฏิบัติงานในหน้าที่ เพื่อมุ่งความเป็นเลิศ

องค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้สถาบันอุดมศึกษาในประเทศอื่นอาจจะบูรณาการด้านวัฒนธรรมและการเมืองเพื่อการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ

จากการประเมินของสถาบันอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยเซียงไฮ้ เจียวตง (SJTU, 2004 – 2005) ปัจจัยที่สำคัญมากที่สุด คือ การประเมินคุณภาพอาจารย์ประจำและศิษย์เก่าได้รับรางวัลโนเบล และรางวัลผลงานดีเด่นในวิชาชีพ มีผลงานทางวิชาการตีพิมพ์ในวารสารมาตรฐานนานาชาติ และได้รับการอ้างอิง (citations) หลายครั้ง สถาบันอุดมศึกษาที่เป็นเลิศมีปัจจัยที่สำคัญคือคุณภาพในเชิงวิชาการ เช่น คุณภาพของอาจารย์ คุณภาพของนักศึกษา คุณภาพของโปรแกรมวิชา มีสิ่งอำนวยความสะดวก และสภาพแวดล้อมที่ดี เป็นต้น

ปัจจัยต่างๆ จะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างมหาวิทยาลัยในระดับโลก สำหรับแนวทางของยุทธศาสตร์สู่มหาวิทยาลัยในระดับโลกของสถาบันอุดมศึกษาไทย ซึ่งมีจุดเด่นด้านวัฒนธรรม จำเป็นต้องใช้เป็นปัจจัยหนึ่งและสอดคล้องกับการประเมินภายนอกของสถาบันอุดมศึกษาไทย

กล่าวโดยสรุปได้ว่าปัจจัยการเสริมสร้างมหาวิทยาลัยระดับโลก มีปัจจัยด้านต่างๆ ที่มีต่อความสำเร็จ เช่น

1. ดึงดูดอาจารย์ – บุคลากรที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการ (attract talents) การวิจัยและการธำรงรักษา (retention)

2. มีการพัฒนาบุคลากร แลกเปลี่ยนอาจารย์ ประชุมสัมมนาทางวิชาการ ทำโครงการร่วมกันในระดับนานาชาติ มีเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก

3. เพิ่มจำนวนนักศึกษาไปศึกษาดูงานหรือฝึกงานต่างประเทศ หรือร่วมโครงการอื่นๆ ในต่างประเทศ

4. สร้างความสมดุลของสถาบันอุดมศึกษาระดับโลก กับความต้องการของท้องถิ่น

5. ความมีอิสรเสรีภาพทางวิชาการ มีบรรยากาศทำให้มีความตื่นตัวทางปัญญา (intellectual excitement)

6. มีโครงสร้างพื้นฐานด้านกายภาพ การวิจัย เทคโนโลยีสารสนเทศ และทรัพยากรต่างๆ ที่ดีเลิศ

7. มีแผนยุทธศาสตร์ด้านนานาชาติ และยุทธศาสตร์สู่สถาบันอุดมศึกษาระดับโลกมีการจัดการที่ดีสอดคล้องตามแผนยุทธศาสตร์ (strategic alignment)

ความหมายและความเป็นมาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ความหมายของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

สถาบันอุดมศึกษาเอกชน เป็นสถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดย อาศัยปรัชญาและหลักการในการจัดการศึกษาเช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศ การให้ความหมายของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามพระราชบัญญัติ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 ระบุไว้ว่า สถาบันอุดมศึกษา เอกชนเป็นสถานศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน ทำการวิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งเป็น การให้ความหมายของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ครอบคลุมภารกิจสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาในทุกด้าน (ศิริพงศ์ รักใหม่, 2558, น.36-40)

สถาบันอุดมศึกษาเอกชน หมายถึง สถานศึกษาของเอกชน ที่ให้การศึกษาขั้นอุดมศึกษาแก่นักศึกษาทุกผลัดรวมกันเกินเจ็ดคนขึ้นไป (บังอร พฤกษารุ่งเรือง, 2553, น.77-78)

วัตถุประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน สรุปภาพรวมได้ดังนี้ 1. เพื่อให้ความรู้แก่เยาวชนของชาติให้สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ 2. เพื่อสนองความต้องการทางการศึกษาของชาติ เป็นการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งเป็นการกระจายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ส่วนภูมิภาค 3. เพื่อสงเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการ พัฒนาความรู้เทคโนโลยีต่างๆ ให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคมของชาติ 4. เพื่อปลูกฝังส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ความมีระเบียบวินัยความรับผิดชอบต่อสงคมและประเทศชาติ 5. เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐ 6. เพื่อเป็นการบริการทางวิชาการแก่สังคม 7. เพื่อเป็นการเสริมสร้างระดับชีวิตและยกระดับการศึกษาของประชาชนในส่วนภูมิภาค

บทบาทหรือภารกิจของอุดมศึกษาเอกชนมีด้วยกัน 4 ประการ คือ 1. บทบาทในการสอนและผลิตบัณฑิต สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีหน้าที่รับผิดชอบ ในการสอนระดับอุดมศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสารถในระดับสูง เช่นเดียวกับอุดมศึกษาของรัฐ ภายใต้การดูแลกำกับดูแลของทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งบทบาทหน้าที่ในการสอนและการผลิตบัณฑิตดังกล่าวจะถูกกำกับดูแลโดยทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งจะมีคณะกรรมการที่รับผิดชอบในแต่ละสถาบันเช่น คณะกรรมการสอบไล่ภายนอก คณะกรรมการรับรองมาตรฐาน เป็นต้น 2. บทบาทในการวิจัย กฎทบวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2525) ออกตามความในพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2522 กำหนดให้สถาบันศึกษาเอกชน ที่มีฐานะเป็นมหาวิทยาลัยและสถาบันมีภารกิจในการวิจัยควบคู่ไปกับการสอนและการผลิตบัณฑิต 3. การบริการทางวิชาการแก่สังคมกระทำได้หลายทางเช่น จัดโครงการต่างๆที่ให้บริการวิชาการแก่สังคม 4. การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ โดยจัดตั้งให้หน่วยงานดำเนินการในการ

สร้างเสริมอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย อันเป็นเอกลักษณ์ของชาติให้คงอยู่และพัฒนาให้เจริญยิ่งขึ้น

ดังนั้น พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2522 จึงให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนสามารถดำเนินภารกิจดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทัดเทียมกับสถาบันของรัฐ กล่าวคือ 1. สถาบันอุดมศึกษาสามารถเปลี่ยนสถานภาพจากวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัย มีภารกิจเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยของรัฐ 2. สามารถจัดการศึกษาได้ตั้งแต่ระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอก สามารถให้ตำแหน่งทางวิชาการ ได้แก่ ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ แก่อาจารย์ในสถาบันได้ 3. สามารถให้ปริญญากิตติมศักดิ์ในสาขาที่เปิดสอนแก่บุคคลภายนอกที่เหมาะสมได้ 4. สามารถรับความช่วยเหลือด้านการเงิน อุปกรณ์การศึกษาหรือประโยชน์อื่นๆจากบุคคลภายนอกได้ รวมถึงการร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศหรือต่างประเทศ

กล่าวโดยสรุปได้ว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชน หมายถึง องค์กรหรือ สถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นโดยเอกชน เพื่อจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา บริหารและดำเนินงานโดยเอกชน ปฏิบัติตามภารกิจและกฎเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่งถูกจัดตั้งขึ้นตามปรัชญาและวิสัยทัศน์ของการก่อตั้งที่แตกต่างกันไป จุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนคือการช่วยแบ่งเบาภาระการจัด การศึกษาของภาครัฐ เพื่อผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพ พัฒนาประเทศและสังคมให้เจริญรุ่งเรืองทัดเทียมนานาประเทศ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาบทบาทของภาคเอกชนในการจัดการศึกษาได้ทวีความสำคัญมาก ยิ่งขึ้น หลายประเทศในเอเชียมีสัดส่วนของจำนวนนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนสูงกว่าภาครัฐ อาทิ เกาหลีใต้ ร้อยละ 78 ญี่ปุ่น ร้อยละ 77 ฟิลิปปินส์ ร้อยละ 75 และไต้หวัน ร้อยละ 72 ขณะที่ในประเทศอินเดีย และมาเลเซีย มีสัดส่วนนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนประมาณร้อยละ 30 – 40 ในขณะที่ประเทศจีน และเวียดนาม มีสัดส่วนของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน น้อยกว่าร้อยละ 15 (Levy, 2006) ส่วนในประเทศไทยสัดส่วนของนักศึกษาที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนคิดเป็น ร้อยละ 13 ของนักศึกษาที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั้งหมด (Praphamontripong, 2008) ซึ่งจะเห็นได้ ว่าแม้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยได้ถือกำเนิดและพัฒนามานานถึง 50 ปี แต่ยังมีบทบาทในการจัดการศึกษาน้อยเมื่อเทียบกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในเชิงของปริมาณการผลิตบัณฑิต อย่างไรก็ตาม สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะต้องคำนึงถึงบทบาทในการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงความแตกต่างจาก สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ซึ่งณรงค์ อยู่ถนอม (2554) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไว้ว่า สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความแตกต่างกันในเชิงกฎหมายที่ใช้ควบคุม และ

แนวทางการควบคุมมาตรฐานวิชาการ โดยสถาบันอุดมศึกษาของรัฐดำเนินการภายใต้ กฎหมายจัดตั้งของตนเอง มีรัฐลงทุนให้ทั้งในเรื่องที่ดิน อาคาร สิ่งก่อสร้าง สามารถควบคุมมาตรฐานทางวิชาการของตนเองได้ภายใต้เกณฑ์มาตรฐานที่ส่วนกลางกำหนด มีโอกาสในการคัดเลือกนักศึกษา มากกว่าสามารถดำเนินการสรรหาสภาสถาบันได้ภายใต้กฎหมายของตนเอง ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน การดำเนินงานด้านวิชาการอยู่ภายใต้การควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ต้องลงทุนด้วยตนเอง และไม่มีโอกาสในการคัดเลือกนักศึกษาเหมือนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ต้องบริหารงบประมาณอย่างเหมาะสม เพราะต้องคำนึงถึงการลงทุนระยะยาว ส่วนที่ดีกว่าของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนคือนักศึกษาสามารถเลื่อนไหล เปลี่ยนคณะได้ และการบริหารการเงินที่มีความคล่องตัวกว่าสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ด้วยธรรมชาติที่แตกต่าง ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจึงต้องคิดโจทย์ที่แตกต่างกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สิ่งที่ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรต้องคำนึงถึง คือ ทำอย่างไรจะได้นักศึกษาคุณภาพดีจำนวนมาก และจะ พัฒนาคุณภาพบัณฑิตอย่างไรภายใต้ทรัพยากรที่ลงทุนเอง การบริหารงบประมาณต้องเน้นแนวคิดต้นทุน เพื่อให้มหาวิทยาลัยอยู่รอดได้

ปราชญาณี ประภามนตรีพงศ์ (Praphamontripong, 2008 อ้างถึงใน Levy, 1986) ศึกษาปรัชญาการจัดตั้งสถาบัน อุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย โดยอาศัยแนวคิดการจำแนกประเภทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ของเลวี ซึ่งจำแนกประเภทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตามปรัชญาของการจัดตั้งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. สถาบันที่จัดตั้งโดยกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับศาสนา (Religious-oriented Institutes) แม้ว่าประเทศไทยจะมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ แต่กลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์จะมีบทบาทสำคัญต่อ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาภาคเอกชนของไทยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2515 โดยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ โดยมูลนิธิของกลุ่มคริสเตียน รวมถึงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยคริสเตียน วิทยาลัยมิชชั่น และวิทยาลัยพยาบาลเซนหลุยส์ เพื่อเน้นการศึกษาด้านการแพทย์และสาธารณสุข ในขณะที่กลุ่มคาทอลิกได้จัดตั้ง วิทยาลัยแสงธรรม ในขณะที่ศาสนาอื่นทั้งศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ เพิ่งเริ่มมีการจัดตั้ง สถาบันอุดมศึกษาเอกชนหลัง พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา เช่น มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา และวิทยาลัยพุทธ ศาสนานานาชาติ เป็นต้น

2. สถาบันที่จัดตั้งโดยชนชั้นนำในสังคม (Semi-elite Institutes) ส่วนใหญ่จะเป็นนักธุรกิจหรือนักวิชาการ รวมถึงสภาหอการค้า การจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเน้นหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ โดยการเชื่อมโยงความรู้เชิงทฤษฎีกับประสบการณ์ทางธุรกิจ มีการสร้างเครือข่ายกับภาคธุรกิจสำหรับการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา ตัวอย่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนประเภทนี้ ได้แก่ มหาวิทยาลัย กรุงเทพ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เป็นต้น

3. สถาบันที่จัดตั้งเพื่อรองรับความต้องการศึกษา (Demand-absorbing Institutes) ส่วน ใหญ่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนทั่วโลกมักจัดอยู่ในประเภทนี้ โดยทั่วไปสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมัก ดำเนินการเพื่อรองรับความต้องการที่สถาบันอุดมศึกษาของรัฐไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ เพียงพอ และมักเปิดหลักสูตรที่มีค่าใช้จ่ายต่ำ เช่น บัญชี บริหารธุรกิจ และกฎหมาย การท่องเที่ยว และ เทคโนโลยี เป็นต้น ในประเทศไทยสถาบันอุดมศึกษาประเภทนี้มีประมาณร้อยละ 80 ของ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนทั้งหมด แต่มีจำนวนนักศึกษารวมกันประมาณร้อยละ 50 ของนักศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษาเอกชนทั้งหมด ตัวอย่างสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่จัดอยู่ในประเภทนี้ ได้แก่มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร และวิทยาลัยดุสิตธานี เป็นต้น

โดยทั่วไปการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มักมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาครอบคลุม ประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ (ศรีพัชรา สิทธิกำจร แก้วพิจิตร, 2551, น.90)

1. เพื่อให้ความรู้แก่เยาวชนของชาติให้สามารถนำไปประกอบอาชีพได้

2. เพื่อสนองความต้องการศึกษาของชาติ สร้างความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งการกระจายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ส่วนภูมิภาค

3. เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการ พัฒนาความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจและสังคมของชาติ

4. เพื่อปลูกฝัง ส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ

5. เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐ

6. เพื่อให้บริการวิชาการแก่สังคม

7. เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต และยกระดับการศึกษาของประชาชนในส่วนภูมิภาค

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยแม้จะมีปรัชญาและวัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง แตกต่างกันตามความประสงค์ของผู้ก่อตั้ง แต่ส่วนใหญ่จะมีจุดมุ่งหมายที่ไม่แตกต่างกันคือมุ่งผลิต บุคลากรที่มีคุณภาพเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของประเทศ การพัฒนาและการขยายตัวของ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยจึงขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในแต่ละยุคสมัย ส่งผลให้ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเปลี่ยนแปลงไป ตามยุคสมัยและปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบ บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในระยะหลังจึงมุ่งสนองความต้องการในการศึกษาของผู้เรียนมากขึ้น

การจำแนกประเภทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน นอกเหนือจากการจำแนกตามความเป็นมา ในการจัดตั้งแล้ว ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีสามประเภท คือ

1. มหาวิทยาลัย
2. สถาบัน
3. วิทยาลัย

ในขณะที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2546, น.55) ได้เสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ จากผลการวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่ โดยเสนอให้มีการแบ่งประเภทของ สถาบันอุดมศึกษาเพื่อคุณภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เป้าหมายของอุดมศึกษา และสนองตอบความต้องการของผู้เรียน ไว้ว่า สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ควรแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. สถาบันที่มุ่งความเป็นเลิศด้านวิชาการและวิจัย
2. สถาบันที่มุ่งความเชี่ยวชาญทางด้านการสอนสาขาวิชาต่าง ๆ และ
3. สถาบันอุดมศึกษาสำหรับชุมชนท้องถิ่น

ส่วนในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งมีความคล่องตัวในการบริหารบุคลากร และมีอิสระในการ บริหารจัดการมากกว่าสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยควรแบ่งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนออกเป็น 2 ประเภท (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2546, น.98) คือ

1. สถาบันอุดมศึกษาสมบูรณ์แบบ
2. สถาบันอุดมศึกษาที่เน้นบางกลุ่มสาขา เช่น สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี มนุษยศาสตร์ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแม้ไม่ได้ให้ความสำคัญกับขนาด ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนหรือจำนวนนักศึกษา อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะจำแนกสถาบันอุดมศึกษา อย่างไรก็สามารถบ่งชี้ขนาดของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในแง่ของจำนวนนักศึกษาได้ กล่าวคือ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยมักเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนขนาดใหญ่ มีการเปิดสอนหลายสาขาวิชา และมีจำนวนนักศึกษาค่อนข้างมาก (มากกว่า 5,000 คน) สามารถจัดเป็นสถาบันอุดมศึกษาสมบูรณ์แบบได้ ส่วนสถาบันอุดมศึกษาที่มีสถานภาพเป็นสถาบันหรือวิทยาลัย มักเป็นสถาบันอุดมศึกษาขนาดกลาง หรือขนาดเล็ก เปิดสอนเพียงไม่กี่สาขาวิชา มีจำนวนนักศึกษาน้อยกว่า 5,000 คน จึงจัดอยู่ในประเภทสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่เน้นเพียงบางกลุ่มสาขา

ปัจจุบันประเทศไทยมีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนทั้งสิ้น 75 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560)

ตารางที่ 3 รายชื่อสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย เรียงตามปีที่จัดตั้ง

ชื่อสถาบัน	จังหวัด	ปีที่จัดตั้ง	หมายเหตุ
1. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	กรุงเทพมหานคร	2513	
2. มหาวิทยาลัยเกริก	กรุงเทพมหานคร	2513	
3. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์	กรุงเทพมหานคร	2513	
4. มหาวิทยาลัยศรีปทุม	กรุงเทพมหานคร	2513	
5. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	กรุงเทพมหานคร	2513	
6. มหาวิทยาลัยสยาม	กรุงเทพมหานคร	2516	
7. มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	กรุงเทพมหานคร	2516	
8. มหาวิทยาลัยพายัพ*	เชียงใหม่	2517	ภาคเหนือ
9. มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ	กรุงเทพมหานคร	2518	
10. วิทยาลัยแสงธรรม	นครปฐม	2519	
11. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	สมุทรปราการ	2524	
12. มหาวิทยาลัยคริสเตียน	นครปฐม	2526	
13. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล	นครราชสีมา	2527	
14. วิทยาลัยศรีโสภณ	นครศรีธรรมราช	2527	
15. มหาวิทยาลัยรังสิต	ปทุมธานี	2528	
16. วิทยาลัยเซนต์หลุยส์	กรุงเทพมหานคร	2528	เปลี่ยนชื่อจากวิทยาลัยพยาบาลเซนต์หลุยส์
17. มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชีย-แปซิฟิก	สระบุรี	2529	เปลี่ยนชื่อและประเภทจากวิทยาลัยมิชชัน
18. มหาวิทยาลัยภาคกลาง*	นครสวรรค์	2529	ภาคเหนือ
19. มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต	กรุงเทพมหานคร	2530	
20. มหาวิทยาลัยเนชั่น*	ลำปาง	2531	เปลี่ยนชื่อและประเภทจากวิทยาลัย โยนก (ภาคเหนือ)
21. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ขอนแก่น	2531	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ชื่อสถาบัน	จังหวัด	ปีที่จัดตั้ง	หมายเหตุ
22. มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น	กรุงเทพมหานคร	2532	
23. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร	กรุงเทพมหานคร	2533	
24. มหาวิทยาลัยราชธานี	อุบลราชธานี	2536	
25. สถาบันรัชต์ภาคย์	กรุงเทพมหานคร	2536	
26. วิทยาลัยทองสุข	กรุงเทพมหานคร	2537	
27. มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด	เพชรบุรี	2538	
28. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย	ปทุมธานี	2539	
29. วิทยาลัยดุสิตธานี	กรุงเทพมหานคร	2539	
30. มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต	กรุงเทพมหานคร	2540	
31. มหาวิทยาลัยเว็บสเตอร์ (ประเทศไทย)	เพชรบุรี	2540	
32. มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	กาญจนบุรี	2540	เปลี่ยนชื่อจาก มหาวิทยาลัยณิวัฒนา
33. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่	สงขลา	2540	
34. มหาวิทยาลัยเอเชียน	ชลบุรี	2540	
35. วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น*	ตาก	2540	เปลี่ยนชื่อจากวิทยาลัยลุ่มน้ำปิง (ภาคเหนือ)
36. มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา*	นครสวรรค์	2541	ภาคเหนือ
37. มหาวิทยาลัยธนบุรี	กรุงเทพมหานคร	2541	
38. มหาวิทยาลัยฟาฏอนี	ยะลา	2541	เปลี่ยนชื่อและประเภทจาก วิทยาลัยอิสลามยะลา
39. วิทยาลัยสันตพล	อุดรธานี	2541	
40. มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น	อุบลราชธานี	2542	เปลี่ยนชื่อและประเภทจาก วิทยาลัยโปลีเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
41. มหาวิทยาลัยชินวัตร	ปทุมธานี	2542	
42. มหาวิทยาลัยตาปี	สุราษฎร์ธานี	2542	
43. มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่*	เชียงใหม่	2542	ภาคเหนือ
44. มหาวิทยาลัยปทุมธานี	ปทุมธานี	2542	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ชื่อสถาบัน	จังหวัด	ปีที่จัดตั้ง	หมายเหตุ
45. มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*	เชียงใหม่	2542	ภาคเหนือ
46. วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก	กรุงเทพมหานคร	2542	
47. วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้	นครศรีธรรมราช	2542	
48. วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย	ขอนแก่น	2542	
49. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ	กรุงเทพมหานคร	2543	
50. วิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา	นครนายก	2544	
51. มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี	กรุงเทพมหานคร	2545	
52. มหาวิทยาลัยพิษณุโลก*	พิษณุโลก	2545	ภาคเหนือ
53. วิทยาลัยเชียงราย*	เชียงราย	2546	เปลี่ยนชื่อจากวิทยาลัยกรุงธน เชียงราย (ภาคเหนือ)
54. วิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ	สงขลา	2546	
55. มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา	ศรีสะเกษ	2547	
56. วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม	กรุงเทพมหานคร	2547	
57. วิทยาลัยนครราชสีมา	นครราชสีมา	2547	
58. วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง*	ลำปาง	2547	ภาคเหนือ
59. มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ	กรุงเทพมหานคร	2549	
60. มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์	นนทบุรี	2549	
61. วิทยาลัยเฉลิมกาญจนาระยอง	ระยอง	2549	
62. สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น	กรุงเทพมหานคร	2549	
63. สถาบันอาศรมศิลป์	กรุงเทพมหานคร	2549	
64. วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์	นครราชสีมา	2550	
65. สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์	นนทบุรี	2550	เปลี่ยนชื่อจากสถาบันเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์
66. สถาบันเทคโนโลยีแห่งอโยธยา	พระนครศรีอยุธยา	2550	
67. วิทยาลัยพิชญบัณฑิต	หนองบัวลำภู	2551	
68. สถาบันกันตนา	นครปฐม	2553	
69. สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน	สมุทรสงคราม	2553	
70. สถาบันเทคโนโลยียานยนต์มหาชัย	สมุทรสาคร	2555	
71. วิทยาลัยนานาชาติราฟเฟิลส์	สมุทรปราการ	2556	
72. วิทยาลัยเทคโนโลยีจิตรลดา	กรุงเทพมหานคร	2557	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ชื่อสถาบัน	จังหวัด	ปีที่จัดตั้ง	หมายเหตุ
73. สถาบันวิทยสิริเมธี	ระยอง	2557	จัดตั้งโดยบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เป็น Graduate Research Intensive University
74. สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค*	พะเยา	2557	ภาคเหนือ
75. สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ	กรุงเทพมหานคร	2558	

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, (2560)

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ภายใต้กรอบพระราชบัญญัติและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนทั้งที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน และถูกประกาศใช้เพื่อกำกับการบริหารงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอย่างมีนัยสำคัญในแต่ละยุคสมัย โดยได้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงสาระสำคัญในพระราชบัญญัติแต่ละฉบับ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และการ ดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยสรุปได้ ดังนี้ (ศิริพงศ์ รักใหม่. 2558, น.50-60)

พระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. 2512

ถือเป็นกฎหมายฉบับแรกที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยตรง เป็นจุดกำเนิดให้มีการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนขึ้นในประเทศไทย สาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนด เรื่องการหลักเกณฑ์การขอจัดตั้งวิทยาลัยเอกชน ให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีคณะกรรมการบริหารเป็น ผู้บริหารและควบคุมดูแล สามารถจัดการศึกษาในระดับประกาศนียบัตร อนุปริญญา ประกาศนียบัตร ชั้นสูง และปริญญา โดยต้องได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาจากสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ หรืออาจเพิกถอนใบรับรองมาตรฐานการศึกษาได้ กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการตั้งกรรมการเข้า ดำเนินการแทนผู้บริหารวิทยาลัยถ้าไม่ปฏิบัติการกฎหมายที่กำหนดไว้

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522

ได้มีการปรับปรุงเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาให้มากขึ้น โดยเพิ่มประเภทการขออนุญาตจัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัย สถาบัน และวิทยาลัย โดยมีฐานะเป็นนิติบุคคล กำหนดให้มีสภาสถาบัน ทำหน้าที่วางนโยบายและควบคุมดูแลกิจการทั่วไป สามารถจัด

การศึกษาได้ ตั้งแต่ระดับปริญญาบัณฑิต มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิต โดยต้องได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา ในสาขาที่เปิดสอน อนุญาตให้สามารถเปิดวิทยาเขตสาขาได้ กำหนดบทลงโทษกรณีสถาบันอุดมศึกษาไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนเป็นลาดับขั้นตอน เช่น ตักเตือน สั่งให้งดรับนักศึกษา เพิกถอน การรับรองมาตรฐานการศึกษา เพิกถอนการรับรองวิทยฐานะ และเพิกถอนใบอนุญาตจัดตั้ง

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ ฉบับที่ 2 นี้ เพื่อขยายภารกิจสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน โดยกำหนดเรื่องการโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินของสถาบัน และเพิ่มอำนาจหน้าที่ของสภาสถาบันให้อำนาจในการอนุมัติการเปิดหลักสูตร แต่งตั้งและถอดถอนกรรมการบริหารสถาบัน จัดสรรเงินกองทุนและอนุมัติงบประมาณ รวมถึงสนับสนุนการวิจัยและการฝึกอบรม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

กำหนดเรื่องระบบการศึกษา แนวทางการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาของเอกชน (ส่วนที่ 3 มาตรา 43 – มาตรา 46) มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา บุคลากรทางการศึกษา หน่วยงาน (ทบวงมหาวิทยาลัย / กระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำนักงานปฏิรูปการศึกษา)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการสนับสนุนภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ ภายใต้หมวด 5 การบริหาร และการจัดการศึกษา ส่วนที่ 3 การบริหาร และ การจัดการศึกษาเอกชนตามมาตรา 43 44 45 และมาตรา 46

มาตรา 43 การบริหารและการจัดการศึกษาเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับติดตามการประเมินคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมิน คุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ

มาตรา 44 ให้สถานศึกษาเอกชนตามมาตรา 18 (2) เป็นนิติบุคคล และมีคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ผู้รับใบอนุญาต ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์การชุมชน ผู้แทนครู ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ

มาตรา 45 ให้สถานศึกษาเอกชนจัดการศึกษาได้ทุกระดับ และทุกประเภทการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด โดยรัฐต้องกำหนดนโยบาย และแผนมาตรการที่ชัดเจน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชนในด้านการศึกษา

มาตรา 46 รัฐต้องให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนภาษี หรือการยกเว้นภาษี และสิทธิประโยชน์อย่างอื่นที่เป็นประโยชน์ในทางการศึกษาแก่สถานศึกษาเอกชนตามความเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริม และสนับสนุนด้านวิชาการให้สถานศึกษาเอกชนมีมาตรฐาน และสามารถพึ่งตนเองได้

ในสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวทางการให้การสนับสนุนภาคเอกชนในการจัดการศึกษาไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรา 45 ที่ระบุให้สถานศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาระดับปริญญา สามารถดำเนินการได้โดยอิสระ บริหารจัดการตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการและมาตรา 46 กำหนดให้รัฐต้องให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนภาษี หรือยกเว้นภาษี โดยการดำเนินงานทั้งหมดให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ส่วนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้มีการปรับปรุงเพิ่มเติมจากฉบับที่ 1 ในส่วนของการปรับระบบการกำกับใหม่ โดยกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการดูแลการศึกษาทุกระดับ และมีสภาการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา และ คณะกรรมการการอุดมศึกษา พร้อมกำหนดอำนาจหน้าที่

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 กำหนดครอบคลุมเรื่องการจัดตั้ง การบริหาร การดำเนินการ การอุดหนุนและส่งเสริม การกำกับควบคุม รวมถึงการเลิกกิจการ และการกำหนดโทษ ส่วนพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 มีการยกเลิก หรือแก้ไขเพิ่มเติมบางมาตรา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม เช่น ที่มาของคณะกรรมการสภาสถาบัน อำนาจสภาสถาบันเกี่ยวกับการอนุมัติปริญญา การลงทุนหรือ ร่วมทุน การให้ปริญญา การตั้งกรรมการสอบสวนอธิการบดี รวมถึงการกำหนดบทลงโทษกรณีไม่ปฏิบัติ ตามกฎหมาย เป็นต้น

สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 คือ การให้อิสระการอนุมัติหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตรตามหลักเกณฑ์ที่ คณะกรรมการกำหนด การอนุมัติการลงทุน หรือร่วมลงทุนกับนิติบุคคลหรือหน่วยงานอื่นเพื่อดำเนิน กิจการที่เกี่ยวกับ หรือต่อเนื่องกับกิจการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน หรือนำผลการค้นคว้าวิจัยไป เผยแพร่ หรือหาประโยชน์เพื่อเป็นรายได้ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เป็นต้น การให้อิสระในการ ดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนหลายมาตรา ได้ให้อิสระในการดำเนินงานของสภาสถาบัน และการบริหารงานของสถาบัน ขณะเดียวกันได้กำหนดบทลงโทษผู้บริหารสถาบันที่ไม่ได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติ และกฎระเบียบที่ออกตามพระราชบัญญัติดังกล่าว การอุดหนุนและส่งเสริม สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจากรัฐ พระราชบัญญัติฯ ได้กำหนดให้รัฐอุดหนุนและส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษา เอกชนดังต่อไปนี้ (มาตรา 70)

1. ให้ข้าราชการ และพนักงานของรัฐไปปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยได้รับเงินเดือน และค่าตอบแทนตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

2. จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในด้านต่างๆ

3. ยกเว้นอากรขาเข้าสินค้าประเภทครุภัณฑ์ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา และการวิจัย โดยการรับรองของคณะกรรมการ ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร

4. ส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ รวมถึงรัฐบาลได้ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาอุดมศึกษาเอกชนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะ การตั้งกองทุนหมุนเวียนเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนกู้ยืมในรูปของกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ใน พ.ศ. 2535 มีจำนวนเงินทุนหมุนเวียนเริ่มต้น 500 ล้านบาท เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนกู้ยืมเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์การศึกษา ก่อสร้างอาคารเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และส่งเสริมให้มีคุณภาพ และมาตรฐาน ต่อมาในปี พ.ศ. 2541 คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติให้เพิ่ม วงเงินกองทุนหมุนเวียนเป็น 2,000 ล้านบาท นอกจากนี้ยังมีโครงการเงินกู้สนับสนุนการจัดตั้งสถานศึกษาเอกชนโดยจัดตั้งกองทุนเพื่อให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา และการจัดตั้งสถานศึกษาในวงเงิน 20,000 ล้านบาท และโครงการส่งเสริมการพัฒนาการทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยมี การจัดตั้งกองทุนพัฒนาอาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนวงเงินรวม 200 ล้านบาท เพื่อให้อาจารย์ จากสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กู้ยืม เพื่อศึกษาต่อต่างประเทศ นอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้รับ การสนับสนุนเงินทุนกู้ยืมแก่นักศึกษา ผ่านกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) เช่นเดียวกับ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

นอกพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแล้ว ยังได้มีการออกกฎกระทรวง ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งออกตามอำนาจที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติต่าง ๆ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การกำกับ ดูแล และควบคุมการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน สามารถสรุป สาระสำคัญของกฎหมายแต่ละฉบับได้ดังนี้

กฎกระทรวงกำหนดลักษณะของมหาวิทยาลัย สถาบัน และวิทยาลัยของสถาบัน อุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2549 ได้กำหนดลักษณะที่แตกต่างกันตามประเภทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนทั้งมหาวิทยาลัย สถาบัน และวิทยาลัย โดยมหาวิทยาลัยมีลักษณะให้การศึกษา และส่งเสริมวิชาการ และ วิชาชีพชั้นสูงหลายสาขาวิชา หรือหลายกลุ่มสาขาวิชา สำหรับสถาบันมีลักษณะให้การศึกษาส่งเสริม วิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งเน้นการสอนในสาขาวิชาใดหรือกลุ่มสาขาวิชาใดโดยเฉพาะ ส่วนวิทยาลัย มีลักษณะให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงในบางสาขา โดยกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาทุกประเภทสามารถให้ประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญาทุกชั้น และ

ประกาศนียบัตรบัณฑิต รวมถึง กำหนดภารกิจด้านการสอน การผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุ บำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

กฎกระทรวงกำหนดลักษณะและเนื้อที่ที่ดิน พ.ศ. 2549 ที่จะใช้เป็นที่ตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยกำหนดให้วิทยาลัยหรือสถาบัน ต้องมีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 10 ไร่ ส่วนมหาวิทยาลัย ต้องมีเนื้อที่ ไม่น้อยกว่า 100 ไร่ และต้องเป็นที่ดินที่ติดต่อเป็นผืนเดียวกัน หรือเชื่อมโยงติดต่อกันในลักษณะที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา

กฎกระทรวงว่าด้วยการขอให้รับรองและการรับรองวิทยฐานะของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2551 กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนยื่นคำขอให้รับรองวิทยฐานะ เพื่อแสดงศักยภาพและความพร้อมในการจัดการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา ก่อนการเปิดรับนักศึกษาในสาขาที่ได้รับอนุญาต โดยให้การรับรองวิทยฐานะมีระยะเวลาคราวละ 5 ปีการศึกษา

กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษานอกสถานที่ตั้งของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2551 กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจัดการศึกษาในสถานที่ตั้งเป็นหลัก เว้นแต่มีเหตุผลเพื่อความจำเป็นแก่ผู้เรียน โดยต้องจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรเดิมที่ได้เปิดสอนในสถานที่ตั้งแล้ว ต้องมีการจัดสิ่ง สนับสนุนการศึกษาให้เพียงพอ และมีการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐานเช่นเดียวกับการจัดการศึกษาใน สถานที่ตั้ง

กฎกระทรวงว่าด้วยการคุ้มครองการทำงานและผลประโยชน์ตอบแทนของผู้ปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2549 เพื่อคุ้มครองการทำงานของคณาจารย์ และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยการกำหนดหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน การกำหนดภาระงาน ผลประโยชน์ตอบแทน และกำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองการทำงานประจาสถาบัน เพื่อรับเรื่องร้องทุกข์ หรือรับอุทธรณ์ กรณีเกิดความขัดแย้งระหว่างคณาจารย์ หรือบุคลากรกับสถาบัน เพื่อหาแนวทาง ยุติความขัดแย้งก่อนนำคดีสู่ศาลแรงงาน

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขออนุญาต และการอนุญาตให้เปลี่ยน ชื่อ หรือเปลี่ยนประเภทสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2552 กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชน สามารถเปลี่ยนชื่อและเปลี่ยนประเภทสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้ โดยจะเปลี่ยนประเภทได้หลังเปิด ดำเนินการมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีการศึกษา มีผู้สำเร็จการศึกษาอย่างน้อย 1 รุ่น และต้องได้รับการ รับรองวิทยฐานะแล้ว รวมถึงต้องได้รับการรับรองตามมาตรฐานคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ตลอดจนระบุให้มีผลงานวิจัยที่มีคุณภาพและ มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ อย่างน้อยสาขาละ 3 เรื่อง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทั้งพระราชบัญญัติและกฎกระทรวงที่ออก ตามพระราชบัญญัติฉบับต่าง ๆ มีจุดมุ่งหมายในการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการของ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อควบคุมดูแลการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังได้มีการออก กฎหมายเพื่อกำหนดมาตรฐานการอุดมศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาไว้โดยเฉพาะ เพื่อให้ สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ทั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนสามารถจัด การศึกษาภายใต้มาตรฐาน และคุณภาพการศึกษาเดียวกัน

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาและเส้นทางอิทธิพล

สิทธิชัย สอนสุภี (2554 , น.52-58) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย และเส้นทางอิทธิพล ในลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรเชิงสาเหตุและผล (cause and effect) จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของนักวิชาการต่างๆ ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย (critical success factor) ซึ่งเป็นแนวทางกลไก วิธีการหรือกลยุทธ์ (means or strategic drive) ของการดำเนินการที่นำไปสู่การบรรลุผลลัพธ์สุดท้ายหรือเป้าหมายสูงสุด (end or goal) ของมหาวิทยาลัย ซึ่งจากการศึกษาทัศนะของนักวิชาการต่างๆจึงได้นำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศตามทัศนะ EFQM

EFQM (2010) กล่าวถึงโมเดลความเป็นเลิศ (excellence model) ของมูลนิธิยุโรปเพื่อการบริหารคุณภาพ (European foundation for quality management: [EFQM]) ขององค์กรในกลุ่มประเทศยุโรป มีปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศในองค์กร 5 ด้าน ได้แก่ 1. ภาวะผู้นำ (leadership) ที่องค์กรต้องมีผู้นำที่ดีเยี่ยมในการสร้างอนาคต 2. กลยุทธ์ (strategy) ที่องค์กรต้องมีการดำเนินการพันธกิจ วิสัยทัศน์ และเน้นกลยุทธ์การพัฒนาด้านที่มีส่วนได้เสีย 3. ทรัพยากรบุคคล (people) ที่องค์กรต้องเน้นคุณค่าของบุคลากรและการสร้างวัฒนธรรมให้ช่วยเกิดผลสัมฤทธิ์ ร่วมกันระหว่างเป้าหมายองค์กรและเป้าหมายส่วนบุคคล 4. พันธมิตรและทรัพยากร (partnerships & resources) ที่องค์กรต้องวางแผนการจัดการกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก และทรัพยากรภายในเพื่อที่จะสนับสนุนกลยุทธ์นโยบาย และกระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ และ 5. กระบวนการบริการ (processes & services) ที่องค์กรต้องออกแบบจัดการและปรับปรุงกระบวนการในการสร้างมูลค่าเพิ่มขึ้นสำหรับลูกค้าและผู้ที่มีส่วนเสีย

1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศ ตามทัศนะ COE

Center for Organizational Excellence [COE] (2010) ศูนย์ให้คำปรึกษาด้านเทคโนโลยีการบริหารจัดการประสิทธิผลองค์กร (organization effectiveness) กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศขององค์กร (organizational excellence) ในการดำเนินการให้บรรลุภารกิจและวัตถุประสงค์ (mission and purpose) ประกอบด้วยแนวทางรูปแบบบูรณาการ 4 ปัจจัย ได้แก่ 1. ระบบกลยุทธ์ (strategic systems) คือการมีแผนกลยุทธ์ระบบการกำกับดูแล และการจัดโครงสร้างองค์กร 2. ระบบบุคคล (talent systems) คือการมีแนวคิดการจัดการความสามารถในการกำหนดแนวทางการดึงดูด การรักษา การดำรงความเป็นผู้นำของพนักงานและวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการส่งมอบคุณค่าที่มีประสิทธิภาพ 3. ระบบงานและเครื่องมือ (tools and performance systems) คือ การมีกระบวนการดำเนินนโยบาย กระบวนการทำงาน และเทคโนโลยีจำเป็นในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลไปอย่างมีประสิทธิภาพ 4. ระบบภายนอก (conditions and external systems) คือการมีอิทธิพลการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอกองค์กร ลูกค้า และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือ ปัจจัยอื่นที่อยู่นอกเหนือการควบคุมโดยตรงขององค์กร

1.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของ ทัศนะ NIST

NIST (2009) กล่าวว่าเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria For Performance Excellence) ซึ่งได้ปรับปรุงพัฒนามาจากเกณฑ์คุณภาพของ Malcom Baldrige National Quality Award (MBNQA) เป็นเกณฑ์ที่มีการยอมรับในระดับโลก เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะ สภาพแวดล้อม และความท้าทายสำหรับองค์กรทางการศึกษา ซึ่งเป็นการประเมินมิติกระบวนการ 6 หมวดได้แก่ 1. การนำองค์กร (leadership) คือภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับสูง และธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบ 2. แผนกลยุทธ์ (strategic planning) คือการทำกลยุทธ์และการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 3. การมุ่งเน้นลูกค้า (customer focus) คือการสร้างความผูกพันและรับฟังเสียงของลูกค้า 4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (measurement, analysis, and knowledge management) คือการวัดวิเคราะห์ผลการดำเนินงานการจัดการความรู้และสารสนเทศ 5. การมุ่งเน้นปฏิบัติงาน (work focus) คือความผูกพันของผู้ปฏิบัติงานและสภาพแวดล้อม และ 6. การจัดการกระบวนการ (process management) คือการออกแบบระบบงานและกระบวนการทำงานที่เหมาะสม

1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศ ตามทัศนะ Salmi

Salmi (2009) กล่าวถึงปัจจัยความท้าทายที่นำไปสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำ (the challenge of establishing world class university) ซึ่งมีปัจจัยสำคัญได้แก่ 1. ทรัพยากรบุคคล (talent) คือกลุ่มคนที่มีความสามารถพิเศษ ได้แก่ นักศึกษา คณาจารย์ นักวิจัย 2. ระบบการบริหาร (governance) คือการจัดการ กำกับดูแลองค์กรที่เหมาะสม 3. ความเป็นอิสระ (autonomy) 4. เสรีภาพทางวิชาการ academic freedom) 5. ภาวะผู้นำทีม (team leadership) 6. วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (strategic vision) 7. วัฒนธรรมความเป็นเลิศ (culture of excellence) และ 8. ทรัพยากรการเงิน (resources) ได้แก่เงินงบประมาณสนับสนุนบริจาคและรายได้ เงินอุดหนุนวิจัย และเงินค่าธรรมเนียมการศึกษา

1.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศ ตามทัศนะ Estermann and Nokkala

Estermann and Nokkala (2009) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการจัดการมหาวิทยาลัยอิสระในกลุ่มประเทศยุโรป (university autonomy in Europe) โดยการเปรียบเทียบปัจจัยที่จะนำไปสู่ความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยพบว่า ปัจจัยพื้นฐานการกำกับดูแลนโยบายและการตัดสินใจของมหาวิทยาลัย 4 ด้าน ได้แก่ 1. ระบบองค์กร (Organizational) คือความอิสระในการจัดตั้ง ปรับปรุงระบบโครงสร้างองค์กร และการกำกับดูแลสถาบันของผู้นำมหาวิทยาลัยที่มีความรับผิดชอบ 2. ทรัพยากรทางการเงิน (financial) คือความอิสระในรูปแบบการแสวงหาและการจัดสรรเงินทุน ความสามารถในการเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษา เงินกองทุนสะสม และเงินจากแหล่งอื่น ความสามรถในการเป็นเจ้าของที่ดิน อาคารสถานที่และเครื่องมือต่างๆ 3. พนักงาน (staffing) คือความอิสระในการรับสมัครเจ้าหน้าที่ ความรับผิดชอบด้านโครงสร้างค่าตอบแทนการจ้างงาน และการทำสัญญาจ้างงที่ต่างจากระบบราชการพลเรือน และ 4. เสรีภาพทางวิชาการ (freedom academic) คือความอิสระทางวิชาการในการกำหนดข้อมูลการเพิ่มหรือยกเลิกหลักสูตรปริญญา การกำหนดโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรปริญญา ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และวิธีการรับสมัครนักศึกษา

1.6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศ ตามทัศนะ วิจิตร ศรีสะอ้าน

วิจิตร ศรีสะอ้าน (2552) กล่าวว่าในการที่จะนำพามหาวิทยาลัยของไทยให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการสอน การผลิตบัณฑิต และการวิจัยค้นคว้า เพื่อที่จะสร้างภูมิปัญญาของตนเอง ไม่ให้ตกเป็นอานานิคมทางปัญญาของผู้อื่น โดยมีหลักการสำคัญของระบบการอุดมศึกษาคือการมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ (academic excellence) ซึ่งควบคู่ไปกับการเน้นความสัมพันธ์ทางวิชาการ (academic relevance) เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมได้อย่างมีดุลยภาพ โดยมีปัจจัยไปสู่ความสำเร็จ 2 ประการ ได้แก่ 1. ความเป็นอิสระ (autonomy) ซึ่งเป็นความอิสระ

ในการบริหารจัดการ การดำเนินการภารกิจมหาวิทยาลัย หรือการปกครองตนเองเพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจได้ในทุกด้านอย่างสมบูรณ์ และ 2. เสรีภาพทางวิชาการ (academic freedom) ซึ่งเป็นเสรีภาพของคณาจารย์และนักศึกษาในการดำเนินกิจกรรมทางวิชาการด้านการเรียนการสอน การค้นคว้าวิจัย และการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการอย่างอิสระและมีความรับผิดชอบ

1.7 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศตามทัศนะ จรัส สุวรรณเวลา

จรัส สุวรรณเวลา (2551) กล่าวว่าความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย หัวใจอยู่ที่ความเป็นสุดยอดทางคุณภาพ (zenith of quality) และมีความรักในความเป็นเลิศ (passion of excellence) ซึ่งเป็นผลมาจากการเป็นอิสระ ความเป็นนานาชาติ เสรีภาพทางวิชาการ บรรยากาศสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นปัญญา และการมีระบบบริหารที่เป็นธรรมาภิบาล โดยสรุปปัจจัยสำคัญที่จำเป็นสูงสุด 2 ปัจจัยได้แก่ 1. ทรัพยากรทางการเงิน (financial) ที่รัฐบาลจัดสรรเป็นงบประมาณหรือให้เงินอุดหนุนมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นการลงทุนอนาคตของประเทศ และ 2. ระบบการบริหารมหาวิทยาลัย (governance) คือวัฒนธรรมการปกครองตนเอง ของมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นระบบของการได้มาซึ่งผู้บริหารเป็นผู้ไว้วางใจ มีระบบจัดการที่โปร่งใส เปิดเผย เป็นไปโดยธรรมชาติ และมีการสร้างองค์กรประชาคม โดยมีองค์กรกึ่งทางการและองค์กรไม่เป็นทางการ

1.8 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศตามทัศนะ ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข

ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข (2549) ได้ศึกษาภาพอนาคตการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศ โดยสรุปองค์ประกอบสำคัญไว้ 4 ด้าน ได้แก่ 1. งบประมาณ โดยกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุกในการเพิ่มทุนสนับสนุนงานวิจัย จัดสรรงบประมาณให้เหมาะสม และการแสวงหาแหล่งทุนบริจาคจากหน่วยงานภายนอก 2. บุคลากร โดยเร่งสร้างบุคคลระดับผู้เชี่ยวชาญให้รับทุนศึกษาต่อ จ้างนักบริหาร มืออาชีพ หรือจ้างเป็นที่ปรึกษาโครงการ ศึกษาศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางกับต่างประเทศ เพื่อพัฒนาศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางของมหาวิทยาลัย 3. การเรียนการสอน โดยเร่งจัดทำนโยบาย และแผนปฏิบัติการตามบริบทของแต่ละคณะ การผลิตบัณฑิตไปสู่บัณฑิตศึกษา ปรับระบบการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนเน้นการวิจัยมากขึ้น และ 4. การบริหารการวิจัย โดยการมีภาวะผู้นำทางการวิจัยของผู้บริหารในทุกระดับ การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจร่วมที่ชัดเจนเป็นระบบ สร้างระบบเครือข่ายการวิจัย และส่งเสริมการวิจัยหลังปริญญาเอก

1.9 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศตามทัศนะ ไพฑูรย์ สินลารัตน์

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2546) กล่าวถึงแนวคิดกระบวนการทัศน์ใหม่ของการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยไทยภายใต้แนวโน้มของโลก ที่จะเป็นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและแนวทางหลักในการบริหารจัดการอุดมศึกษาไทย 5 ด้าน ได้แก่ 1. การบริหารงานวิชาการ โดยการเปลี่ยนการบริหารงานวิชาการจากระบบบริโภคนิยมไปสู่ระบบผลผลิตนิยม 2. การบริหารทรัพยากรบุคคล โดยการเปลี่ยนการบริหารบุคลากรจากระบบราชการ ไปสู่ระบบอุดมศึกษาอิสระอย่างมีความรับผิดชอบ 3. การบริหารทรัพยากรทางการเงิน โดยเปลี่ยนการบริหารทรัพยากรการเงิน จากการใช้จ่ายไปสู่การใช้และแสวงหารายได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4. ระบบการบริหารสถาบัน โดยการเปลี่ยนจากระบบราชการไปสู่ระบบอุดมศึกษาอิสระอย่างมีความรับผิดชอบ และ 5. การกำกับดูแลของรัฐ โดยการเปลี่ยนจากระบบบังคับบัญชาสั่งการไปสู่ระบบรัฐกำกับดูแลเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์

1.10 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศ ตามทัศนะ ป่วย อึ้งภากรณ์

ป่วย อึ้งภากรณ์ (2518 อ้างถึงในปกป้อง จันวิทย์, 2545) กล่าว่าการที่จะอำนวยให้มหาวิทยาลัยสามารถปฏิบัติการภารกิจหลักบรรลุผล จะต้องมีปัจจัยสนับสนุนหลายประการประกอบกัน ได้แก่ 1. นักศึกษา ที่มีสติปัญญาพื้นฐานดีสมควร และมีฉันทะในสาขาวิชาที่ตนเรียน ความรู้พื้นฐานเดิมของนักเรียนจากชั้นมัธยมต้องดี 2. ทรัพยากรบุคคล โดยเฉพาะอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนและวิจัย จำเป็นต้องมีคุณวุฒิสูง ที่มีความรู้ดีพอจึงจะถ่ายทอดศิลปวิทยาให้แก่ ศิษย์ของตนได้ดี 3. บรรยากาศและสถานที่ มีความเหมาะสมพอเพียงสำหรับการเรียน การสอนและวิจัยในระดับอุดมศึกษา 4. หลักสูตรวิชา ที่สอนมีวิธีการสอนที่ส่งเสริมให้วิชาความรู้ความคิดแตกฉานที่ไม่ใช่การส่งเสริมการท่องจำอย่างเดียว 5. ระบบการบริหารมหาวิทยาลัย ซึ่งระบบที่มีสมรรถภาพเหมาะสมแก่มหาวิทยาลัย คือ ระบบที่ให้อิสระแก่ผู้บริหารในการจัดการภายในที่อำนวย คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ

กล่าวถึงโดยสรุป ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้จากทัศนะของนักวิชาการและองค์กรต่างๆตามที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลจากหลายแหล่ง คือ จำนวน 10 แหล่ง โดยจำแนกเป็นข้อมูลจากแหล่งต่างประเทศ จำนวน 5 แหล่ง และจากแหล่งในประเทศ จำนวน 5 แหล่ง เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยตามกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (theoretical framework) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษา	EQFM(2010)	COE(2010)	NIST (2009)	Salmi(2009)	Esterman&Nokkala(2009)	กิจิตร ศรีสอ้าน(2552)	จรัส สุวรรณเวลา(2551)	ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข(2549)	ไพฑูรย์ สินลารัตน์(2546)	ปกป้อง จันวิทย์(2545)	ความถี่
1. ภาวะผู้นำ (leadership)	✓		✓	✓							3
2. กลยุทธ์ (strategy)	✓	✓	✓	✓							4
3. ทรัพยากรบุคคล (people)	✓	✓		✓	✓			✓	✓	✓	7
4. พันธมิตรและทรัพยากร (partnerships & resources)	✓										1
5. กระบวนการบริการ (processes & services)	✓										1
6. ระบบงานและเครื่องมือ (tools and performance systems)		✓									1
7. ระบบภายนอก (conditions and external systems)		✓									1
8. การมุ่งเน้นลูกค้า (customer focus)			✓								1

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ UTTARADIT RAJABHAT UNIVERSITY

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษา	EQFM(2010)	COE(2010)	NIST (2009)	Salmi(2009)	Esterman&Nokkala(2009)	สิริจิตร ศรีสอ้าน(2552)	จิรัส สุวรรณเวลา(2551)	ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข(2549)	ไพฑูรย์ สินลารัตน์(2546)	ปกป้อง จันวิทย์(2545)	ความถี่
9. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (measurement, analysis, and knowledge management)			✓								1
10. การมุ่งเน้นปฏิบัติงาน (work focus)			✓								1
11. การจัดการกระบวนการ (process management)			✓								1
12. ระบบการบริหาร (governance)				✓			✓		✓	✓	4
13. ความเป็นอิสระ (autonomy)				✓		✓					2
14. เสรีภาพทางวิชาการ (academic freedom)				✓	✓	✓					3
15. วัฒนธรรมความเป็นเลิศ (culture of excellence)				✓			✓				2

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษา	EQFM(2010)	COE(2010)	NIST (2009)	Salmi(2009)	Esterman&Nokkala(2009)	วิจิตร ศรีสอ้าน(2552)	จรัส สุวรรณเวลา(2551)	ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข(2549)	ไพฑูรย์ สินลารัตน์(2546)	ปกป้อง จันวิทย์(2545)	ความถี่
16. ทรัพยากรการเงิน (resources & finance)				✓	✓		✓	✓	✓		5
17. ระบบบองค์กร (Organizational)					✓						1
18. การเรียนการสอน								✓			1
19. การบริหารงานวิจัย								✓			1
20. การบริหารงานวิชาการ									✓		1
21. รูปแบบการกำกับดูแลของรัฐ									✓		1
22. นักศึกษา										✓	1
23. บรรยากาศและสถานที่										✓	1
24. หลักสูตร										✓	1
รวม	5	4	6	8	4	2	3	4	5	5	46

จากตารางที่ 4 การสังเคราะห์โมเดลการวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษา พบว่ามี 24 องค์ประกอบ แต่สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์พิจารณาคัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ในระดับสูง (ในที่นี้คือความถี่ตั้งแต่ 3 ขึ้นไปจากแหล่งข้อมูล 10 แหล่ง) จึงได้องค์ประกอบที่เป็นกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัย (conceptual framework) ที่จะใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 6องค์ประกอบ ได้แก่ ทรัพยากรบุคคล (people) ทรัพยากรการเงิน (resource & finance) กลยุทธ์ (strategy) ระบบการบริหาร (governance) ภาวะผู้นำ (leadership) เสรีภาพทางวิชาการ (academic freedom) โดยสามารถเขียนเป็นโมเดลการวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษา ดังแสดงตามภาพที่ 4

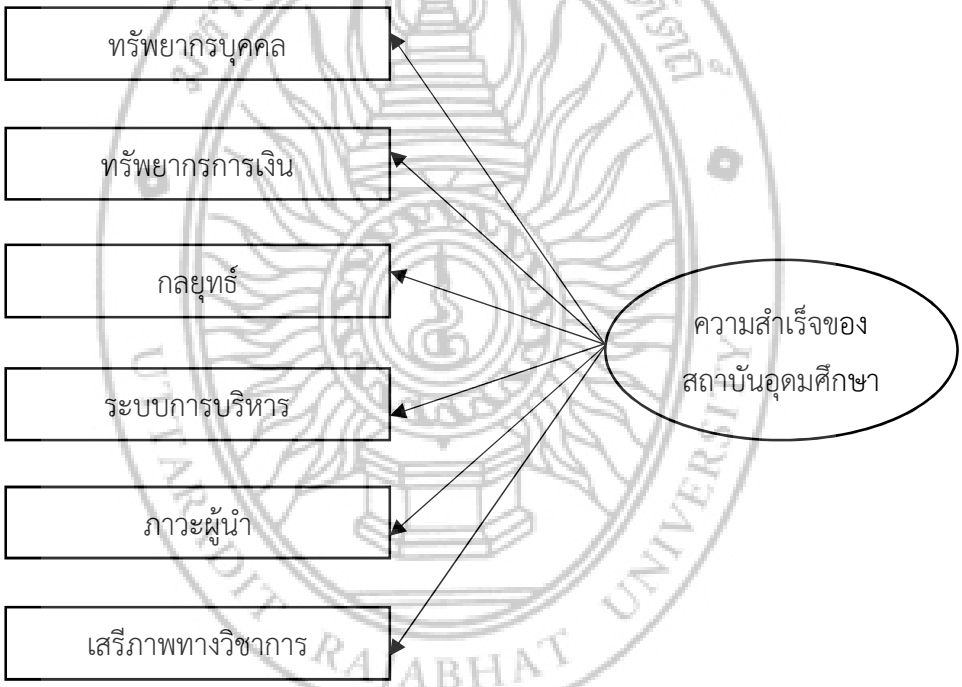

ภาพที่ 4 โมเดลการวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษา
ที่มา: ชินบุตร สุรินทรามนต์, 2561, ยังไม่ตีพิมพ์

2. เส้นทางอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย

สิทธิชัย สอนสุภี (2554 , น.59-67) ได้สังเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศ ของมหาวิทยาลัย จากแนวคิดเชิงทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงสาเหตุและผล (cause and effect) เพื่อนำไปสู่การกำหนดเส้นทางอิทธิพลและโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยตามลำดับ ดังต่อไปนี้

2.1 โมเดลโครงสร้างและเส้นทางอิทธิพล EFQM

EFQM (2010) กล่าวถึงโมเดลความเป็นเลิศ (Excellence model) จากมูลนิธิยุโรปเพื่อการบริหารคุณภาพองค์กร ประกอบด้วยการวัดผลลัพธ์ขององค์กร 4 ด้านได้แก่ 1. ผลลัพธ์ด้านบุคคล (people results) คือการวัดผลความสำเร็จสำคัญด้านบุคลากร 2. ผลลัพธ์ด้านลูกค้า (customer results) คือการวัดผลสำเร็จจากความสัมพันธ์และเอาใจใส่ลูกค้า 3. ผลลัพธ์ด้านสังคม (society results) คือการวัดผลสำเร็จด้านความสัมพันธ์และการเอาใจใส่ต่อสังคม และ 4. ผลลัพธ์ที่สำคัญ (key results) คือการวัดผลสำเร็จด้านนโยบายและกลยุทธ์องค์กร โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศ 5 ด้านได้แก่ 1. ภาวะผู้นำ (leadership) องค์กรมีผู้นำที่ดีเยี่ยมในการสร้างอนาคตช่วยให้องค์กร ตอบสนองต่ออนาคต 2. กลยุทธ์ (strategy) มีการดำเนินการด้านพันธกิจ วิสัยทัศน์ กลยุทธ์และการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 3. ทรัพยากรบุคล (people) องค์กรที่เน้นคุณค่าของบุคลากรที่ช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ร่วมกันของเป้าหมายองค์กรและบุคคล 4. ทรัพยากรและพันธมิตร (partnerships & resources) องค์กรมีแผนจัดการกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ และ 5. กระบวนการ ผลิตภัณฑ์และกระบวนการ(processes , products & services) โดยการจัดการกระบวนการที่สร้างมูลค่าเพิ่มสำหรับลูกค้า ดังแสดงความสัมพันธ์ ตามภาพที่ 5

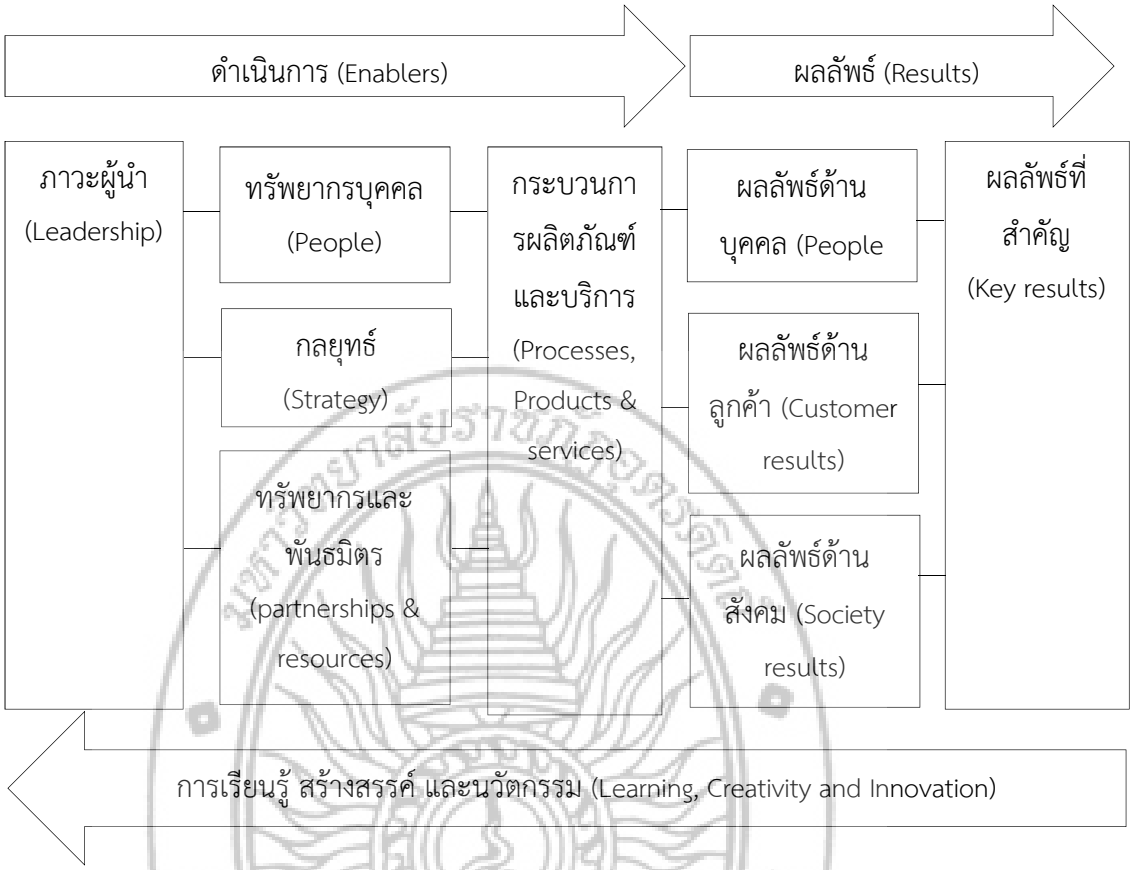

ภาพที่ 5 โมเดลความเป็นเลิศพื้นฐานการบริหารคุณภาพองค์กรของ EFQM
ที่มา: สิทธิชัย สอนสุภี. 2554, น. 59

2.2 โมเดลโครงสร้างและเส้นทางอิทธิพลของ NIST

NIST 2009 กำหนดเกณฑ์รางวัลคุณภาพอันเป็นเลิศที่เรียกว่า Malcom Baldrige National Quality Award (MBNQA) ซึ่งเป็นเกณฑ์คุณภาพที่ยอมรับระดับโลกที่ประกอบด้วยหลักการค่านิยม และแนวคิด 11 ประการ 1. การนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ 2. การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ 3. การเรียนรู้ขององค์กรและของแต่ละบุคคล 4. การให้ความสำคัญกับคณาอาจารย์/บุคคลากร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 5. ความคล่องตัว 6. การมุ่งเน้นอนาคต 7. การจัดการเพื่อนวัตกรรม 8. การจัดการโดยใช้ข้อมูลจริง 9. ความรับผิดชอบต่อสังคม 10. การมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์และการสร้างคุณค่า 11. มุมมองในเชิงระบบ ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเกณฑ์เป็นเกณฑ์ คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินกาที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence [ECPE]) ในปี ค.ศ. 2009-2010 ที่แสดงความสัมพันธ์ของลักษณะขององค์กร สภาพแวดล้อมและความท้าทายในเชิงระบบ 7 หมวด ได้แก่ 1. การนำองค์กร (leadership) 2. การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (strategic planning) 3. การมุ่งเน้นลูกค้า

(customer focus) 4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (measurement, analysis, and knowledge management) 5. การมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน (workforce focus) 6. การจัดการกระบวนการ (process management) และ 7. ผลลัพธ์ (Results) ดังแสดงความสัมพันธ์ของโครงสร้าง ตามภาพที่ 6

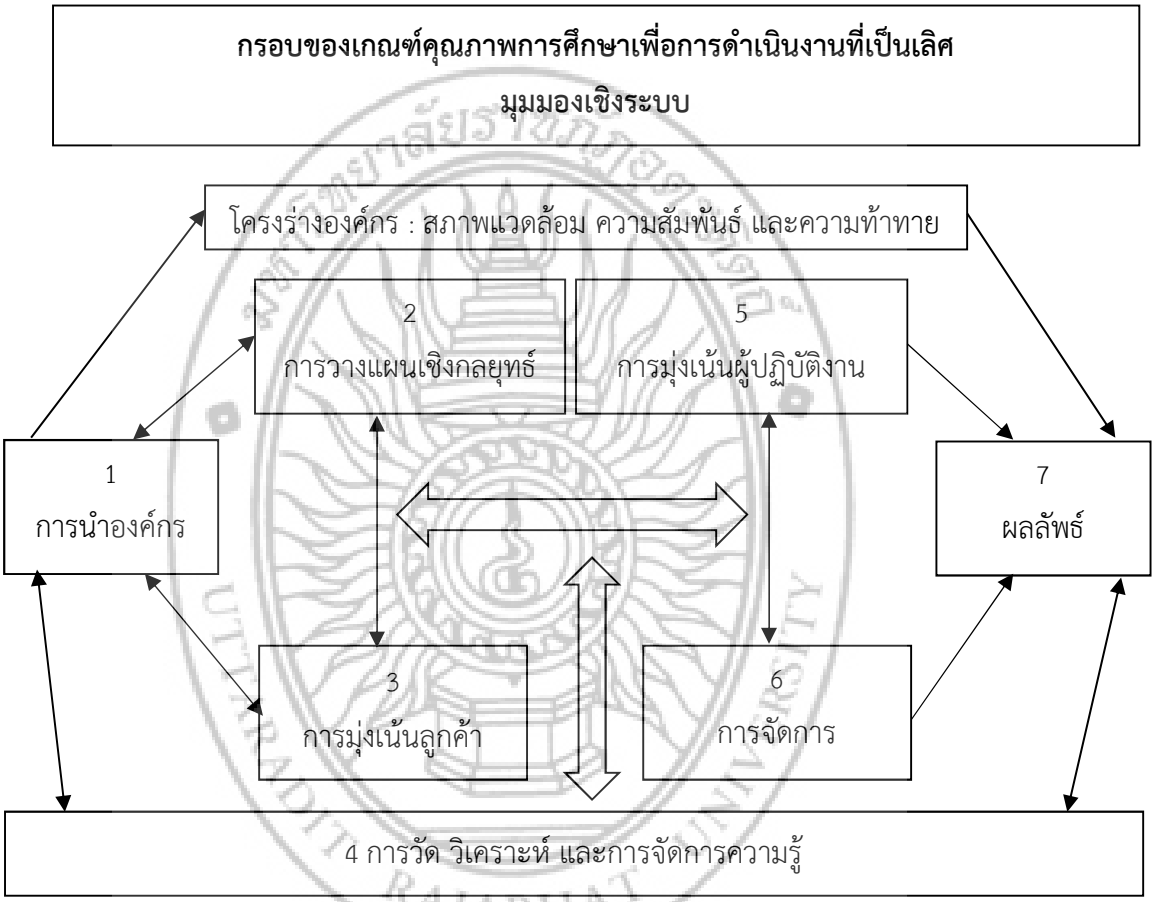

ภาพที่ 6 ความสัมพันธ์เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ NIST
ที่มา: สิทธิชัย สอนสุภี. 2554, น.60

2.3 โมเดลโครงสร้างและเส้นทางอิทธิพลของ Nihal,nigel,and

Nihal, Nigel,and Robin (2008) ได้ศึกษาได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความตรงของเกณฑ์คุณภาพ ที่เป็นเลิศของ Baldrige ใน 7 หมวด เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสอดคล้องของเกณฑ์การวัดความเป็นเลิศสำหรับองค์กร โดยนำไปทดสอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กับองค์กรในประเทศนิวซีแลนด์โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 91 องค์กร และใช้ข้อคำถาม 81 ข้อ ซึ่งผลการ

ทดสอบโมเดลสมการโครงสร้าง การวัดความถูกต้อง และความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามเกณฑ์พบว่าสามารถวัดความถูกต้องจากเส้นทางอิทธิพล ที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุทั้งหมด จำนวน 13 เส้นทาง โดยมีจำนวน 11 เส้นทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ทรัพยากรมนุษย์ (human resource focus) กับการจัดการกระบวนการ (process management) มีอิทธิพลทางตรงกับผลลัพธ์ทางธุรกิจ (business results) โดยการนำองค์กร (leadership) มีอิทธิพลทางอ้อมกับต่อผลลัพธ์ทางธุรกิจผ่านทางการวางแผนทางกลยุทธ์ (strategic planning) และการวัดวิเคราะห์และการจัดการความรู้ (measurement, analysis, and knowledge management) และการมุ่งเน้นลูกค้าและตลาด (customer and market focus) ตามลำดับ จากผลการวิเคราะห์สามารถนำเกณฑ์มาใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบประเมินตนเองในการวัดประสิทธิภาพขององค์กรซึ่งแสดงอย่างชัดเจนว่า การวัด วิเคราะห์ และการจัดการความรู้เป็นจุดศูนย์กลางของประสิทธิภาพความเป็นเลิศ และพบว่าการนำองค์กรมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนความสำเร็จขององค์กร ดังแสดงเป็นโมเดลโครงสร้าง ตามภาพที่ 7

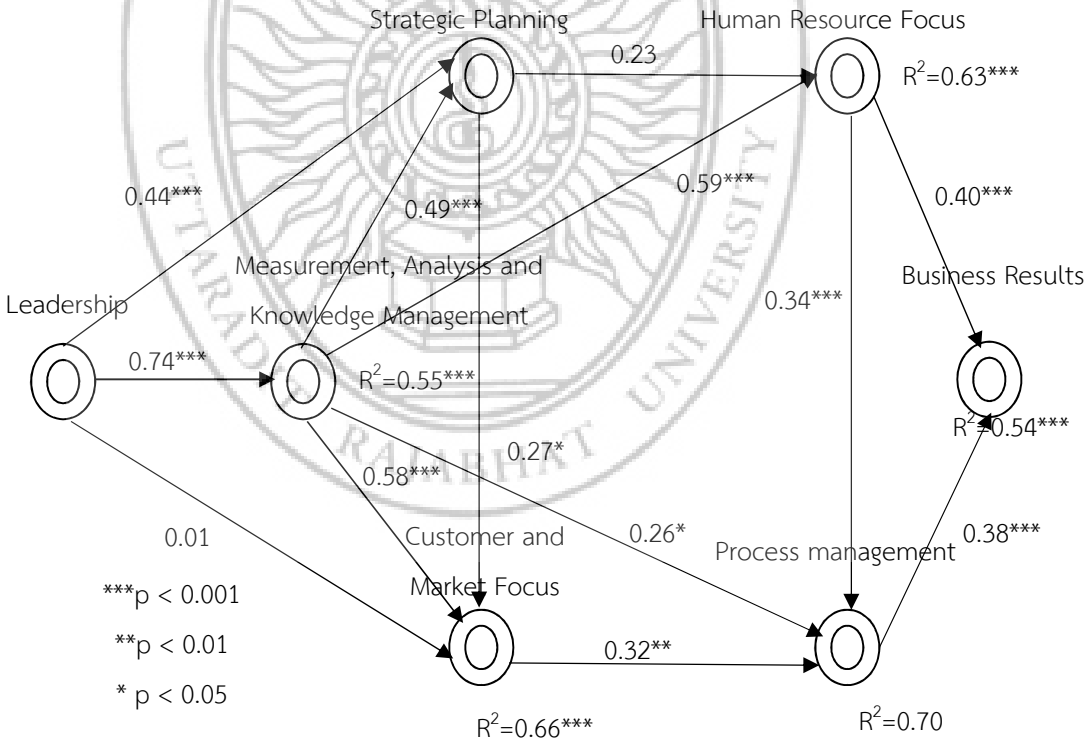

ภาพที่ 7 การทดสอบเกณฑ์คุณภาพเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ Nihal, Nigel and Robin

ที่มา: สิทธิชัย สอนสุภี. 2554, น.61

2.4 โมเดลโครงสร้างและเส้นทางอิทธิพลของ Masood and Hassan

Masood and Hassan (2006) ได้วิจัยเกี่ยวกับความตรงของเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (The Baldrige Education Criteria for Performance Excellence Frame work: Empirical test and validation) โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้คือการทดสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของ Malcolm Baldrige National Quality Award โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 220 คนที่เป็นผู้บริหารและคณาจารย์ที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย 15 สถาบันในประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรต พบว่าการวิเคราะห์สมการถดถอยยืนยันว่า เส้นทางอิทธิพลของโมเดลโครงสร้างเชิงสมมติฐานมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การทดสอบพบว่าโมเดลการวัดมีความถูกต้องเชื่อถือได้ โดยการนำองค์กร (leadership) เป็นปัจจัยควบคุมองค์ประกอบทั้งหมด รวมถึงการวางแผนเชิงกลยุทธ์ (strategic planning) การมุ่งเน้นคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ (faculty and staff focus) และการจัดการกระบวนการ (process management) ทุกองค์ประกอบของเกณฑ์มีการเชื่อมโยงอย่างมีนัยสำคัญกับผลลัพธ์ขององค์กร โดยจำแนกเป็นผลงานขององค์กร (organizational performance results) และนักศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและมุ่งเน้นตลาด (student, stakeholder, and market focus) แสดงเป็นโมเดลโครงสร้างได้ ตามภาพที่ 8

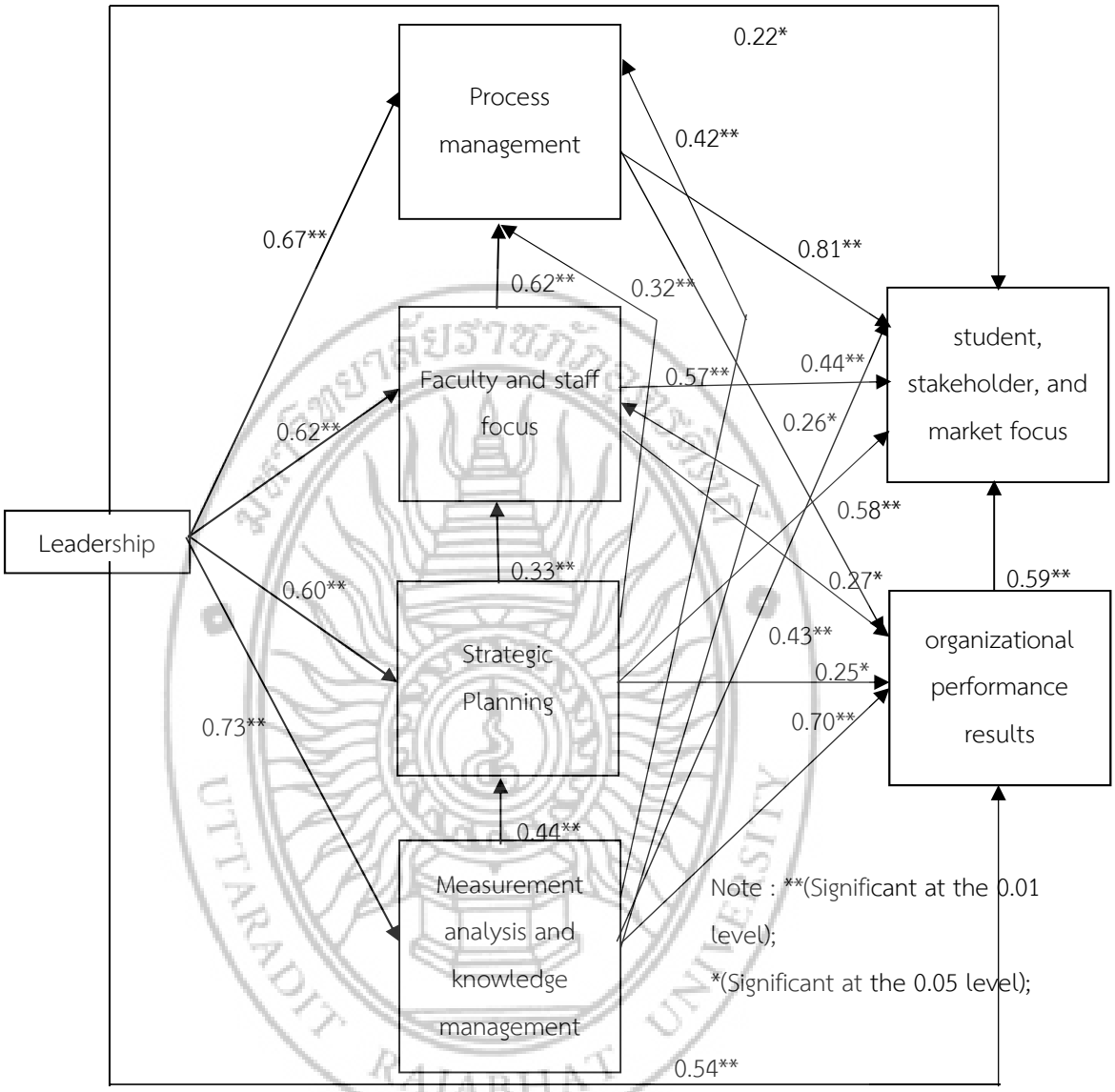

ภาพที่ 8 การทดสอบเกณฑ์คุณภาพเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ Masood and Hassan

ที่มา: สิทธิชัย สอนสุภี. 2554, น.62

2.5 โมเดลโครงสร้างและเส้นทางอิทธิพลของ Salmil Robin

Salmil (2009) กล่าวถึงความเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำว่า มหาวิทยาลัยมีการดำเนินการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม และก่อเกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ มิอิสระอย่างสมบูรณ์ มีความยืดหยุ่น ไม่ผูกพันตามระบบราชการที่ยุ่งยาก แต่มหาวิทยาลัยมีกลไกรับความผิดชอบความถูกต้อง ตามกฎหมายที่ผูกพันไว้ เป็นผลให้มหาวิทยาลัยสามารถจัดการทรัพยากรได้อย่างคล่องตัวและรวดเร็วมีปัจจัยสำคัญ 3 ปัจจัยได้แก่ 1. ทรัพยากรบุคคล (talent) คือกลุ่มคนที่มีความสามารถพิเศษ โดยมหาวิทยาลัยสามารถคัดเลือกนักเรียนมีคุณภาพดีเด่นจำนวนมากมาเป็นนักศึกษา (students) การดึงดูดอาจารย์ (teaching staff) ผู้ทรงคุณวุฒิ และแสวงหานักวิจัย (researchers) ที่เชี่ยวชาญศาสตร์ระดับสูง มาปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยชั้นนำมีแนวโน้มสัดส่วนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามากขึ้นมากกว่าระดับปริญญาตรี 2. ทรัพยากรการเงิน (resources) ที่อุดมสมบูรณ์คือปัจจัยที่แสดงคุณลักษณะพิเศษเฉพาะของมหาวิทยาลัยชั้นนำ โดยมีเงินกองทุนสะสมจำนวนมากที่จะใช้ในการพัฒนามหาวิทยาลัยได้อย่างอิสระ ต้องมีแหล่งเงินทุนที่หลากหลาย คือ เงินงบประมาณ (budget funding) เงินสนับสนุนการวิจัย (research grant) จากองค์กรภาครัฐและเอกชน ผลตอบแทนที่เป็นเงินกองทุน (endowments) เงินบริจาค (gifts) และค่าธรรมเนียมการศึกษา (tuition fees) 3. ระบบการบริหารที่เหมาะสม (appropriate governance) เป็นปัจจัยสนับสนุนวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ความยืดหยุ่นในการตัดสินใจ และการบริหารการจัดการทรัพยากร โดยไม่ต้องอยู่ภายใต้กรอบของภาครัฐ (regulatory framework) มีระดับของความอิสระทางวิชาการ (academic freedom) และความอิสระในการบริหารมหาวิทยาลัย (autonomy) ได้อย่างเหมาะสม ความเป็นอิสระจากภาครัฐในการควบคุมภารกิจทุกด้าน ซึ่งเป็นอิสระในการทำงาน ทางวิชาการและการมีผลิตภัณฑ์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยแสดงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างปัจจัยได้ตามภาพที่ 9

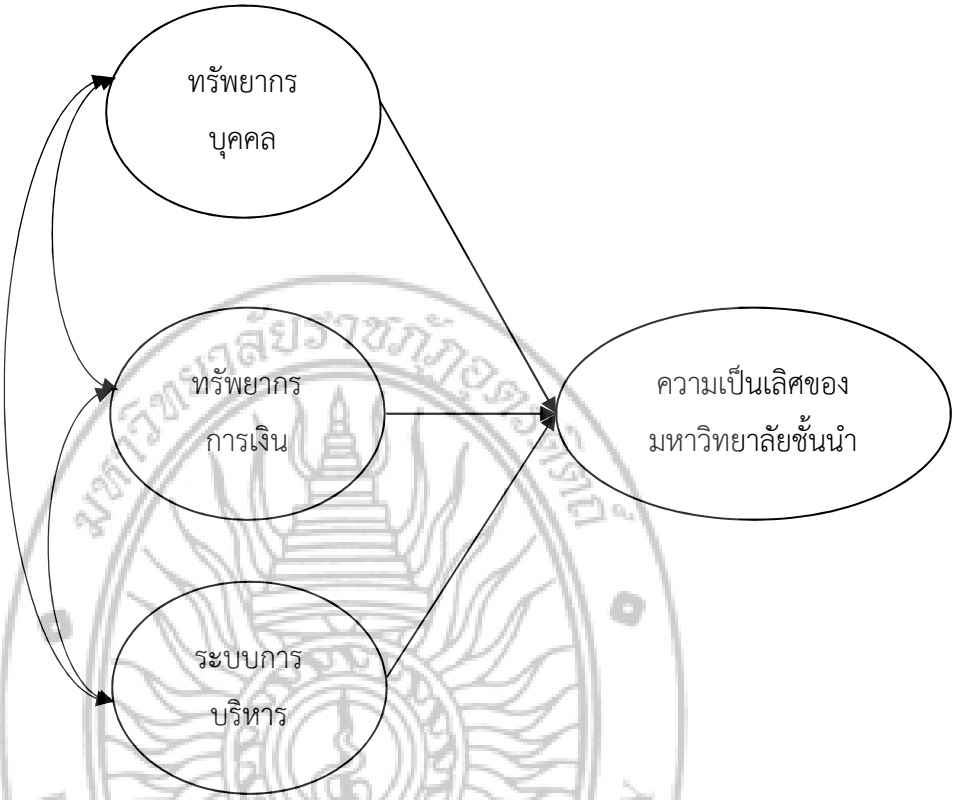

ภาพที่ 9 ความสัมพันธ์โครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของ Salmil
ที่มา: สิทธิชัย สอนสุภี. 2554, น.63

2.6 โมเดลโครงสร้างและเส้นทางอิทธิพลของ จรัส สุวรรณเวลา

จรัส สุวรรณเวลา (2551) กล่าวว่าการบริหารมหาวิทยาลัยให้บรรลุผลสัมฤทธิ์คือความเป็นเลิศ ซึ่งเป็นผลจากความมีเสรีภาพทางวิชาการ (academic freedom) ในการดำเนินการภารกิจของมหาวิทยาลัยภายใต้ระบบประกันคุณภาพ (quality assurance system) การรับรองคุณภาพและคุ้มครองผู้บริโภค และการมีพันธะรับผิดชอบต่อสังคม (accountability) ซึ่งมหาวิทยาลัยจำเป็นจะต้องมีปัจจัยสนับสนุนที่เพียงพอ ได้แก่ ระบบการบริหาร (governance) ของมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นวัฒนธรรมการปกครองที่ดีในการได้มาซึ่งบริหารเป็นผู้ที่ไว้วางใจ มีระบบจัดการที่โปร่งใสเชื่อถือได้ เป็นอิสระคล่องตัว ยืดหยุ่น และมีทรัพยากรการเงิน (financial resources) จำนวนมากเพียงพอและเหมาะสมกับการรักษาคุณภาพมาตรฐานทางวิชาการไว้ได้ โดยรัฐบาลจะต้องจัดสรรงบประมาณแผ่นดินสนับสนุนให้เป็นการลงทุนในสมองและปัญญาของ

ประเทศ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อรัฐและสังคมในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มมหาวิทยาลัยวิจัยซึ่งค่าใช้จ่ายในการลงทุนสูงมาก การจัดสรรงบประมาณจะต้องดำเนินการอย่างถูกต้อง เปิดเผย โปร่งใส และควรมีงบประมาณสำหรับการจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือ เทคโนโลยีสื่อสารสนเทศและการสื่อสาร ทรัพย์สินที่ดิน อาคารสถานต่างๆตลอดจนระบบโครงสร้างค่าตอบแทนของคณาจารย์และ บุคลากรที่มีความเหมาะสมกับภาระงานประจำ เพื่อใช้ในการแสวงหาและดึงดูดบุคคลผู้มีความสามารถพิเศษและมีความประสงค์มาเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย โดยแสดงแสดงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างได้ ตามภาพที่ 10

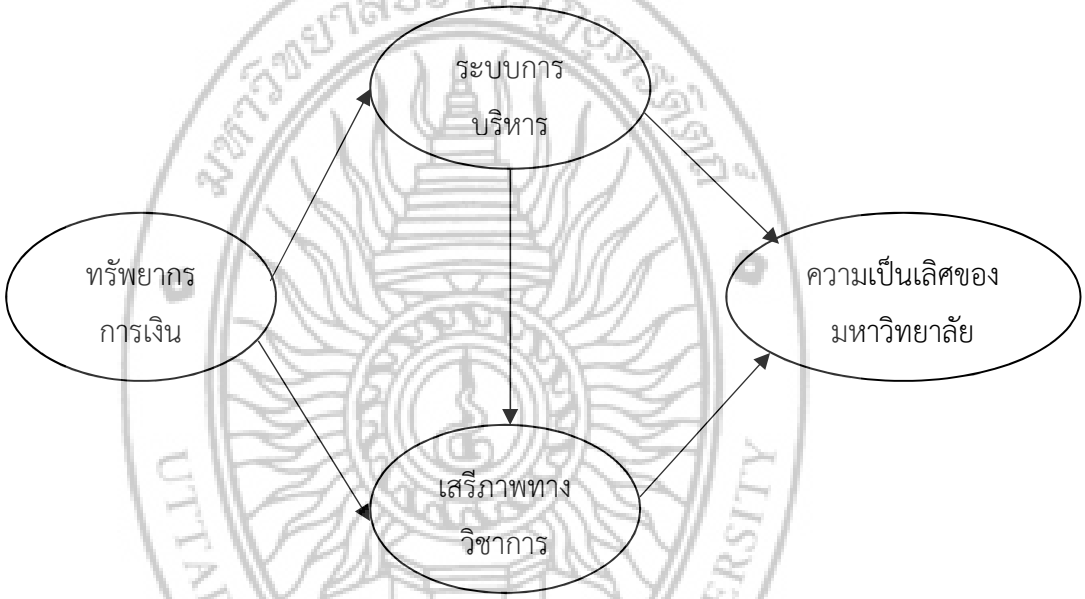

ภาพที่ 10 ความสัมพันธ์โครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของ จรัส สุวรรณเวลา
ที่มา: สิทธิชัย สอนสุภี. 2554, น.64

2.7 โมเดลโครงสร้างและเส้นทางอิทธิพลของ วิจิตร ศรีสอ้าน

วิจิตร ศรีสอ้าน (2518 ; 2552) กล่าวถึงหลักการสำคัญของการอุดมศึกษาไว้ว่า การพัฒนามหาวิทยาลัยให้บรรลุเป้าหมายคือ ความเป็นเลิศทางวิชาการ (academic excellence) จะต้องควบคู่ไปกับการเน้นความสัมพันธ์ทางวิชาการ (academic relevance) ที่ตอบสนองความต้องการของสังคมได้อย่างมีดุลยภาพ โดยความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย ถือเป็นอุดมคติเป็นสำคัญยิ่งของมหาวิทยาลัย ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ 1. ความเป็นอิสระในการบริหาร (autonomy) คือ การมีระบบปกครองตนเองที่รับผิดชอบต่อการดำเนินกิจการของมหาวิทยาลัย โดยปราศจากการควบคุมหรือแทรกจากอิทธิพลใด ๆ และ 2. เสรีภาพทางวิชาการ (academic

freedom) ซึ่งหมายถึงความมีเสรีภาพของคณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาในการดำเนินกิจกรรมด้านการเรียนการสอนและการค้นคว้าวิจัย ความเป็นอิสระและเสรีภาพทางวิชาการเพื่อให้วิทยาลัยสามารถบรรลุอุดมคติของอุดมศึกษาได้อย่างมีคุณภาพก็คือความเป็นเลิศทางวิชาการ (วิรุณ ตั้งเจริญ) 2551; วิชัย ตันศิริ, 2549) สอดคล้องกับเดือน คำดี (อ้างถึงใน สิทธิชัย สอนสุภี, 2554, น.65) ที่กล่าวว่าการศึกษาขั้นสูงสุด เป็นการศึกษาค้นคว้าในระดับศาสตร์สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (post graduate) ซึ่งทุกศาสตร์ต้องมีวิจัยของตัวเองที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ที่เป็นผลจากเสรีภาพทางวิชาการและความเป็นชุมชนวิชาการ (academic community) และต้องมีความรับผิดชอบทางวิชาการ (academic accountability) เป็นตัวกำกับทางจริยธรรม เพราะฉะนั้นความเป็นเลิศทางวิชาการไม่ใช่เรื่องที่จะไปทำเสียนแบบ ต้องใช้วิธีการที่เรียกว่าสัมมนา (seminar) มิใช่เพียงการบรรยาย (lecture) แต่มีทั้งวิธีการอภิปรายตั้งคำถาม มีทั้งการวิเคราะห์ (analysis) มีทั้งการวิจารณ์ (critic) มีทั้งการเปรียบเทียบ (comparative) อันเป็นวิธีการทำให้ได้มาซึ่งองค์ประกอบความรู้และนวัตกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) โดยแสดงโครงสร้างความสัมพันธ์ได้ ตามภาพที่ 11

ภาพที่ 11 ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นเลิศในมหาวิทยาลัยของวิจิตร ศรีสอ้าน
ที่มา: สิทธิชัย สอนสุภี. 2554, น.65

2.8 โมเดลโครงสร้างและเส้นทางอิทธิพลของ กฤตย์ ไชยวงศ์

กฤตย์ ไชยวงศ์. (2560, น.ก) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ใน 6 ด้าน โดยนำไปทดสอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กับกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้งประเทศ จำนวน 860 คน และใช้แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) และกำหนดการให้คะแนนแบบรูบริค (Rubric Scoring) 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ พบว่า

คุณลักษณะความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน สามารถวัดได้จากคุณภาพของนักเรียน ความสุขของบุคลากร และรางวัลที่โรงเรียนได้รับ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด มี 5 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน สามารถวัดได้จากภาวะผู้นำ การบริหารงานวิชาการและความสัมพันธ์ชุมชน ปัจจัยด้าน การปฏิบัติงานของครู สามารถวัดได้จากพฤติกรรมการสอนของครูและการทำงานเป็นทีม ปัจจัยด้านพฤติกรรมของนักเรียน สามารถวัดได้จากความมุ่งมั่นตั้งใจเรียนและการปฏิบัติตามระเบียบวินัย ปัจจัยด้านงบประมาณ สามารถวัดได้จากการจัดสรรงบประมาณและการสนับสนุนสื่อเทคโนโลยี และปัจจัยด้านการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด สามารถวัดได้จากวิสัยทัศน์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัด และการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษา โดยที่ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนและมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการปฏิบัติงานของครู ผ่านงบประมาณและผ่านพฤติกรรมของนักเรียน ปัจจัยด้านการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จ ในการบริหารโรงเรียน และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านงบประมาณ ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานของครู มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านพฤติกรรมนักเรียน และปัจจัยด้านงบประมาณ มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการปฏิบัติงานของครูและผ่านพฤติกรรมนักเรียน ส่วนปัจจัยด้านพฤติกรรมนักเรียน มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเพียงอย่างเดียว สำหรับผลการตรวจสอบโมเดล พบว่า โมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square=38.51, P-value=0.068, RMR=0.010, RMSEA=0.021, GFI=0.99, AGFI=0.98) ส่วนการประเมินโมเดลโครงสร้าง พบว่า โมเดลโครงสร้างนี้มีประโยชน์ต่อ การบริหารโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป ดังแสดงเป็นโมเดลโครงสร้าง ตามภาพที่ 12

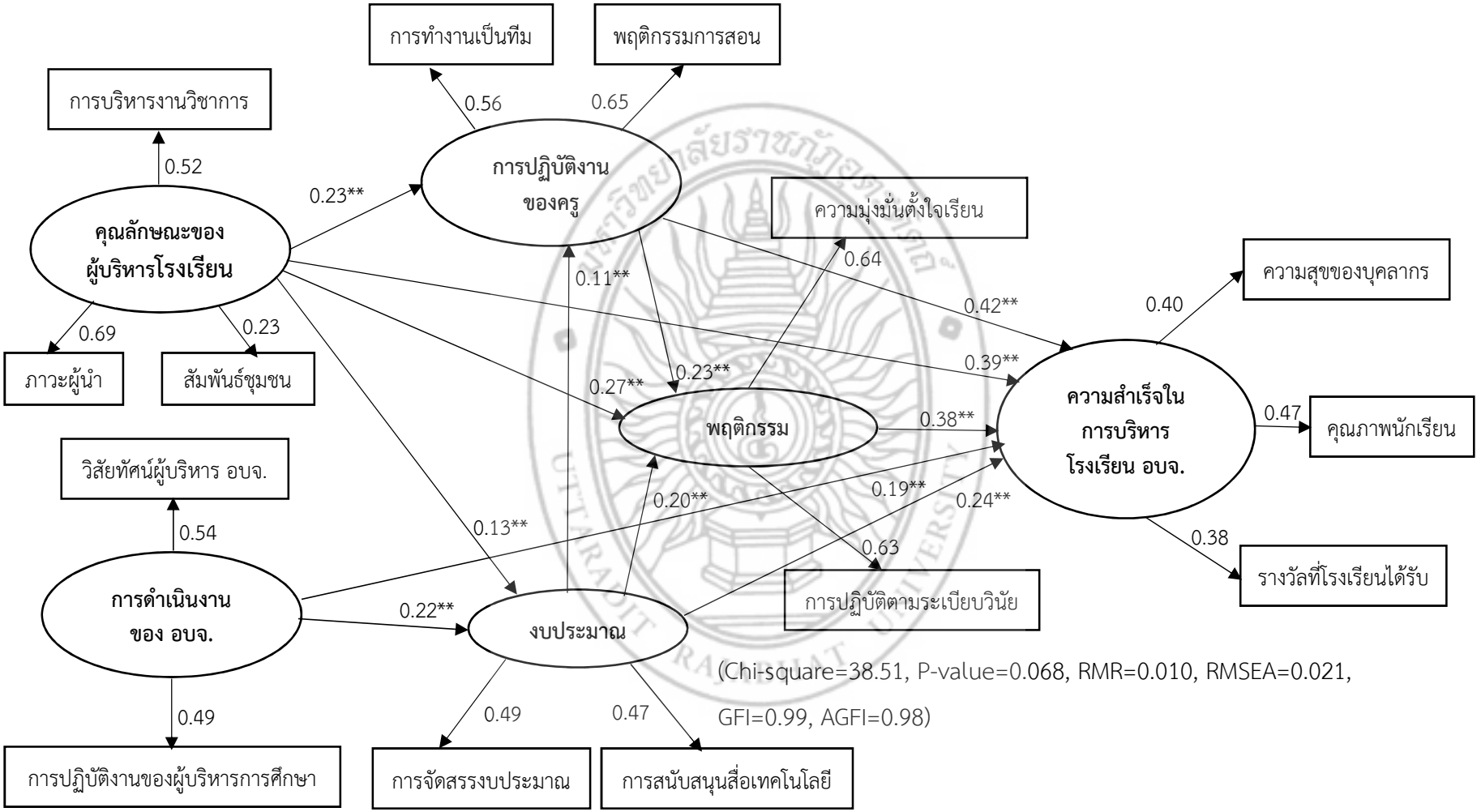

ภาพที่ 12 โมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดของ กฤตย์ ไชยวงศ์

ที่มา: กฤตย์ ไชยวงศ์. 2558, น.128

2.9 โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยของสิทธิชัย สอนสุภี

สิทธิชัย สอนสุภี (2554, น.ก) ได้วิจัยเรื่องโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยสรุปว่า 1. โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยที่พัฒนาตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทุกรณีตามเกณฑ์ดังนี้ χ^2 = 45.88, p-value = 0.08, df = 34, χ^2 /df = 1.35, RMSEA = 0.02, CN = 736.96, CFI = 0.90, GFI = 0.99, AGFI = 0.97, SRMR = 0.01 2. ความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยมีองค์ประกอบสำคัญคือคุณภาพผลงานวิจัย ความรับผิดชอบต่อสังคมและคุณภาพบัณฑิต และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยประกอบด้วย เสรีภาพทางวิชาการ ระบบการบริหาร ทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรการเงิน 3. อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย ซึ่งเรียงลำดับตามค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลจากมากไปน้อยดังนี้ อิทธิพลทางตรงคือเสรีภาพทางวิชาการ ทรัพยากรบุคคล และระบบการบริหาร มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.98, 0.61, 0.43 ตามลำดับ อิทธิพลทางอ้อมคือทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรการเงิน และระบบการบริหาร มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.84, 0.54, 0.52 ตามลำดับ และอิทธิพลทางรวมคือเสรีภาพทางวิชาการ ทรัพยากรการเงิน ทรัพยากรบุคคล และระบบการบริหาร มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.98, 0.54, 0.23, 0.08 แสดงดังภาพที่ 13

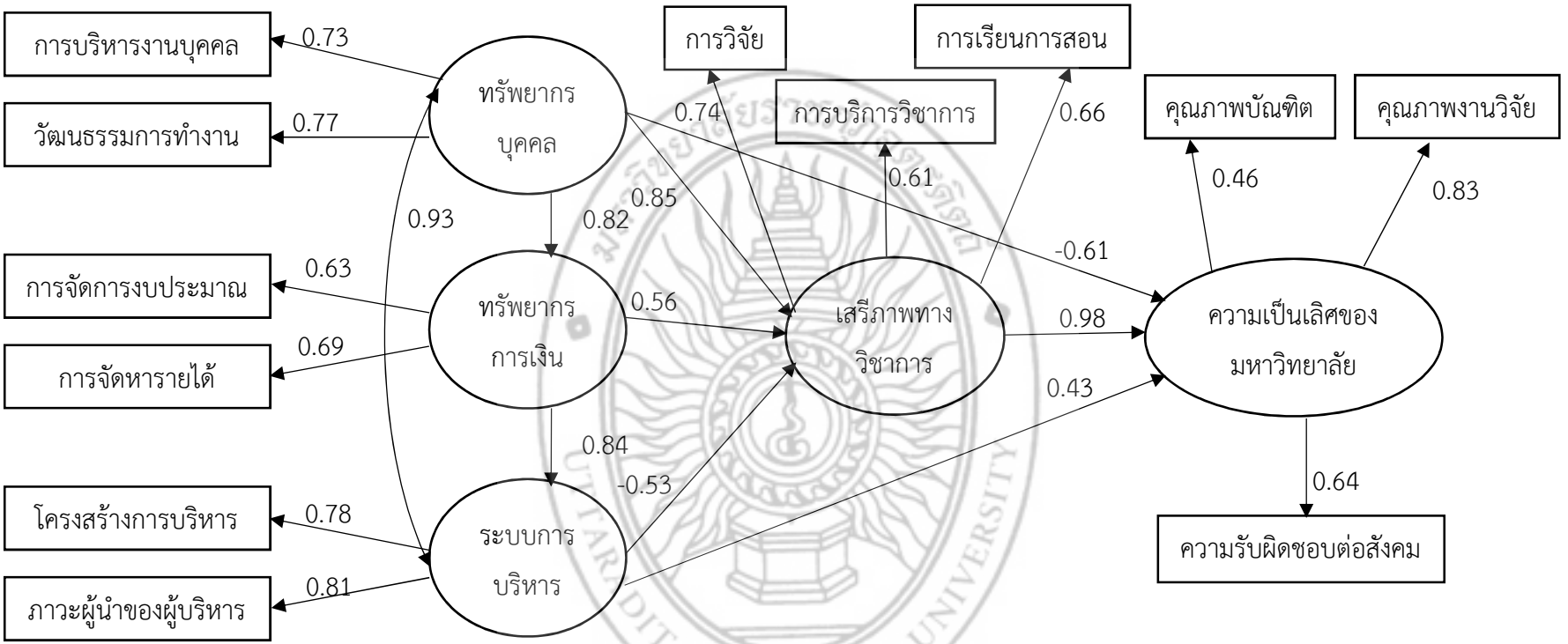

(χ^2 = 45.88, p-value = 0.08, df = 34, χ^2 /df = 1.35, RMSEA = 0.02, CN = 736.96, CFI = 0.90, GFI = 0.99, AGFI = 0.97, SRMR = 0.01)

ภาพที่ 13 โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยของ สิทธิชัย สอนสุภี

ที่มา: สิทธิชัย สอนสุภี. 2554, น.195

กล่าวถึงโดยสรุป ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้จากทัศนะของนักวิชาการและองค์กรต่างๆตามที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลจากหลายแหล่ง คือจำนวน 9 แหล่ง โดยจำแนกเป็นข้อมูลจากแหล่งต่างประเทศจำนวน 8 แหล่ง และจากแหล่งในประเทศ จำนวน 7 แหล่ง เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาและเส้นทางอิทธิพลตามกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (theoretical framework) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาและเส้นทางอิทธิพล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาและเส้นทางอิทธิพล	EFQM(2010)	NIST(2009)	Nihal and Robin(2008)	Masood and Hassan(2006)	Sslmil(2009)	จริส สุวรรณเวลา(2551)	วิจิตร ศรีสอ้าน(2552)	กฤษ์ ไชยงค์(2560)	สิทธิชัย สอนสุภี(2554)	ความถี่
1. ภาวะผู้นำ (leadership)	✓	✓	✓	✓	✓			✓		6
2. กลยุทธ์ (strategy)	✓	✓	✓	✓	✓					5
3. ทรัพยากรบุคล (people)	✓		✓		✓				✓	4
4. ทรัพยากรและพันธมิตร (partnerships & resources)	✓									1
5. กระบวนการ ผลิตภัณฑ์และกระบวนการ (processes, products & services)	✓									1
6. การมุ่งเน้นลูกค้า (customer focus)		✓	✓	✓						3
7. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้		✓	✓							2
8. การมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน (workforce focus)		✓		✓						2

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาและเส้นทางอิทธิพล	EFQM(2010)	NIST(2009)	Nihal and Robin(2008)	Masood and Hassan(2006)	Sslmil(2009)	จรัส สุวรรณเวลา(2551)	วิจิตร ศรีสอ้าน(2552)	กฤตย์ ไชยวงศ์(2560)	สิทธิชัย สอนสุภี(2554)	ความถี่
9. การจัดการกระบวนการ (process management)		✓		✓						2
10. ผลลัพธ์ (Results)		✓	✓	✓						3
11. การจัดการกระบวนการ (process management)			✓							1
12. ทรัพยากรการเงิน (resource)					✓	✓		✓	✓	4
13. ระบบการบริหารที่เหมาะสม (appropriate governance)					✓	✓	✓		✓	4
14. เสรีภาพทางวิชาการ (academic freedom)					✓	✓	✓		✓	4
15. การบริหารงานวิชาการ								✓		1
16. ความสัมพันธ์ชุมชน								✓		1
17. พฤติกรรมการสอน								✓		1
18. การทำงานเป็นทีม								✓		1
19. ความมุ่งมั่นตั้งใจเรียน								✓		1
20. การปฏิบัติตามระเบียบวินัย								✓		1
21. การสนับสนุนสื่อการสอนและเทคโนโลยี								✓		1
22. วิสัยทัศน์ผู้บริหาร								✓		1
23. การดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษา								✓		1
24. คุณภาพงานวิจัย									✓	1

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาและเส้นทางอิทธิพล	EFQM(2010)	NIST(2009)	Nihal and Robin(2008)	Masood and Hassan(2006)	Sstmil(2009)	จรัส สุวรรณเวลา(2551)	วิจิตร ศรีสอ้าน(2552)	กฤตย์ ไชยวงศ์(2560)	สิทธิชัย สอนสุภี(2554)	ความถี่
25. ความรับผิดชอบต่อสังคม									✓	1
26. คุณภาพบัณฑิต									✓	1
รวม	5	7	7	6	6	3	2	11	7	54

จากตาราง 5 การสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาและเส้นทางอิทธิพล พบว่ามี 26 องค์ประกอบ แต่สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์พิจารณาคัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ในระดับสูง (ในที่นี้คือความถี่ตั้งแต่ 3 ขึ้นไปจากแหล่งข้อมูล 9 แหล่ง) จึงได้องค์ประกอบที่เป็นกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัย (conceptual framework) ที่จะใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ภาวะผู้นำ (leadership) กลยุทธ์ (strategy) ทรัพยากรบุคคล (people) ทรัพยากรการเงิน (resource) ระบบการบริหารที่เหมาะสม (appropriate governance) เสรีภาพทางวิชาการ (academic freedom) การมุ่งลูกค้า (customer focus) ผลลัพธ์ (result) โดยสามารถเขียนเป็นโมเดลการวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาและเส้นทางอิทธิพล ดังแสดงตามภาพที่ 14

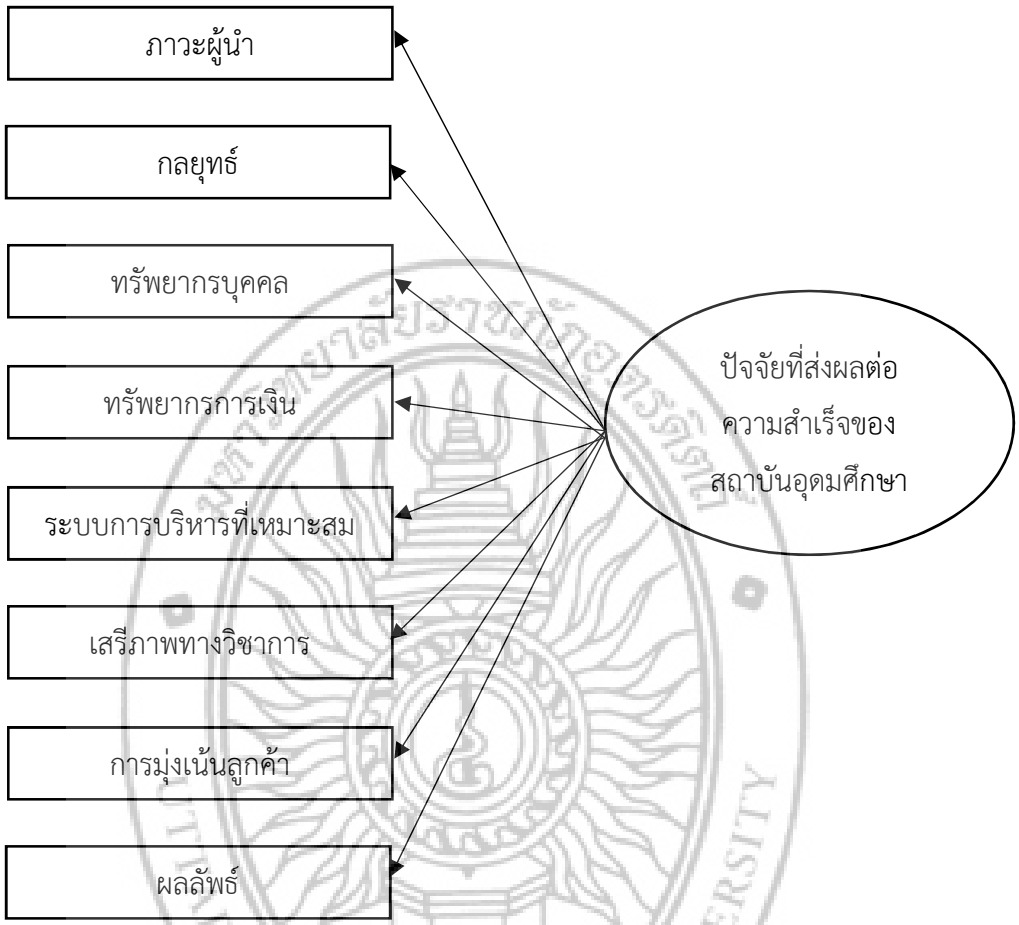

ภาพที่ 14 โมเดลการวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาและเส้นทางอิทธิพล
ที่มา: ชินบุตร สุรินทรามนต์, 2561, ยังไม่ตีพิมพ์

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership Theories)

ปทุมพร เปียถนอม (2554, น.46-47 อ้างถึงใน Bass and Avolio, 1994, pp.71-73) ได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership Theories) ไว้ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม โดยเน้นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม ต่างฝ่ายต่างอำนวยความสะดวกซึ่งกันและกัน และต่างฝ่ายก็ได้ประโยชน์ตอบแทน ผู้นำแบบแลกเปลี่ยนตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าจะให้รางวัลหรือสิ่ง

ตอบแทนถ้าผู้ตามยินยอมทำตามข้อเสนอของผู้นำ สภาพเช่นนี้ผู้นำจะมีอิทธิพลมากเพราะผู้ตามมักจะสนใจแต่ในสิ่งที่ผู้นำต้องการ ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ 2 ประการคือ 1. การให้รางวัลตามสถานการณ์ (Contingent Reward) คือการที่ผู้นำให้รางวัลตอบแทนสำหรับความพยายามในการปฏิบัติตนเพื่อให้บรรลุผลของผู้ใต้บังคับบัญชาอาจจะทำให้ได้โดยการชมเชยเมื่อลูกน้องปฏิบัติงานดีและการสนับสนุนให้ได้เงินเดือนขึ้น ได้โบนัสและการเลื่อนตำแหน่ง การให้บรรยากาศการทำงานที่ดี ปลอดภัยเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานได้ดีหรือการให้รางวัลเป็นเกียรติยศ การให้การยอมรับจากสาธารณชนต่อการทำงานที่ดี รวมทั้งให้คำอธิบายอย่างชัดเจนกับลูกน้อง การให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานของงาน การให้ความสนับสนุนค้ำจุนในการใช้ความพยายาม การตรวจดูผลงานบ่อยครั้ง และการให้ความมั่นคงแต่ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้นำแบบนี้มักจูงใจโดยการให้รางวัลเป็นการตอบแทน และมักจูงใจด้วยแรงจูงใจขั้นพื้นฐานหรือแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motive) 2. การบริหารงานแบบวางเฉย (Management by Exception คือการที่ผู้นำจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวจนกว่าจะมีความผิดพลาดเกิดขึ้นจึงเข้าไปแก้ไข ซึ่งอาจให้แรงเสริมทางลบหรือการลงโทษ การบริหารงานแบบวางเฉยนี้อาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือลักษณะที่ 1 ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนเชิงรุก จะเป็นลักษณะแบบผู้นำสอดส่องดูแลความผิดพลาด หากการปฏิบัติงานบิดเบือนไปจากมาตรฐาน ก็จะเข้าไปแก้ไขทันที และลักษณะที่ 2 ภาวะผู้นำแบบเชิงเปลี่ยนเชิงรับ จะเป็นลักษณะที่วางเฉยไม่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอะไร ถ้าหากงานยังดำเนินไปด้วยดีตามแผนงานเดิม แต่จะเข้ามาแทรกแซงเมื่องานสำเร็จแล้วแต่ไม่ได้มาตรฐาน

การที่ผู้นำจะเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพนั้น จะมีทั้งความเป็นผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงและผู้นำแบบแลกเปลี่ยนที่เหมาะสมไปแต่ละสถานการณ์ กล่าวคือผู้นำแบบแลกเปลี่ยนจะมีความสามารถในการจัดการกับบุคคลในองค์การโดยใช้รางวัลเป็นสิ่งตอบแทน โดยมีเงื่อนไขตามผลสำเร็จของผลงาน แต่ทั้งนี้พฤติกรรมผู้นำสร้างความเปลี่ยนแปลงจะมีความเป็นผู้นำสูงในเรื่องการเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และวัฒนธรรมขององค์การ ซึ่งการวัดพฤติกรรมผู้นำสามารถประเมินได้จากแบบสอบถามปัจจัยที่หลากหลายของผู้นำ (Multifactor Leadership Questionnaire : MLQ) โดยประยุกต์มาจากคติเบื้องต้นของรูปแบบพฤติกรรมผู้นำ (Full Range of Leadership Model) เป็นการประเมินพฤติกรรมของผู้นำ 7 รูปแบบ ซึ่งผู้นำทุกคนต้องมีพฤติกรรมอย่างน้อย 1 รูปแบบคือ 1. พฤติกรรมผู้นำที่มีอิทิพลต่อความคิด (Idealized Influence) 2. พฤติกรรมที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) 3. พฤติกรรมผู้นำที่กระตุ้นตามด้วยสติปัญญา (Intellectual Stimulation) 4. พฤติกรรมที่ผู้นำที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Individualized Consideration) 5. พฤติกรรมที่ผู้นำให้รางวัลตามสถานการณ์ (Contingent Reward) 6. พฤติกรรม

ผู้นำบริหารแบบมีข้อยกเว้น (Management by Exception) และ7. พฤติกรรมที่ผู้นำที่ขาดภาวะผู้นำ (Laissez - Faire) (Northouse, 2007, 186-189)

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนเน้นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ 2 ประการคือ 1. การให้รางวัลตามสถานการณ์ 2. การบริหารงานแบบวางเฉย นอกจากนี้พฤติกรรมแบบแลกเปลี่ยนประกอบด้วย 7 รูปแบบคือ 1. พฤติกรรมผู้นำที่มีอิทธิพลต่อความคิด 2. พฤติกรรมผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ตาม 3. พฤติกรรมผู้นำที่กระตุ้นผู้ตามด้วยสติปัญญา 4. พฤติกรรมผู้นำที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 5. พฤติกรรมผู้นำที่ให้รางวัลตามสถานการณ์ 6. พฤติกรรมผู้นำบริหารแบบมีข้อยกเว้น และ 7. พฤติกรรมผู้นำที่ขาดภาวะผู้นำ

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ (Integrative Leadership Theory)

ปทุมพร เปียถนอม (2554, น.11-13) ได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ (Integrative Leadership Theory) ไว้ดังนี้

ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ หมายถึง ความเป็นองค์รวมในการนำตนเองและผู้อื่นที่สะท้อนถึงมุมมอง การรับรู้ ตระหนักรู้ ความรู้สึกนึกคิด และวิธีการตอบสนอง สำหรับกระบวนการบูรณาการที่จะช่วยเสริมสร้างภาวะผู้นำนั้นจะครอบคลุม 1. วิสัยทัศน์ที่หลากหลาย 2. องค์ประกอบ 4 ประการของเชาวน์ปัญญา (กาย ใจ อารมณ์และจิตวิญญาณ) และ 3. การรับรู้ ตระหนักรู้ 3 ระดับ (บุคลิกภาพ ความเป็นเอกัตบุคคลและความเป็นสากล) และกระบวนการดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้จะต้องได้รับการฝึกเกี่ยวกับการใช้พลังความสามารถ การเสริมสร้างความสำเร็จส่วนบุคคลและระหว่างบุคคล และความสำเร็จขององค์การ ซึ่งภาวะผู้นำเชิงบูรณาการจะครอบคลุมหลักการ ปรัชญาและองค์ความรู้ของผู้นำ (Hatala and Hatala, 2005 , p.5) ส่วน Crosby and Kiedrowski (2007 , pp. 4-5) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการเป็นพฤติกรรมของผู้นำที่จะนำองค์การไปสู่เป้าหมาย โดยมุ่งเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ทางบวกใน 4 ระดับ คือ ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับองค์กร และระดับสังคม เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาขององค์การ นอกจากนี้ Winston and Patterson (2006 , p. 8) กล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงบูรณาการว่า คือการที่ผู้นำผสมผสานแนวคิด แนวปฏิบัติในการนำ โดยมุ่งเน้นความสำคัญของบุคคล นโยบาย ระบบการทำงาน ให้เกิดปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเพื่อประโยชน์สูงสุดขององค์การ นอกจากนี้ผู้นำเชิงบูรณาการยังต้องมีคุณลักษณะที่เป็นมิตร อ่อนน้อม มีเมตตา ตระหนักถึงความสำคัญของบุคคลอื่น มีความคิดสร้างสรรค์ มีความยุติธรรม ปราศจากความขัดแย้ง และมีความตั้งใจในการนำ เพื่อให้เกิดผลตามเป้าหมายขององค์การและเพื่อให้ผู้ตามมีความผาสุก ส่วน Moynihan and Ingraham (2004 , p. 428) กล่าวว่าภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ หมายถึง ผู้ที่ตระหนักถึงระบบการบริหารจัดการที่ช่วยเพิ่มผลการปฏิบัติงานและการใช้

เหตุผลในการนำ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถขององค์การและพัฒนาระบบภายในองค์การให้มีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการคือความเป็นองค์รวมในการนำตนและผู้อื่นที่สะท้อนถึงมุมมอง การรับรู้ ตระหนักรู้ ความรู้สึกนึกคิด และวิธีการตอบสนองและพฤติกรรมของผู้นำที่นำองค์การไปสู่เป้าหมาย โดยมุ่งเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ทางบวกใน 4 ระดับ คือ ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับองค์กร และระดับสังคม เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาหรือก้ไขปัญหาขององค์การ โดยผสมผสานแนวคิด แนวปฏิบัติในการนำ และมุ่งเน้นความสำคัญของบุคคล นโยบาย และระบบการทำงานให้มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเพื่อประโยชน์สูงสุดขององค์การ

แนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหารเชิงรุก (Proactive Executive)

พัฒนะ มรกตสินธุ์ (2552) ได้กล่าวถึงผู้บริหารเชิงรุกไว้ว่า ผู้บริหารเชิงรุก ไม่ใช่ศัพท์ใหม่ แต่เป็นศัพท์ที่เกิดขึ้นนานแล้ว เพียงแต่ยังไม่มีผู้ใดที่ทำให้เห็นอย่างชัดเจนจริง โดยเฉพาะผู้บริหารในระบบองค์กรไทย ซึ่งผู้บริหารเชิงรุก มีลักษณะดังนี้

1. ลุย (Fighting)

คือการทำงานเชิงรุกนั่นเอง ผู้บริหารเชิงรุก จะมานั่งอยู่ในห้อง แล้วรอสั่งการ หรือเซ็นชื่อ เพียงอย่างเดียวไม่ได้แล้ว ต้องเข้าไปรู้เห็นเหตุการณ์ด้วย เรียกได้ว่าทุกซอกทุกมุมขององค์กรต้องรู้ ต้องรู้ว่าหน้างานเป็นอย่างไร บางองค์กร ผู้บริหารลงมาเล่นบทบาทคนกวาดขยะยังมีเลย “ลุย” คือการทำงานได้ตั้งแต่สากกะเบือยันเรือรบก็ว่าได้ งานจับกังยันงานบริหาร ต้องรู้หมด

2. ความเป็นกันเอง (Friendliness)

การบริหารงานในปัจจุบัน ต้องใช้ความเป็นกันเอง จะใช้อำนาจหรือการชี้นิ้วสั่งแบบเมื่อก่อนไม่ได้แล้ว ตำแหน่งที่ได้ มีเพื่อการทำงานเป็นระบบ แต่ในความเป็นจริงนั้น ผู้บริหารต้องสร้างความเป็นกันเอง เพราะจะเป็นการลดความกดดันของลูกน้องลง ความเป็นกันเองนี่แหละที่จะทำให้ลูกน้องรักและชื่นชมผู้บริหาร แต่ก็ต้องดูขอบเขตด้วยเหมือนกัน เพราะบางคนพอเราให้ความเป็นกันเองก็ “ปีนเกลียว” ถ้าเจอแบบนี้ ก็จำเป็นต้องแนะนำหรือเปลี่ยนบุคลิกนิดหน่อย เพื่อให้เขาได้เรียนรู้ว่า “ล้ำเส้น” แล้วความเกรงใจ เข้าใจบทบาทจะกลับมา เขาจะเกิดการเรียนรู้ว่าการที่ผู้บริหารลงมามอบความเป็นกันเองกับเขา ดีกว่าการใช้อำนาจเพียงใด ใครๆ ก็อยากจะได้รับความเป็นกันเอง ทั้งนั้น อย่ายึดติดกับหัวโขนที่สวมไว้มากเกินไป นอกเวลางานก็คือนอกเวลางาน เอาหัวโขนนั้น ตั้งไว้ที่โต๊ะเหมือนเดิม อย่าให้ตามออกมาจากที่ทำงานด้วยเลย

3. ความสนุกสนาน (Fun)

ใครๆ ก็คงต้องการทำงานด้วยความสนุกสนาน เพราะความสนุกสนานจะทำให้เวลาที่ยาวนาน สั้นลงอย่างเห็นได้ชัด ผู้บริหารต้องผ่อนคลายบ้าง อย่าเน้นผลงานเป็นตัวเลขมากเกินไป ดูผลความพึงพอใจของลูกค้าดีกว่า หน้าเครียดทั้งวันก็แก่เร็ว อย่าบอกว่า “เพื่อตำแหน่งและเพื่องาน” แต่ความสนุกร่าเริง ช่วยให้งานเร็วขึ้น หลายเท่าตัว พอผู้บริหารสนุกสนาน องค์กรก็จะมีแต่รอยยิ้ม ส่งผลให้ลูกค้าสนุกสนาน มีความสุขไปด้วย

4. รู้จักเรียนรู้จากลูกน้อง (Learning from bottom line)

ใครว่าผู้บริหารต้องเก่งทุกเรื่อง ผิดแล้; ผู้บริหารก็คือ “คน” เพียงแต่มีความสามารถในการบริหาร “สูง” รู้จักการคิดต่อยอด แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่า ต้องรู้เรื่องหน้างานทั้งหมด ผู้บริหารต้องยอมรับในความเชี่ยวชาญหน้างานของลูกน้อง ว่าลูกน้องมีความสามารถมากกว่าเรา แต่เรามีความสามารถด้านนโยบาย มากกว่าเขาเป็นความแตกต่างกันคนละอย่างเรียกว่า “เป็นครูคนละอย่าง” ต่างคนก็เก่งในด้านที่ตัวเองถนัดที่สุด หมั่นเรียนรู้และยอมปฏิบัติตามลูกน้องบ้างจะทำให้เราได้ใจลูกน้องอีกมากเลย

5. มอบหมายอำนาจ (Empowerment)

ผู้บริหารจะสบายมากขึ้น หากได้มีการมอบหมายอำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ อย่างเต็มที่ โดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว ให้อำนาจในการตัดสินใจได้เลย โดยไม่ต้องผ่านผู้บริหาร คือ “ปัญหาเล็กๆ ให้ลูกน้องจัดการ ปัญหาใหญ่ๆ ค่อยถึงผู้บริหาร” แต่ทุกๆ องค์กร เท่าที่ทราบ จะพบเจอแต่ปัญหาใหญ่ๆ ทั้งนั้น ทำงานเป็นปีๆ ไม่มีปัญหาเล็กๆ เลย!!! การมอบหมายอำนาจ ไม่ได้หมายความว่า ผู้บริหารจะสูญเสียอำนาจลง แต่หมายถึงผู้บริหารจะทำงานสบายมากขึ้นต่างหาก!!!

6. ยอมรับความสามารถ (Concession)

การยอมรับความสามารถนั้น หมายถึง การยอมรับว่า ลูกน้องมีไอเดียแปลกๆ ใหม่ๆ แล้วเปิดโอกาสให้ลูกน้องได้แสดงฝีมืออย่างเต็มที่ คอยสนับสนุน ไม่ใช่ว่า พอเสนองานแล้วแย่งผลงาน เป็นของตัวเอง นำเสนอเอง หากลูกน้องเก่ง ก็ต้องยอมรับเขา แสดงว่าเขามีความสามารถในการพัฒนาองค์กรจริง และต้องรักษาพวกเขาไว้ให้นานๆ การยอมรับความสามารถ เปิดโอกาสให้แสดง และสนับสนุนให้โด่งดังขึ้น รับรองว่าได้ใจไปเต็มๆ เพราะเขาจะมองเห็นความรุ่งโรจน์ ความก้าวหน้า ในชีวิตการทำงานเมื่ออยู่กับองค์กรของเราอย่างชัดเจนขึ้น

กล่าวโดยสรุป ผู้บริหารเชิงรุกกระบวนการคิดใหม่ทำใหม่ของผู้บริหารประกอบด้วย ต้องลุย (fighting) มีความเป็นกันเอง (friendliness) มีความสนุกสนาน (fun) รู้จักเรียนรู้จากลูกน้อง (learning from bottom line) มอบหมายอำนาจ (empowerment) และยอมรับความสามารถของลูกน้อง (concession)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

คำเพชร ภูริปัญญา (2550) ได้ศึกษาเรื่องการนำเสนอยุทธศาสตร์พัฒนาสถาบันอุดมศึกษาไทยสู่การเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาระดับโลกขึ้นอยู่กับคุณภาพของภารกิจหลักของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่หลักสูตรและการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการ และมิติทางวัฒนธรรม ปัจจัยด้านความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยระดับโลก ได้แก่ 1. การจัดการคุณภาพและโครงสร้างพื้นฐาน 2. หลักสูตรและนวัตกรรม 3. การวิจัย 4. การศึกษาเรื่องอาณาบริเวณศึกษานิสิตนักศึกษาและนักวิชาการจากนานาชาติ 5. ความร่วมมือทางวิชาการและการพัฒนาด้านนานาชาติ 6. การบริการทางสังคมและความฉลาดทางวัฒนธรรม จากการวิเคราะห์เอกสารสอดคล้องสัมพันธ์กับข้อค้นพบจากการสำรวจจากผู้ทรงคุณวุฒิต่างประเทศด้วยวิธี e-survey จากผลการศึกษาบริบทและยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยระดับโลก 5 แห่ง และมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบของไทย 4 แห่งการศึกษาผลจากการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลก ผู้วิจัยได้นำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาไทยสู่การเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนประกอบทางยุทธศาสตร์ และยุทธศาสตร์ในระดับองค์กร 4 ยุทธศาสตร์ได้แก่

1. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณค่าเพื่อความเป็นเลิศในภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาและการเป็นโครงการอัจฉริยะ
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
3. ยุทธศาสตร์การประกอบการของมหาวิทยาลัย
4. ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายทางวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ในแต่ละยุทธศาสตร์มีปัจจัยชี้วัดหลักการรวมทั้งสิ้น 22 ปัจจัยโดยได้รับการประเมินและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบปัจจัยความสำเร็จของมหาวิทยาลัยในระดับโลกกับยุทธศาสตร์ในระดับองค์การของสถาบันอุดมศึกษาไทยสู่การเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวก และสหสัมพันธ์ของทักษะทั้ง 4 ยุทธศาสตร์มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก

นันทิยา น้อยจันทร์ (2550) ได้ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า

1. วัฒนธรรมองค์กรสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วย 12 องค์ประกอบคือ การกำหนดทิศทางขององค์กร การมีส่วนร่วมในองค์กร การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การทำงานเป็นทีม ประสิทธิภาพการทำงาน มาตรฐานการดำเนินงาน การมอบหมายงาน การติดตามและประเมินผล วิสัยทัศน์ การบริหารจัดการ การสนับสนุนทางการจัดการ และการบริหารจัดการองค์กร

2. ประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษาระหว่างกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏกับกลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเดิมในภาพรวมไม่มีความแตกต่าง

3. ผลการทดสอบพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าสถิติไคสแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 76.91 df = 58 p = 0.48 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) = 0.99 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) = 0.97 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) = 0.00 แสดงว่าวัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา

ศรีพัชรา สิทธิกำจร แก้วพิจิตร. (2551) ได้วิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผลการวิจัยพบว่า 1. การใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนประกอบด้วย 8 องค์ประกอบคือ 1.1 หลักความรับผิดชอบ 1.2 หลักนิติธรรมและความเสมอภาค 1.3 หลักความโปร่งใส 1.4 หลักความคุ้มค่า 1.5 หลักความมั่นคง 1.6 หลักความมีส่วนร่วม 1.7 หลักคุณธรรม 1.8 หลักการใช้อำนาจหน้าที่ 2. การใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 8 องค์ประกอบมีความเหมาะสมเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สอดคล้องกับขอบข่ายการวิจัย

ศิริพร เสริตานนท์. (2551) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจเจตจำนงคงอยู่ และความภักดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า 1. แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืน กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีชี้วัดความกลมกลืนทุกตัวผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด chi-square = 387.666, df = 344, p = 0.051, GFI = 0.982, AGFI = 0.970, RMR =0.011 และ RMSEA = 0.010 2. ผลการปฏิบัติงานของอาจารย์และสิ่งอำนวยความสะดวกในมหาวิทยาลัย ต่างส่งอิทธิพลทั้งทางตรงและ ทางอ้อมผ่านประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยไปยังความพึงพอใจ เจตจำนงคงอยู่ และความภักดีของนักศึกษา 3. ความพึงพอใจมีอิทธิพลทางตรงต่อเจตจำนงคงอยู่และความภักดี ในขณะที่

ภาพลักษณ์มหาวิทยาลัยมี อิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจ ความภักดีและประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย โดยที่เจตจำนงคงอยู่ กับความภักดีและประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับภาพลักษณ์มหาวิทยาลัยต่างมีอิทธิพลย้อนกลับ ต่อกันและกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ 4. นักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีขนาด ระดับชั้น ปีที่ศึกษา และกลุ่มสาขาวิชาต่างกัน มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ เจตจำนงคงอยู่ และความภักดีต่อมหาวิทยาลัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นพวรรณ บุญธรรม. (2553) ได้วิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไทยสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย ผลการวิจัยสรุปว่า 1. ปัจจัยความสำเร็จที่จะนำไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยเช่นโครงสร้างพื้นฐานขององค์กรและเทคโนโลยีที่ทันสมัย วัฒนธรรมองค์กรที่มีอิสระทางวิชาการ สภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนต่างๆ ที่เอื้อต่อการผลิตผลงานวิจัย เช่น งบประมาณ อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือในการวิจัย ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อความสำเร็จสูงสุด คือมีอาจารย์และนักศึกษาที่มีศักยภาพในการทำวิจัย มีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและผู้นำที่มีวิสัยทัศน์สร้างสรรค์ที่สำคัญที่สุดคือมีแผนกลยุทธ์เป็นแผนที่ นำทางสู่การพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย 2. สภาพปัจจุบันและความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่าขาดแคลนอาจารย์ที่ทำวิจัยทั้งด้านปริมาณแบะคุณภาพ ไม่มีระบบจูงใจส่งเสริมอาจารย์ให้ทำวิจัย โดยเฉพาะกับผู้ที่มีความสามารถด้านวิจัยสูง ทำให้การเผยแพร่ผลงานและการนำไปใช้ประโยชน์มีน้อย การทำวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นการดำเนินงานตามพันธกิจ และถูกผลักดันให้ดำเนินการสู่มาตรฐานตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถลงทุนในเรื่องระบบฐานข้อมูลวิจัยเพื่อการสืบต้นได้เช่นเดียวกับหน่วยงานของรัฐ เนื่องจากมีงบประมาณที่จำกัด จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมโดยการวางแผนยุทธศาสตร์เชิงบูรณาการเพื่อกำหนดเป้าหมายและทิศทางการวิจัยที่ชัดเจนก่อน จึงสามารถจะพัฒนาสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย 3. กลยุทธ์ที่นำเสนอคือ V-A-L-U-E ประกอบด้วยกลยุทธ์วิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ (Vision Creatively) กลยุทธ์สู่การรับรองคุณภาพและคุณค่างานวิจัย (Accreditation on Quality) กลยุทธ์ผลิตผลงานและการใช้ประโยชน์ (Utility of Research) กลยุทธ์สร้างเครือข่ายและความร่วมมือด้านวิจัย (Linkage and Network) กลยุทธ์เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ (Efficiency of Management) ซึ่งเป็นการเสนอกลยุทธ์การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไทยสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย ในภาพรวมและกรณีศึกษามหาวิทยาลัยสยาม

บังอร พฤกษารุ่งเรือง. (2553) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบทั้ง 2 องค์ประกอบคือการบริหารงานสถาบันอุดมศึกษาและภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา เป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารกิจการที่ดีในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยองค์ประกอบที่สำคัญที่มีน้ำหนักสูงสุด ได้แก่ องค์ประกอบ

ด้านภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีผลการทดสอบของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วนตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีในสถาบันอุดมศึกษาและภารกิจสถาบันอุดมศึกษารวมจำนวน 73 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ด้านการบริหารทั่วไป 9 ตัวบ่งชี้ ด้านการบริหารวิชาการ 5 ตัวบ่งชี้ ด้านการบริหารการเงิน 6 ตัวบ่งชี้ ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 14 ตัวบ่งชี้ ด้านการเรียนการสอนและผลิตบัณฑิต 13 ตัวบ่งชี้ ด้านการวิจัย 8 ตัวบ่งชี้ ด้านการบริการวิชาการ 11 ตัวบ่งชี้ ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม 7 ตัวบ่งชี้

ดุสิต วิพรรณะ. (2554) ได้วิจัยเรื่องการประเมินการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสถาบันการพลศึกษาตามแนวทางการประเมินเชิงระบบและรวมพลัง ผลการวิจัยพบว่า 1. ด้านบริบทเกี่ยวกับ ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและแผนการดำเนินงานมีความสอดคล้องพระราชบัญญัติการพลศึกษา พ.ศ.2548 แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 10 มาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการอุดมศึกษา แผนพัฒนากีฬาชาติ และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) 2. ด้านปัจจัยนำเข้า มีประเด็นเกี่ยวกับปริมาณนักศึกษาที่ต้องเร่งหาวิธีการและแนวทางแก้ไขให้สอดคล้องกับความคุ้มค่าของทรัพยากรที่มีอยู่ ส่วนประเด็นอื่นๆ มีความพร้อมและเหมาะสมในการบริหารจัดการ 3. ด้านกระบวนการ พบว่าทุกประเด็นมีความพร้อมและสามารถที่จะบริหารจัดการได้ 4. ด้านผลผลิต ในประเด็นเกี่ยวกับจำนวนผู้ที่ไม่สำเร็จการศึกษาทั้งหมดชั้นปีสุดท้าย จึงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายโดยเฉพาะผู้บริหารจำเป็นต้องหาแนวทางแก้ไขอย่างเร่งด่วน และต้องคำนึงถึงคุณภาพของบัณฑิต 5. ด้านผลกระทบ โดยมีผลกระทบทางด้านบวก ได้แก่ การมีชื่อเสียงได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการพลศึกษา การบริการวิชาการ การกีฬา การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านและกีฬาไทย ส่วนผลกระทบทางด้านลบเนื่องจาก การวางแผนการบริหารที่มีความซับซ้อนในองค์กร และการเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของบุคลากรเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติที่ส่งผลต่อบุคลากรโดยตรง

ปทุมพร เปียถนอม (2554) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการสำหรับผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีลักษณะภาวะผู้นำเชิงบูรณาการในสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก และมีลักษณะภาวะผู้นำเชิงบูรณาการในสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ คิดเป็นร้อยละ 31.12

2. สภาพปัจจุบันของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่า การฝึกอบรมเชิงรุก การศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลง การสร้างกลยุทธ์การเปลี่ยนแปลง การออกแบบกระบวนการสร้างจิตสำนึก การสนับสนุนกระบวนการสร้างจิตสำนึก อยู่ในระดับ

ปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการสำหรับผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่า การฝึกอบรมเชิงรุก การศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลง การสร้างกลยุทธ์การเปลี่ยนแปลงการออกแบบกระบวนการสร้างจิตสำนึก การสนับสนุนกระบวนการสร้างจิตสำนึกอยู่ในระดับมากและผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำโดยวิธีการการฝึกอบรมเชิงรุกมากเป็นอันดับที่ 1 มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา คิดเป็นร้อยละ 47.84

3. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการสำหรับผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน คือ รูปแบบการฝึกอบรมเชิงรุกเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ (Breakthrough Training Model for Integrative Leadership Development: BTMILD) ที่เน้นการเปลี่ยนความตั้งใจหรือหลักคิด (Mindset) โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential) และการจัดการตนเอง (Self Management) เพื่อการเปลี่ยนแปลงส่วนบุคคล โดยรูปแบบดังกล่าวได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

สิทธิชัย สอนสุภี. (2554) ได้วิจัยเรื่องโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยสรุปว่า 1. โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย ที่พัฒนาตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามเกณฑ์ดังนี้ χ^2 = 45.88, p-value = 0.08, df = 34, χ^2 /df = 1.35, RMSEA = 0.02, CN = 736.96, CFI = 0.90, GFI = 0.99, AGFI = 0.97, SRMR = 0.01 2. ความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยมีองค์ประกอบสำคัญคือคุณภาพผลงานวิจัย ความรับผิดชอบต่อสังคมและคุณภาพบัณฑิต และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยประกอบด้วย เสรีภาพทางวิชาการ ระบบการบริหาร ทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรการเงิน 3. อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย ซึ่งเรียงลำดับตามค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลจากมากไปน้อย ดังนี้ อิทธิพลทางตรงคือเสรีภาพทางวิชาการ ทรัพยากรบุคคล และระบบการบริหาร มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.98, 0.61, 0.43 ตามลำดับ อิทธิพลทางอ้อมคือทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรการเงิน และระบบการบริหาร มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.84, 0.54, 0.52 ตามลำดับ และอิทธิพลทางรวมคือเสรีภาพทางวิชาการ ทรัพยากรการเงิน ทรัพยากรบุคคล และระบบการบริหาร มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.98, 0.54, 0.23, 0.08 ตามลำดับ

จอย ทองกล่อมสี. (2555) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาไทยตามหลักธรรมาภิบาล ผลการวิจัยสรุปว่า แนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาไทยตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ชุมชน, พันธกิจ, สังคม และธรรมาภิบาล ลักษณะและขอบข่ายตัวบ่งชี้ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ Input - Process - Output,

วัตถุประสงค์การก่อตั้งสถาบัน, พันธกิจ และความต้องการของสังคม ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาไทย ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 63 ตัวบ่งชี้ เรียงลำดับค่าน้ำหนักจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1. การดูแลแก้ปัญหาชุมชนและสังคม 6 ตัวบ่งชี้ 2. การวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม 7 ตัวบ่งชี้ 3. การใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม 6 ตัวบ่งชี้ 4. การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาสังคม 9 ตัวบ่งชี้ 5. การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม 13 ตัวบ่งชี้ 6. การบริหารแบบมีส่วนร่วม 10 ตัวบ่งชี้ และ 7. จริยธรรมทางวิชาการ จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ โดยสถาบันอุดมศึกษาสามารถนำตัวบ่งชี้ ที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้สาหรับการวางแผนเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ให้เหมาะสมกับอัตลักษณ์ของแต่ละสถาบัน โดยการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษา พัฒนาร่างยุทธศาสตร์การดำเนินการบนพื้นฐาน 7 องค์ประกอบ 63 ตัวบ่งชี้ กำหนดค่าน้าหนักตามความเหมาะสม ตรวจติดตามภายใน และจัดทำรายงานการดำเนินงาน ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบัน เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

นลินี สุตเศวต. (2555) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้สุขภาพองค์กรของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะสุขภาพองค์กรของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนใน 7 มิติ ตามทฤษฎีของฮอยและเฟลดแมน โดยรวมมีภาวะสุขภาพองค์กรสูงกว่าค่าเฉลี่ย 2. มีระบบย่อยภายในองค์กร 6 ระบบที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์กรของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ประกอบด้วย ระบบย่อยด้านวัตถุประสงค์ ระบบย่อยด้านการบริหารจัดการ ระบบย่อยด้านงานและโครงสร้าง ระบบย่อยด้านมนุษย์-สังคม ระบบย่อยด้านเทคโนโลยี และระบบย่อยด้านการประสานงานกับสิ่งแวดล้อมภายนอก 3. การพัฒนาตัวบ่งชี้สุขภาพองค์กรของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ได้ตัวบ่งชี้วัดสุขภาพองค์กรตามระบบย่อยภายในองค์กร 6 ระบบจำนวน 80 ตัวบ่งชี้ และนำตัวบ่งชี้ที่ได้ไปวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เพื่อหาอำนาจในการพยากรณ์ภาวะสุขภาพองค์กร ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีภาวะสุขภาพองค์กรโดยรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ย ได้สัมพันธ์และสอดคล้องกับภาวะสุขภาพองค์กรใน 7 มิติ ตัวบ่งชี้สุขภาพองค์กรตามระบบย่อยภายในองค์กร 6 ระบบสามารถร่วมกันพยากรณ์ภาวะสุขภาพองค์กรของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.803 สามารถพยากรณ์ภาวะสุขภาพองค์กรได้ร้อยละ 64.5 (R^2 = 0.645) มีค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ที่ปรับแก้แล้ว (R^2 adj) เท่ากับ 0.638 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (SE_{est}) เท่ากับ 62.153

รุจิราพรรณ คงช่วย. (2555) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้ ผลการวิจัยสรุปว่า 1. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์การ ความพึงพอใจในงาน เทคโนโลยีสารสนเทศ และบรรยากาศองค์การ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นและมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้ 2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้ มีดังนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่บรรยากาศองค์การ วัฒนธรรมองค์การ ความพึงพอใจในงาน เทคโนโลยีสารสนเทศ และภาวะผู้นำของผู้บริหาร และปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโดยส่งผ่านบรรยากาศองค์การและความพึงพอใจในงาน และ 2. วัฒนธรรมองค์การโดยส่งผ่านความพึงพอใจในงานและเทคโนโลยีสารสนเทศ

อภิชาต เมฆบังวัน. (2555) ได้ศึกษาเรื่องโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของผู้บริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขตจังหวัดภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จตามมาตรฐานสากลของผู้บริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขตจังหวัดภาคเหนือได้รับอิทธิพลจากปัจจัยวิสัยทัศน์มากที่สุด โดยส่งอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมผ่านหลักการบริหารและภาวะผู้นำ ทำให้มีอิทธิพลโดยรวมมากที่สุด รองลงมาเป็นอิทธิพลด้านภาวะผู้นำ และการสื่อสาร ส่วนปัจจัยด้านหลักการบริหารมีอิทธิพล ส่งผลกระทบน้อยที่สุด การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่าโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นมีความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ซึ่งน้อยกว่า 2 และค่าสถิติที่เกี่ยวข้องดังนี้ χ^2 = 435.63, df = 231, χ^2 / df = 1.88, p = 0.00, RMSEA = 0.04

ศิริพงศ์ รักใหม่. (2558) ได้ศึกษาเรื่อง พัฒนาการและแนวโน้มสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในยุคที่ 1 มุ่งผลิตบัณฑิตเพื่อสนอง ความต้องการแรงงานของภาคธุรกิจ ต่อมายุคที่ 2 จึงเริ่มขยายบทบาทไปยังภารกิจอื่น แต่ก็ยังคงเน้นภารกิจ การสอนเป็นหลัก ยุคที่ 3 มีการขยายการจัดการศึกษาอย่างไร้ขอบเขต ส่วนยุคที่ 4 เริ่มมีการพัฒนาคุณภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐานของการประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมพัฒนาการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีความก้าวหน้าขึ้นทุกด้านหลังยุคปฏิรูปการศึกษา ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการมีระบบประกันคุณภาพ การศึกษา อย่างไรก็ตามตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาด้าน คุณภาพของอาจารย์ และยังไม่สามารถพัฒนาผลงานการวิจัยได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน

ส่วนผลการวิจัยแนวโน้มของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนสามารถสังเคราะห์ได้ภาพอนาคตทั้งสิ้น 91 ภาพอนาคต จำแนกออกเป็น 4 กลุ่มตามความเป็นไปได้และสิ่งที่พึงประสงค์ โดยสามารถสรุปประเด็นค้นพบ จากการวิจัยได้ว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนอยู่รอดได้ท่ามกลางการแข่งขันสูงในอนาคต ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณภาพและความมั่นคงทางการเงิน

เตือนใจ เขียนชานาจ (2559) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

1.1 ปัจจัยภาวะผู้นำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การมีบารมีและอิทธิพลเชิงอุดมคติ การจูงใจเพื่อสร้างแรงดลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง

1.2 ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่การปรับตัว พันธกิจ การผูกพันและค่านิยม

1.3 ปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่การจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ การบริการข้อมูล และการพัฒนาสื่ออุปกรณ์

1.4 ระดับประสิทธิผลของสถาบันดมศึกษาเอกชน โดยรวม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

2. การตรวจสอบความกลมกลืนของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผล ดังนี้

ผลการศึกษาและตรวจสอบความกลมกลืนของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนหลังปรับโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้พิจารณาได้จากค่าไคสแควร์ (χ^2 = 86.41) พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA=0.025) มีค่าน้อยกว่า 0.05

ทั้งนี้การส่งผลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (χ^2 = 86.41, P-value =0.102, RMSEA = 0.025)

3. อิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

3.1 ปัจจัยภาวะผู้นำที่ส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผล อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และส่งผลทางอ้อมโดยผ่านปัจจัยวัฒนธรรมองค์การและปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ

3.2 ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผล อย่างมีมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และส่งผลทางอ้อมโดยผ่านปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีนัยะสำคัญที่ระดับ 0.01

3.3 ปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ฉัตรกุล เอื้อพิพัฒนากูล. (2559) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการคุณภาพโดยรวมของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการคุณภาพโดยรวมของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร สรุปได้ว่ามีองค์ประกอบ 6 ด้าน 66 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1. ด้านความเป็นผู้นำ 13 ตัวบ่งชี้ 2. ด้านการวางแผนกลยุทธ์ 11 ตัวบ่งชี้ 3. ด้านการติดต่อสื่อสาร 11 ตัวบ่งชี้ 4. ด้านความผูกพันต่อองค์การ 10 ตัวบ่งชี้ 5. ด้านการพัฒนาทรัพยากร 11 ตัวบ่งชี้ และ6. ด้านการทำงานเป็นทีม 10 ตัวบ่งชี้ และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการคุณภาพโดยรวมของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ในแต่ละองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักของตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1 ด้านความเป็นผู้นำ 13 ตัวบ่งชี้มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ 0.779 - 0.635
2. องค์ประกอบที่ 2 ด้านการวางแผนกลยุทธ์ 11 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ 0.789 - 0.664
3. องค์ประกอบที่ 3 ด้านการติดต่อสื่อสาร 11 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ 0.778 - 0.602
4. องค์ประกอบที่ 4 ด้านความผูกพันต่อองค์การ 10 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ 0.792 - 0.654
5. องค์ประกอบที่ 5 ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 11 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ 0.800 - 0.671
6. องค์ประกอบที่ 6 ด้านการทำงานเป็นทีม 10 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ 0.766 - 0.693

นิยดา เปี่ยมพืชนะ. (2559, น.25-35) ได้ศึกษาเรื่อง โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์ (χ^2) = 77.176 ที่องศาอิสระ (df) = 61 ระดับความมีนัยสำคัญ (P-value) = 0.079 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) = 1.000 ค่าดัชนี Tucker-Lewis Index (TLI) = 1.000 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) = 0.000 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.022

กฤตย์ ไชยวงศ์. (2560) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผลการวิจัยพบว่า

คุณลักษณะความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน สามารถวัดได้จากคุณภาพของนักเรียน ความสุขของบุคลากร และรางวัลที่โรงเรียนได้รับ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด มี 5 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน สามารถวัดได้จากภาวะผู้นำ การบริหารงานวิชาการและความสัมพันธ์ชุมชน ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานของครู สามารถวัดได้จากพฤติกรรมการสอนของครูและการทำงานเป็นทีม ปัจจัยด้านพฤติกรรมของนักเรียน สามารถวัดได้จากความมุ่งมั่นตั้งใจเรียนและการปฏิบัติตามระเบียบวินัย ปัจจัยด้านงบประมาณ สามารถวัดได้จากการจัดสรรงบประมาณและการสนับสนุนสื่อเทคโนโลยี และปัจจัยด้านการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด สามารถวัดได้จากวิสัยทัศน์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัด และการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษา โดยที่ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนและมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการปฏิบัติงานของครู ผ่านงบประมาณและผ่านพฤติกรรมของนักเรียน ปัจจัยด้านการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จ ในการบริหารโรงเรียน และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านงบประมาณ ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานของครู มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านพฤติกรรมนักเรียน และปัจจัยด้านงบประมาณ มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการปฏิบัติงานของครูและผ่านพฤติกรรมนักเรียน ส่วนปัจจัยด้านพฤติกรรมนักเรียน มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเพียงอย่างเดียว สำหรับผลการตรวจสอบโมเดล พบว่า โมเดลโครงสร้างของปัจจัย ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square=38.51, P-value=0.068, RMR=0.010, RMSEA=0.021, GFI=0.99, AGFI=0.98) ส่วนการประเมินโมเดลโครงสร้าง พบว่า โมเดลโครงสร้างนี้มีประโยชน์ต่อ การบริหารโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ

แอสเวิธ และฮาร์เวย์ (Ashwerth and Harvey : 1994, น.7-14) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่าการจัดการศึกษาที่คุณภาพจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบด้านปัจจัยตัวป้อน ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านผลผลิตที่มีคุณภาพ ซึ่งได้แก่ 1. คณาจารย์ 2. สิ่งเอื้ออำนวยความสะดวก 3. วัสดุอุปกรณ์ 4. การสอน 5. ผลสัมฤทธิ์ 6. การจัดการและการควบคุมคุณภาพ 7. นิสิต/นักศึกษา ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีดัชนีบ่งชี้คุณภาพการศึกษาดังนี้ 1. อาจารย์ ประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้ความมีคุณภาพของคณาจารย์ ได้แก่ 1.1 จำนวนอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพ 1.2) ประสบการณ์ด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ และด้านการสอน 1.3 การพัฒนาคณาจารย์ 1.4 สัดส่วนระหว่างอาจารย์กับนิสิต/นักศึกษา สำหรับการสอนภาคทฤษฎีในชั้นเรียน 1.5 สัดส่วนระหว่างอาจารย์กับนิสิต/นักศึกษา สำหรับการสอนภาคปฏิบัติบนคลินิก 1.6 ผลงานวิจัย 1.7 ผลงานทางด้านวิชาการ 1.8 อาจารย์มีความรู้ที่ทันสมัย 1.9 อาจารย์ที่ได้รับเสรีภาพทางสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการ 2. สิ่งอำนวยความสะดวกประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้ความมีคุณภาพของสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวก ได้แก่ 2.1 จำนวนและประเภทของสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวก 2.2 ลักษณะของห้องเรียน ที่นั่งเรียน และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ 2.3 สภาพแวดล้อมและสถานที่เพื่อการออกกำลังกายและพักผ่อนหย่อนใจ 2.4 ความปลอดภัย 2.5 ความสะอาดและความเป็นระเบียบ 2.6 การบริการด้านวิชาการ 2.7 บรรยากาศที่กระตุ้นการเรียนรู้ 2.8 ห้องสมุดและการบริการจำนวนหนังสือ วารสาร ขนาดห้องสมุดและจำนวนที่นั่งเพื่อการศึกษาค้นคว้า 2.9 ห้องปฏิบัติการ 2.10 บุลากรสนับสนุนการทำงานของคณาจารย์ ได้แก่ เลขานุการและนักเทคนิค 3. วัสดุ อุปกรณ์ ประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้ 3.1 คุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา 3.2 วัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาอยู่ในสภาพที่ดี ใช้การได้หรือไม่ 3.3 ระบบการบริการ การแนะนำเกี่ยวกับวิธีการใช้ 3.4 ความทันสมัยของวัสดุอุปกรณ์ 3.5 ความปลอดภัยในการใช้ 3.6 สัดส่วนระหว่างจำนวนนักศึกษาต่ออุปกรณ์ 4. การสอนและการเรียนรู้ ประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพการสอน ได้แก่ 4.1รายละเอียดของเนื้อหา 4.2 ความเชี่ยวชาญในวิชาที่สอน 4.3 การแนะนำหนังสืออ้างอิงที่ทันสมัยให้นักศึกษาอ่านเพิ่มเติม 4.4 เนื้อหาที่นำมาสอนมีความทันสมัยและตรงตามความเป็นจริงของหลักทฤษฎี 4.5 ท่าทาง อิริยาบถเหมาะสม กระตุ้นความสนใจ 4.6 นำเสนอหรืออธิบายได้เข้าใจแจ่มแจ้ง 4.7 กระตุ้นให้นักเรียนได้คิดและท้าทายการเรียนรู้ 4.8 คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล 4.9 มีทักษะในการใช้สื่อสารการสอน 4.10 เตรียมการสอนมาเป็นอย่างดี 4.11 มีเอกสารประกอบการสอน 4.12 ผู้เรียนได้แสดงให้ทราบว่าเข้าใจแจ่มแจ้ง 5. มาตรฐานผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ได้แก่ 5.1 มาตรฐานของกลไกหรือกระบวนการจัดการเรียนการสอน 5.2 ระดับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ 5.3 การจ้างงานบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา 6. การจัดการและควบคุมคุณภาพ ประกอบด้วย

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพของระบบการจัดการและระบบควบคุมคุณภาพ ได้แก่ 6.1 มีแผนการดำเนินงานในระดับสถาบัน คณะ และภาควิชาการ 6.2 วางแผนโดยอาศัยมุมมองแนวความคิดทั้งจากผู้บริหารและคณาจารย์ 6.3 โปรแกรมการศึกษาตรงตามวัตถุประสงค์ 6.4 คณาจารย์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของแผน 6.5 ผู้บริหารมีมุมมองเชิงอนาคตที่ตรงกับความเป็นจริง 6.6 บุคลากรของสถาบันบรรลุซึ่งความต้องการ 6.7 ผู้บริหาระดับสูงเป็นผู้นำที่มีคุณภาพ 6.8 คณาจารย์ได้รับภาระงานที่เหมาะสม 6.9 คณาจารย์มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน 6.10 คณาจารย์ได้พบปะสังสรรค์กันเป็นระยะ 6.11 ช่องทางการติดต่อสื่อสารมีความชัดเจนและสะดวกรวดเร็ว 7. นักศึกษา ประกอบด้วยดัชนีคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล ได้แก่ 7.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างคณาจารย์กับนักศึกษาสัมพันธภาพภายในครอบครัว สภาพทางครอบครัวและความเป็นผู้ใฝ่รู้ 7.2 ปัจจัยของโปรแกรมการศึกษา ได้แก่ ลำดับที่เลือก ตารางเวลาเรียน เนื้อหาหลักสูตร รายงานและกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ความยากง่ายและความท้าทายของหลักสูตร 7.3 ปัจจัยด้านสถาบัน ได้แก่ ประเภทของสถาบัน ตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อมของอาคารสิ่งเอื้ออำนวนความสะดวกและบริเวณเพื่อสันทนาการ

โอลิวาและแอสปินวอลล์ (Owlia Aspinwall : 1996 , น. 12-20) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มิติคุณภาพการจัดการศึกษา 6 มิติ และดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา 31 ดัชนี ดังนี้ 1. มิติที่เน้นสิ่งที่สัมผัสได้ (Tangible Dimension) ซึ่งเป็นคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับวัสดุอุปกรณ์และสิ่งเอื้ออำนวยต่อการศึกษา ประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 5 ดัชนี ได้แก่ 1.1 ความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์และสิ่งเอื้ออำนวยต่อการศึกษา 1.2 ความทันสมัยของวัสดุอุปกรณ์และสิ่งเอื้ออำนวยต่อการศึกษา 1.3 วัสดุอุปกรณ์และสิ่งเอื้ออำนวยต่อการศึกษางานต่อการใช้งาน 1.4 วัสดุอุปกรณ์และสิ่งเอื้ออำนวยต่อการศึกษาเร้าความสนใจในการใช้ 1.5 วัสดุอุปกรณ์และสิ่งเอื้ออำนวยต่อการศึกษาสะดวกต่อการนำไปใช้ 2. มิติที่เน้นคุณภาพของอาจารย์ (Competence Dimension) ประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 5 ดัชนี ได้แก่ 2.1 จำนวนอาจารย์มีเพียงพอ 2.2 อาจารย์มีความรู้ด้านทฤษฎีอย่างดีเยี่ยม 2.3 อาจารย์มีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติอย่างดีเยี่ยม 2.4 อาจารย์มีความรู้ที่ทันสมัย 2.5 อาจารย์มีความเชี่ยวชาญในการสอนและการติดต่อสื่อสาร 3. มิติที่เน้นเจตคติของอาจารย์ (Attitude Dimension) ประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 5 ดัชนี ได้แก่ 3.1 เข้าใจความต้องการของนิสิต 3.2 มีความเต็มใจให้ความช่วยเหลือนิสิต 3.3 เอื้ออำนวยความสะดวกและจัดเวลาให้นิสิต สำหรับให้คำแนะนำปรึกษา 3.4 ให้ความใส่ใจนิสิตแต่ละบุคคล 3.5 มีอารมณ์มั่นคง สุภาพ 4. มิติที่เน้นเนื้อหา (content Dimension) ประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 6 ดัชนี ได้แก่ 4.1 รายวิชาในหลักสูตรสอดคล้องกับการผลิตบัณฑิตของสาขาวิชาชีพ 4.2 หลักสูตรมีความยืดหยุ่น 4.3 คุ้มค่าการลงทุนในการศึกษา 4.4 พัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะ

การติดต่อสื่อสารและการทำงานเป็นทีม 4.5 พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านคอมพิวเตอร์ 4.6 บรรจุรายวิชาที่เป็นพื้นฐานความรู้ทั่วไปได้ 5. มิติที่เน้นการถ่ายทอดความรู้ (Delivery Dimension) ประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 6 ดัชนี ได้แก่ 5.1 อาจารย์ที่นำเสนอ อธิบายและบรรยายได้ชัดเจนเข้าใจง่าย 5.2 เนื้อหาที่สอนเรียงตามลำดับความยากง่ายและความซับซ้อนของเนื้อหา ควบคุมเวลาสอนได้ดี 5.3 ภาษาที่ใช้มีความคงเส้นคงวา 5.4 ประเมินผลด้วยความยุติธรรม 5.5 วิธีการสอนกระตุ้นเร้าความสนใจ 5.6 ให้ผู้เรียนประเมินผลการสอน 6. มิติที่เน้นความน่าเชื่อถือ (Reliability Dimension) ประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 4 ดัชนี ได้แก่ 6.1 องค์ความรู้ที่ถ่ายทอดให้นิสิตตรงตามหลักทฤษฎี 6.2 เนื้อหาที่ใช้สอนตรงตามความต้องการของผู้เรียน 6.3 เนื้อหาที่ใช้สอนตรงตามจุดมุ่งหมายของรายวิชา 6.4 ความรู้และประสบการณ์ที่ให้กับผู้เรียนสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในสภาพจริง

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอุดมศึกษา และการวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) จะใช้รูปแบบของการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship Analysis) เพื่อพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ที่ได้จากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี โมเดลสมมติฐานเชิงทฤษฎี และนำไปทดสอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลวิจัยเชิงสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM)

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการอุดมศึกษา

1.1 รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative research methodology)

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ โดยค้นคว้าจากเอกสาร บทความ รวมทั้งงานวิจัยทั้งภายในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ เพื่อนำข้อมูลมากำหนดตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ

และกำหนดกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview)

1.2 สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interviews)

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอุดมศึกษาในระดับกำกับดูแลนโยบาย ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน นักวิชาการด้านการศึกษา จำนวน 4 คน ประกอบด้วย

ก. รองศาสตราจารย์ ดร.พินิติ รตะนานุกูล นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ข. รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมศักดิ์ อินทรรักษ์ ประธานหลักสูตรการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์

ค. รองศาสตราจารย์ ดร.อำนวยพร สุนทรสมัย นายกสภามหาวิทยาลัยพิษณุโลก

ง. รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญามน อินหว่าง ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

1.3 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลระยะที่ 1 เป็นเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพได้แก่แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) เน้นสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) จากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอุดมศึกษาในระดับกำกับดูแลนโยบาย ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน นักวิชาการด้านการศึกษา มีขั้นตอนการพัฒนาและสร้างตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดังนี้

1.3.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ จากเอกสาร ตำรา วารสาร สิ่งตีพิมพ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.2 นำแบบสัมภาษณ์เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและพัฒนาปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

1.3.3 ทดสอบเครื่องมือโดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถาม จากนั้นทำการวิจัยนำร่อง (Pilot Study) กับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 1 ท่านคือ พันเอก ดร.ประมวล สุวรรณศรี อาจารย์ประจำหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพิษณุโลก เพื่อปรับเปลี่ยนคำถามให้เหมาะสมและทำความเข้าใจกับกระบวนการเก็บข้อมูล

1.3.4 นำแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่ผ่านการตรวจสอบแล้วมาตรวจสอบปรับปรุงอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่ได้เลือกไว้ ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอุดมศึกษาในระดับกำกับดูแลนโยบาย ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน นักวิชาการด้านการศึกษา จำนวน 4 ท่าน

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอุดมศึกษาในระดับกำกับดูแลนโยบาย ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน นักวิชาการด้านการศึกษา จำนวน 4 ท่าน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำผลที่ได้มาสร้างเป็นตัวแปรหรือข้อคำถามและนำไปพัฒนาแบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนาเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

2.1 สร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research methodology) ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล โดยนำข้อมูลจากระยะที่ 1 มาพัฒนาแบบสอบถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ โดยกำหนดขอบข่ายของการวิจัยและสร้างแบบสอบถามเพื่อวัดระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบสถานภาพหรือคุณสมบัติทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล โดยลักษณะเครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์การทำงานในระดับอุดมศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ สาขาวิชาที่สังกัดและคณะที่สังกัด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ โดยลักษณะเครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการมาตราส่วนประมาณค่า 9 ระดับ (Stanine Scale) คือ

คะแนน 1 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ น้อยที่สุด

คะแนน 2 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ น้อย

คะแนน 3 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ ค่อนข้างน้อย

คะแนน 4 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ ปานกลางค่อนข้างน้อย

คะแนน 5 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ ปานกลาง

คะแนน 6 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ ปานกลางค่อนข้างมาก

คะแนน 7 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ ค่อนข้างมาก

คะแนน 8 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ มาก

คะแนน 9 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ มากที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม โดยลักษณะเครื่องมือเป็นแบบปลายเปิด (Open end) ให้ผู้ตอบได้เขียนแสดงความคิดเห็น

เกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ โดยผู้วิจัยเลือกใช้เกณฑ์ที่ดัดแปลงเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนมาตรฐานเก้า (ระพินทร์ โพธิ์ศรี, 2556, น.199) ดังนี้

คะแนนมาตรฐานเก้า	ความหมาย
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.54	เห็นด้วยในระดับ น้อยที่สุด
1.55 - 2.54	เห็นด้วยในระดับ น้อย
2.55 – 3.54	เห็นด้วยในระดับ ค่อนข้างน้อย
3.55 - 4.54	เห็นด้วยในระดับ ปานกลางค่อนข้างน้อย
4.55 - 5.54	เห็นด้วยในระดับ ปานกลาง
5.55 - 6.54	เห็นด้วยในระดับ ปานกลางค่อนข้างมาก
6.55 - 7.54	เห็นด้วยในระดับ ค่อนข้างมาก
7.55 - 8.54	เห็นด้วยในระดับ มาก
มากกว่าหรือเท่ากับ 8.55	เห็นด้วยในระดับ มากที่สุด

2.2 นำไปทดลองใช้ ปรับปรุง พัฒนา

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามเพื่อนำไปทดลองใช้ มีขั้นตอนดังนี้

2.2.1 ผู้วิจัยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive) เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม (index of item objective congruence: IOC) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพจำนวน 5 คน คือ

2.2.1.1 รองศาสตราจารย์ ดร.สุวารีย์ วงศ์วัฒนา คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2.2.1.2 รองศาสตราจารย์ ดร.สุขแก้ว คำสอน อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2.2.1.3 รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมศักดิ์ อินทรรักษ์ ประธานหลักสูตรการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์

2.2.1.4 รองศาสตราจารย์ ดร.อำนวยพร สุนทรสมัย นายกสภามหาวิทยาลัยพิษณุโลก

2.2.1.5 รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญามน อินหว่าง ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

โดยขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพได้ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยกำหนดเกณฑ์ของการให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวบ่งชี้ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวบ่งชี้ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่เป็นตัวบ่งชี้ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ

นำคะแนนที่ได้ทั้งหมดมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามรายข้อกับตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยใช้สูตรดังนี้ (ระพินทร์ โพธิ์ศรี, 2557, น.39)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามรายข้อกับตัวบ่งชี้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N คือ จำนวนของผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การคัดเลือกคำถามรายข้อคือ ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม (index of item objective congruence: IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปแสดงว่าข้อคำถามนั้นสามารถนำไปใช้ได้ (สุชาติ ประสิทธ์รัฐสินธุ์, 2546, น.78) ส่วนข้อคำถามที่มีค่า IOC ไม่ถึง 0.50 ผู้วิจัยอาจจะตัดคำถามนั้นออกไปหรือนำข้อคำถามนั้นมาปรับปรุงแก้ไขภาษาให้เหมาะสมและนำไปทดลองใช้ต่อไป

2.2.2 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างจากอาจารย์มหาวิทยาลัยพิษณุโลก จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อถือได้ (reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยใช้เกณฑ์พิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามซึ่งเกณฑ์ที่ยอมรับได้คือ 0.70 ขึ้นไป (สุจิตรา บุญยรัตพันธ์, 2546, น.138) ผลการวิเคราะห์พบว่า ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.997

จากนั้นนำผลค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ทดลองใช้ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแบบสอบถามและข้อคำถามก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ในขั้นตอนต่อไป

2.3 เก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อเก็บรวบรวมและวิเคราะห์แล้ว ผู้วิจัยกำหนดรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ มีดังนี้

2.3.1 ประชากรและตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มประชากรคือ อาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคเหนือ จำนวน 10 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยภาคกลาง, มหาวิทยาลัยเนชั่น, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา, มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่, มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, มหาวิทยาลัยพิษณุโลก, วิทยาลัยเชียงราย, วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง และสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค ในปีการศึกษา 2559 รวมทั้งสิ้น 882 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คืออาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคเหนือ จำนวน 10 แห่ง ในปีการศึกษา 2559 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ตัวแปรแฝงในแบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงเส้น จำเป็นต้องใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่พอสมควร ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม LISREL ซึ่งไคลน์ (Kline, 2011, p2) ตั้งข้อกำหนดว่าการประมาณค่าขนาดกลุ่มตัวอย่างของตัวแปรทำนาย 1 ตัว ควรกำหนดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำพารามิเตอร์ละ 5 หน่วย (n*5) ในการวิจัยครั้งนี้มีการนับพารามิเตอร์จากโมเดลสมมติฐานเชิงทฤษฎีได้รวมกันทั้งสิ้น 90 ตัวแปร การประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คำนวณจากสูตรของไคลน์คือ 90*5 ได้ผลลัพธ์เท่ากับ 450 คน ใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการสุ่มเลือกจาก

อาจารย์ในคณะของแต่ละมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นตัวแทนผู้ให้ข้อมูลสารสนเทศ (informant) หลังจากเก็บข้อมูลแล้วได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 656 ฉบับ

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.4.1 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอหนังสือความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ถึงนายกสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์จากอธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทราบ และขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

2.4.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมแบบสอบถามถึงอธิการบดีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์แบบลงทะเบียน โดยกำหนดช่วงระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 15 – 30 มิถุนายน 2561

2.4.3 ผู้วิจัยตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ หากพบว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชนใดยังไม่ส่งแบบสอบถามคืนตามกำหนด ผู้วิจัยจะโทรศัพท์ถึงผู้ประสานงานแต่ละสถาบันฯ เพื่อให้ช่วยเร่งรัดในการตอบแบบสอบถามและส่งแบบสอบถามกลับจนได้รับแบบสอบถามครบตามจำนวนทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 74.38

2.4.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามชุดที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติในขั้นตอนต่อไป

ระยะที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลของตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดกระทำกับข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1.1 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยใช้การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (index of item objective congruence : IOC)

3.1.2 การตรวจสอบความเชื่อถือได้ (reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach)

3.1.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เพื่อสำรวจหรือค้นหาตัวแปรแฝงที่ซ่อนอยู่ภายใต้ตัวแปรที่สังเกตหรือวัดได้ โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis : EFA)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปร

3.2.1 การวิเคราะห์คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างเบื้องต้น โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

3.2.2 การวิเคราะห์การแจกแจงของตัวแปรที่นำมาศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกต โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient: r)

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย จึงกำหนดแนทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ซึ่งเป็นการบูรณาการสถิติวิเคราะห์สำคัญคือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis : EFA) การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (path analysis) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple regression) ได้แก่ (สิทธิชัย สอนสุภี, 2554, น.172-173 อ้างถึงใน (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542; สุภมาส อังศุโชติและคณะ, 2552)

3.3.1 การประมาณค่าพารามิเตอร์เพื่อกำหนดข้อมูลจำเพาะโมเดล (specification of the model) ที่โมเดลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นประกอบด้วยตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกต มีข้อตกลงเบื้องต้นของโมเดลว่าความสัมพันธ์ของโมเดลทั้งหมดเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (linear) เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก (additive) และเป็นความสัมพันธ์ทางเดียว (recursive model) ระหว่างตัวแปรภายนอก (exogenous variables) และตัวแปรภายใน (endogenous variables) (นงลักษณ์ วิรัชชัย,2542)

3.3.2 การประมาณค่าพารามิเตอร์เพื่อระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดล (identification of the model) ใช้เงื่อนไขกฎที (t-rule) นั่นคือจำนวนพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่าจะต้องน้อยกว่าหรือเท่ากับจำนวนสมาชิกในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง ตรวจสอบโดยให้จำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า(t) และจำนวนตัวแปรสังเกต (n) ซึ่งนำมาคำนวณหาจำนวนสมาชิกในเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมได้ กฎที่กล่าวว่าแบบจำลองจะระบุค่าได้พอดีเมื่อ $t<(1/2)(n)(n+1)$ และใช้กฎความสัมพันธ์ทางเดียว (recursive rule) เพื่อตรวจสอบเงื่อนไขพอเพียง (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

3.3.3 การประมาณค่าพารามิเตอร์เพื่อการประมาณค่าพารามิเตอร์โมเดล (paramrtar estimation form the model) ใช้วิธีการประมาณค่าโดยใช้วิธี ML (Maximum Likelihood) ซึ่งเป็นวิธีแพร่หลายที่สุด เนื่องจากมีความคงเส้นคงวา (consistency) มีประสิทธิภาพ

และความเป็นอิสระจากมาตรวัด (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ผลที่จะแสดงให้เห็น (l) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (λ) ระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรสังเกต (2) ค่าสัมประสิทธิ์อิทพล (pathcoeffcient) คือค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงภายนอก (phi : ϕ) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรนอกกับตัวแปรแฝงภายใน (gamma:γ) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงภายใน (beta : β) และ (3) ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของโมเดลโครงสร้างและโมเดลการวัด (สุภมาส อังศุโชติและคณะ,2552)

3.4 การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล (goodness of fit measures) เพื่อศึกษาภาพรวมว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลประจักษ์เพียงใด โดยมีดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืน ดังนี้ (สิทธิชัย สอนสุภี, 2554, น.172-173 อ้างถึงใน (Schumacker,& Lomax, 2010; นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542; สุภมาศ อังศุโชติและคณะ, 2552)

3.4.1 ค่าไค-สแคว์ (Chi-Square statistics) เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบมาตรฐานทางสถิติว่าฟักชั่นความสอดคล้องกลมกลืนมีค่าความเป็นศูนย์ ถ้าค่าไค-สแคว์ มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ หรือไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (Schumacker,& Lomax, 2010; นงลักษณ์ วิรัชชัย,2542) หรือค่า p-value มากกว่า 0.01 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Schumacker,& Lomax, 2010)

3.4.2 ค่าสัดส่วน χ^2/df เนื่องจากเมื่อจำนวนกลุ่มตัวอย่างมากค่าไค-สแคว์ก็จะยิ่งสูงมากจนอาจทำให้ผลสรุปผลได้ไม่ถูกต้อง ดังนั้นจึงแก้ไขพิจารณาค่า χ^2/df ซึ่งควรมีค่าน้อยกว่า 2.00 (Schumacker,& Lomax, 2010; สุภมาศ อังศุโชติและคณะ,2552)

3.4.3 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Index: GFI) ซึ่งเป็นอัตราส่วนผลต่างระหว่างฟังก์ชั่นความสอดคล้องจากโมเดลก่อนและหลังปรับโมเดลกับฟังก์ชั่นความสอดคล้องก่อนปรับโมเดล หากค่า GFI มีค่าตั้งแต่ 0.90-1.00 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Schumacker,& Lomax, 2010; นงลักษณ์ วิรัชชัย,2542)

3.4.4 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) ซึ่งนำ GFI มาปรับแก้ โดยคำนึงถึงองศาอิสระ (df) หากค่า AGFIมีค่าตั้งแต่ 0.90-1.00 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Schumacker,& Lomax, 2010; นงลักษณ์ วิรัชชัย,2542)

3.4.5 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Fit ndex: CFI) ใช้เปรียบเทียบโมเดลเชิงสมมติฐาน ว่ามีความสอดคล้องสูงกว่าข้อมูลเชิงประจักษ์มากน้อยเพียงใด ถ้ามีตั้งแต่ 0.90-1.00 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Schumacker,& Lomax,2010)

3.4.6 ค่ารากของค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standardized Root Mean Squared Residual: SRMR) เป็นค่าบอกความคลาดเคลื่อนของโมเดล มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Schumacker,& Lomax, 2010; นงลักษณ์ วิรัชชัย,2542)

3.4.7 ค่ารากของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Squared Error of Approximation: RMSEA) เป็นค่าที่บ่งบอกความไม่สอดคล้องของโมเดลที่สร้างขึ้นกับเมทริกซ์ความปรวนแปรร่วมของประชากร ซึ่งค่า RMSER ต่ำกว่า 0.05 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Schumacker,& Lomax, 2010; นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

3.4.8 ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤติ (Critical N: CN) เป็นดัชนีที่แสดงขนาดของตัวอย่างที่จะยอมรับดัชนีแสดงความสอดคล้องของโมเดลได้ และค่า CN ควรมีค่ามากกว่า 200 ของกลุ่มตัวอย่าง (Schumacker.& Lomax.2010; นงลักษณ์ วิรัชชัย,2542)

3.4.9 ค่าปริมาณความปรวนแปรและความปรวนแปรร่วม (Parsimony Goodness of Fit: PGFI) เป็นปริมาณความปรวนแปรและความปรวนแปรร่วมที่อธิบายได้ด้วยโมเดลที่ปรับแก้ด้วยความซับซ้อนของโมเดล มีค่าต่ำกว่า 0.50 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Schumacker,& Lomax, 2010; สุภมาศ อังศุโชติและคณะ, 2552)

3.4.10 การปรับโมเดล (Model modifacation Indexes: MI) ผู้วิจัยปรับโมเดลบนพื้นฐานของทฤษฎีและงานวิจัยเป็นหลัก โดยดำเนินการตรวจสอบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ว่ามีความสมเหตุสมผลหรือไม่ มีค่าใดแปลกเกินความเป็นจริงหรือไม่และพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์เชองพหุกำลังสองให้เหมาะสม รวมทั้งพิจารณาค่าความกลมกลืนรวม (overall fit) โดยภาพรวมว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงใด (นงลักษณ์ วิรัชชัย,2542)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์ในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลสมการโครงสร้างตามสมมติฐานแบบตัวเชิงทฤษฎีข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้

ตารางที่ 6 เกณฑ์ในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลสมการโครงสร้างตามสมมติฐานแบบตัวเชิงทฤษฎีข้อมูลเชิงประจักษ์

สถิติที่ใช้วัดความสอดคล้อง	ระดับเกณฑ์การยอมรับ
1. ค่าไค-สแคว์ (χ2)	χ2 ที่ไม่มีนัยสำคัญหรือค่า p-value มากกว่า 0.01 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. ค่าสัดส่วน χ^2/df	มีค่าไม่เกิน 2.00 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. ค่า GFI,AGFI,CFI	มีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไปแสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
4. ค่า PGFI	มีค่าต่ำกว่า 0.50 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
5. ค่า SRMR,RMSEA	มีค่าต่ำกว่า 0.05 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
6. ค่า CN	สูงกว่าหรือเท่ากับ 200 ของกลุ่มตัวอย่าง แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ที่มา: สิทธิชัย สอนสุภี. 2555, น.175

3.5 การแปลผลข้อมูล

3.5.1 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ผู้วิจัยเลือกใช้เกณฑ์ที่ดัดแปลงจากเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนมาตรฐานเก้า (ระพินทร์ โพธิ์ศรี, 2556, น.199) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.54	เห็นด้วยในระดับ น้อยที่สุด
1.55 - 2.54	เห็นด้วยในระดับ น้อย
2.55 – 3.54	เห็นด้วยในระดับ ค่อนข้างน้อย
3.55 - 4.54	เห็นด้วยในระดับ ปานกลางค่อนข้างน้อย
4.55 - 5.54	เห็นด้วยในระดับ ปานกลาง
5.55 - 6.54	เห็นด้วยในระดับ ปานกลางค่อนข้างมาก
6.55 - 7.54	เห็นด้วยในระดับ ค่อนข้างมาก
7.55 - 8.54	เห็นด้วยในระดับ มาก
มากกว่าหรือเท่ากับ 8.55	เห็นด้วยในระดับ มากที่สุด

3.5.2 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson correlation) ภายในปัจจัยด้วยตนเอง และระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (สิทธิชัย สอนสุภี, 2554, น.175 อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2549)

|0.71 - 1.00|	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันมาก
|0.31 - 0.70|	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
|0.01 - 0.30|	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันน้อย
0.00	หมายถึง	ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ 7 ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย และผลที่ได้

วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการวิจัย	ผลที่ได้
1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ	1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ โดยค้นคว้าจากเอกสาร บทความ รวมทั้งงานวิจัยทั้งภายในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ	1. กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี
	2. วิเคราะห์คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างเบื้องต้น โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ	2. ค่าสถิติที่แสดงคุณลักษณะข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ
	3. วิเคราะห์การแจกแจงของตัวแปรที่นำมาศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	3. ค่าสถิติการแจกแจงของตัวแปร ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 7 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการวิจัย	ผลที่ได้
2. เพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของตัวแปรที่มีอิทธิพลสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ	1. สัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอุดมศึกษา ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในระดับกำกับดูแลนโยบาย ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน นักวิชาการทางด้านการศึกษา โดยทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนและการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตนที่ 5	1. ตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ
	2. การวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรในตัวแบบ (Factor Model Loading)	2.ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรในตัวแบบ (Factor Model Loading) ที่มีค่ามากกว่า 0.50

ตารางที่ 7 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการวิจัย	ผลที่ได้
3. เพื่อสร้างโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ	1. สร้างโมเดลโครงสร้าง 2. ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3. การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรในโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ	โมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรในโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ เพื่อให้การแปลผลค่ามาตรฐานแสดงความเป็นเหตุระหว่างตัวแปรปัจจัยสาเหตุต่อตัวแปรผลมีความสอดคล้องกับสภาพความจริง ที่ตัวแปรสามารถส่งความเป็นเหตุทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อกัน ได้แก่ ค่าความเป็นเหตุทางตรง ค่าความเป็นเหตุทางอ้อม และค่าความเป็นเหตุรวม

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ 2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ 3. เพื่อสร้างโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ 4. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการศึกษา ตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อ โดยแบ่งเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ เป็นการนำเสนอตามวัตถุประสงค์ข้อ 1

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ เป็นการนำเสนอตามวัตถุประสงค์ข้อ 2

ตอนที่ 4 ผลการสร้างโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ เป็นการนำเสนอตามวัตถุประสงค์ข้อ 3

ตอนที่ 5 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นการนำเสนอตามวัตถุประสงค์ข้อ 4

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการนำเสนอและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลในโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

สัญลักษณ์และความหมาย ประกอบด้วย

สัญลักษณ์	ความหมาย
	ตัวแปรแฝงหรือปัจจัย
	ตัวแปรสังเกตได้
	ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุและผล
$\bar{x}$	ค่าเฉลี่ย
S.D.	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
*	การมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
DE	อิทธิพลทางตรง (Direct Effect)
IE	อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect)
TE	อิทธิพลโดยรวม (Total Effect)
RMSEA	ดัชนีวัดความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า
df	องศาอิสระ(degree of freedom)
p	ความน่าจะเป็นทางสถิติ
R^2	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์
t	ค่าสถิติทดสอบ
n	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
A	ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ
B	ปัจจัยด้านกลยุทธ์
C	ปัจจัยด้านทรัพยากรการเงิน
D	ปัจจัยด้านหลักสูตร
E	ปัจจัยด้านบุคลากร
G	ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
H	ปัจจัยด้านความสำเร็จ

อักษรย่อที่ใช้แทนตัวแปร

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรแฝงภายนอก (exogenous latent variable) ได้แก่

ตัวแปร	ความหมาย
A	ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ วัดด้วยตัวแปรสังเกตคือ
a1	อธิการบดีเป็นผู้นำที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
a2	อธิการบดีมีความเป็นมืออาชีพ
a3	อธิการบดีเป็นคนมีวิสัยทัศน์
a4	อธิการบดีเป็นผู้บริหารเชิงรุก
a5	อธิการบดีปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและกล้าคิด กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous latent variable) ได้แก่

ตัวแปร	ความหมาย
B	ปัจจัยด้านกลยุทธ์ วัดด้วยตัวแปรสังเกตคือ
b3	สภามหาวิทยาลัยมีความเข้มแข็งในการกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
b6	สถาบันมีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นแนวหน้าหน่วยงานภาครัฐ/เอกชนทั้งภายในและต่างประเทศ
b7	สถาบันมีการปรับตัวเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกอย่างรวดเร็วเข้าใจความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม
C	ปัจจัยด้านด้านทรัพยากรทางการเงิน วัดด้วยตัวแปรสังเกตคือ
c1	สถาบันมีการหาผลประโยชน์จากที่ดิน อาคาร สถานที่ หรืออุปกรณ์ต่างๆ
c2	สถาบันมีการหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาหรือการบริการวิชาการ
c3	สถาบันมีการจัดตั้งหน่วยธุรกิจ (Business Unit) เช่นบริษัท ศูนย์บ่มเพาะทางธุรกิจ ศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์นันทนาการ เป็นต้น

ตัวแปร	ความหมาย
D	ปัจจัยด้านด้านหลักสูตร วัดด้วยตัวแปรสังเกตคือ
d1	สถาบันมีการร่วมมือกับสถานประกอบการในการออกแบบหลักสูตร การเป็นสถานที่ฝึกงาน
d2	สถาบันมีหลักสูตรที่ตรงกับสภาพความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันและอนาคต
d5	สถาบันมีจุดเน้น/จุดเด่น (Focus) การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีเอกลักษณ์
E	ปัจจัยด้านด้านบุคลากร วัดด้วยตัวแปรสังเกตคือ
e3	มีจำนวนนักศึกษาต่างชาติเพิ่มขึ้นในทุกระดับ
e4	สถาบันมีการพัฒนาอาจารย์ให้สามารถสอนในหลักสูตรนานาชาติ (ภาษาอังกฤษ) ได้
e5	สถาบันมีนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียง (board ambassador) เป็นที่ยอมรับในสังคม
e6	สถาบันมีการพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการ (Academic Staff) และสายสนับสนุน (Supporting Staff) ให้มีทักษะระดับโลก (Global generic skills) โดยมีการฝึกอบรมสม่ำเสมอตลอดปี
G	ปัจจัยด้านด้านสิ่งอำนวยความสะดวก วัดด้วยตัวแปรสังเกตคือ
g1	มีบริการด้านกายภาพที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานักศึกษาอย่างน้อยในด้านห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อุปกรณ์การศึกษา จุดเชื่อมต่ออินเตอร์เน็ต (Wi-Fi, High speed internet)
g2	มีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ อย่างน้อยในด้านงานทะเบียนนักศึกษา บริการห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การบริการอนามัยและการรักษาพยาบาล การจัดการหรือจัดบริการด้านอาหาร สนามกีฬา สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
g3	มีหอพัก ระบบสาธารณูปโภค และรักษาความปลอดภัยของอาคาร ตลอดจนบริเวณโดยรอบอย่างน้อยในเรื่องประปา ไฟฟ้า ระบบกำจัดของเสีย การจัดการขยะ รวมทั้งมีระบบและอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยในบริเวณอาคารต่าง ๆ

ตัวแปร	ความหมาย
H	ปัจจัยด้านด้านความสำเร็จ วัดด้วยตัวแปรสังเกตคือ
h1	สถาบันได้รับการรับรองคุณภาพและมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน)
h2	บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีงานทำหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี
h3	บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะตามที่สถานประกอบการยอมรับ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ประกอบด้วยจำนวนและ ร้อยละ ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n=656)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	288	43.90
หญิง	368	56.10
อายุ		
น้อยกว่า 30 ปี	44	6.71
30 - 40 ปี	239	36.43
41 - 50 ปี	217	33.08
มากกว่า 50 ปี ขึ้นไป	156	23.78
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ปริญญาตรี	34	5.18
ปริญญาโท	504	76.83
ปริญญาเอก	118	17.99
อื่นๆ ระบุ		

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n=656)	ร้อยละ
ประสบการณ์ทำงานในสถาบันอุดมศึกษา		
0 – 5 ปี	191	29.1
5 – 10 ปี	326	49.7
10 ปีขึ้นไป	139	21.2
ตำแหน่งทางวิชาการ		
อาจารย์	612	93.29
ผู้ช่วยศาสตราจารย์	27	4.12
รองศาสตราจารย์	17	2.59
ศาสตราจารย์	-	-
สาขาวิชาที่สังกัด		
กลุ่มพื้นฐานวิศวกรรม	1	0.15
การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์	6	0.91
การจัดการ	32	4.88
การจัดการการท่องเที่ยว	3	0.46
การจัดการท่องเที่ยวและการโรงแรม	7	1.07
การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ป.โท)	4	0.61
การจัดการธุรกิจค้าปลีก	5	0.76
การจัดการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	5	0.76
การจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว	3	0.46
การจัดการโลจิสติกอุตสาหกรรม	3	0.46
การจัดการสาธารณสุขชุมชน	4	0.61
การจัดการสุขภาพชุมชน	3	0.46
การตลาด	28	4.27
การท่องเที่ยว	2	0.30
การท่องเที่ยวและการโรงแรม	10	1.52

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n=656)	ร้อยละ
สาขาวิชาที่สังกัด (ต่อ)		
การบริหารการจัดการ (ป.โท)	1	0.15
การบริหารการพัฒนา (ป.เอก)	4	0.61
การบริหารการพัฒนาองค์กร (ป.เอก)	3	0.46
การบริหารการศึกษา (ป.โท)	34	5.18
การบริหารทรัพยากรมนุษย์	4	0.61
การบัญชี	12	1.83
การประกอบการ	5	0.76
การประถมศึกษา	2	0.30
การเป็นผู้ประกอบการ	5	0.76
การพยาบาลชุมชนและการรักษาโรคเบื้องต้น	9	1.37
การพยาบาลเด็กและวัยรุ่น	2	0.30
การพยาบาลผู้ใหญ่และวัยรุ่น	11	1.68
การพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์	7	1.07
การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช	7	1.07
การโรงแรมและการท่องเที่ยว	1	0.15
การศึกษาปฐมวัย	4	0.61
การสื่อสารการตลาด	5	0.76
คอมพิวเตอร์ธุรกิจ	31	4.73
คอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย	4	0.61
จุลชีววิทยา	1	0.15
เทคโนโลยีก่อสร้าง	5	0.76
เทคโนโลยีเครื่องสำอาง	4	0.61
เทคโนโลยีเครื่องสำอาง (ป.โท)	5	0.76
เทคโนโลยีพลังงาน	4	0.61
เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ	4	0.61

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n=656)	ร้อยละ
สาขาวิชาที่สังกัด (ต่อ)		
เทคโนโลยีสารสนเทศ	10	1.52
เทคโนโลยีอุตสาหกรรม	9	1.37
ธุรกิจระหว่างประเทศ	4	0.61
ธุรกิจวิศวกรรม	5	0.76
นิติศาสตร์	29	4.42
นิติศาสตร์ (ป.โท)	3	0.46
นิเทศศาสตร์	7	1.07
บริหารธุรกิจ	25	3.81
บริหารธุรกิจ (ป.โท)	24	3.66
บริหารรัฐกิจ	5	0.76
บัญชี	37	5.64
บัญชี (ป.โท)	5	0.76
ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู	7	1.07
พยาบาลศาสตร์	1	0.15
แพทย์แผนจีน	8	1.22
ฟิสิกส์	2	0.30
ภาษาจีนธุรกิจ	5	0.76
ภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร	6	0.91
ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ	4	0.61
ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร	3	0.46
ภาษาอังกฤษธุรกิจ	5	0.76
ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	7	1.07
ระบบสารสนเทศ	4	0.61
รัฐประศาสนศาสตร์	21	3.20

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n=656)	ร้อยละ
สาขาวิชาที่สังกัด (ต่อ)		
รัฐประศาสนศาสตร์ (ป.โท)	13	1.98
รัฐศาสตร์	3	0.46
วิทยาการคอมพิวเตอร์	16	2.44
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	1	0.15
วิศวกรรมคอมพิวเตอร์	7	1.07
วิศวกรรมเครื่องกล	7	1.07
วิศวกรรมซอฟต์แวร์	4	0.61
วิศวกรรมไฟฟ้า	8	1.22
วิศวกรรมอุตสาหการ	4	0.61
ศึกษาทั่วไป	43	6.55
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต(ป.โท)	2	0.30
สาธารณสุขศาสตร์	10	1.52
หลักสูตรและการสอน (ป.โท)	4	0.61
อาชีวอนามัยและความปลอดภัย	3	0.46
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	5	0.76
คณะที่สังกัด		
การแพทย์แผนตะวันออก	10	1.52
เทคโนโลยีสารสนเทศ	11	1.68
นิติศาสตร์	21	3.20
นิติศาสตร์และรัฐศาสตร์	8	1.22
นิเทศศาสตร์	12	1.83
บริหารธุรกิจ	132	20.12
บริหารธุรกิจและการจัดการ	27	4.12
บริหารรัฐกิจ	2	0.30
บัญชี	11	1.68

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n=656)	ร้อยละ
คณะที่สังกัด (ต่อ)		
บัณฑิตวิทยาลัย	24	3.66
พยาบาลศาสตร์	37	5.64
พาณิชยศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ	40	6.10
มนุษยศาสตร์	17	2.59
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	22	3.35
รัฐประศาสนศาสตร์	11	1.68
วิทยาการจัดการ	40	6.10
วิทยาศาสตร์	5	0.76
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	47	7.16
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	3	0.46
วิศวกรรมศาสตร์	44	6.71
วิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี	4	0.61
ศิลปศาสตร์	29	4.42
ศึกษาศาสตร์	12	1.83
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	14	2.13
สังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์	56	8.54
สาธารณสุขศาสตร์	10	1.52
สาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม	7	1.07

จากตารางพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 368 คนคิดเป็นร้อยละ 56.10 มีอายุระหว่าง 30 – 40 ปี จำนวน 239 คนคิดเป็นร้อยละ 36.43 ระดับการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่คือปริญญาโท จำนวน 504 คนคิดเป็นร้อยละ 76.83 มีประสบการณ์ทำงานในระดับอุดมศึกษาระหว่าง 5 – 10 ปี จำนวน 326 คนคิดเป็นร้อยละ 49.70 มีตำแหน่งทางวิชาการส่วนใหญ่คืออาจารย์ จำนวน 612 คนคิดเป็นร้อยละ 93.29 สังกัดสาขาวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 43 คนคิดเป็นร้อยละ 6.55 รองลงมาคือบัญชี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 5.64 การบริหารการศึกษา

(ป.โท) จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 5.18 สังกัดคณะบริหารธุรกิจ จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 20.12 สังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 8.54 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 7.16

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ เป็นการนำเสนอตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 เป็นการนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ประกอบด้วย

2.1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ดังแสดงในตารางที่ 9 ถึงตารางที่ 10

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ในภาพรวม จากมาตรวัด 9 ระดับ

ความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านภาวะผู้นำ	7.74	1.00	มาก
2. ด้านกลยุทธ์	6.72	1.41	ค่อนข้างมาก
3. ด้านทรัพยากรทางการเงิน	6.52	1.53	ปานกลาง ค่อนข้างมาก
4. ด้านหลักสูตร	6.67	1.58	ค่อนข้างมาก
5. ด้านบุคลากร	6.60	1.46	ค่อนข้างมาก
6. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	6.71	1.53	ค่อนข้างมาก
7. ด้านความสำเร็จ	7.25	1.36	ค่อนข้างมาก
เฉลี่ยรวม	6.89	1.13	ค่อนข้างมาก

จากตารางพบว่า ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือในภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.89 S.D. = 1.13) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย เป็นรายด้านพบว่าด้านที่หนึ่งคือด้านภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 7.74 S.D. = 1.00) ด้านที่สองคือด้านความสำเร็จ อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 7.74 S.D. = 1.00) ด้านที่สามคือด้านกลยุทธ์ อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.72 S.D. = 1.41) ด้านที่สี่คือด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.71 S.D. = 1.53) ด้านที่ห้าคือด้านหลักสูตร อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.67 S.D. = 1.58) ด้านที่หกคือด้านบุคลากร อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.60 S.D. = 1.46) และด้านที่เจ็ดคือด้านทรัพยากรทางการเงิน อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.52 S.D. = 1.53) ตามลำดับ

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ จากมาตรวัด 9 ระดับ

ความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านภาวะผู้นำ	7.74	1.00	มาก
1. อธิการบดีเป็นผู้นำที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง	7.81	1.30	มาก
2. อธิการบดีมีความเป็นมืออาชีพ	7.69	1.34	มาก
3. อธิการบดีเป็นคนมีวิสัยทัศน์	7.77	1.32	มาก
4. อธิการบดีเป็นผู้บริหารเชิงรุก	7.69	1.36	มาก
5. อธิการบดีปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและกล้าคิด กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง	7.72	1.30	มาก
ด้านกลยุทธ์	6.72	1.41	ค่อนข้างมาก
1. มหาวิทยาลัยมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก มาเป็น “คณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย/ สภามหาวิทยาลัย” ในการวางแผนยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ของสถาบัน	6.80	2.05	ค่อนข้างมาก
2. มีการแลกเปลี่ยนนักศึกษาในปีสุดท้ายเพื่อการศึกษาหรือฝึกปฏิบัติงานทั้งในและ/หรือต่างประเทศ โดยสถาบันเป็นผู้ประสานงาน	6.67	2.08	ค่อนข้างมาก

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านกลยุทธ์ (ต่อ)			
3. สภามหาวิทยาลัยมีความเข้มแข็งในการกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาเอกชน	6.79	2.02	ค่อนข้างมาก
4. สถาบันมีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบใหม่มาช่วยในการลดต้นทุนการบริหารจัดการ/การเรียนการสอน	6.66	2.11	ค่อนข้างมาก
5. มีศูนย์บริการนักศึกษาในประเทศต่างๆ ทุกภูมิภาค ทั้งการรับนักศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนบุคลากรและนักศึกษา	6.54	2.13	ปานกลาง ค่อนข้างมาก
6. สถาบันมีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นแนวหน้า หน่วยงานภาครัฐ/เอกชนทั้งภายในและต่างประเทศ	6.81	1.97	ค่อนข้างมาก
7. สถาบันมีการปรับตัวเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกอย่างรวดเร็วเข้าใจความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม	6.77	2.01	ค่อนข้างมาก
ด้านทรัพยากรทางการเงิน	6.52	1.53	ปานกลาง ค่อนข้างมาก
1. สถาบันมีการหาผลประโยชน์จากที่ดิน อาคาร สถานที่ หรืออุปกรณ์ต่างๆ	6.47	2.15	ปานกลาง ค่อนข้างมาก
2. สถาบันมีการหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาหรือการบริการวิชาการ	6.38	2.12	ปานกลาง ค่อนข้างมาก
3. สถาบันมีการจัดตั้งหน่วยธุรกิจ (Business Unit) เช่นบริษัท ศูนย์บ่มเพาะทางธุรกิจ ศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์นันทนาการ เป็นต้น	6.55	2.15	ค่อนข้างมาก

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านทรัพยากรทางการเงิน (ต่อ)			
4. มียอดเงินต้นที่มั่นคงในกองทุนด้านต่างๆ เช่น กองทุนทั่วไป กองทุนทรัพย์สินถาวร กองทุนวิจัย กองทุนห้องสมุดและเทคโนโลยี กองทุนพัฒนาบุคลากร กองทุนสงเคราะห์ กองทุนคงเงินต้นหรือกองทุนอื่น	6.56	2.12	ค่อนข้างมาก
5. สถาบันได้รับเงินทุนวิจัยจากแหล่งทุนภายนอกสถาบันอย่างต่อเนื่อง	6.62	2.07	ค่อนข้างมาก
ด้านหลักสูตร	6.67	1.58	ค่อนข้างมาก
1. สถาบันมีการร่วมมือกับสถานประกอบการในการออกแบบหลักสูตร การเป็นสถานที่ฝึกงาน	6.69	2.13	ค่อนข้างมาก
2. สถาบันมีหลักสูตรที่ตรงกับสภาพความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันและอนาคต	6.83	2.00	ค่อนข้างมาก
3. มีหลักสูตรที่ใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนแบบออนไลน์เช่น e-learning, virtual lab, web-based learning เป็นต้น	6.63	2.08	ค่อนข้างมาก
4. มีการพัฒนาหลักสูตรนานาชาติและฝึกฝนทักษะทางด้านภาษา ต่างประเทศ	6.49	2.18	ปานกลาง ค่อนข้างมาก
5. สถาบันมีจุดเน้น/จุดเด่น (Focus) การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีเอกลักษณ์	6.72	2.13	ค่อนข้างมาก
ด้านบุคลากร	6.60	1.46	ค่อนข้างมาก
1. อาจารย์มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพที่สอนและมีองค์ความรู้ที่ทันสมัย	6.88	2.11	ค่อนข้างมาก
2. อาจารย์มีความรู้และประสบการณ์สอนในระดับอุดมศึกษาและสามารถถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี	7.09	1.93	ค่อนข้างมาก
3. มีจำนวนนักศึกษาต่างชาติเพิ่มขึ้นในทุกระดับ	6.15	2.43	ปานกลาง ค่อนข้างมาก

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านบุคลากร (ต่อ)			
4. สถาบันมีการพัฒนาอาจารย์ให้สามารถสอนในหลักสูตรนานาชาติ (ภาษาอังกฤษ) ได้	6.39	2.20	ปานกลาง ค่อนข้างมาก
5. สถาบันมีนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียง (board ambassador) เป็นที่ยอมรับในสังคม	6.51	2.16	ปานกลาง ค่อนข้างมาก
6. สถาบันมีการพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการ (Academic Staff) และสายสนับสนุน (Supporting Staff) ให้มีทักษะระดับโลก (Global generic skills) โดยมีการฝึกอบรมสม่ำเสมอตลอดปี	6.47	2.20	ปานกลาง ค่อนข้างมาก
7. บุคลากรมีศักยภาพที่เชี่ยวชาญและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง	6.72	2.16	ค่อนข้างมาก
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	6.71	1.53	ค่อนข้างมาก
1. มีบริการด้านกายภาพที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานักศึกษาอย่างน้อยในด้านห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อุปกรณ์การศึกษา จุดเชื่อมต่ออินเตอร์เน็ต (Wi-Fi, High speed internet)	6.81	2.06	ค่อนข้างมาก
2. มีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ อย่างน้อยในด้านงานทะเบียนนักศึกษา บริการห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การบริการอนามัยและการรักษาพยาบาล การจัดการหรือจัดบริการด้านอาหาร สนามกีฬา สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	6.73	2.09	ค่อนข้างมาก
3. มีหอพัก ระบบสาธารณูปโภค และรักษาความปลอดภัยของอาคาร ตลอดจนบริเวณโดยรอบอย่างน้อยในเรื่องประปา ไฟฟ้า ระบบกำจัดของเสีย การจัดการขยะ รวมทั้งมีระบบและอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยในบริเวณอาคารต่าง ๆ	6.70	2.06	ค่อนข้างมาก
4. ภูมิสถาปัตย์ของสถาบันมีความสวยงาม	6.56	2.12	ค่อนข้างมาก
5. สภาพที่ตั้งไม่ไกลจากตัวเมืองหรือชุมชนใหญ่ เดินทางสะดวก	6.75	2.09	ค่อนข้างมาก

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านความสำเร็จ	7.25	1.36	ค่อนข้างมาก
1. สถาบันได้รับการรับรองคุณภาพและมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน)	7.17	1.82	ค่อนข้างมาก
2. บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีงานทำหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี	7.14	1.94	ค่อนข้างมาก
3. บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะตามที่สถานประกอบการยอมรับ	7.74	1.57	มาก

จากตารางพบว่า ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านภาวะผู้นำในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 7.74 S.D. = 1.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเรื่องอธิการบดีเป็นผู้นำที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 7.81 S.D. = 1.30) เป็นลำดับที่หนึ่ง รองลงมาคือเรื่องอธิการบดีเป็นคนมีวิสัยทัศน์ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 7.77 S.D. = 1.32) ลำดับที่สามคือเรื่องอธิการบดีปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและกล้าคิด กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 7.72 S.D. = 1.30) ลำดับที่สี่คือเรื่องอธิการบดีมีความเป็นมืออาชีพ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 7.69 S.D. = 1.34) และเรื่องอธิการบดีต้องเป็นผู้บริหารเชิงรุก มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 7.69 S.D. = 1.36) ตามลำดับ

ด้านกลยุทธ์ในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.72 S.D. = 1.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเรื่องสถาบันมีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นแนวหน้า หน่วยงานภาครัฐ/เอกชนทั้งภายในและต่างประเทศ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.81 S.D. = 1.97) เป็นลำดับที่หนึ่ง รองลงมาคือเรื่องมหาวิทยาลัยมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก มาเป็น“คณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย/สภามหาวิทยาลัย” ในการวางแผนยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ของสถาบัน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.80 S.D. = 2.05) ลำดับที่สามคือเรื่องสภามหาวิทยาลัยมีความเข้มแข็งในการ

กำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.79 S.D. = 2.02) ลำดับที่สี่คือเรื่องสถาบันมีการปรับตัวเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกอย่างรวดเร็วเข้าใจความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.77 S.D. = 2.15) ลำดับที่ห้าคือเรื่องมีการแลกเปลี่ยนนักศึกษาในปีสุดท้ายเพื่อการศึกษาหรือฝึกปฏิบัติงานทั้งในและ/หรือต่างประเทศ โดยสถาบันเป็นผู้ประสานงาน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.67 S.D. = 2.08) ลำดับที่หกคือเรื่องสถาบันมีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบใหม่มาช่วยในการลดต้นทุนการบริหารจัดการ/การเรียนการสอน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.66 S.D. = 2.11) และลำดับที่เจ็ดคือเรื่องมีศูนย์บริการนักศึกษาในประเทศต่างๆ ทุกภูมิภาค ทั้งการรับนักศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนบุคลากรและนักศึกษา มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.54 S.D. = 2.13) ตามลำดับ

ด้านทรัพยากรทางการเงิน ในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.52 S.D. = 1.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเรื่องสถาบันได้รับเงินทุนวิจัยจากแหล่งทุนภายนอกสถาบันอย่างต่อเนื่อง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.62 S.D. = 2.07) เป็นลำดับที่หนึ่ง รองลงมาคือเรื่องมียอดเงินต้นที่มั่นคงในกองทุนด้านต่างๆ เช่น กองทุนทั่วไป กองทุนทรัพย์สินถาวร กองทุนวิจัย กองทุนห้องสมุดและเทคโนโลยี กองทุนพัฒนาบุคลากร กองทุนสงเคราะห์ กองทุนคงเงินต้นหรือกองทุนอื่น มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.56 S.D. = 2.12) ลำดับที่สามคือเรื่องสถาบันมีการจัดตั้งหน่วยธุรกิจ (Business Unit) เช่น บริษัท ศูนย์บ่มเพาะทางธุรกิจ ศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์นันทนาการ เป็นต้น มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.55 S.D. = 2.15) ลำดับที่สี่คือเรื่องสถาบันมีการหาผลประโยชน์จากที่ดิน อาคาร สถานที่ หรืออุปกรณ์ต่างๆ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.47 S.D. = 2.15) และลำดับที่ห้าคือเรื่องสถาบันมีการหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาหรือการบริการวิชาการ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.38 S.D. = 2.12) ตามลำดับ

ด้านหลักสูตร ในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.67 S.D. = 1.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเรื่องสถาบันมีหลักสูตรที่ตรงกับสภาพความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันและอนาคต มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.83 S.D. = 2.00) เป็นลำดับที่หนึ่ง รองลงมาคือเรื่องสถาบันมีจุดเน้น/จุดเด่น (Focus) การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีเอกลักษณ์ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.72 S.D. = 2.13)

ลำดับที่สามคือเรื่องสถาบันมีการร่วมมือกับสถานประกอบการในการออกแบบหลักสูตร การเป็นสถานที่ฝึกงาน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.69 S.D. = 2.13) ลำดับที่สี่คือเรื่องมีหลักสูตรที่ใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนแบบออนไลน์เช่น e-learning, virtual lab, web-based learning เป็นต้น ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.63 S.D. = 2.08) และลำดับที่ห้าคือเรื่องมีการพัฒนาหลักสูตรนานาชาติและฝึกฝนทักษะทางด้านภาษา ต่างประเทศ ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.49 S.D. = 2.18) ตามลำดับ

ด้านบุคลากร ในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.60 S.D. = 1.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเรื่องอาจารย์มีความรู้และประสบการณ์สอนในระดับอุดมศึกษา และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 7.09 S.D. = 1.93) เป็นลำดับที่หนึ่ง รองลงมาคือเรื่องอาจารย์มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพที่สอนและมีองค์ความรู้ที่ทันสมัย มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.88 S.D. = 2.11) ลำดับที่สามคือเรื่องบุคลากรมีศักยภาพที่เชี่ยวชาญและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.72 S.D. = 2.16) ลำดับที่สี่คือเรื่องสถาบันมีนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียง (board ambassador) เป็นที่ยอมรับในสังคม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.51 S.D. = 2.16) ลำดับที่ห้าคือเรื่องสถาบันมีการพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการ (Academic Staff) และสายสนับสนุน (Supporting Staff) ให้มีทักษะระดับโลก (Global generic skills) โดยมีการฝึกอบรมสม่ำเสมอตลอดปี มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.47 S.D. = 2.20) ลำดับที่หกคือเรื่องสถาบันมีการพัฒนาอาจารย์ให้สามารถสอนในหลักสูตรนานาชาติ (ภาษาอังกฤษ) ได้ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.39 S.D. = 2.20) และลำดับที่เจ็ดคือเรื่องมีจำนวนนักศึกษาต่างชาติเพิ่มขึ้นในทุกระดับ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก $\overline{X}$ = 6.15 S.D. = 2.43) ตามลำดับ

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก $\overline{X}$ = 6.71 S.D. = 1.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเรื่องมีบริการด้านกายภาพที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานักศึกษาอย่างน้อยในด้านห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อุปกรณ์การศึกษา จุดเชื่อมต่ออินเตอร์เน็ต (Wi-Fi, High speed internet) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.81 S.D. = 2.06) เป็นลำดับที่หนึ่ง รองลงมาคือเรื่องสภาพที่ตั้งไม่ไกลจากตัวเมืองหรือชุมชนใหญ่ เดินทางสะดวก มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.75 S.D. = 2.09) ลำดับที่สามคือเรื่องมีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ อย่างน้อยในด้านงาน

ทะเบียนนักศึกษา บริการห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การบริการอนามัยและการรักษาพยาบาล การจัดการหรือจัดบริการด้านอาหาร สนามกีฬา สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.73 S.D. = 2.09) ลำดับที่สี่คือเรื่องมีหอพัก ระบบสาธารณูปโภค และรักษาความปลอดภัยของอาคาร ตลอดจนบริเวณโดยรอบอย่างน้อยในเรื่องประปา ไฟฟ้า ระบบกำจัดของเสีย การจัดการขยะ รวมทั้งมีระบบและอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยในบริเวณอาคารต่าง ๆ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.70 S.D. = 2.06) และลำดับที่ห้าคือเรื่องภูมิสถาปัตย์ของสถาบันมีความสวยงาม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 6.56 S.D. = 2.12) ตามลำดับ

ด้านความสำเร็จ ในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 7.25 S.D. = 1.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเรื่องบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะตามที่สถานประกอบการยอมรับ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 7.74 S.D. = 1.57) เป็นลำดับที่หนึ่ง รองลงมาคือเรื่องสถาบันได้รับการรับรองคุณภาพและมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\overline{X}$ = 7.17 S.D. = 1.82) และลำดับที่สามคือเรื่องบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีงานทำหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก $\overline{X}$ = 7.14 S.D. = 1.94) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ เป็นการนำเสนอตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ

3.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบและตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการอุดมศึกษา 4 ท่าน และการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบและตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ

องค์ประกอบและตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ	ชุมศักดิ์ อินทรรักษ์(2561)	พินิติ รตะนานุกูล(2561)	อำนวยพร สุนทรสัมย์(2561)	กัญญามน อินหว่าง(2561)	สิทธิชัย สอนสุภี(2554)	คำเพชร ภูริปัญญา(2550)	ราชกิจจานุเบกษา. (2550)	บังอร พฤกษารุ่งเรือง(2553)	สกอ. (2553)	ความถี่
ด้านภาวะผู้นำ										
1. อธิการบดีเป็นผู้นำที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง	✓									1
2. อธิการบดีมีความเป็นมืออาชีพ	✓		✓							2
3. อธิการบดีเป็นคนมีวิสัยทัศน์			✓	✓						2
4. อธิการบดีเป็นผู้บริหารเชิงรุก				✓						1
5. อธิการบดีปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและกล้าคิด กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง					✓					1

ตารางที่ 11 (ต่อ)

องค์ประกอบและตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ภาคเหนือ	ชุมศักดิ์ อินทรรักษ์(2561)	ทินิติ รตะนานุกูล(2561)	อำนวยพร สุนทรสัย(2561)	กัญญามน อินหว่าง(2561)	สิทธิชัย สอนสุภี(2554)	คำเพชร ภูริปัญญา(2550)	ราชกิจจานุเบกษา. (2550)	บังอร พฤกษารุ่งเรือง(2553)	สกอ. (2553)	ความถี่
ด้านกลยุทธ์										
1. มหาวิทยาลัยมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก มาเป็น“คณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย/ สภามหาวิทยาลัย” ในการวางแผนยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ของสถาบัน	✓									1
2. มีการแลกเปลี่ยนนักศึกษาในปีสุดท้ายเพื่อการศึกษาหรือฝึกปฏิบัติงานทั้งในและ/หรือต่างประเทศ โดยสถาบันเป็นผู้ประสานงาน	✓									1
3. สภามหาวิทยาลัยมีความเข้มแข็งในการกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาเอกชน			✓							1
4. สถาบันมีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบใหม่มาช่วยในการลดต้นทุนการบริหารจัดการ/การเรียนการสอน		✓		✓						2

ตารางที่ 11 (ต่อ)

องค์ประกอบและตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ภาคเหนือ	ชุมศักดิ์ อินทรรักษ์(2561)	ทินิติ รตะนานุกูล(2561)	อำนวยพร สุนทรสัย(2561)	กัญญามน อินหว่าง(2561)	สิทธิชัย สอนสุภี(2554)	คำเพชร ภูริปัญญา(2550)	ราชกิจจานุเบกษา. (2550)	บังอร พฤกษารุ่งเรือง(2553)	สกอ. (2553)	ความถี่
ด้านกลยุทธ์ (ต่อ)										
5. มีศูนย์บริการนักศึกษาในประเทศต่างๆ ทุกภูมิภาค ทั้งการรับนักศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการและเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนบุคลากรและนักศึกษา		✓				✓				2
6. สถาบันมีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นแนวหน้า หน่วยงานภาครัฐ/เอกชนทั้งภายในและต่างประเทศ				✓		✓				2
7. สถาบันมีการปรับตัวเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกอย่างรวดเร็ว เข้าใจความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม		✓				✓				2

ตารางที่ 11 (ต่อ)

องค์ประกอบและตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ภาคเหนือ	ชุมศักดิ์ อินทรรักษ์(2561)	ทินิติ รตะนานุกูล(2561)	อำนวยพร สุนทรสัย(2561)	กัญญามน อินหว่าง(2561)	สิทธิชัย สอนสุภี(2554)	คำเพชร ภูริปัญญา(2550)	ราชกิจจานุเบกษา. (2550)	บังอร พฤกษารุ่งเรือง(2553)	สกอ. (2553)	ความถี่
ด้านทรัพยากรทางการเงิน										
1. สถาบันมีการหาผลประโยชน์จากที่ดิน อาคาร สถานที่ หรืออุปกรณ์ต่างๆ			✓	✓						2
2. สถาบันมีการหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาหรือการบริการวิชาการ			✓	✓						2
3. สถาบันมีการจัดตั้งหน่วยธุรกิจ (Business Unit) เช่นบริษัท ศูนย์บ่มเพาะทางธุรกิจ ศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์นันทนาการ เป็นต้น	✓					✓				2
4. มียอดเงินต้นที่มั่นคงในกองทุนด้านต่างๆ เช่น กองทุนทั่วไป กองทุนทรัพย์สินถาวร กองทุนวิจัย กองทุนห้องสมุดและเทคโนโลยี กองทุนพัฒนาบุคลากร กองทุนสงเคราะห์ กองทุนคงเงินต้นหรือกองทุนอื่น							✓			1
5. สถาบันได้รับเงินทุนวิจัยจากแหล่งทุนภายนอกสถาบันอย่างต่อเนื่อง				✓	✓					2

ตารางที่ 11 (ต่อ)

องค์ประกอบและตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ	ชุมศักดิ์ อินทรรักษ์(2561)	พินิติ รตะนานุกูล(2561)	อำนวยพร สุนทรสมัย(2561)	กัญญามน อินหว่าง(2561)	สิทธิชัย สอนสุภี(2554)	คำเพชร ภูริปัญญา(2550)	ราชกิจจานุเบกษา. (2550)	บังอร พฤกษาจุ่งเรือง(2553)	สกอ. (2553)	ความถี่
ด้านหลักสูตร										
1. สถาบันมีการร่วมมือกับสถานประกอบการในการออกแบบหลักสูตร การเป็นสถานที่ฝึกงาน	✓	✓								2
2. สถาบันมีหลักสูตรที่ตรงกับสภาพความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันและอนาคต		✓	✓	✓						3
3. มีหลักสูตรที่ใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนแบบออนไลน์เช่น e-learning, virtual lab, web-based learning เป็นต้น			✓	✓		✓				3
4. มีการพัฒนาหลักสูตรนานาชาติและฝึกฝนทักษะทางด้านภาษา ต่างประเทศ	✓					✓				2
5. สถาบันมีจุดเน้น/จุดเด่น (Focus) การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีเอกลักษณ์		✓						✓		2

ตารางที่ 11 (ต่อ)

องค์ประกอบและตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ภาคเหนือ	ชุมศักดิ์ อินทรรักษ์(2561)	พินิติ รตะนานุกูล(2561)	อำนวยพร สุนทรสมัย(2561)	กัญญามน อินหว่าง(2561)	สิทธิชัย สอนสุภี(2554)	คำเพชร ภูริปัญญา(2550)	ราชกิจจานุเบกษา. (2550)	บังอร พฤกษาจุ่งเรือง(2553)	สกอ. (2553)	ความถี่
ด้านบุคลากร										
1. อาจารย์มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพที่สอนและมีองค์ความรู้ที่ทันสมัย			✓							1
2. อาจารย์มีความรู้และประสบการณ์สอนในระดับอุดมศึกษา และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี			✓							1
3. มีจำนวนนักศึกษาต่างชาติเพิ่มขึ้นในทุกระดับ		✓								1
4. สถาบันมีการพัฒนาอาจารย์ให้สามารถสอนในหลักสูตรนานาชาติ (ภาษาอังกฤษ) ได้		✓								1
5. สถาบันมีนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียง (board ambassador) เป็นที่ยอมรับในสังคม		✓								1

ตารางที่ 11 (ต่อ)

องค์ประกอบและตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ภาคเหนือ	ขุมค้ากดี อินทรรักษ์(2561)	พินิติ รตะนานุกูล(2561)	อำนวยพร สุนทรสมัย(2561)	กัญญามน อินหว่าง(2561)	สิทธิชัย สอนสุภี(2554)	คำเพชร ภูริปัญญา(2550)	ราชกิจจานุเบกษา. (2550)	บังอร พฤกษาจุ่งเรือง(2553)	สกอ. (2553)	ความถี่
ด้านบุคลากร (ต่อ)										
6. สถาบันมีการพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการ (Academic Staff) และสายสนับสนุน (Supporting Staff) ให้มีทักษะระดับโลก (Global generic skills) โดยมีการฝึกอบรมสม่ำเสมอตลอดปี		✓				✓				2
7. บุคลากรมีศักยภาพที่เชี่ยวชาญและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง				✓						1

ตารางที่ 11 (ต่อ)

องค์ประกอบและตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ภาคเหนือ	ชุมศักดิ์ อินทรรักษ์(2561)	พินิติ รตะนานุกูล(2561)	อำนวยพร สุนทรสมัย(2561)	กัญญามน อินหว่าง(2561)	สิทธิชัย สอนสุภี(2554)	คำเพชร ภูริปัญญา(2550)	ราชกิจจานุเบกษา. (2550)	บังอร พฤกษาจุ่งเรือง(2553)	สกอ. (2553)	ความถี่
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก										
1. มีบริการด้านกายภาพที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานักศึกษาอย่างน้อยในด้านห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อุปกรณ์การศึกษา จุดเชื่อมต่ออินเตอร์เน็ต (Wi-Fi, High speed internet)		✓	✓	✓					✓	4
2. มีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ อย่างน้อยในด้านงานทะเบียนนักศึกษา บริการห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การบริการอนามัยและการรักษาพยาบาล การจัดการหรือจัดบริการด้านอาหาร สนามกีฬา สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ		✓	✓	✓					✓	4

ตารางที่ 11 (ต่อ)

องค์ประกอบและตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ภาคเหนือ	ชุมศักดิ์ อินทรรักษ์(2561)	พินิติ รตะนานุกูล(2561)	อำนวยพร สุนทรสมัย(2561)	กัญญามน อินหว่าง(2561)	สิทธิชัย สอนสุภี(2554)	คำเพชร ภูริปัญญา(2550)	ราชกิจจานุเบกษา. (2550)	บังอร พฤกษาจุ่งเรือง(2553)	สกอ. (2553)	ความถี่
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (ต่อ)										
3. มีหอพัก ระบบสาธารณูปโภค และรักษาความปลอดภัยของอาคาร ตลอดจนบริเวณโดยรอบอย่างน้อยในเรื่องประปา ไฟฟ้า ระบบกำจัดของเสีย การจัดการขยะ รวมทั้งมีระบบและอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยในบริเวณอาคารต่าง ๆ		✓	✓	✓					✓	4
4. ภูมิสถาปัตย์ของสถาบันมีความสวยงาม		✓								1
5. สภาพที่ตั้งไม่ไกลจากตัวเมืองหรือชุมชนใหญ่ เดินทางสะดวก		✓	✓							2

ตารางที่ 11 (ต่อ)

องค์ประกอบและตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ภาคเหนือ	ชุมศักดิ์ อินทรรักษ์(2561)	พินิติ รตะนานุกูล(2561)	อำนวยพร สุนทรสมัย(2561)	กัญญามน อินหว่าง(2561)	สิทธิชัย สอนสุภี(2554)	คำเพชร ภูริปัญญา(2550)	ราชกิจจานุเบกษา. (2550)	บังอร พฤกษาจุ่งเรือง(2553)	สกอ. (2553)	ความถี่
ด้านความสำเร็จ										
1. สถาบันได้รับการรับรองคุณภาพและมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน)				✓						1
2. บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีงานทำหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี			✓							1
3. บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะตามที่สถานประกอบการยอมรับ		✓	✓							2

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ UTTARADIT RAJABHAT UNIVERSITY

3.2 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรในตัวแบบ (Factor Model Loading) ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรในตัวแบบ (Factor Model Loading) ของตัวแปรสังเกต จำนวน 24 ตัวแปร ได้แก่ b3, b6, b7, e3, e4, e5, e6, c1, c2, c3, g1, g2, g3, d1, d2, d5, h1, h2, h3, a1, a2, a3, a4, a5 โดยผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรในตัวแบบ (Factor Model Loading)

องค์ประกอบ / ตัวแปร	ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ (Loading)
ภาวะผู้นำ	A	
1. อธิการบดีเป็นผู้นำที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง	A1	0.666
2. อธิการบดีมีความเป็นมืออาชีพ	A2	0.703
3. อธิการบดีเป็นคนมีวิสัยทัศน์	A3	0.748
4. อธิการบดีเป็นผู้บริหารเชิงรุก	A4	0.719
5. อธิการบดีปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและกล้าคิด กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง	A5	0.576
ด้านกลยุทธ์	B	
1. สภามหาวิทยาลัยมีความเข้มแข็งในการกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาเอกชน	B3	0.627
2. สถาบันมีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นแนวหน้า หน่วยงานภาครัฐ/เอกชน ทั้งภายในและต่างประเทศ	B6	0.641
3. สถาบันมีการปรับตัวเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกอย่างรวดเร็วเข้าใจความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม	B7	0.682
ด้านบุคลากร	E	
1. มีจำนวนนักศึกษาต่างชาติเพิ่มขึ้นในทุกระดับ	E3	0.647
2. สถาบันมีการพัฒนาอาจารย์ให้สามารถสอนในหลักสูตรนานาชาติ (ภาษาอังกฤษ) ได้	E4	0.680

ตารางที่ 12 (ต่อ)

องค์ประกอบ / ตัวแปร	ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ (Loading)
ด้านบุคลากร (ต่อ)	E	
3. สถาบันมีนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียง (board ambassador) เป็นที่ยอมรับในสังคม	E5	0.673
4. สถาบันมีการพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการ (Academic Staff) และสายสนับสนุน (Supporting Staff) ให้มีทักษะระดับโลก (Global generic skills) โดยมีการฝึกอบรมสม่ำเสมอตลอดปี	E6	0.675
ด้านทรัพยากรทางการเงิน	C	
1. สถาบันมีการหาผลประโยชน์จากที่ดิน อาคาร สถานที่ หรืออุปกรณ์ต่างๆ	C1	0.612
2. สถาบันมีการหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา หรือการบริการวิชาการ	C2	0.715
3. สถาบันมีการจัดตั้งหน่วยธุรกิจ (Business Unit) เช่น บริษัท ศูนย์บ่มเพาะทางธุรกิจ ศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์นันทนาการ เป็นต้น	C3	0.672
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	G	
1. มีบริการด้านกายภาพที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานักศึกษาอย่างน้อยในด้านห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อุปกรณ์การศึกษา จุดเชื่อมต่ออินเตอร์เน็ต (Wi-Fi, High speed internet)	G1	0.702
2. มีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ อย่างน้อยในด้านงานทะเบียนนักศึกษา บริการห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การบริการอนามัยและการรักษาพยาบาล การจัดการหรือจัดบริการด้านอาหาร สนามกีฬา สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	G2	0.717

ตารางที่ 12 (ต่อ)

องค์ประกอบ / ตัวแปร	ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ (Loading)
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (ต่อ)		
3. มีหอพัก ระบบสาธารณูปโภค และรักษาความปลอดภัยของอาคาร ตลอดจนบริเวณโดยรอบอย่างน้อยในเรื่องประปา ไฟฟ้า ระบบกำจัดของเสีย การจัดการขยะ รวมทั้งมีระบบและอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยในบริเวณอาคารต่าง ๆ	G3	0.667
ด้านหลักสูตร	D	
1. สถาบันมีการร่วมมือกับสถานประกอบการในการออกแบบหลักสูตร การเป็นสถานที่ฝึกงาน	D1	0.707
2. สถาบันมีหลักสูตรที่ตรงกับสภาพความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันและอนาคต	D2	0.665
3. สถาบันมีจุดเน้น/จุดเด่น (Focus) การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีเอกลักษณ์	D5	0.729
ด้านความสำเร็จ	H	
1. สถาบันได้รับการรับรองคุณภาพและมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน)	H1	0.626
2. บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีงานทำหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี	H2	0.660
3. บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะตามที่สถานประกอบการยอมรับ	H3	0.565

จากตารางพบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรในตัวแบบ (Factor Model Loading) ซึ่งควรจะมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า 0.5 ถือว่าใช้ได้ ซึ่งผลการวิเคราะห์มีค่าอยู่ระหว่าง 0.565 ถึง 0.748

ด้านภาวะผู้นำ ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรในตัวแบบเรียงจากมากไปน้อยมีดังนี้ อธิการบดีเป็นคนมีวิสัยทัศน์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.748 อธิการบดีเป็นผู้บริหารเชิงรุก มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.719 อธิการบดีมีความเป็นมืออาชีพ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.703อธิการบดีเป็นผู้นำที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.666 และอธิการบดีปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและกล้าคิด กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.576

ด้านกลยุทธ์ ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรในตัวแบบเรียงจากมากไปน้อยมีดังนี้ สถาบันมีการปรับตัวเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกอย่างรวดเร็วเข้าใจความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.682 สถาบันมีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นแนวหน้า หน่วยงานภาครัฐ/เอกชนทั้งภายในและต่างประเทศ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.641 และสภามหาวิทยาลัยมีความเข้มแข็งในการกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.627

ด้านบุคลากร ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรในตัวแบบเรียงจากมากไปน้อยมีดังนี้ สถาบันมีการพัฒนาอาจารย์ให้สามารถสอนในหลักสูตรนานาชาติ (ภาษาอังกฤษ) ได้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.680 สถาบันมีการพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการ (Academic Staff) และสายสนับสนุน (Supporting Staff) ให้มีทักษะระดับโลก (Global generic skills) โดยมีการฝึกอบรมสม่ำเสมอตลอดปี มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.675 สถาบันมีนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียง (board ambassador) เป็นที่ยอมรับในสังคมมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.673 และมีจำนวนนักศึกษาต่างชาติเพิ่มขึ้นในทุกระดับ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.647

ด้านทรัพยากรทางการเงิน ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรในตัวแบบเรียงจากมากไปน้อยมีดังนี้ สถาบันมีการหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาหรือการบริการวิชาการ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.715 สถาบันมีการจัดตั้งหน่วยธุรกิจ (Business Unit) เช่นบริษัท ศูนย์บ่มเพาะทางธุรกิจ ศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์นันทนาการ เป็นต้น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.672 และสถาบันมีการหาผลประโยชน์จากที่ดิน อาคาร สถานที่หรืออุปกรณ์ต่างๆ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.612

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรในตัวแบบเรียงจากมากไปน้อยมีดังนี้มีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ อย่างน้อยในด้านงานทะเบียนนักศึกษา บริการห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การบริการอนามัยและการรักษาพยาบาล การจัดการหรือจัดบริการด้านอาหาร สนามกีฬา สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.717 มีบริการด้านกายภาพที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานักศึกษาอย่างน้อยในด้านห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อุปกรณ์การศึกษา จุดเชื่อมต่ออินเตอร์เน็ต (Wi-Fi, High speed internet) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.702 และมีหอพัก ระบบสาธารณูปโภค และรักษาความปลอดภัยของอาคาร ตลอดจนบริเวณโดยรอบอย่างน้อยในเรื่องประปา ไฟฟ้า ระบบกำจัดของเสีย การจัดการขยะ รวมทั้งมีระบบและอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยในบริเวณอาคารต่าง ๆ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.667

ด้านหลักสูตร ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรในตัวแบบเรียงจากมากไปน้อยมีดังนี้สถาบันมีจุดเน้น/จุดเด่น (Focus) การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีเอกลักษณ์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.729 สถาบันมีการร่วมมือกับสถานประกอบการในการออกแบบหลักสูตร การเป็นสถานที่ฝึกงาน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.707 และสถาบันมีหลักสูตรที่ตรงกับสภาพความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันและอนาคต มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ0.665

ด้านความสำเร็จ ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรในตัวแบบเรียงจากมากไปน้อยมีดังนี้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีงานทำหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.660 สถาบันได้รับการรับรองคุณภาพและมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.626 และบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะตามที่สถานประกอบการยอมรับ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.565

ตอนที่ 4 ผลการสร้างโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ เป็นการนำเสนอตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 เพื่อสร้างโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ

จากผลการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการอุดมศึกษาแล้วนำมาวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปขั้นสูง (ลิสเรล) พร้อมทั้งมีการปรับแบบจำลองตามสมมติฐาน โดยการยอมให้ค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรสังเกตได้ในแบบจำลองสมการโครงสร้างบางคู่ให้มีความสัมพันธ์กัน เมื่อทำการปรับแก่แบบจำลองแล้ว ก็พบว่าแบบจำลองที่ทำการปรับแก้มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ยอมรับได้โดยพิจารณาจากค่าสถิติ RMR = 0.136, RMSEA = 0.032, GFI = 0.951, AGFI = 0.939 จึงสรุปได้ว่ารูปแบบความสัมพันธ์ของโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งแสดง ดังภาพที่ 15

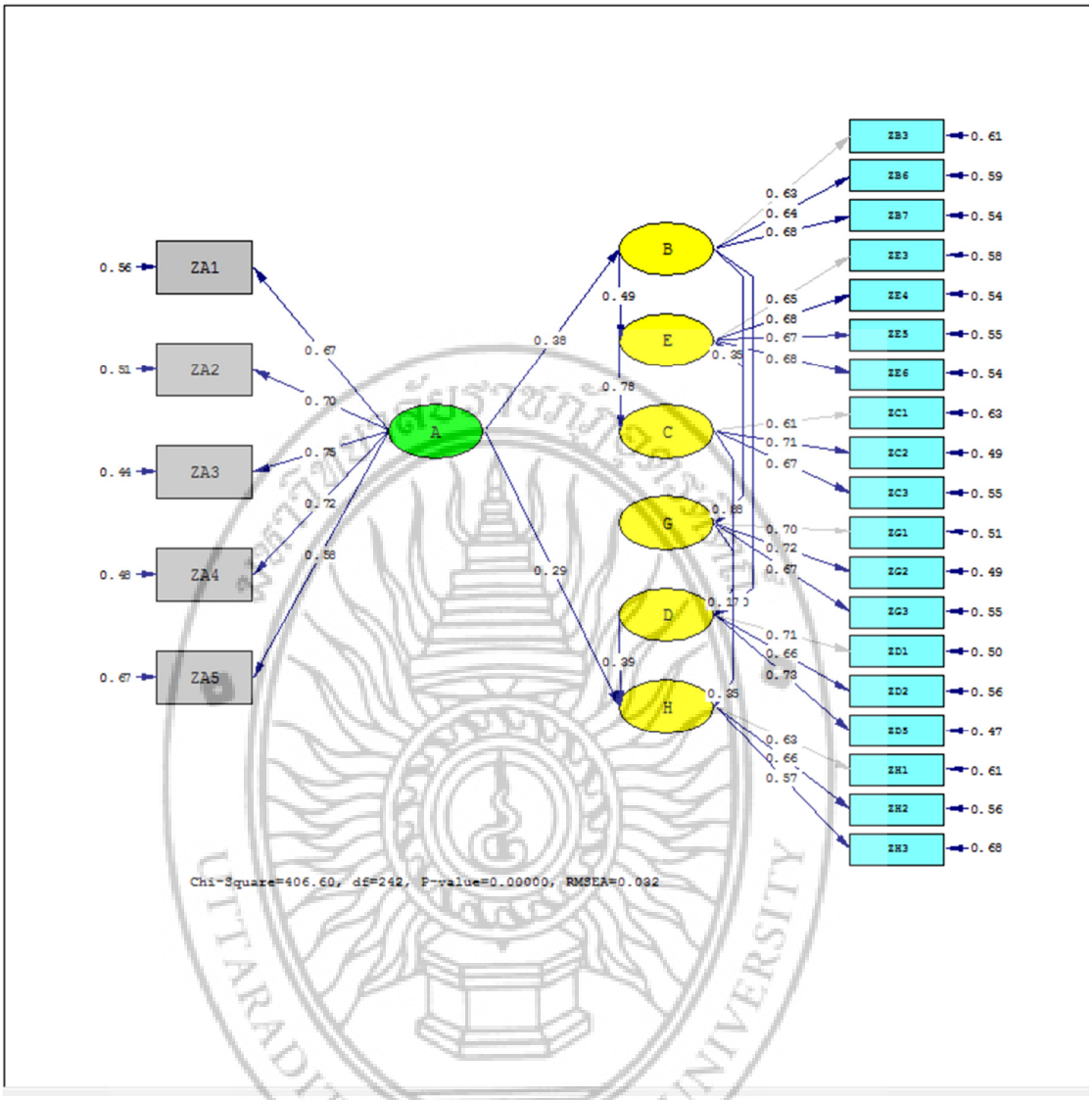

ภาพที่ 15 รูปแบบความสัมพันธ์ของโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ที่มา: ชินบุตร สุรินทรามนต์. 2561, ยังไม่ตีพิมพ์

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เป็นการนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 4 เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5.1 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากภาพที่ 15 แสดงรูปแบบความสัมพันธ์ของโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติ RMR = 0.136, RMSEA = 0.032, GFI = 0.951, AGFI = 0.939 นั่นคือค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือมาตรฐาน (Standardized of Root Mean Squared Residual :Standardized RMR) เท่ากับ 0.136 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ควรมีค่าน้อยกว่า 0.05 ส่วนดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนจากการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation : RMSEA) เท่ากับ 0.032 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ควรมีค่าต่ำกว่า 0.05 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index : GFI) เท่ากับ 0.951 สำหรับดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index : AGFI) เท่ากับ 0.939 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ควรมีค่ามากกว่า 0.90 และเข้าใกล้ 1.00 เช่นกัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า โมเดลโครงสร้างสมมติฐานเชิงทฤษฎีของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ที่พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิด ทฤษฎี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี

เพื่อให้เห็นรูปแบบความสัมพันธ์โมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากภาพที่ 15และเพื่อให้เห็นโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ที่มีน้ำหนักขององค์ประกอบที่ชัดเจนและเข้าใจยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงสรุปน้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ดังภาพที่ 16

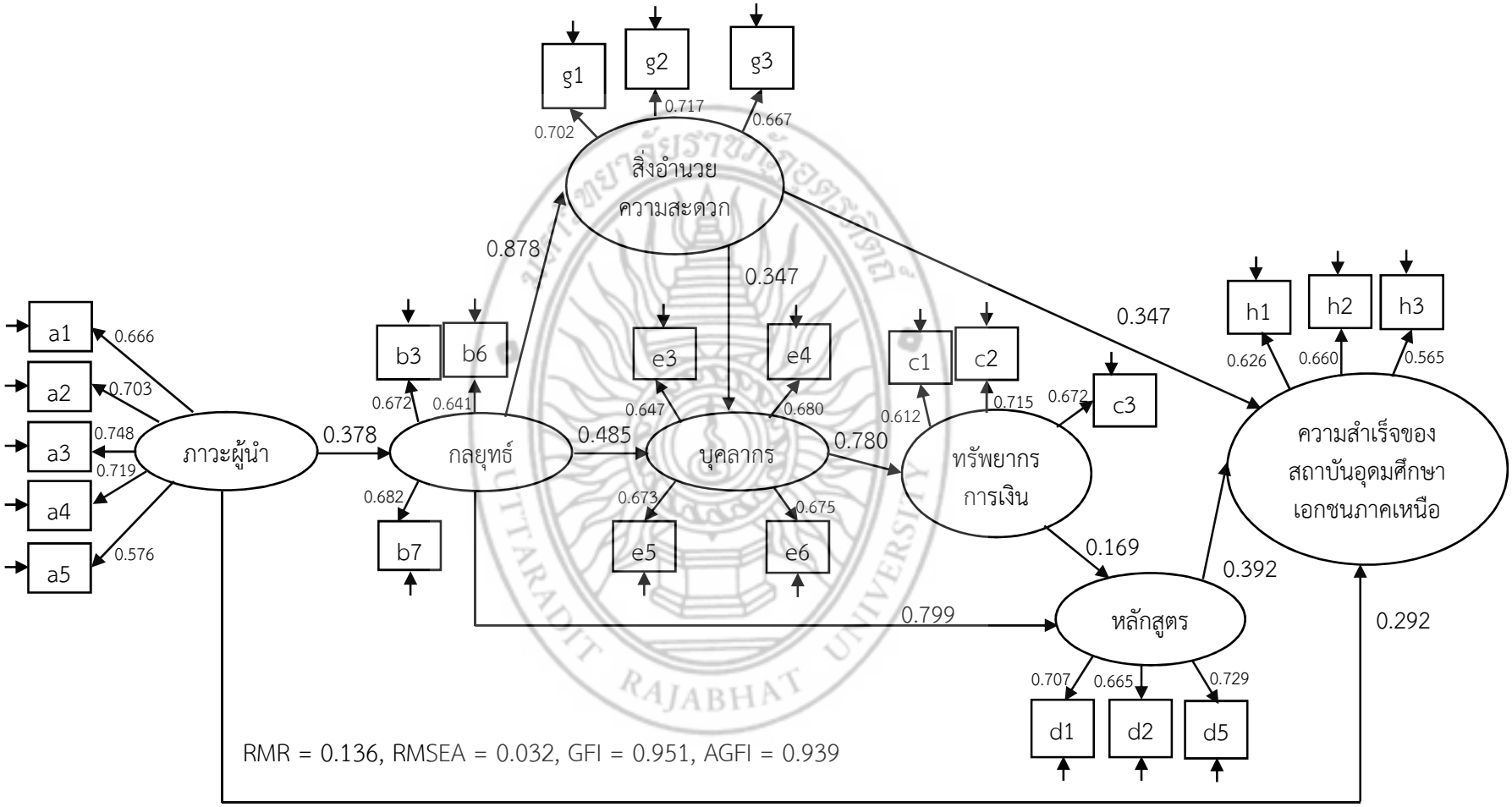

ภาพที่ 16 น้ำหนักองค์ประกอบของโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ
ที่มา: ชินบุตร สุรินทรามนต์. 2561, ยังไม่ตีพิมพ์

5.2 การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรในโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ

ผลการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรในโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ เพื่อให้การแปลผลค่ามาตรฐานแสดงความเป็นเหตุระหว่างตัวแปรปัจจัยสาเหตุต่อตัวแปรผลมีความสอดคล้องกับสภาพความจริง ที่ตัวแปรสามารถส่งความเป็นเหตุทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อกัน ได้แก่ค่าความเป็นเหตุทางตรง ค่าความเป็นเหตุทางอ้อม และค่าความเป็นเหตุรวม ดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ค่ามาตรฐานแสดงความเป็นเหตุ

ตัวแปรตาม	ตัวแปรต้น	ความเป็นเหตุ					
		ทางตรง	(TV*)	ทางอ้อม	(TV*)	รวม	(TV*)
ด้านกลยุทธ์ (R^2=0.143)	ด้านภาวะผู้นำ	0.378	7.687	-	-	0.378	7.687
ด้านบุคลากร (R^2=0.651)	ด้านภาวะผู้นำ	-	-	0.298	7.396	0.298	7.396
	ด้านกลยุทธ์	0.485	3.461	0.305	2.552	0.790	11.597
	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	0.347	2.525			0.347	2.525
ด้านทรัพยากรทางการเงิน (R^2=0.609)	ด้านภาวะผู้นำ	-	-	0.233	6.901	0.233	6.901
	ด้านกลยุทธ์	-	-	0.616	9.920	0.616	9.920
	ด้านบุคลากร	0.780	11.154	-	-	0.780	11.154
	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	-	-	0.271	2.505	0.271	2.505
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (R^2=0.771)	ด้านภาวะผู้นำ	-	-	0.332	7.699	0.332	7.699
	ด้านกลยุทธ์	0.878	13.010	-	-	0.878	13.010

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ตัวแปรตาม	ตัวแปรต้น	ความเป็นเหตุ					
		ทางตรง	(TV*)	ทางอ้อม	(TV*)	รวม	(TV*)
ด้านหลักสูตร	ด้านภาวะผู้นำ	-	-	0.341	7.769	0.341	7.769
(R^2=0.834)	ด้านกลยุทธ์	0.799	10.684	0.104	2.993	0.904	13.397
	ด้านบุคลากร	-	-	0.132	2.895	0.132	2.895
	ด้านทรัพยากรทางการเงิน	0.169	2.898	-	-	0.169	2.898
	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	-	-	0.046	1.712	0.046	1.712
ด้านความสำเร็จ	ด้านภาวะผู้นำ	0.292	6.260	0.249	7.156	0.541	9.628
(R^2=0.724)	ด้านกลยุทธ์	-	-	0.660	10.540	0.660	10.540
	ด้านบุคลากร	-	-	0.052	2.324	0.052	2.324
	ด้านทรัพยากรทางการเงิน	-	-	0.066	2.324	0.066	2.324
	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	0.347	3.306	0.018	1.602	0.365	3.568
	ด้านหลักสูตร	0.392	3.721	-	-	0.392	3.721

(TV*) : t-value ซึ่ง t > 1.96 มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตารางพบว่า ความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ มีอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.724 เป็นผลจากอิทธิพลทางตรงด้านหลักสูตร (0.392) อิทธิพลทางอ้อมจากด้านกลยุทธ์ (0.660) ด้านทรัพยากรทางการเงิน (0.066) ด้านบุคลากร (0.052) และอิทธิพลโดยรวมจากด้านภาวะผู้นำ (0.541) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (0.365) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกต 1. สถาบันได้รับการรับรองคุณภาพและมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) (h1) 2. บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีงานทำหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี (h2) 3. บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะตามที่สถานประกอบการยอมรับ (h3)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ประกอบด้วย 6 ปัจจัย เรียงตามอิทธิพลรวมจากมากไปน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและมีอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.724 ประกอบด้วย

ด้านกลยุทธ์ มีอิทธิพลรวม 0.660 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางอ้อมทั้งหมด ประกอบด้วยตัวแปรสังเกต 1. สภามหาวิทยาลัยมีความเข้มแข็งในการกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (b3) 2. สถาบันมีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นแนวหน้า หน่วยงานภาครัฐ/เอกชนทั้งภายในและต่างประเทศ (b6) 3. สถาบันมีการปรับตัวเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกอย่างรวดเร็วเข้าใจความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม (b7)

ด้านภาวะผู้นำ มีอิทธิพลรวม 0.541 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรง 0.292 อิทธิพลทางอ้อม 0.249 ประกอบด้วยตัวแปรสังเกต 1. อธิการบดีเป็นผู้นำที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (a1) 2. อธิการบดีมีความเป็นมืออาชีพ (a2) 3. อธิการบดีเป็นคนมีวิสัยทัศน์ (a3) 4. อธิการบดีเป็นผู้บริหารเชิงรุก (a4) 5. อธิการบดีปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและกล้าคิด กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง (a5)

ด้านหลักสูตร มีอิทธิพลรวม 0.392 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงทั้งหมด ประกอบด้วยตัวแปรสังเกต 1. สถาบันมีการร่วมมือกับสถานประกอบการในการออกแบบหลักสูตร การเป็นสถานที่ฝึกงาน (d1) 2. สถาบันมีหลักสูตรที่ตรงกับสภาพความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันและอนาคต (d2) 3. สถาบันมีจุดเน้น/จุดเด่น (Focus) การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีเอกลักษณ์ (d5)

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีอิทธิพลรวม 0.365 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรง 0.347 อิทธิพลทางอ้อม 0.018 ประกอบด้วยตัวแปรสังเกต 1. มีบริการด้านกายภาพที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานักศึกษาอย่างน้อยในด้านห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อุปกรณ์การศึกษาจุดเชื่อมต่ออินเตอร์เน็ต (Wi-Fi, High speed internet) (g1) 2. มีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ อย่างน้อยในด้านงานทะเบียนนักศึกษา บริการห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การบริการอนามัยและการรักษาพยาบาล การจัดการหรือจัดบริการด้านอาหาร สนามกีฬา สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ (g2) 3. มีหอพัก ระบบสาธารณูปโภค และรักษาความปลอดภัยของอาคาร ตลอดจนบริเวณโดยรอบอย่างน้อยในเรื่องประปา ไฟฟ้า ระบบกำจัดของเสีย การจัดการขยะ รวมทั้งมีระบบและอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยในบริเวณอาคารต่าง ๆ (g3)

ด้านทรัพยากรทางการเงิน มีอิทธิพลรวม 0.066 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางอ้อมทั้งหมด ประกอบด้วยตัวแปรสังเกต 1. สถาบันมีการหาผลประโยชน์จากที่ดิน อาคาร สถานที่ หรืออุปกรณ์ต่างๆ (c1) 2. สถาบันมีการหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาหรือการบริการวิชาการ (c2) 3. สถาบันมีการจัดตั้งหน่วยธุรกิจ (business unit) เช่นบริษัท ศูนย์บ่มเพาะทางธุรกิจ ศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์นันทนาการ เป็นต้น (c3)

ด้านบุคลากร มีอิทธิพลรวม 0.052 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางอ้อมทั้งหมด ประกอบด้วยตัวแปรสังเกต 1. มีจำนวนนักศึกษาต่างชาติเพิ่มขึ้นในทุกระดับ (e3) 2. สถาบันมีการพัฒนาอาจารย์ให้สามารถสอนในหลักสูตรนานาชาติ (ภาษาอังกฤษ) ได้ (e4) 3. สถาบันมีนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียง (board ambassador) เป็นที่ยอมรับในสังคม (e5) 4. สถาบันมีการพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการ (academic staff) และสายสนับสนุน (supporting staff) ให้มีทักษะระดับโลก (global generic skills) โดยมีการฝึกอบรมสม่ำเสมอตลอดปี (e6)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือด้านอื่นๆ เรียงตามอิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม จากมากไปน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติประกอบด้วย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือด้านหลักสูตร มีอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.834 เป็นผลจากอิทธิพลทางตรงด้านกลยุทธ์ (0.799) ด้านทรัพยากรทางการเงิน (0.169) และอิทธิพลทางอ้อมด้านภาวะผู้นำ (0.341) ด้านบุคลากร (0.132) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (0.046)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.771 เป็นผลจากอิทธิพลทางตรงด้านกลยุทธ์ (0.878) และอิทธิพลทางอ้อมด้านภาวะผู้นำ (0.332)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือด้านบุคลากร มีอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.651 เป็นผลจากอิทธิพลทางตรงด้านกลยุทธ์ (0.458) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (0.347) และอิทธิพลทางอ้อมด้านภาวะผู้นำ (0.298)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือด้านทรัพยากรทางการเงิน มีอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.609 เป็นผลจากอิทธิพลทางตรงด้านบุคลากร (0.780) และอิทธิพลทางอ้อมด้านกลยุทธ์ (0.616) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (0.271) ภาวะผู้นำ (0.233)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือด้านกลยุทธ์ มีอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.143 เป็นผลจากอิทธิพลทางตรงด้านภาวะผู้นำ (0.378)

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ซึ่งได้จากข้อคำถามปลายเปิด มีผู้ตอบข้อเสนอแนะดังนี้

ด้านภาวะผู้นำ

1. ผู้นำต้องมีทักษะการบริหารในการสร้างรายได้
2. ควรมีการบริหารเป็นทีม
3. ต้องมีการกระจายอำนาจเพื่อให้มีความคล่องตัว
4. การบริหารงานต้องมีความโปร่งใส
5. มีความเป็นผู้นำ มีความคิดปรับปรุงหลักสูตรใหม่ๆ อยู่เสมอตามเหตุการณ์ปัจจุบัน
6. อาจารย์ควรมี Autority ในการออกแบบการเรียนการสอนด้วยตนเอง
7. ผู้บริหารต้องมีความยืดหยุ่น มีความจริงใจ และจริงจัง
8. ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล
9. ภาวะผู้นำด้านชุมชนยังมีน้อยขาดการ promote
10. ภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอนเน้นด้านการผลิตผู้บริหารสถานศึกษาและผู้นำท้องถิ่น
11. ต้องมีธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กร
12. ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อนำพาสถาบันไปสู่เป้าหมาย
13. ส่งเสริมสนับสนุนให้อาจารย์ด้านภาวะผู้นำในสังคม/สถาบันในการร่วมกิจกรรมกับหน่วยงาภายใน/ภายนอก

ด้านกลยุทธ์

1. การบริหารจัดการด้านบุคลากร ต้องมีความชัดเจนในการสร้างความก้าวหน้าในสายวิชาการ
2. มีสายการบริหารline.สั้นและยืดหยุ่น
3. ด้านหลักสูตรควรมีหลักสูตรที่สร้างนวัตกรรม
4. สภามหาวิทยาลัยต้องมีความหลากหลาย มีวิสัยทัศน์ และมีความเข้มแข็งในการกำกับดูแลสถาบัน
5. ควรมีการจัดการเรียนการสอนด้วยตัวอาจารย์เองอย่างสร้างสรรค์และทันสมัย
6. สถาบันมีเครือข่ายธุรกิจที่สามารถรองรับนักศึกษาเข้าฝึกงาน/ทำงานได้
7. กลยุทธ์การให้รางวัล
8. กลยุทธ์ในการสร้างเงื่อนไขของการเรียนรู้และเติบโตไปด้วยกัน
9. กลยุทธ์การสร้างความผูกพันในองค์กร
10. กลยุทธ์การธำรงรักษาบุคลากร
11. ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ภายนอกรับทราบ

12. มีการวางแผน 1 ปี 2 ปี และ 5 ปีดำเนินการไปตามแผนและปรับปรุงแผนทุกะยะ

13. การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องและยกระดับการบริหารจัดการให้มีความแปลกใหม่ทันสมัยในด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบนิการวิชาการสังคม การอนุรักษ์วัฒนธรรมศาสนาอย่างต่อเนื่อง

ด้านทรัพยากรทางการเงิน

1. ต้องมีสภาพคล่องทางการเงินในการบริหารงาน

2. ควรจัดตั้งกองทุนของมหาวิทยาลัย

3. อยู่ในภาวะจำกัดและไม่ค่อยมีการสนับสนุนเงินตามพันธกิของสถาบันเท่าที่ควร

4. บริหารงานตามรายได้จากยอดนักศึกษาโดยมีการกระจายงบประมาณให้แต่ละคณะตามจำนวนนักศึกษา

5. ควรมีการให้งบประมาณตามโครงการที่ทันสมัยและบูรณาการจริง

6. มหาวิทยาลัยเอกชนควรได้รับงบประมาณอุดหนุนจากภาครัฐอย่างเท่าเทียม

7. มีมาตรฐานเงินเดือนเท่ากับอาจารย์ภาครัฐ

8. ผู้บริหารไม่สนับสนุนด้านเงินเดือนและสวัสดิการของอาจาร์และเจ้าหน้าที่

9. ควรให้งบประมาณทำวิจัยของอาจารย์ตามความเป็นจริง

10. มีข้อจำกัดด้านปัจจัยนำเข้าInput. น้อย ส่งผลต่อด้าน Process และ Output Outcome

ด้านบุคลากร

1. ต้องมีการสร้างลำดับการบังคับบัญชาและตำแหน่งที่ชัดเจน

2. บุคลากรควรมีคุณลักษณะที่เป็น Ethic ของสถาบัน

3. สรรหาบุคลากรเพิ่มเติมเพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร

4. มีการพัฒนาคุณภาพอาจารย์ทุกปีในการส่งไปอบรม-สัมมนาร่วมกับหน่วยงานภายนอกในการพัฒนาตนเอง

5. มีค่าตอบแทนเพิ่ม

6. ควรมีการยอมรับในตัวคนรุ่นใหม่บ้าง

7. ให้โอกาสบุคลากรได้พัฒนาตนเองโดยอิสระตามแผนการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัย

8. มีการสนับสนุนให้บุคลากรศึกษาต่ออย่างต่อเนื่อง

9. บุคลากรมีทัศนคติเชิงบวกที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและเรียนรู้และเติบโตไปพร้อมกับมหาวิทยาลัยGrowth my set.

10. ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

11. มีการส่งเสริมบุคลากรในด้านต่างๆ ขวัญกำลังใจ,การเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ. และปรับการประเมินให้มีความรู้ที่ทันสมัย

12. อยากเพิ่มบุคลากรสายสนับสนุนให้เพียงพอ

13. ควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่อาจารย์เพื่อให้ทำงานอย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ

14. การส่งเสริมด้านความเป็นอยู่ ที่พักอาศัย น้ำดื่มน้ำใช้และบริการต่างๆ ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต/สิ่งแวดล้อมของบุคลากร อาจารย์

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

1. การปรับระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ IT. ให้ทันต่อปัจจุบันและอนาคต

2. มีระบบการขนส่งที่ทันสมัย

3. ขาดงบประมาณสนับสนุนอุปกรณ์ตามสายงานที่จำเป็น

4. ขาดการซ่อมแซมอุปกรณ์ที่ชำรุด

5. มีร้านค้าสวัสดิการ

6. สนับสนุนรัพยากร/คอมพิวเตอร์ อินเตอร์เนตในที่ทำงาน

7. มหาวิทยาลัยเอกชนควรจะมีความได้เปรียบทางด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากกว่าภาครัฐ

8. ควรใช้เงื่อนไขด้านความคล่องตัวของมหาวิทยาลัยให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน

9. มีความเท่าเทียมในการเข้าถึงฐานข้อมูลทางวิชาการระดับนานาชาติทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน

10. ไม่สนับสนุนด้านที่พักให้อาจารย์และนักศึกษา

11. สิ่งอำนวยความสะดวกต้องทันสมัยและเพียงพอ

12. มีเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา

13. ควรสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาด้านวิชาการ,การวิจัยและการเผยแพร่ผลงานวิชาการ

14. ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของอาจารย์/นักศึกษา/บุคลากรในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านพฤติกรรมการออกกำลังกาย มีอุปกรณ์ สถานที่ออกกำลังกายหลายๆประเภท

ด้านความสำเร็จ

1. ความมั่นคงในสายงาน

2. ผลการประเมินIQAและEQAผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดโดย สกอ. และ สมศ.

3. เป็นมหาวิทยาลัยของทุกคน ไม่ใช่เจ้าของที่มีการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง ที่ไม่ใช่เป็นการรับมรดก. มีอายุยืนยาวตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป

4. บัณฑิตมีงานทำและเป็นที่ยอมรับ

5. มีการทำ MOU หรือ MOA ทางวิชาการกับสถานประกอบการชั้นนำ หรือสถาบันการศึกษาทั้งในหรือต่างประเทศ เพื่อร่วมกันพัฒนาหลักสูตรใหม่หรือพัฒนาทักษะวิชาชีพสำหรับนักศึกษา

6. ควรลงทุนในสิ่งที่เป็นไปได้ ไม่ควรลดต้นทุนมากจนเกินไปเพราะจะกระทบกับคุณภาพการศึกษา

7. เปิดหลักสูตรใหม่ๆที่เป็นที่ต้องการของตลาด

8. บัณฑิตมีงานทำตามกรอบวิชาชีพทางการพยาบาล

9. การสร้างขวัญกำลังใจให้บุคลากร/อาจารย์ ที่มีผลงานออกมาดีเป็นรายบุคคลและคณะ เช่นในผลการประเมินงานประกันคุณภาพระดับหลักสูตร คณะ/สถาบัน เป็นต้น

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ 2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ 3. เพื่อสร้างโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ และ 4. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่อาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคเหนือ จำนวน 10 แห่ง ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 882 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้กำหนดจากแบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงเส้นของไคลน์ (Kline, 2011, p2) ที่ว่าการประมาณค่าขนาดกลุ่มตัวอย่างของตัวแปรทำนาย 1 ตัว ควรกำหนดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำพารามิเตอร์ละ 5 หน่วย (n*5) ในการวิจัยครั้งนี้มีการนับพารามิเตอร์จากโมเดลสมมติฐานเชิงทฤษฎีได้รวมกันทั้งสิ้น 90 ตัวแปร การประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คำนวณจากสูตรของไคลน์คือ 90*5 ได้ผลลัพธ์เท่ากับ 450 คน ใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับมา จำนวน 656 ฉบับ คิดเป็นจำนวนร้อยละ 74.38 เครื่องมือที่ใช้การวิจัย ได้แก่ 1. แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) 2. แบบสอบถามเพื่อวัดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

สรุป

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก ด้านความสำเร็จ ด้านกลยุทธ์ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านหลักสูตร ด้านบุคลากร อยู่ในระดับค่อนข้างมาก และด้านทรัพยากรทางการเงิน อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก

2. ผลการค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรในตัวแบบ (Factor Model Loading) มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง 0.565 ถึง 0.748

3. ผลการสร้างโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ พบว่าแบบจำลองมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ยอมรับได้โดยพิจารณาจากค่าสถิติ RMR = 0.136, RMSEA = 0.032,GFI = 0.951, AGFI = 0.939

4. ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าค่า Goodness of Fit Index : GFI เท่ากับ 0.951 ค่า Adjusted Goodness of Fit Index : AGFI เท่ากับ 0.939 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ควรมีค่ามากกว่า 0.90 และเข้าใกล้ 1.00 ค่า Standardized of Root Mean Squared Residual: Standardized RMR) เท่ากับ 0.136 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ควรมีค่าน้อยกว่า 0.05 ส่วนค่า Root Mean Square Error of Approximation : RMSEA เท่ากับ 0.032 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ควรมีค่าต่ำกว่า 0.05 เช่นกัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า โมเดลโครงสร้างสมมติฐานเชิงทฤษฎีของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ที่พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิด ทฤษฎี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี

5. ผลการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรในโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ มีอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.724 ประกอบด้วย 6 ปัจจัยเรียงตามอิทธิพลรวมจากมากไปน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วยด้านกลยุทธ์ มีอิทธิพลรวม 0.660 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางอ้อมทั้งหมด ด้านภาวะผู้นำ มีอิทธิพลรวม 0.541 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรง 0.292 อิทธิพลทางอ้อม 0.249 ด้านหลักสูตร มีอิทธิพลรวม 0.392 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงทั้งหมด ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีอิทธิพลรวม 0.3.65 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรง 0.347 อิทธิพลทางอ้อม 0.018 ด้านทรัพยากรทางการเงิน มีอิทธิพลรวม 0.066 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางอ้อมทั้งหมด และด้านบุคลากร มีอิทธิพลรวม 0.052 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางอ้อมทั้งหมด

อภิปรายผล

การอภิปรายผล ผู้วิจัยจำแนกการนำเสนอเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยนำเสนอเป็น 4 ส่วน ซึ่งในแต่ละส่วนมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ซึ่งได้มาจาก 1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ โดยค้นคว้าจากเอกสาร บทความ รวมทั้งงานวิจัยทั้งภายในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ 2. สัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอุดมศึกษา ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญในระดับกำกับดูแลนโยบาย ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน นักวิชาการทางด้านการอุดมศึกษา โดยทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการอภิปราย ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านกลยุทธ์ กลยุทธ์แห่งความสำเร็จสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะแตกต่างกันไปตามยุทธศาสตร์ของแต่ละสถาบัน แต่จะต้องมีกลยุทธ์เป็นตัวขับเคลื่อนสถาบันเพื่อให้บรรลุยุทธศาสตร์ที่วางไว้ สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิมีว่า มีการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภาคเอกชนมาเป็น “คณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย” ในการวางแผนยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ ชุมศักดิ์ อินทรรักษ์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 กุมภาพันธ์ 2561) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ที่ว่าสถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลจะมีกระบวนการวางแผนกลยุทธ์เพื่อกำหนดทิศทางและเป้าหมายในระยะยาว ซึ่งสถาบันจะต้องแสดงวิธีการจัดทำกลยุทธ์ วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์แผนปฏิบัติการ การประเมินและถ่ายทอดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ การนำแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และการวัดผลความก้าวหน้าของการปฏิบัติการอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล (NIST, 2009; สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2551, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552)

1.2 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ เพราะว่าภาวะผู้นำคือพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกมาให้เห็นชัดเจนในการปฏิบัติงานสามารถจูงใจให้บุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนทำงานให้บรรลุเป้าหมายของสถาบัน สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่กล่าวว่าอธิการบดีต้องเป็นผู้นำที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ต้องทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลก มีวิธีการคิดที่ทันสมัย ชุมศักดิ์ อินทรรักษ์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 กุมภาพันธ์ 2561) ทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Estermann and Nokkala, 2009) ที่ว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (Executive leadership) คือความสามารถของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาในการตัดสินใจดำเนินการภายในด้านต่าง ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตย์ ไชยวงศ์และคณะ (2559, น.54) ที่ว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ มีความคิด

สร้างสรรค์ สุขุมรอบคอบในการทำงาน สามารถนำความคิด ไปสู่การปฏิบัติได้ สามารถแก้ปัญหาได้ทันท่วงที ชัดเจน มีอารมณ์ขัน เป็นกันเองกับเพื่อนร่วมงาน สร้างบรรยากาศในการทำงานลักษณะสนุกสนาน รู้จักยืดหยุ่น ไม่เครียดกับงาน มีความสามารถในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล

1.3 ปัจจัยด้านหลักสูตร เพราะกระบวนการศึกษาในมหาวิทยาลัยที่สำคัญคือหลักสูตรกับวิชาที่สอน ซึ่งต้องมีวิธีการสอนที่ส่งเสริมให้วิชาความรู้และความคิดแตกฉาน ไม่ใช่การสอนที่เน้นการท่องจำอย่างเดียว ควรมีการประสานงานบูรณาการทางวิชาการในรูปของสหวิทยาการ สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ว่า 1. การบริหารหลักสูตรที่เป็น “ศาสตร์บูรณาการ” เพื่อเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนให้มีความรอบรู้ในหลายๆ ด้านเพื่อให้สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง 2. หลักสูตรในอนาคตเป็นแบบ “สหวิทยาการ” ที่สามารถออกแบบอนาคตอาชีพได้ว่าจะต้องเรียนรู้อะไร 3. หลักสูตรต้องปรับให้ทันสมัย ใช้ผู้เชี่ยวชาญจริงๆ อาจจะใช้จากภายในมหาวิทยาลัย ภายนอกมหาวิทยาลัย หรือเชิญจากต่างประเทศ มาช่วยในการสอน ในรูปแบบของ Social University 4. การร่วมมือกับสถานประกอบการในการออกแบบหลักสูตร การเป็นสถานที่ฝึกงาน ชุมศักดิ์ อินทรรักษ์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 กุมภาพันธ์ 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บังอร พฤกษารุ่งเรือง (2553, น. 74-75) เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่ ในด้านการบริหารงานวิชาการ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ให้ความสำคัญต่อผู้เรียนมากขึ้น มีการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนสาขาวิชาที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน

1.4 ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เพราะความพร้อมของบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัยเอกชนที่จัดไว้เพื่อเอื้อประโยชน์สำหรับนักศึกษาในการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยให้มีความสะดวกสบายทั้งทางกายภาพ สุขอนามัย และความปลอดภัย เช่น อาคารสถานที่ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการภาษา ห้องปฏิบัติการเฉพาะสาขา ระบบสารสนเทศ จุดเชื่อมต่อ WIFI จุดให้บริการ Internet ความเร็วสูง วัสดุอุปกรณ์ โรงอาหาร ห้องน้ำ ห้องสุขา ร้านสะดวกซื้อ ร้านขายหนังสือและอุปกรณ์การเรียน มุมพักผ่อนและทำงานของนักศึกษา ระบบน้ำ-ไฟ สนามกีฬา ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมภายในและโดยรอบสถานศึกษา เป็นสิ่งที่ช่วยดึงดูดให้นักศึกษาเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ว่า 1. มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างพอเพียง (Wi-Fi, High speed internet, มีหนังสือในห้องสมุดอย่างพอเพียงและทันสมัย, มีโรงอาหารที่สะอาดและปลอดภัย 2. มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสถานที่สันทนาการ (โรงยิม, Fitness) อำนวยพร สุนทรสมัย (การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 กุมภาพันธ์ 2561) 3. มีหอพักและสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ทั้งในและโดยรอบมหาวิทยาลัย พินิติ รตะนานุกูล (การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 กุมภาพันธ์ 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร เสริตานนท์ (2551) ที่ว่าผลการปฏิบัติงานของอาจารย์และสิ่งอำนวยความสะดวกในมหาวิทยาลัย ต่างส่งอิทธิพลทั้งทางตรงและ

ทางอ้อมผ่านประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยไปยังความพึงพอใจ เจตจำนงคงอยู่ และความภักดีของนักศึกษา

1.5 ปัจจัยด้านทรัพยากรทางการเงิน เพราะสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีรายได้หลักจากเงินค่าหน่วยกิตและค่าบำรุงอื่นๆ จากนักศึกษา แม้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 และฉบับแก้ไขอื่นๆ จะระบุว่า “รัฐต้องให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือการยกเว้นภาษี....” แต่ในความเป็นจริงแล้วรัฐมิได้สนับสนุนเงินอุดหนุนดังกล่าว ทำให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องหารายได้จากแหล่งอื่นๆ มาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความคล่องตัวมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ว่า 1. ทำอย่างไรจะทำให้มีเงินเข้ามาเยอะๆ (เงินวิจัยภายนอก สิทธิบัตร) เพื่อนำมาลงทุนในมหาวิทยาลัยในการผลิตมนุษย์ที่มีคุณค่า (Human Capital Intelligent) 2. มหาวิทยาลัย / คณะ / ภาควิชา ต้องเป็น Business Unit มีการตลาดเข้ามาสนับสนุนเพื่อหารายได้เข้ามหาวิทยาลัยชุมศักดิ์ อินทรรักษ์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 กุมภาพันธ์ 2561) 3. มีการบริหารงานวิชาการ, งานวิจัย, งานบริการวิชาการสู่ชุมชนและงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (พันธกิจ 4 ด้าน) ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับมหาวิทยาลัยและแก้ปัญหาให้ชุมชนได้ อำนวยพร สุนทรสมัย (การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 กุมภาพันธ์ 2561 สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตย์ ไชยวงศ์และคณะ (2559, น.55) ที่ว่าการบริหารจัดการศึกษาจะมีประสิทธิผลนั้น โรงเรียนจะต้องได้รับจัดสรร งบประมาณอย่างเพียงพอกับความต้องการ เป็นไปตามแผนพัฒนาการศึกษา มีความสะดวก รวดเร็วในการเบิกจ่ายงบประมาณ การบริหารจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ต้องได้รับ งบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ การบริหารงบประมาณนั้นจะต้องมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอและบริหารงบประมาณอย่างมีคุณภาพ จะเกิด ประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนสูงสุด ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร

1.6 ปัจจัยด้านบุคลากร เพราะในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนมีมีบุคลากรอยู่ 3 ส่วนได้แก่ อาจารย์ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ และนักศึกษา ซึ่งจะปฏิบัติงานในส่วนของตนและประสานงานกับฝ่ายอื่นๆ ตามพันธกิจจนบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ว่า 1. อาจารย์ต้องมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพที่สอนและมีองค์ความรู้ที่ทันสมัย 2. อาจารย์ต้องมีความรู้และประสบการณ์สอนในระดับอุดมศึกษา และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี อำนวยพร สุนทรสมัย (การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 กุมภาพันธ์ 2561) 3. นำนักศึกษาต่างชาติมาเรียน 4. การพัฒนาอาจารย์ที่สามารถสอนในหลักสูตรนานาชาติ (ภาษาอังกฤษ) ได้ 5. คุณภาพอาจารย์และสถาบันต้องเป็นที่ยอมรับในสังคม (board ambassador) 6. สถาบันมีการพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการ (Academic Staff) และสายสนับสนุน (Supporting Staff) ให้มีทักษะระดับโลก (Global generic skills) โดยมีการฝึกอบรมสม่ำเสมอตลอดปี พินิติ รตะนานุกูล (การสื่อสารส่วนบุคคล,

23 กุมภาพันธ์ 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิชัย สอนสุภี (2554, น.209) ที่ได้อ้างโมเดลของ NIST (2009) ที่แสดงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ โดยการมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงานที่มีอิทธิพลโดยตรงกับผลลัพธ์การดำเนินการองค์กร ซึ่งองค์กรที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศจะให้ความสำคัญกับการสร้างความผูกพันของผู้ปฏิบัติงานที่ดีของบุคลากรในทุกระดับโดยมีระบบการวางกำลังคน การสรรหา การจ้าง การบรรจุรักษาบุคลากรที่เหมาะสม และการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี เพื่อรักษาบรรยากาศในการทำงานที่มีความปลอดภัย มั่นคง เกื้อกูลการทำงานของบุคลากรในระยะยาว

2. อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรในตัวแบบ (Factor Model Loading) จำนวน 24 ตัวแปร โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการอภิปราย ดังนี้

2.1 องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ ซึ่งวัดด้วยตัวแปร 5 ตัวแปร ได้แก่ อธิการบดีเป็นคนมีวิสัยทัศน์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.748 อธิการบดีเป็นผู้บริหารเชิงรุก มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.719 อธิการบดีมีความเป็นมืออาชีพ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.703 อธิการบดีเป็นผู้นำที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.666 และอธิการบดีปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและกล้าคิด กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.576 ตามลำดับ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าอธิการบดีเป็นคนมีวิสัยทัศน์มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ NIST (2009) กล่าวว่าองค์ประกอบสำคัญของการบริหารสถาบันการศึกษาคือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับสูงในการชี้นำให้สถาบันมีความยั่งยืน การกำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยม พันธกิจและการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ ค่านิยมผ่านระบบการนำสถาบันไปสู่การปฏิบัติ และสอดคล้องกับทัศนะของ Salmi (2009) ที่ว่า ภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์คือปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำ ผู้บริหารต้องมีความสามารุเหมาะสมกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ปรัชญา และบริบทของแต่ละสถาบัน มีความชัดเจนในการแปลงแผนยุทธศาสตร์ไปเป็นแผนปฏิบัติการได้ สอดคล้องกับทัศนะของวิจิตร ศรีสอ้าน (2552) กล่าวถึงองค์ประกอบระบบการบริหาร ที่ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ เพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการตนเองที่คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ เพื่อความบรรลุความเป็นเลิศของพหุภารกิจ ภายใต้หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) สอดคล้องกับงานวิจัยของบังอร พฤกษารุ่งเรือง (2553, น. 74-75) ที่กล่าวถึงรูปแบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่ และยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการในสถาบันอุดมศึกษาว่า ปัจจัยเกื้อหนุนนวัตกรรมการบริหารสถาบัน 2 ด้านที่สำคัญคือวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำของผู้บริหาร สอดคล้องกับทัศนะของ Manning and Curtis

(2009, น.30-32) ที่กล่าวว่าคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้นำคือการมีวิสัยทัศน์ (Vision) เพราะวิสัยทัศน์เปรียบเสมือนแผนที่ทำให้ผู้นำรู้ว่าต้องทำอะไร อย่างไร และเพื่ออะไร ไปในทิศทางไหน และนอกจากนี้ยังสร้างความไว้วางใจและยอมรับของผู้ตาม อันส่งผลให้องค์การเจริญก้าวหน้าและเติบโต สอดคล้องกับงานวิจัยของปทุมพร เปียถนอม (2554, น.47-48) ที่ได้สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ ในเรื่องการมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน เป็นหนึ่งในองค์ประกอบของภาวะผู้นำภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตย์ ไชยวงศ์และคณะ (2559) ที่ว่าปัจจัยด้านการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสามารถวัดได้จากวิสัยทัศน์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัด และการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษา อีกทั้งภาวะผู้นำของผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ มีความคิดสร้างสรรค์ สุขุมรอบคอบในการทำงาน สามารถนำความคิดไปสู่การปฏิบัติได้ สามารถแก้ปัญหาได้ทันท่วงที ชัดเจน มีอารมณ์ขัน เป็นกันเองกับเพื่อนร่วมงาน สร้างบรรยากาศในการทำงานลักษณะสนุกสนาน รู้จักยืดหยุ่น ไม่เครียดกับงาน

นอกจากนั้น ยังพบว่าอธิการบดีเป็นผู้บริหารเชิงรุก มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรองลงมา แสดงว่าภาวะผู้นำของอธิการบดีต้องปรับเปลี่ยนจากรูปแบบการบริหารแบบเดิมๆ มาเป็นแบบผู้บริหารเชิงรุกให้มากขึ้น สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาพรวมและภาคเหนือด้านภาวะผู้นำคือต้องเป็นผู้บริหารเชิงรุกและมีวิสัยทัศน์ กัญญามน อินหว่าง (การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 เมษายน 2561) ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปทุมพร เปียถนอม (2554, น.46-47) เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership Theories) ที่มีการบริหารงานแบบวางเฉย (Management by Exception) ในลักษณะที่เป็นภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนเชิงรุก จะเป็นลักษณะแบบผู้นำสอดส่องดูแลความผิดพลาด หากการปฏิบัติงานบิดเบือนไปจากมาตรฐาน ก็จะเข้าไปแก้ไขทันที สอดคล้องกับทัศนะของพัฒนะ มรกตสินธุ์ (2561) ที่ว่าผู้บริหารเชิงรุกต้องเป็นผู้บริหารที่เปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารแบบเก่าที่เน้นการออกคำสั่งหรือวางนโยบาย ไปเป็นผู้บริหารที่เข้าหาผู้ใต้บังคับบัญชา (ลูกน้อง) มีการกำหนดงานที่ชัดเจน มุ่งที่ผลผลลัพธ์ของงาน โดยปล่อยอิสระให้ลูกน้องเป็นผู้คิดเอง แล้วกำหนดวันเวลา การนำเสนอผลงานแล้วเสร็จ โดยมีลักษณะดังนี้ 1. ผู้บริหารจะต้องรู้เรื่องราวในเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นและแก้ปัญหาได้ทันท่วงที 2. มีความเป็นกันเองกับลูกน้องภายใต้ขอบเขตที่กำหนด 3. มีความสนุกสนานในการทำงาน ลดความตึงเครียดในการทำงาน 4. รู้จักเรียนรู้จากลูกน้อง 5. มอบหมายอำนาจตามตำแหน่งหน้าที่อย่างเต็มที่ และ 6. ยอมรับความสามารถของลูกน้องและคอยสนับสนุน

2.2 องค์ประกอบด้านกลยุทธ์ ซึ่งวัดด้วยตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่ สถาบันมีการปรับตัวเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกอย่างรวดเร็วเข้าใจความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.682 สภามหาวิทยาลัยมีความเข้มแข็งในการกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.627 และ สถาบันมีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นแนวหน้า หน่วยงานภาครัฐ/เอกชนทั้งภายในและต่างประเทศ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.641 ตามลำดับ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าสถาบันมีการปรับตัวเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกอย่างรวดเร็วเข้าใจความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคำเพชร ภูริปัญญา (2550, น.14) ที่ได้ศึกษาผลกระทบจากโลกาภิวัฒน์และการเปิดเสรีทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาว่าความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นแรงขับเคลื่อนที่มีผลกระทบต่อสถาบันอุดมศึกษาสภาพปัจจุบันและอนาคตที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างพลังหลักดังกล่าวทำให้เกิดการเชื่อมโยงข้ามชาติ ประชาคมโลกมีการติดต่อสื่อสารมากขึ้น เกิดธุรกิจทางอิเล็กทรอนิกส์ การศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยเสมือนจริง การศึกษาหาความรู้ด้วยเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป เกิดวัฒนธรรมในยุคอิเล็กทรอนิกส์หรือ nanosecond culture การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว จากการเปิดเสรีทางการศึกษา ซึ่งจะมีสถาบันอุดมศึกษาจากต่างประเทศเข้ามาจัดการศึกษามากขึ้น หากสถาบันอุดมศึกษาไทยไม่ปรับตัวอาจจะก่อให้เกิดปัญหาในวงกว้างได้ จะเกิดผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ และว่าสถาบันอุดมศึกษามีการปรับตัวเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกอย่างรวดเร็ว เข้าใจความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม

นอกจากนั้น ยังพบว่าสภามหาวิทยาลัยมีความเข้มแข็งในการกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรองลงมา สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ว่า สภามหาวิทยาลัยมีความเข้มแข็งในการกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาเอกชน อำนวยพร สุนทรสมัย (การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 กุมภาพันธ์ 2561) ทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดองค์ประกอบระบบการบริหารตามทัศนะสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (2553) ที่ว่า สถาบันอุดมศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระในการบริหารจัดการภายใน โดยสภามหาวิทยาลัยทำหน้าที่ในการกำกับดูแล เชิงนโยบายของสถาบันให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาโดยผู้บริหารจะต้องบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ มีกระบวนการการบริหารความเสี่ยง การบริหารการเปลี่ยนแปลง การบริหารทรัพยากรทั้งหมด เพื่อให้เกิดสัมฤทธิผลเป้าหมายที่กำหนด ทั้งสอดคล้องกับแนวคิด องค์ประกอบของความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาด้านการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาที่วิจิตร ศรีสอ้าน (2552) ได้กล่าวว่าระบบการบริหารมหาวิทยาลัย (governance) ควรเป็นระบบการบริหารจัดการที่ดี (good governance) โดยระบบที่มีความ

อิสระ (autonomy) ซึ่งหมายถึงความอิสระการบริหารจัดการ การดำเนินการภารกิจของมหาวิทยาลัย หรือมีอำนาจการปกครองตนเองให้สามารถปฏิบัติภารกิจได้ในทุกด้านอย่างสมบูรณ์ภายใต้การกำกับดูแลเชิงนโยบายของสภามหาวิทยาลัย และการติดตามตรวจสอบเชิงคุณภาพมาตรฐานจากหน่วยงานรัฐบาลหรือองค์กรภายนอกและประชาชนทั่วไป สอดคล้องกับปกป้อง จันวิทย์ (2545) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่สำคัญที่นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของมหาวิทยาลัยต้องมีปัจจัยสนับสนุนด้านระบบการบริหารที่มีสมรรถภาพ ซึ่งการบริหารมหาวิทยาลัยวัดได้ด้วยความสามารถที่จะทำให้มหาวิทยาลัยบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ระบบที่เหมาะสมคือระบบที่ให้อิสรภาพแก่อาจารย์และผู้ที่มีความคล่องตัว ได้แก่ 1. โครงสร้างการบริหารมหาวิทยาลัยเป็นอำนาจที่สูงสุดของสภามหาวิทยาลัย 2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นตัวแทนในการตัดสินใจของมหาวิทยาลัย เป็นผู้ปฏิบัติตามนโยบายการบริหารของสภามหาวิทยาลัย ได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี เป็นต้น 3. องค์กรสภาวิชาการ (academic senate) ที่ให้การสนับสนุนวิชาการที่เป็นองค์กรปฏิบัติตามนโยบายด้านวิชาการของสภามหาวิทยาลัย

2.3 องค์ประกอบด้านบุคลากร ซึ่งวัดด้วยตัวแปร 4 ตัวแปร ได้แก่สถาบันมีการพัฒนาอาจารย์ให้สามารถสอนในหลักสูตรนานาชาติ (ภาษาอังกฤษ) ได้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.680 สถาบันมีการพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการ (Academic Staff) และสายสนับสนุน (Supporting Staff) ให้มีทักษะระดับโลก (Global generic skills) โดยมีการฝึกอบรมสม่ำเสมอตลอดปี มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.675 สถาบันมีนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียง (board ambassador) เป็นที่ยอมรับในสังคม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.673 และมีจำนวนนักศึกษาต่างชาติเพิ่มขึ้นในทุกระดับ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.647 ตามลำดับ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าสถาบันมีการพัฒนาอาจารย์ให้สามารถสอนในหลักสูตรนานาชาติ (ภาษาอังกฤษ) ได้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาพรวมและภาคเหนือที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านบุคลากร คือการพัฒนาอาจารย์ที่สามารถสอนในหลักสูตรนานาชาติ (ภาษาอังกฤษ) ได้ พินิติ รตะนานุกูล (การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 กุมภาพันธ์ 2561)

นอกจากนั้น ยังพบว่าสถาบันมีการพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการ (Academic Staff) และสายสนับสนุน (Supporting Staff) ให้มีทักษะระดับโลก (Global generic skills) โดยมีการฝึกอบรมสม่ำเสมอตลอดปี มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรองลงมา สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาพรวมและภาคเหนือที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านบุคลากร คือบุคลากร Supporting Staff สามารถติดต่อสื่อสารกับนักศึกษาต่างชาติ พินิติ รตะนานุกูล (การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 กุมภาพันธ์ 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของคำเพชร ภูริปริญญา (2550, น. 219 – 222) ที่ได้เสนอยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายทางวิชาการ

ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศว่าต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะระดับโลก (Global generic skills) โดยมีแผนการฝึกอบรมสม่ำเสมอตลอดปี

2.4 องค์ประกอบด้านทรัพยากรทางการเงิน ซึ่งวัดด้วยตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่สถาบันมีการหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาหรือการบริการวิชาการ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.715 สถาบันมีการจัดตั้งหน่วยธุรกิจ (Business Unit) เช่นบริษัท ศูนย์บ่มเพาะทางธุรกิจ ศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์นันทนาการ เป็นต้น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.672 และสถาบันมีการหาผลประโยชน์จากที่ดิน อาคาร สถานที่ หรืออุปกรณ์ต่างๆ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.612 ตามลำดับ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าสถาบันมีการหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาหรือการบริการวิชาการ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาพรวมและภาคเหนือที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านทรัพยากรทางการเงิน คือสถาบันมีการบริหารงานวิชาการ, งานวิจัย, งานบริการวิชาการสู่ชุมชนและงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (พันธกิจ 4 ด้าน) ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับมหาวิทยาลัยและแก้ปัญหาให้ชุมชนได้ อำนวยพร สุนทรสมัย (การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 กุมภาพันธ์ 2561) และการหาเงินทุนสนับสนุนเพื่อการสร้างรายได้ สร้างฐานความรู้ เช่น การหาทุนวิจัยต่างประเทศ การหารายได้จากทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น กัญญามน อินหว่าง (การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 เมษายน 2561) ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของบังอร พฤกษารุ่งเรือง (2553, น.74-75) ที่ว่าการบริหารจัดการในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐด้านการบริหารการเงินทำให้มหาวิทยาลัยของรัฐต้องออกนอกระบบทำให้แต่ละสถาบันมุ่งเน้นการปรับปรุงระบบการเงิน และรูปแบบการหารายได้ มีการขยายระบบการให้บริการทางการศึกษาที่หลากหลายเพื่อให้ได้มาซึ่งแหล่งรายได้เพิ่มขึ้นมหาวิทยาลัย เช่นมีการเพิ่มรายได้จากทรัพย์สินทางปัญญาของมหาวิทยาลัย (Intellectual Property Services) สอดคล้องกับงานวิจัยของนพวรรณ บุญธรรม (2553, น.66-69) ได้ยกรูปแบบการบริหารแนวใหม่ของมหาวิทยาลัยมหิดลที่มีหน่วยงานที่ดูแลเรื่องการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา

นอกจากนั้น ยังพบว่าสถาบันมีการจัดตั้งหน่วยธุรกิจ (Business Unit) เช่นบริษัท ศูนย์บ่มเพาะทางธุรกิจ ศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์นันทนาการ เป็นต้น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรองลงมา สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ว่ามหาวิทยาลัย / คณะ / ภาควิชา ต้องเป็น Business Unit มีการตลาดเข้ามาสนับสนุน กัญญามน อินหว่าง (การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 เมษายน 2561) ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของคำเพชร ภูริปริญญา (2550, น.219 – 222) ที่ว่าสถาบันควรจัดตั้งหน่วยธุรกิจในมหาวิทยาลัย เช่น บริษัท ศูนย์บ่มเพาะทางธุรกิจ อุทยานทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์นันทนาการ เป็นต้น และงานวิจัยของบังอร พฤกษารุ่งเรือง (2553, น.74-75) ที่ว่าสถาบันควรมีการ

จัดตั้งหน่วยงานที่ปรึกษาทางธุรกิจการค้า (Consultant Service) เพื่อให้คำปรึกษากับหน่วยงานภาคเอกชนทั้งที่สามารถตีค่าเป็นตัวเงินได้และเป็นการบริการแบบให้เปล่า

2.5 องค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งวัดด้วยตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่ มีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ อย่างน้อยในด้านงานทะเบียนนักศึกษา บริการห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การบริการอนามัยและการรักษาพยาบาล การจัดการหรือจัดบริการด้านอาหาร สนามกีฬา สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.717 มีบริการด้านกายภาพที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานักศึกษาอย่างน้อยในด้านห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อุปกรณ์การศึกษา จุดเชื่อมต่ออินเตอร์เน็ต (Wi-Fi, High speed internet) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.702 และมีหอพัก ระบบสาธารณูปโภคและรักษาความปลอดภัยของอาคาร ตลอดจนบริเวณโดยรอบอย่างน้อยในเรื่องประปา ไฟฟ้า ระบบกำจัดของเสีย การจัดการขยะ รวมทั้งมีระบบและอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยในบริเวณอาคารต่าง ๆ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.667 ตามลำดับ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่ามีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ อย่างน้อยในด้านงานทะเบียนนักศึกษา บริการห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การบริการอนามัยและการรักษาพยาบาล การจัดการหรือจัดบริการด้านอาหาร สนามกีฬา สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ว่า, มีหนังสือในห้องสมุดอย่างพอเพียงและทันสมัย มีโรงอาหารที่สะอาดปลอดภัย สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสถานที่สันทนาการ (โรงยิม, Fitness) บริการให้กับนักศึกษา อำนวยพร สุนทรสมัย (การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 กุมภาพันธ์ 2561) ทั้งยังสอดคล้องกับองค์ประกอบคุณภาพ ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2553 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่ 2 การผลิตบัณฑิต ตัวบ่งชี้ 2.5 ห้องสมุด อุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553, น.58-59) เกณฑ์มาตรฐานข้อ 2 มีบริการห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และมีการฝึกอบรมการใช้งานแก่นักศึกษาทุกปีการศึกษา เกณฑ์มาตรฐานข้อ 4 มีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ อย่างน้อยในด้านงานทะเบียนนักศึกษาผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การบริการอนามัยและการรักษาพยาบาล การจัดการหรือจัดบริการด้านอาหารและสนามกีฬา

นอกจากนั้น ยังพบว่าบริการด้านกายภาพที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานักศึกษาอย่างน้อยในด้านห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อุปกรณ์การศึกษา จุดเชื่อมต่ออินเตอร์เน็ต (Wi-Fi, High speed internet) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรองลงมา สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ว่าสถาบันต้องมีสาธารณูปโภคพื้นฐานอย่างเพียงพอกับความต้องการของนักศึกษา เช่น Hi-Speed University Broadband Internet and Mobile Internet พินิติ รตะนานุกูล (การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 กุมภาพันธ์ 2561) ทั้งยังสอดคล้องกับองค์ประกอบคุณภาพ ตัวบ่งชี้ และ

เกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2553 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่ 2 การผลิตบัณฑิต ตัวบ่งชี้ 2.5 ห้องสมุด อุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553, น.58-59) เกณฑ์มาตรฐานข้อ 3 มีบริการด้านกายภาพที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานักศึกษาอย่างน้อยในด้านห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อุปกรณ์การศึกษา และจุดเชื่อมต่ออินเตอร์เน็ต)

2.6 องค์ประกอบด้านหลักสูตร ซึ่งวัดด้วยตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่สถาบันมีจุดเน้น/จุดเด่น (Focus) การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีเอกลักษณ์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.729 สถาบันมีการร่วมมือกับสถานประกอบการในการออกแบบหลักสูตร การเป็นสถานที่ฝึกงาน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.707 และสถาบันมีหลักสูตรที่ตรงกับสภาพความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันและอนาคต มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.665 ตามลำดับ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าสถาบันมีจุดเน้น/จุดเด่น (Focus) การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีเอกลักษณ์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ว่า สถาบันที่เปิดต้องมี Focus การผลิตบัณฑิตที่ชัดเจน คุณภาพบัณฑิตต้องมีคุณภาพให้สถานประกอบการรองรับ พินิติ รตะนานุกูล (การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 กุมภาพันธ์ 2561) และสอดคล้องกับประกาศมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2549 (ราชกิจานุเบกษา, 2549, น.45-46) มาตรฐานด้านการผลิตบัณฑิตที่ว่าสถาบันผลิตบัณฑิต ได้ตามคุณลักษณะ จุดเน้นของสถาบัน

นอกจากนั้น ยังพบว่าสถาบันมีการร่วมมือกับสถานประกอบการในการออกแบบหลักสูตร การเป็นสถานที่ฝึกงาน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรองลงมา สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ว่าสถาบันมีความร่วมมือกับสถานประกอบการในการออกแบบหลักสูตร การเป็นสถานที่ฝึกงาน ชุมศักดิ์ อินทรรักษ์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 กุมภาพันธ์ 2561) และมีสถานประกอบการรองรับการฝึกปฏิบัติงานหรือเรียนรู้ พินิติ รตะนานุกูล (การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 กุมภาพันธ์ 2561) ทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิด องค์ประกอบของความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาด้านการเรียนการสอนของจรัส สุวรรณเวลา (2551, น.36) ที่ว่าการจัดหลักสูตรหรือการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับสถานประกอบการ เป็นรูปแบบการเรียนที่ต้องใช้มากขึ้น

2.7 องค์ประกอบด้านความสำเร็จ ซึ่งวัดด้วยตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีงานทำหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.660 สถาบันได้รับการรับรองคุณภาพและมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.626 และบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะตามที่สถานประกอบการยอมรับมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.565 เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีงานทำหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์

ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ว่า บัณฑิตที่จบออกไปหางานทำง่าย อำนวยพร สุนทรสมัย (การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 กุมภาพันธ์ 2561) และสอดคล้องกับ แอสเวิธ และฮาร์เวย์ (Ashwerth and Harvey : 1994, น.7-14) ที่ว่าการจัดการศึกษาที่คุณภาพจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบด้านปัจจัยตัวป้อน ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านผลผลิตที่มีคุณภาพ ซึ่งการจ้างงานบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา เป็นผลผลิตที่มีคุณภาพ

นอกจากนั้น ยังพบว่าสถาบันได้รับการรับรองคุณภาพและมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรองลงมา สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ว่าสถาบันต่างๆได้ให้ความสำคัญต่อการประกันคุณภาพ เพื่อเป็นเน้นแนวทางการบริหารจัดการ กัญญา มน อินหว่าง (การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 เมษายน 2561) ทั้งยังสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 47 48 และ 49 โดยสรุปคือกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ มีหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีและให้ถือว่าระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก โดยที่การประกันคุณภาพภายนอก มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อดำเนินการประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และจัดให้มีการประเมิน คุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 5 ปี (ราชกิจจานุเบกษา, 2545, น.14)

3. อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือเพื่อสร้างโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการอภิปรายดังนี้

จากผลการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการอุดมศึกษาแล้วนำมาวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (ลิสเรล) พร้อมทั้งมีการปรับแบบจำลองตามสมมติฐาน โดยการยอมให้ค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรสังเกตได้ในแบบจำลองสมการโครงสร้างบางคู่ให้มีความสัมพันธ์กัน เมื่อทำการปรับแก่แบบจำลองแล้ว ก็พบว่าแบบจำลองที่ทำการปรับแก้มีความกลมกลืนกับข้อมูล

เชิงประจักษ์ในระดับที่ยอมรับได้โดยพิจารณาจากค่าสถิติ RMR = 0.136, RMSEA = 0.032, GFI = 0.951, AGFI = 0.939 สอดคล้องกับไชยยันต์ สกุลศรีประเสริฐ. (2556, น.6-7) ที่ว่าความสอดคล้องของทั้งโมเดล (Over all goodness of fit) เป็นการตรวจสอบเพื่อยืนยันว่า โมเดลทฤษฎีการวัดที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในอดีตพิจารณาจากค่า χ^2 ที่ได้ต้องไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายถึงโมเดลพัฒนาขึ้นมาไม่มีความแตกต่างกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามค่าχ^2 ที่คำนวณได้รับผลกระทบจากขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใหญ่ หรือข้อมูลที่คลาดเคลื่อนไปจากสมมุติฐานเบื้องต้น จึงควรพิจารณาจากค่าสถิติตัวอื่น ๆ ด้วย ซึ่งดัชนีวัดความกลมกลืนตัวอื่น ๆ มีมากมาย ดัชนีความสอดคล้องที่เป็นที่นิยมได้แก่ Goodness of Fit Index (GFI), Comparative Fit Index (CFI), Adjusted goodness of fit index (AGFI), Standardized root mean square residual (SRMR), และ Root mean square error of approximation (RMSEA) โดย Schumacker และ Lomax (2010) ได้เสนอว่า GFI, AGFI และ CFI ที่มากกว่า 0.90-0.95 คือ โมเดลทฤษฎีการวัดที่สร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ส่วน standardized RMR ถ้ามีค่าต่ำกว่า 0.05 แสดงว่าโมเดลที่ได้มีความสอดคล้องกับข้อมูลดี ส่วน RMSEA ที่ถ้ามีค่าต่ำกว่า 0.05-0.08 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี เนื่องจากเกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้องของโมเดลมีจำนวนหลายตัว และสอดคล้องกับ เสรี ชัดแช้ม (2547) ได้เสนอแนะว่าให้เลือกพิจารณาดัชนีความสอดคล้องจากดัชนี GFI, AGFI, CFI, SRMR, และ RMSEA ส่วน Schumacker และ Lomax (2010) ได้เสนอให้พิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย เช่น หากต้องการยืนยันโมเดลที่สร้างที่มีเพียงโมเดลเดียว ให้ใช้ดัชนีในกลุ่ม absolute measure เช่น GFI, AGFI ,SRMR, RMSEA แต่ถ้าต้องการเปรียบเทียบความเหมาะสมระหว่างโมเดลต่างกันควรใช้กลุ่ม incremental measure เช่น CFI, NFI อย่างไรก็ตามแม้จะพบว่าโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกันแล้ว แต่สิ่งที่พึงตระหนักก็คืออาจมีโมเดลทางเลือกอื่น ๆ ที่มีความสอดคล้องกันอีกด้วย

4. อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 คือเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการอภิปราย ดังนี้

จากผลการสร้างโมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ พบว่าแบบจำลองที่ทำการปรับแก้มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ยอมรับได้โดยพิจารณาจากค่าสถิติ RMR = 0.136, RMSEA = 0.032,GFI = 0.951, AGFI = 0.939 สอดคล้องกับกับไชยยันต์ สกุลศรีประเสริฐ. (2556, น.6-7). ที่ว่าความสอดคล้องของทั้งโมเดล (Over all goodness of fit) เป็นการตรวจสอบเพื่อยืนยันว่า โมเดลทฤษฎีการวัดที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้อง

กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในอดีตพิจารณาจากค่า χ^2 ที่ได้ต้องไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายถึงโมเดลพัฒนาขึ้นมาไม่มีความแตกต่างกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามค่า χ^2 ที่คำนวณได้รับผลกระทบจากขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใหญ่ หรือข้อมูลที่คลาดเคลื่อนไปจากสมมุติฐานเบื้องต้น จึงควรพิจารณาจากค่าสถิติตัวอื่น ๆ ด้วย ทั้งยังสอดคล้องกับ Schumacker และ Lomax (2010) ที่ได้เสนอว่า นอกจากค่า χ^2 แล้วควรพิจารณาจากค่าสถิติตัวอื่น ๆ ด้วย ซึ่งดัชนีวัดความกลมกลืนตัวอื่น ๆ มีมากมาย ดัชนีความสอดคล้องที่เป็นที่นิยมได้แก่ Goodness of Fit Index (GFI), Comparative Fit Index (CFI), Adjusted goodness of fit index (AGFI), Standardized root mean square residual (SRMR), และ Root mean square error of approximation (RMSEA) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชาต เมฆบังวัน. (2555) ที่ได้ค่าสถิติวัดความสอดคล้องกลมกลืนของทั้งโมเดลคือ Chi-Square = 435.63, P-value = 0.000 นอกจากนั้นจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบความขัดแย้งเฉพาะค่า χ^2 และ P-value กับงานวิจัยของ กฤตย์ ไชยวงศ์. (2560) สิทธิชัย สอนสุภี. (2554) เตือนใจ เขียนชานาจ (2559) นันทิยา น้อยจันทร์ (2550) และนิยดา เปี่ยมพืชนะ. (2559) ที่มีค่า P-value มากกว่า 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

เนื่องจากผลการวิจัยโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพบว่าความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ได้รับอิทธิพลทางตรงจากด้านหลักสูตรมีค่าอิทธิพลสูงสุด (0.392) รองลงมาคือด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (0.347) และด้านภาวะผู้นำ (0.292) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือต้องมีหลักสูตรที่น่าสนใจ แปลกใหม่ โดยเฉพาะหลักสูตรที่เกี่ยวกับด้านนวัตกรรมเทคโนโลยี (Digital Innovation program) หรือหลักสูตรด้านการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อการรองรับสังคมผู้สูงอายุ (Aging society) หรือหลักสูตรทางด้านแพทย์แผนตะวันออก เป็นต้น

2. หลักสูตรเดิมที่ยังคงมีนักศึกษาอยู่ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับด้านนวัตกรรมเทคโนโลยี อาจจะกำหนดให้เป็นรายวิชาบังคับ 1 รายวิชา นอกเหนือจากรายวิชาศึกษาทั่วไป

3. สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ให้กับนักศึกษาอย่างเพียงพอ

4. ผู้นำในทุกระดับตั้งแต่คณบดี รองอธิการบดี และอธิการบดีต้องมีความสามารถในการหาเงินทุนจากนอกมหาวิทยาลัย เช่น เงินงบประมาณแผ่นดินผ่านโครงการบริการวิชาการ เงินวิจัย หรือเงินทุนการศึกษาแบบให้เปล่า จากในและต่างประเทศ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว มาเป็นรายได้ของสถาบัน

5. การบริหารจัดการหรือการดำเนินการภายใต้สภาวะของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด จะเป็นสิ่งท้าทายความสามารถของคณะผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือในการจัดลำดับความสำคัญของการดำเนินการอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันโดยใช้กลุ่มตัวอย่างต่างระดับการศึกษาออกไป เช่นสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นต้นในลักษณะการวิเคราะห์กลุ่มพหุเพื่อศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัด โดยอาจปรับเปลี่ยนตัวแปรให้เหมาะสมกับสถาบันเหล่านั้น

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของตัวแปรอื่นๆ ที่นอกเหนือจากกรอบแนวคิดและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยนี้ เนื่องจากมีตัวแปรจำนวนมากที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ที่ยังไม่ได้นำมาศึกษา เนื่องจากการกลั่นกรองตัวแปรจะพิจารณาตัวแปรที่มีความถี่สูง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กระทรวงพาณิชย์, กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2547). ประชาชนได้อะไรจากความตกลงการค้าเสรีไทย – ออสเตรเลีย. สืบค้น 8 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.dtn.moc.go.th

กฤตย์ ไชยวงศ์. (2560). *โมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

กฤษณพงศ์ กีรติกร. (2552). *วิกฤติ กระบวนทัศน์ มโนทัศน์ เพื่อการปฏิรูปการศึกษา.* นนทบุรี: วรรณกรรม.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. เปิดโลกการศึกษา: เตรียมพร้อมอุดมศึกษาไทยรับเปิดเสรีการศึกษา. วัฏฏะการศึกษาวันนี้ 8 – 15 กันยายน 2548. มปพ.

คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. (2552). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย Thai Qualifications Framework for Higher Education; TQF: HEd.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

_____. (2552). *ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่องแนว ทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒.* สืบค้น 11 พฤศจิกายน 2558, จากhttp://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/FilesNews/FilesNews3/ News328072552.pdf.

คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา. (2558). *คู่มือการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

คำเพชร ภูริปัญญา. (2550). *การนำเสนอยุทธศาสตร์พัฒนาสถาบันอุดมศึกษาไทยสู่การเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จรัส สุวรรณเวลา. (2545). *อุดมศึกษาไทย.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2551). *ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จอย ทองกล่อมสี. (2555). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาไทยตามหลักธรรมาภิบาล.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ฉัตรกุล เอื้อพิพัฒนากุล. (2559). *การวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการคุณภาพโดยรวมของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. (2516). เสรีภาพทางวิชาการ. *พัฒนาบริหารศาสตร์,* 13 (2), 284-295

ไชยันต์ สกุลศรีประเสริฐ. (2556). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน. *วารสารจิตวิทยาคลินิก,* 44(1) 1-16.

ณรงค์ อยู่ถนอม. (2554). นโยบายการบริหารงานด้านการสนับสนุนการศึกษา. *รายงานผลการฝึกอบรม โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร "การบริหารงานอุดมศึกษาระดับสูง" (สำหรับผู้บริหารสายสนับสนุน) รุ่นที่ 4.* สืบค้น 19 ธันวาคม 2560, จาก http://www.sport.ru.ac.th/ RuDocumemt/1business-skill.pdf

ดุสิต วิพรรณะ. (2554). *การประเมินการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสถาบันการพลศึกษาตามแนวทางการประเมินเชิงระบบและรวมพลัง.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เดลินิวส์. (2561). *สสอท.เผย สถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 37 แห่ง ยังมีที่นั่งเหลือรับนักศึกษาได้อีก 27,542 คน.* สืบค้น 8 ธันวาคม 2561 จาก https://www.dailynews.co.th/education/655140

เตือนใจ เขียนชานาจ. (2560). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2), 227-240.

_____. (2559). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข. (2549). ภาพอนาคตการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น. *วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 22, 37-47.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสเรล : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นงลักษณ์ วิรัชชัยและสุวิมล ว่องวาณิช. (2541). *การวิเคราะห์การจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศในเอเชีย* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

นพ ศรีบุญนาค. (2540). *การบริหารการพัฒนาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒบริหารศาสตร์.

นพวรรณ บุญธรรม. (2553). *กลยุทธ์การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไทยสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นลินี สุตเศวต. (2555). *การพัฒนาตัวบ่งชี้สุขภาพองค์กรของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม.

นันทิยา น้อยจันทร์. (2550). *วัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นิยดา เปี่ยมพืชนะ. (2559). โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารราชพฤกษ์. 14(1),* 25-35.

บังอร พฤกษารุ่งเรือง. (2553). *การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2549). *สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย Statistical Analysis for Research : A Step by Step Approach.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จามจุรี-โปรดักท์.

ปกป้อง จันวิทย์. (2545). *ป๋วย อึ๊งภากรณ์ : ทัศนะว่าด้วยการศึกษา.* กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง,เฟื่องฟ้า พริ้นติ้ง.

ปทุมพร เปียถนอม. (2554). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ เชิงบูรณาการสำหรับผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ป๋วย อึ้งภากรณ์. (2517). *เสียชีพอย่าเสียลิ้น.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย.

พจน์ สะเพียรชัย. (2532). *ประเด็นสำคัญเชิงนโยบายของแผนอุดมศึกษาระยะยาวที่เชื่อมโยงกับนโยบายการพัฒนาประเทศ.* กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย

พัฒนะ มรกตสินธุ์. (2552). *ผู้บริหารเชิงรุก (Proactive Executive).* สืบค้น 23 ตุลาคม 2561, จาก https://www.gotoknow.org/posts/267773

บรรณานุกรม (ต่อ)

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2543). ภาพใหม่อุดมศึกษาไทย (บทบรรณาธิการ) *วารสารครุศาสตร์. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* 28(2) พฤศจิกายน 2542 – กุมภาพันธ์ 2543.

_____. (2546). *กระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารจัดการอุดมศึกษาไทย.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2546). *งานวิชาการและการประกันคุณภาพวิชาการระดับอุดมศึกษา.* กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ระพินทร์ โพธิ์ศรี. (2556). *หลักและทฤษฎีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). อุตรดิตถ์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

_____. (2557). *การวิจัยทางการศึกษา* . อุตรดิตถ์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

ราชกิจจานุเบกษา. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.* เล่ม 116 ตอน 74 ก. ลงวันที่ 19 สิงหาคม 2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ราชกิจจานุเบกษา.

_____. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545.* เล่ม 119 ตอน 123 ก. ลงวันที่ 19 ธันวาคม 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ราชกิจจานุเบกษา.

_____. (2549). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2549.* เล่ม 123 ตอน 105 ง. ลงวันที่ 10 ตุลาคม 2549. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ราชกิจจานุเบกษา.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). ระบบการบริหาร. ใน *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.* (น.834). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

_____. (2556). มหาวิทยาลัย ใน *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องโอกาส พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. (น.990) กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.

รุจิราพรรณ คงช่วย. (2555). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วิจิตร ศรีสอ้าน. (2518). *หลักการอุดมศึกษา.* กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

บรรณานุกรม (ต่อ)

วิจิตร ศรีสอ้าน. (2548). อุดมศึกษาไทยในยุคการเปลี่ยนแปลงเพื่อการเป็นสถาบันอุดมศึกษามาตรฐานโลก. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ สมาคมวิจัยสถาบันแห่งประเทศไทย ศูนย์ประชุมสถาบันวิจัยจุฬาลงภรณ์ กรุงเทพมหานคร 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2548.

_____. (2552). *มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในทัศนะศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน.* นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

วิทวัส สัตยารักษ์ (2552). *กลยุทธ์การสร้างแบรนด์มหาวิทยาลัยเอกชน.* ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิรุณ ตั้งเจริญ. (2551). *วิสัยทัศน์การศึกษา.* กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศรีพัชรา สิทธิกำจร แก้วพิจิตร. (2551). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศักดิ์ระพี รักตประจิต. (2558). *การพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาดนตรีแจ๊ส ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริพงศ์ รักใหม่. (2558). *พัฒนาการและแนวโน้มสถาบันอุดมศึกษาเอกชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศิริพร เสริตานนท์. (2551). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ เจตจำนงคงอยู่ และความภักดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.

ศุภชัย พานิชภักดิ์. (2532). การเสนอบทความและการวิจารณ์บทความเรื่อง อำนาจอิสระในการบริหารการเงิน. ใน *การประชุมวิชาการเรื่อง ความคิดเห็นอิสระ ในการบริหารมหาวิทยาลัยไทย.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2551). *เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อองค์กรที่เป็นเลิศ ปี 2551.* กรุงเทพฯ: จิรวัฒน์ เอกซ์เพรส.

_____. (2553). *เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติประจำปี 2553-2554.* กรุงเทพฯ: ศิวาโกลด์มีเดีย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2553). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาพ.ศ. 2553.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

_____. (2553). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2553.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

_____. (2553). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

_____. (2556). *แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2560). *ระบบฐานข้อมูลด้านประกันคุณภาพการศึกษา (CHE QA Online).* สืบค้น 25 กันยายน 2560, จาก http://www.cheqa.mua.go.th/cheqa3d2559/ShowSAR.aspx ****

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2551). *นโยบายการกำกับดูแลองค์กรที่ดี.* สืบค้น 5 มีนาคม 2560 จาก http://www.opde.go.th.

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (กันยายน, 2548). *แนวปฏิบัติสำหรับการศึกษานานาชาติในสถาบันอุดมศึกษาไทย กันยายน* 2548. มปพ.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2550). *คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา รอบที่ 2 พ.ศ. 2549-2553.* กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.

_____. (2553ก). *มาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง.* กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2546). *รูปแบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่.* กรุงเทพฯ: สานักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สิทธิชัย สอนสุภี. (2554). *โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สิปปนนท์ เกตุทัต. (2548). อุดมศึกษาไทยกับมาตรฐานโลก ใน *การประชุมวิชาการ สมาคมวิจัยสถาบันแห่งประเทศไทย ณ ศูนย์ประชุม สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์*. (น.55-65) มปพ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สุจิตรา บุณยรัตพันธุ์. (2546). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์.* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.

สุภมาส อังศุโชติ สมถวิล วิจิตรวรรณา รัชนีกูล ภิญโญภานุวัฒน์. (2552). *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ : เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL.* กรุงเทพฯ: มิสชั่น มีเดี่ย.

เสรี ชัดแช้ม. (2547). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน. *วารสารวิจัยและวัดผลทางการศึกษา.* 2(1) 15-42.

หนึ่งฤทัย ทิมย้ายงาม. (2552). *การนำเสนอกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงจากการจัดหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อภิชาต เมฆบังวัน. (2555). *โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของผู้บริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขตจังหวัดภาคเหนือ.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

อมร รักษาสัตย์. (2526). “การจัดหน่วยงานในมหาวิทยาลัยตามหลักรัฐประศาสนศาสตร์” ใน อุทัย เลาหวิเชียร และวรเดช จันทรศร, *การบริหารมหาวิทยาลัยในประเทศไทย.* เอกสารการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ อันดับที่ 41. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

Altbach P.G. (Fall 2003). “The costs and benefits of world – class university”. International higher education. The Boston college, Center for international higher education. 33 : 5 – 8.

Anninos, L. N. (2007). The archetype of excellence in universities and TQM. *Journal of Management History,* 134, 307-321

Ashwerth and Harvey. (1994). *Managing Curriculum Change.* London : Blackmore.

Asia Pacific Economic Cooperation. (2005). “Best practice governance education policy and service deliver”. 2005 HRDWG. Pataya City, Thailand 20 – 24 June 2005 (Submitted by AUSTRALIA).

บรรณานุกรม (ต่อ)

Asiaweek. (June 30, 2000). Asia's best Universities 2000. 26(25) : 44 – 49.

Center for Organizational Excellence [COE]. (2010). *Organizational Effectiveness.* Retrieved September 10, 2010, from http://www.center4Oe.com/

Chalongsak. (2561). *มหาวิทยาลัยไทยกำลังป่วย.* สืบค้น 8 ธันวาคม 2561 จาก http://marketeeronline.co/59064

Crosby, B., and Kiedrowski, J. (2007). *Integrative leadership: Observations from a University of Minnesota seminar series*. Paper presented at the International Leadership Association Annual Conference, November 2, 2007. Vancouver, Canada. Avaliable: http://www.leadership.umm.edu.

de Watér J.V. (February, 2005). Building a world class university: Reality vs. Rhetoric. Retrieved June 28, 2005, from http://www.inter/mua.go.th

Estermann, T. & Nokkala, T. (2009). *University Autonomy in Europe Exploratory study.* Retrieved June 20,2010. From http://www.eua.be/

European foundation for quality management: [EFQM]. (2010). *The European Foundation for Quality Management Excellecnce Model.* Retrieved October 9, 2010. From http://www.efqm.org/en.

Flexner, Abraham. (1930). *Universities : American, English, Genman.* Oxford : University Press.

Green, M.R. (2005). Measuring internationalization at comprehensive universities. Center for Institutional and International Initiatives, American council on education.

Hatala, R. J., and Hatala, L. M.(2005). *Integrative leadership*. Altona, MB, Canada: FriesensCorporation.

Kerr, Clark. (1963). *The uses of the University.* Mass : Havard University Press.

Kline, Rex B. (2011). *Principle and Practice of Structural Equation Modeling.* New York : Guiford Press.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Levy, D. (2006). Private-Public Interfaces in Higher Education Development: Two Sectors in Sync? in Conference on Higher Education and Development, Beijing.

Manning, G., and Curtis, K. (2009). *The art of Leadership*. 3rd ed.. Singapore : McGraw-Hill.

Masood. A.B &. Hassan, S. (2006). The Baldrige Edueation Criteria for performance Excellence Framework : empirical test and validation. *International Journal of Quality & Reliability Management,* 239, 1118-1157.

Moynihan, D. P., and Ingraham, P. W. (2004). Integrative leadership in the public sector: A model of performance-information use. *Administration & Society,* 364, 427-453

Nihal, P.J & Nigel, P.G. &, Robin, S.M. (2008). Empirical Validity of baldrige criteria : New Zealand evidence. *International Journal of Quality & Reliability Management*, 255,477-493.

NIST. (2009). *Education Criteria for Performance Excellence.* Retrieved June 20,2009, from http://www.baldrige.nist.govl

Northouse, P.G. (2007). *Leadership : Theory and Practice.* 4th ed.. Thousand Oaks, California : Sage.

Owlia, M.S., Aspinwall , E.M. (1996). *A framework for the dimensious of quality in higher education,* 4(2).

Praphamontripong, P. (2008). *Inside Thai Private Higher Education: Exploring Private Growth in International Context.* University at Albany, New York.

Salmi, J. (2009). *The Challenge of Establishing World Class Universities.* Retrieved June 20, 2009. From http://www.copyright.com/

Schumacker, R.E. & Lomax, R.G. (2010). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling.* 3rd ed. New York : Routledge. p. 55-178.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Vest Charles M. (Winter 2005). “World – Class universities: American issues”. International higher education. Center for international higher education, Boston College. Retrieved December 8, 2005, from http://www.be.edu/bc_org/avp/soc/che/newsletter/news38/test204.html

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอุดมศึกษา
ในการให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ชื่อ-นามสกุล	**ตำแหน่ง / สถาบัน**
1.รองศาสตราจารย์ ดร.พินิติ รตะนานุกูล	นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมศักดิ์ อินทรรักษ์	ประธานหลักสูตรการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์
3. รองศาสตราจารย์ ดร.อำนวยพร สุนทรสมัย	นายกสภามหาวิทยาลัยพิษณุโลก
4. รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญามน อินหว่าง	ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ UTTARADIT RAJABHAT UNIVERSITY

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ผู้ตรวจสอบความถูกต้อง ความแม่นตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง / สถาบัน
1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวารีย์ วงศ์วัฒนา	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติวิจัย การวัดผลประเมินผล)
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สุขแก้ว คำสอน	อาจารย์ประจำหลักสูตร ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติวิจัย การวัดผลประเมินผล)
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมศักดิ์ อินทรรักษ์	ประธานหลักสูตรการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์ (ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการอุดมศึกษา)
4. รองศาสตราจารย์ ดร.อำนวยพร สุนทรสมัย	นายกสภามหาวิทยาลัยพิษณุโลก (ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการอุดมศึกษา)
5. รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญามน อินหว่าง	ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น (ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการอุดมศึกษา)

ภาคผนวก ข

เครื่องมือวิจัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ

<u>คำชี้แจงก่อนการสัมภาษณ์</u>

การสัมภาษณ์ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือในรูปแบบของโมเดลโครงสร้าง

ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมาอย่างยาวนาน การให้สัมภาษณ์ของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย ในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

<u>ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์</u>

1. ชื่อ-นามสกุล และตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)
2. ตำแหน่งปัจจุบันและหน่วยงานที่สังกัด
3. ประสบการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
4. วันและเวลาที่ให้สัมภาษณ์ สถานที่ให้สัมภาษณ์

<u>ประเด็นการสัมภาษณ์</u>

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาพรวมและภาคเหนือในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาเป็นอย่างไร

2. ท่านคิดว่าในรอบ 10 ปี ต่อจากนี้สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในภาคเหนือควรปรับตัวอย่างไร มีกลยุทธ์อย่างไร

3. ท่านคิดว่าความท้าทายในการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนคืออะไร และเป็นความท้าทายเดียวกับเมื่อสิบปีที่แล้วหรือไม่

4. ท่านคิดว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาพรวมและภาคเหนือมีอะไรบ้าง

ข้อมูลประกอบแนวคำถาม ที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัย

จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยสรุปได้ว่า “ความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ หมายถึง ผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจนทำให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นๆ ประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ” เพื่อจะนำไปเป็นแนวทางในการหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ และสามารถนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบกับแนวคิดทฤษฎีอื่นๆ เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบต่อไป

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ภาคเหนือ

คำชี้แจง

1. แบบสอบฉบับนี้ต้องการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ดังนั้นจึงขอความร่วมมือจากท่านโปรดตอบแบบสอบถามตามระดับความคิดเห็นจากสภาพการดำเนินงานภายในสถาบันของท่าน อย่างแท้จริง

2. การตอบแบบสอบถามฉบับนี้ จะไม่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของท่าน ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลส่วนตัวของท่านไว้เป็นความลับ และนำเสนอผลที่ได้ในภาพรวม

3. แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง [.....] หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคเหนือ ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับความคิดเห็นจากสภาพการดำเนินงานภายในสถาบันของท่านตามความเป็นจริง ซึ่งแบ่งเป็น 9 ระดับคือ (Stanine Scale)

คะแนน 1 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ **น้อยที่สุด**

คะแนน 2 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ **น้อย**

คะแนน 3 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ **ค่อนข้างน้อย**

คะแนน 4 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ **ปานกลางค่อนข้างน้อย**

คะแนน 5 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ **ปานกลาง**

คะแนน 6 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ **ปานกลางค่อนข้างมาก**

คะแนน 7 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ **ค่อนข้างมาก**

คะแนน 8 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ **มาก**

คะแนน 9 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ **มากที่สุด**

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติม

นายชินบุตร สุรินทรามนต์
นักศึกษาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
ปีการศึกษา 2560

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง [.....] หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ [.....] ชาย [.....] หญิง

2. อายุ [.....] น้อยกว่า 30 ปี [.....] 30 - 40 ปี

[.....] 41 - 50 ปี [.....] มากกว่า 50 ปี ขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

[.....] ปริญญาตรี [.....] ปริญญาโท / เทียบเท่า

[.....] ปริญญาเอก / เทียบเท่า [.....] อื่นๆ ระบุ .....

4. ประสบการณ์ทำงานในสถาบันอุดมศึกษา

[.....] 0 – 5 ปี [.....] 5 – 10 ปี [.....] 10 ปีขึ้นไป

5. ตำแหน่งทางวิชาการ

[.....] อาจารย์ [.....] ผู้ช่วยศาสตราจารย์

[.....] รองศาสตราจารย์ [.....] ศาสตราจารย์

6. สาขาวิชาที่สังกัด.....

7. คณะที่สังกัด.....

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ภาคเหนือ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน โดยพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้:

คะแนน 1 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ **น้อยที่สุด**

คะแนน 2 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ **น้อย**

คะแนน 3 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ **ค่อนข้างน้อย**

คะแนน 4 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ **ปานกลางค่อนข้างน้อย**

คะแนน 5 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ **ปานกลาง**

คะแนน 6 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ **ปานกลางค่อนข้างมาก**

คะแนน 7 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ **ค่อนข้างมาก**

คะแนน 8 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ **มาก**

คะแนน 9 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ **มากที่สุด**

ข้อ	ความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ภาคเหนือ	ระดับความคิดเห็น								
		1 น้อยที่สุด	2	3	4	5 ปานกลาง	6	7	8	9 มากที่สุด
	ด้านภาวะผู้นำ									
1.	อธิการต้องเป็นผู้นำที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง									
2.	อธิการมีความเป็นมืออาชีพ									
3.	อธิการบดีเป็นคนมีวิสัยทัศน์									
4.	อธิการบดีเป็นผู้บริหารเชิงรุก									
5.	อธิการบดีปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและกล้าคิด กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง									

ข้อ	ความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ภาคเหนือ	ระดับความคิดเห็น								
		1 น้อยที่สุด	2	3	4	5 ปานกลาง	6	7	8	9 มากที่สุด
	ด้านกลยุทธ์/การบริหารจัดการ									
1.	มหาวิทยาลัยมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาเป็น“คณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย/สภามหาวิทยาลัย” ในการวางแผนยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ของสถาบัน									
2.	มีการแลกเปลี่ยนนักศึกษาในปีสุดท้ายเพื่อการศึกษาหรือฝึกปฏิบัติงานทั้งในและ/หรือต่างประเทศ โดยสถาบันเป็นผู้ประสานงาน									
3.	สภามหาวิทยาลัยมีความเข้มแข็งในการกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาเอกชน									
4.	สถาบันมีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบใหม่มาช่วยในการลดต้นทุนการบริหารจัดการ/การเรียนการสอน									
5.	มีศูนย์บริการนักศึกษาในประเทศต่างๆ ทุกภูมิภาค ทั้งการรับนักศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนบุคลากรและนักศึกษา									
6.	สถาบันมีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นแนวหน้า หน่วยงานภาครัฐ/เอกชนทั้งภายในและต่างประเทศ									
7.	สถาบันมีการปรับตัวเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกอย่างรวดเร็วเข้าใจความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม									

ข้อ	ความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ภาคเหนือ	ระดับความคิดเห็น								
		1 น้อยที่สุด	2	3	4	5 ปานกลาง	6	7	8	9 มากที่สุด
	ด้านทรัพยากรทางการเงิน									
1.	สถาบันมีการหาผลประโยชน์จากที่ดิน อาคาร สถานที่ หรืออุปกรณ์ต่างๆ									
2.	สถาบันมีการหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาหรือการบริการวิชาการ									
3.	สถาบันมีการจัดตั้งหน่วยธุรกิจ (Business Unit) เช่นบริษัท ศูนย์บ่มเพาะทางธุรกิจ ศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์นันทนาการ เป็นต้น									
4.	มียอดเงินต้นที่มั่นคงในกองทุนด้านต่างๆ เช่น กองทุนทั่วไป กองทุนทรัพย์สินถาวร กองทุนวิจัย กองทุนห้องสมุดและเทคโนโลยี กองทุนพัฒนาบุคลากร กองทุนสงเคราะห์ กองทุนคงเงินต้นหรือกองทุนอื่น									
5.	สถาบันได้รับเงินทุนวิจัยจากแหล่งทุนภายนอกสถาบันอย่างต่อเนื่อง									
	ด้านหลักสูตร									
1.	สถาบันมีการร่วมมือกับสถานประกอบการในการออกแบบหลักสูตร การเป็นสถานที่ฝึกงาน									
2.	สถาบันมีหลักสูตรที่ตรงกับสภาพความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันและอนาคต									
3.	มีหลักสูตรที่ใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนแบบออนไลน์เช่น e-learning, virtual lab, web-based learning เป็นต้น									

ข้อ	ความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ภาคเหนือ	ระดับความคิดเห็น								
		1 น้อยที่สุด	2	3	4	5 ปานกลาง	6	7	8	9 มากที่สุด
4.	**ด้านหลักสูตร** (ต่อ) มีการพัฒนาหลักสูตรนานาชาติและฝึกฝนทักษะทางด้านภาษา ต่างประเทศ									
5.	สถาบันมีจุดเน้น/จุดเด่น (Focus) การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีเอกลักษณ์									
1.	**ด้านบุคลากร** (อาจารย์, บุคลากร,นักศึกษา) อาจารย์มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพที่สอนและมีองค์ความรู้ที่ทันสมัย									
2.	อาจารย์มีความรู้และประสบการณ์สอนในระดับอุดมศึกษา และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี									
3.	มีจำนวนนักศึกษาต่างชาติเพิ่มขึ้นในทุกระดับ									
4.	สถาบันมีการพัฒนาอาจารย์ให้สามารถสอนในหลักสูตรนานาชาติ (ภาษาอังกฤษ) ได้									
5.	สถาบันมีนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียง (board ambassador) เป็นที่ยอมรับในสังคม									
6.	สถาบันมีการพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการ (Academic Staff) และสายสนับสนุน (Supporting Staff) ให้มีทักษะระดับโลก (Global generic skills) โดยมีการฝึกอบรมสม่ำเสมอตลอดปี									
7.	บุคลากรมีศักยภาพที่เชี่ยวชาญและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง									

ข้อ	ความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ภาคเหนือ	ระดับความคิดเห็น								
		1 น้อยที่สุด	2	3	4	5 ปานกลาง	6	7	8	9 มากที่สุด
1.	**ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก** มีบริการด้านกายภาพที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานักศึกษาอย่างน้อยในด้านห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อุปกรณ์การศึกษา จุดเชื่อมต่ออินเตอร์เน็ต (Wi-Fi, High speed internet)									
2.	มีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ อย่างน้อยในด้านงานทะเบียนนักศึกษา บริการห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การบริการอนามัยและการรักษาพยาบาล การจัดการหรือจัดบริการด้านอาหาร สนามกีฬา สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ									
3.	มีหอพัก ระบบสาธารณูปโภค และรักษาความปลอดภัยของอาคาร ตลอดจนบริเวณโดยรอบอย่างน้อยในเรื่องประปา ไฟฟ้า ระบบกำจัดของเสีย การจัดการขยะ รวมทั้งมีระบบและอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยในบริเวณอาคารต่าง ๆ									
4.	ภูมิสถาปัตย์ของสถาบันมีความสวยงาม									
5.	สภาพที่ตั้งไม่ไกลจากตัวเมืองหรือชุมชนใหญ่ เดินทางสะดวก									

ข้อ	ความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ภาคเหนือ	ระดับความคิดเห็น								
		1 น้อยที่สุด	2	3	4	5 ปานกลาง	6	7	8	9 มากที่สุด
1.	**ด้านความสำเร็จ** สถาบันได้รับการรับรองคุณภาพและมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน)									
2.	บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีงานทำหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี									
3.	บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะตามที่สถานประกอบการยอมรับ									

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม โปรดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)

ด้านภาวะผู้นำ

.....

.....

.....

ด้านกลยุทธ์/การบริหารจัดการ

.....

.....

.....

ด้านทรัพยากรทางการเงิน

.....

.....

.....

ด้านบุคลากร

.....

.....

.....

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

.....

.....

.....

ด้านความสำเร็จ

.....

.....

.....

***** ขอขอบพระคุณที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม *****

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ UTTARADIT RAJABHAT UNIVERSITY